

9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30

R M K L
384

Obstat. L. L. L.
L. L. L. L. L. L.
L. L. L. L. L. L.
L. L. L. L. L. L.
L. L. L. L. L. L.

RMK I. 384

1. réld.

(Fels.)

Indalatos dolog Lodorli parjatol
41/kep

PAPANEM PAPA

RMK II 309.

AZ AZ.

**A PAPANAK, ES AZ
PAPA TIZTELOEINEK, LV**

THER ERTELME ZERENT VALO VALLA-
SOK, AZ KERESZTYENI TVDOMANNAK FŐ REZEIRVL

kiürül az Euangelioni tudomanibeliek, es az
Romaihűbeliec között, veteködes es
különdözes vagyon.

Az Papak Tocrueniboel,

ES NEMELI ERTELME SB PAPASOK

Irafiből, egybe szedettetöt, es kezbeli könia
ueczke modgyara rendeltetöt.

**OSIANDER ANDRAS DOCTOR ES
PRAEDICATOR ALTAL.**

*Magyar nyelvűre pedig fordittatot Zuonarich
Mibal Cenki prädicator által.*

NYOMTATTATOT KEREZTVRAT

Az Tekintetes es Nagysagos Nadasdi Ferencz VV?
Költségen.

MANLIVSIANOS ALTAL:

ANNO M. DCIII.

0 2 0 3 16 = 7

MVTATO TABLAIA, AZOKNAK AZ

Articulufoknak, kik ez könyuechkeben magiaraztarnac.

1. Az Z. irasul.
2. Az emberi zerzefekrül.
3. Az Bünről.
4. Az zabad akaratrul.
5. Az valastaról Euangeliumról, kegielemről, hűtről
es meg igazulasról.
6. Az Christus szemelierzöl es tisztiröl.
7. A Buchiurul.
8. Az poenitentiaröl.
9. Az io czeleködetekekröl.
10. Az aniazentegyhazirol.
11. Az aniazentegibazikulchiokröl.
12. Az gyüleközetekekröl.
13. Az egihazi zolgalatröl.
14. Az zentsegekröl.
15. Az keresztsegröl.
16. Az Vt Vaczoraiairöl.
17. Az Miserül.
18. Az Eretneksegröl.
19. Az Eskuuefiöl.
20. Az fejedelemsegrul.
21. Az hazasigrul. (zabados dolgokrul.
22. Az keresztzeni szabadsagrul, az zerrattasokrul es
23. Az fogadasokrul, es kulömbfele szerzetekekrül.
24. Nemeli Papas innepekul.
25. Az zenteknek segetsegitul hiaasarul.
26. Az kepekul es Baluaniokrul.
27. Az Chziodakul. (lók marattakul.
28. Az zenteknek meg tartot tetemirül, es egyeb tül.
29. Az Bcitröl es etekben valo valogatakrul.
30. Az Paparul es az ő birodalmarul.
31. Az Antichristuskrul.

AZ

AZ IGASSAGNAK MEGERTE
seben gyöniörködő kegyes oluasnak, az vilas-
gossagoknak attiatul, szent Lököt, minden
aiandekiul egyetemben kiuan.

Zuonarich Mihal Cenki
Prædicator.

EZ OSIANDER ANDRAS DOCTOR
irasaban kegyes Oluaslo elő zamlaltatik, sok
Papaknac es az Papasagban elő egy nihany
neuezetes embereknek, az mi keresztzeni tudo-
manium szerent valo, ertelmec, es vallasoc, soc fő
Articulufokrul, kikerül köztunc es az mostani Pa-
pasoc közt igyenetlenleg vagyon.

EZ köniü irasra penig, az mely ok Ofian-
der Andras Doctort indetotta, vgyan azon ok
volt indettoia ez köniuechkenec magyar nieliüre
valo fordettasanakis, tudnia illic, hogy ez köny-
uechkeben, mentetnec, az mi kördöszteni hitünc,
az Papasoknac három vadolasoc ellen, mellyec
altal ez vilagnac gyulösegeben akariac ük hozni
az mi tudomaniunkat.

Mondom három rendbeli vadolasoknac azt,
az mellyel terheltetünc az Papasoktul. Mert
azt kialtlyac elsőben, hogy vy hüt az mi tudom-
manium, es chac Lu her Marton ideietül fogua
valo: mas odszor, hogy Eretnekseg: Harmad-
szor hogez hüt elitanettoc sockeppen küldösz-
nec egy mastul.

Ah

Nagy

Nagy vadolas ez : de mit kellefsec ennec az
szeles ala valo kialtasnac, tulajdonettanni, ez is
deig az mi feleinktől, oly niluan meg mutattata
tott, hogy senki az ellenközö felnecl ilyen vado-
lasit felőlüncl, el nem hiheti, hanem ha kere iaro
keppen valouac, es az igassagnac meg tanulasa-
ban, kez akarua gonduifeletlen leend.

Mert az Zent irasbul, mely az tizta menyei
tudomannac fundamentoma, foc gyözhctetlen ok
koc szoktanac ellenec tamaztatni, mellyec az lölki
ismeretet, az mi hitüncl regileghe, igaz volta, es
eggyessege felől valo ketelkedesnac minden has-
borui ellen meg niugottyac.

Ehez iarul ama tizta tudomaniu regi Aniaa
zentegyhaznac egyenlő ertelmeis, ki noha sokal
kissebre böchiultetic, az Z. irasnac biz oniettasaa
nal, mind az altal nagy annakis bizonyfag tetele,
mikor ennek iouallasatt, az zent iras helen hagian
saul, egienlőnek lattiok.

De mind enni gyözhctetlen okok sem indita
hattiak, az Papafokatt, az ű mi ellenünk valo
hamis giülűfeges vadolasoknak le tetelere. Azert
im ez kõniuechkeben harmad nemeis foglaltatic
be az ő ellenec valo fegiuernek, meliben az Iesui-
tac, minden velec munkalkodockal eggyetemben
kik az mi Isten lölkő altal, az Euangelioni tudom-
mannac vilagossagara hozattatott, hitüncl ellen-
tuszkodnac, magoc kõzzul valo zömelielknecl
bizona

bizonfagiual, verettetnec arczúl, oli szömelielknecl
uel kedig kie az Papafagnac nagy refzei voltanac

Mielcl hogy azert erős, es el hitetesre igen
hathato bizonyfag az, ameli az ellenfeg szaiaból
zarmazic, nem kichin haznot hozhat az mi tu-
domaniunknac, az vylag, Eretneklseg es kõztüncl
valo igienetlensclg billegetül valo oltalmazasara,
ez az ellenközö felnecl keszeretesnekül valo vallas-
sa, melyben arrul az igassagrul, kit mi oltalma-
zunc, lölkőcl ismereti õztőneuel keszerettetuen,
velünk egiclő vallasit teznec. Szüksclg penig hog
az Papafok kõzöt, ez Papak biz onifagtetelnecl
nagyereiecl legien mert az mint magoc az Papa
foc hiszic, mikor az Papa, vgy mint Papa mond
valamit, vetkezhctetlenül tartatic mondani.

Haszna azert kegies oluaslo ez kõniuechke-
teried mindeneckre, meg az Papafokrais, ha az
haszon helett kart nem valazttnac õk magoknac.
De azert kiualtkeppē az oc vezic hasznat ez kõni-
uechkenec, ki az Papafokal giakorta vetekő-
nec es halliac az fellől megmondot hamis vadola-
sokal, terheltetni az mi igaz tudomaniunkat.

Ezec, mikor vy neuel halliac neuertetni az
mi tudomaniunkat, ottan ez kõniuechkeből, sok
Luther elöt elö Papaknac vallasaucl, biz oniettha-
tiak meg, hogy nem Luther volt ennec az tudom-
mannac, elö kezdőcl, hanem az Z : iras kiuul, ki
leghe regyebb, sok Papac, es Romai hiten valoc
is tute

is tuttat, iouallotac, es valloztac, ezt az tudomant, Mely mindgiarast inthetia az mi időnkbeli Papasokat, hogyha orczaioc vagion hat embersegesb iteletet tanullyanac tenni felőlőne, es az mi gyűlekőzetünknek tudomannia felől, es hogy szűnnienec meg, annac az vylag neue által valo, ketsegeffe es giűlősegeffe teteletül.

Ahol penig, eretneksegnec mondgiac az mi tudomaniunkat az Papasok, ez ellenis ezkőniueczke oltalmunc lehet. Mert elő szamlaltatie ebban sok fő Papasoknak, es vgian Papaknakis, az mi tudomaniunkal egiező vallasoc, kie mind az ő iteletec zerint eretnekek, ha ez a tudomani a mint mondgiac eretnekeg: ezt penig hogy enni Papasoc, Eretnekec voltac volna, tudom meg nem engedie a Papasok, nemis meric. Annakokaert auagy szűnnienec meg minket hamissan, es szőmtelenül Eretnekeknek kialtani, auagy ideien az ő fundamentom nekül valo meliseges bölczesegekből, gondolkodgyanac mint menthesse magokat az ő Papa Istenec előt, kiket vel ink eg gyetemben eretnekeknek vadolnac.

Sőt lassac az tis, mint oltamazhattiac meg amaz ő hűtőknek fő Articulusat, ahol azt hiszic mint oda föl meg mondatec, hogy mikor az Papa vg mint Papa mond valami, tekezhettelenül tettec mondan.

Vegezetre, ha az Romai hűtne oltalmazoi

4
azt mondgiac ez ellen, hogy ami előlőne elő hozatattot Canonokkal ellenkőző, es külön értelmű mondasoc talaltatnac az Papac Decretomiban, es egieb Papasoc kőniueiben, tahat egyezzer valaha tegyenec vallast arról, hogy meltatlanul hanniac nekünk Lutheranusoknak, zemünkre az igienetelenseget, meli mi kőztűne diltertesse az főseges Isten nem talaltatie, hanem inkab ők földtűd igē igyenetelenec. Mert az mastani Papasoc, amaregeknek elő pālalt vallasoktűl, oly meze vadnac mint az eg az földtűl. Ez ec hat amaz samson Rokai Ric farkokkal őzuő kőttetuen tūzet hordoznac az Isten meg eret buzaianac egetesere defeiekel soc fele fordulnac.

Vadnac azert ez kőniűben kerezttyn oluasoc velekedesekről, mellyek kőztűne es az Papasoc kőzt mast viseltetnac, az Papa knac es az őtet kőuetőknek Luther értelmeszerent valo vegezesi. Hogy penig nemely keues heken neminemű dolgoc hozatnak elő, kikrűl kőztűne vetekedes nincz azokről zolnűne kőllöt azert, mert egiűt iaro dolgoc ezec.

It hanem hannac intenem az Papasokat, hog oluasac meg ez kőniuechket, s meg lattiac az ő magoc kőniueibűl elő hozot bizőifagokbol, hog nagy meltatlanul lőkőc ismereti ellen vadoltac ez ideigh vy tudomaniuaknac es Eretnekeknek ben nűnket, mert inkab őket mondhattioc, s meltanis vy tudos

vy tudomaniuuaknac holot ez kőniueczkeben elő
zamlaltatot regi Papac, es bōlts Papasoc tudoma
niat el hagiuan az mint mindenec lattiac, külem
bet kőuetnec, Ha kedig ezt magokon szenuedni
nem akariac, vegiek ez kőniuben valo tudomant,
f. fogadom hogy tōból vytudomaniuuaknac min
ket sem mondnac.

Ez kőniuechket annakokaert the Regies ōlua
so vedd io neuen es oluasf fūgielmetessen azt,
mert fūgielmetes es nem gondufiletlen oluasot
kiuan, holot az deak irasnac termeszeti, es foliasa,
melibūl magiar nielūre fordittatot ez kőniueczke,
nem szenuette hogy mindenūt talan kiuanfogod
szerint valo ertelemmel irattathatot volna. De ha
io figelmeteslegel oluasod, meg erted es epūlz
belōlō.

Ha penig ez kőniueczkeben, az Papasoc
ellen valahol valami kemeniseget talalz, meg ne
botran kozal raita, mert meg erdemlic, nekūnc se
tulaidonicz, mert magoc kialtiac magokra, mint
ez kőniuechkeben minden mondas, kie legiē kōzo
zūlōc es mīczoda helen talaltassec fōl, meg iedze
tōt. Az kőniueknec neueket es azokbōl valo hele
ketis, melliekbōl ez kőniuechke ōzuō rendeltetet
az mint deak nieluen talaltam értelmes emberec ta
nachiabul vgian azon deak nyelūben hadtam hog
azoknac magiarazasaua, ne homaliosittatnanac,
az szūkfegesb dolgok, Azokra kőnien rea figiela
mezhet

mezhet az Regies oluasf, es el valazthattia az ir
asnac renditūl.

Summa szerint annakokaert minden kerēsz
tyenec intetnec itt, vegyee ezekben az mastani
Papasoknac hiūfagos pepeczōlefeeket, kik az mi
regi kerēsztyeni tudomāiunkhoz kepest, nem reo
gen mazkaltakbe az annyaszentegihaz mezeie
be, nem is egyyez nec az Istennek igeienec tizta
buzasaua: tauoztustac azokat mert az mi tizta
buzanc kōzze hintōt artalmas konkolioe ezec,
melliec az regi Papac es bōlcz Papasoc értelme
tūlis, kū lōmbōzōknec talaltatnac, mint ez kőni
uechke niluan meg mutattia.

Te penig kegies oluasf adgy halat Istennek
velem egeitemben azon, hogy az ō nagy irgale
massagabūl ki hozot benūket az Papas balua
niozasnac sōtet tōmlōczebōl, az ō Z. Euangelio
manac tūndōklō vilagossagara, es keriedis azon ō
zent fōlseget hogy ezt az ō io tetemenniet kegiele
messen tarcza meg kōz tūnc. es az szaiat reāk tato
sathant, es ennec, fogokat reanc cziķorgato es
romlasunkra igiekōzō tagiait, szegiēicze

es roncza meg, es tapodgia labai
ala, minden igiekōzetōkel, es
tanaczokkal egygetenben.

Amen Amen.

AZ KEPMVTATAS NEKÜL VALO

igassag szerető oluafonac Osiander

Andras Doctor.

Edita est
hæc conjul-
tatiocolo-
nia.

Miel hogy keresztyen oluafon, ez kőművekben,
Cassander Georgiul, es az ú túleirattatott tanácsko-
zastrul, giakor emlékezet vagyon, haznos dolgot itelem
hogy czelekőzőm, ha az giőzhetetlő, es igé diczeretes, el-
fő Ferdinand es masodic Maximilian Chaszar, Cassander-
hez az hitibeli egienetlenségnek eligazittataraul irte leue-
leit, es ennekfeleletit, ez kőművek kezdetiben oluafonod
adádó: hog ennek noha Papas volt, az hit dolgaba valo
iteleti, (mely nagy részre Lutherertelmeuel egiező) anni-
ualnald hatharoblehesen. Mert noha ez az Cassander
es egiebekis effelec, niha az igassagot, az teueigefeknee
zemetiuel egitit tólticki, kedues mind azonaltal nekünc
latniunc, hogy meg az ellenkőző fel kőzőt valo, neuezetes
emberk kőzőlis (kik az Romai hitót vallottac, es Pa-
pasoknak akartac ismertetni) nem keuesen voltac, kiket
az Isten igeiuel meg vilagosittatott lőlki ismeret, az Papa
országának tapaztalható teuelgesire, es az mi vallasunk
hamis karhoztatara halgatni nem engedet.

Igi vadnac penig azoc az leuelek:

FERDINAND, ISTEN KEGIELMENEK

engedelmeből Romai valasztatottes mindenő

Koron giőződelmes feiedelem.

Tudos, hiű es kedues, holot nekünc, az the
nagy bölczeseged, kiualtkeppen valo kegiesse-
ged, es az anniazenteghaznac segettefeben va-
lo buzgo igyekezeted, nagy diczerettel aianlara
tot legiem

6
tot Isten, bizonois remensegünc lőtt, hogy
az the ielen leted es mukad. neminemű nagy do-
logban melihez mast keztiunc, kinezi az nagy
Isten tiztelteget, az mi országinknac, Vrasagink-
nak, es mind az egez Nemet orszagnac elő meo-
netit es meg maradasat, nem kichin segetsegu-
re lehet. Annakokaert, te túled Regielmessen kis-
uannioc, hogy mihelt, az mi ielen valo leuelunc
neked meg adatik, tulaidon dolgaidat mindgiart
helen hagiun, hozanc iüni, ne neheztey, hogy
ket auagy harom holuapig, bölczesegeddel, ta-
naczodal es mukaddal elheslunc: Vti kölczes-
geit harom za forintot vezez az mi Spiraban
valo Commissariusunknac Langlanosnac gond-
viseleseből: es ha lehetseges, egynihani, mi időnc
hoz illendő Z. iras magiarazo kőműketis hoz-
magaddal. Ebben az te tudomaniodhoz illendő,
nekünc igen kedues, es minden Chaszari io aka-
ratunkal meg terettendő, dolgot chelekőzől.
Adatot az mi Varasunkban Beczben, 22. Mai
Anno Dñi 1564. Romai birodalmunknac 34.
egieb orszaglasinknak 38 eztendőiben.

FERDINANDVS.

Es leuelnekefeliul valo irafa.

Az mi tudos, es Romai birodalmukhoz,
hiű keduesünk nec az Z. iras ertő, Cassader
Georginec adassac. Bz AZ

AZ ROMAIFERDINAND CHZAS
SARNAK.

Meg adatot nekem te földseged levele, kegyelmes
fejedlem az Cluijai Duisburgumbeli, időzerint
valo mulatasomban, Z. Iuan huanac 21. napian
az Coloniai bñchületes es Nagysagos Ersee, ez
en okból ide küldettétőt tanacza által. Mely le-
uelből te Földsegednek kegyelmes akarattiat, es az
meg niomorodot anniazentegghaz, segettefebē
valo Z. igieközetit örömdőt ertem. Vaihaz
Földseged, felölem valo iteletinac, valami resze-
ből eleget tehetnec, akarattianac es paransolata-
tianac engedhetnec, Mert noha az Anniazent-
egghaz segettefenec, es meg bekeltetelenec, ki-
uanasaban geriedőzönec vallom magamat, mind
azáltal ismerem hogy az en elmemnec nincz anni-
ertelme, amminemőt ennec az dolognac nagy vol-
ta kuan. Mert az mi ereie vagionis elmemnec,
mely bizoni igen kicsin, aztis a szűnetlen niaua-
lia, testem faldalmaual egiüt iaro giakor beteg-
seg, el uezi es meg erőtlenetti, tanusagomban va-
lo mukamat es szorgalmatoslagomatis, meg tar-
toztattia, es meg haboretia. Bizoniara mar
egynihan extendőből fogua, niaualiaimtul az mi
üreslegem lehetet, azt mind ez mi időnkbeli vet-
eködeleknek meg erteleben, ez igienetlenlegek-
kur feienec meg talalasaban, es az mod keresbe-
tődttem el, mellyel ez az anniazentegghaznac ha-
boruia

boruia valamint le czöndezettethetnec es ez nag-
vizha voniasoc, kik el az Anniazentegghaz na-
ponkint mind inkab inkab szagattatic el niomato-
tathatnac, auagy hogy csak eleik vetethetnec,
hogy nagyub szakadozasa ne lenne annac. Mind
ezekből vgy teczie ezt vettem ezemben, hogy ez
giakor es hiúsagos patuarkodással, mind az ket
fel el lepet az ez iltől. Azert senki ez vizha vo-
niasrol, es az egyhaznac rendben allatasa, igae-
zan, iteletet nem tehet, valaki az egienetlenköd-
höz valo indulattul es keduesködeftől, elmeiet el
nem fordittia, es igaz tizta lelekel, az Christustul
ki nilatkoztatot, es az Apostoloc munkalkodasa
altal ez szeles vilagra ki teriedet, egy Isteni igas-
sagot, nem tartia maga előt, mely rezből meg irat-
tatot, rezből azoknac tanettasa által akik az egia-
haznac gonuiselet az Apostoloc vtan föl vettec
meg tartatot. Azert nem latom mint segettethet-
nec, az Egyhaz; ez mastani időben küldömben, ha-
nem ha amaz egihaznac regi ertelme es iteleti föl Meli Cöft.
Kerestetic hog ānac allapatia esmodga szcerint epet nem rekeztu
tessec ezielenvalo egihazis, mely amattul szar uen az ököz
mazot, kiualtkuppen annac az egihaznac am, bē ki az aple
mely Constantinus ideictől fogua viragozo: octulidom
vgimint meliben az mi hütünknek föld reszeiről, eghazanac
mindē veteködesec, amaz neuezetes giülelőkben esmodgian
szorgalmatos n meg hariaittattanac es meg ma melle mu
giaraztattanac, es az egihazi birodalom, tellies tat masue
B4 segel

L3

sejel még Izdröztetuen, az szabadság heliere
allarattot. Ebbül niluan még tecize, nem csak az
mit kelleffec hütünk nec minden agaiban hinünc
de meg az külső szertartásokbanis mit kelleffec
tartanunc. Ennec az egyház nac oly meltoisaga
vagyon hogy senki az egiház neuet rola el nem
vonihattia, es vgian arra költ immar az dolog,
hogy mind az ket fel, szűnetlen valo patuarko-
dással meg faraduan, meg az is a ki csak az Z.
irafra szokot igazettani, ennec iteletire es akarata-
tiara hatta magát, es ennec ertelmen valo meg
maradaft igert. De ebben biü bezedü nem aka-
roc lenni holot the Fölseged tudos ertelmes, es
okos, Isten föld embereket, beuelködgyec kiknel
mind ezek sokkal jobban vadnac tudua es ertue,
vgy hogy vgian nem ertem, mi segetsejel lehet
nec en ilyen föld emberec között.

Ha mind azonaltal ez dologban, melhez föld-
seged zentül es Isteni felelemmel kezd, az en ve-
koni erőmből vala mi segetsejel lehetec. nagy örö-
möft meg chielekőzem az közönseges Anniazent
egiház nac kedueiert, kin az mint tartozomis ve-
le, igen szanakodom. De oly nagy az en testem-
nec erőtlensége, hogy illien nagy vtra eletem nec
bizonios iduidőlefe nekül, nem adhatom magam-
mat, holot cziak valami kiczin okokból es banta-
sokbolis tagaim nac kemeni faidalmiban esem, kik
háromzor auagy negyzoreztendőben meg teruē-
az ez.

az eztendő nec nagy reszen agamban tartoztat-
nac, es minden elmem es testem hiuatalliaira ale-
kolmatlanna teznec, az mint az Coloniai böczü-
letes, es Nagysagos Erseknel ez tuduan vagion.
Annakokaert kerem Fölsegedet, giozhetetlen
Chafzar, hog ez melto magam meniseget, go-
noz vegre földseged ne vegie. Ezenközben mind
azaltal hamit ez dologban tauol leuen chielekőd-
hetem, uagi irasommal, vagy valamely tudos es
Isten föld emberrel valo bezelgetesemmel, ki föld-
seged nec meg mongia, semmi mukatul az mi en
raitam all, meg nem vonzom magamat. Az Istét
ki egédül az bekefeg nec szerző tizta szüből ke-
rem, hogy Fölsegedet io allapathan tarchia meg
es ez ily kegies igiekőzetőt Z. földko engedelme-
uel szerencheletse, az ieles es tudos emberec nec
kik the Fölseged nec tanchiolsi, az Egiház seget-
tesere es helieben allatafara valo, igaz tanatlot
adgion, 18. Iunij, Annó 1564.

Fölseged nec bific.

Cassander Georgi.

FERDINAND ISTEN KEGIELMENEK

engedelmebül Romai valasztatot es min-
denkor giözodelmes feirdelem

Tizteletes hiü es nekünc kedues: vettük az the
Duisburgumban Z. Iuan houanac 18. napian

B

költ

L4

Kolt leueledet, meliben mented magadat, hogy
egessegielenfejed miatt, meliel az extendőne
nagiob refzen, az agiban ielented hogy tartatol,
nem iühecz mast mi hozanc az mint mi igen kis
uannioc vala. Mely dolog minekunc igen ked
üunc ellen törtene, mind az dolognac nág volta
iert, meliben az te munkaddal vegeztünc vala hog
elliünc, mind penig hogy az mi the hozad valo
io akaratköböl bannioc, hogy the, kinec kegies
sege, tudomannia, es az köszönseges ionac seget
teseben valo nagy igiekezeti, nekünc igen aian
lattatol, betegsege tartoztatol meg az te beke
sege szerzes, kiuanfogodnac veghez viteletül. An
nakoKaert igen könnyen engedünk az te alazas
tos es igen szükséges magad menfege, meliet
akarnanc hogy ne köllöt volna neked. Holot pe
nig nekünc tauul leuennis zolgalhacz, es zolgal
nys aharz, vagy irasodal vagy valamely tudos
Isten felő emberrel valo szolasoddal, ki nekünc
meg mondgia, azt mi io neuē vesztünc tüled: mert
azis kedues lesze mi nekünc, ha az mit itartünc
hog cheleködguel, azt hazadnal szerzed meg, no
ha talam az te ielen leted az dolognac iol veghez
vitelere nagy haznot hozot volna. Ez penig
ackit tüled kiuanunk illien dolog: lutanac elzünc
be az Augustai vallasnac articulusi, mellic, ne
minemü, Romai Feiedelemsege valasztotul,
Hercegektül es egieb rendektül az mi tizteletes
emle

emlekezetre melto, Isten es attianc hainac, az 800
die Caroly Chazarnac, 1530. extendőben, be adat
tattanac, vgyan azon vallasnac menfegeuel egye
temben. Egyesleg es bekeleg szerzelnec okaert ez
elört, az Romai birodalomban külon külön heles
kē es időkön, gyakorta gyülekedőre, beszelgetesek
es veteködesec löitenec, es noha nē mindenkor lött
effele gülesekne, es veteködesekne, telltes es kedues
vege, miudazaltal niha az veteköddē eg nihani nág
dolgokrol io rezből meg egelüstenec, az többinec
kikrül meg vizsalkodnac, nem igen nagy szamok
vagyon. Miuekunc kedig, sok kegies tudos, ke
refztyen es emberseges emberektül nem kiczin
remenleg adattatol, hogy meg szöröztettene, az
aniszentegyhasnac bekelege, es özuő hozattat
hatnanac, azok akik most az hűbeli küldnözes
miat lött, vezedelmes harag tartással elszakadoz
tanac, ha ki tiztettannac, es ki zagattannac, azok
az nilyan valo gonoz szertartasoc, kik az viols
vezedelmes időkben, az aniszentegyhasban be
mazkaltanac, es nemely dolgoe. Kik enbertalal
manyoc inkab hogy sem mint Isten parancholati,
letetenne, es mind ezekne főlöttő neminemü
melyseges, es tiikos veteködesec, kikne értelme
miuel hogy felől halladgya az tudatlan kēsege
nek elmeiet, nem lattatic az idüfsegre szükségese
nec, mas boldogh időkre hallaztatnanac, es csak az
okratattatnanac meg szorgalmatossan mellic
nezik

nézik az nőt, az io erkölcsöket, ez szentsegnek
es az szertartásoknak értelmét, es haz nat. Hollo
azert nekünk vgy mint kőrsztyen fejedelmnek
az Istenül reane biztattot tizt szerint szorgalmas
tos gondunknak kellestek erre lenni, hog az mi bi
rodalmunkbā valo hiueinc az teuelgefekek es eret
neksegnek haloibul, kikbe niaualiasul egieletenek
Isten által ki ragadtassanak, alletoioc hog min
den munkat föl köllestek uennunc, hogy ez mi hi
uatalunkat veghez vihessék. Kiuanniuc azert
tuled, hogy mindgyarast, az közönseges es ania
szentegyhaznak tudomanniat summaban fedgied
melyben az Augustana confessiohan be foglaltatot
regi tagadhatatlan kőrsztyeni hűnek articulusi
kivül, kikrül soha vetekődes nem volt kiualtkep
pen magaraztassanak meg azok az Augustai vallaf
nak articulusi. akikrül mar mind az ket fel kőrdöt va
lo tudos emberek meg egyesultenec, auagy beke
segnec okaiert az kersztyeni hűnek kara nekül ez
vtanis engedelem lehetne: elő szamlaluan rövid al
lat szerint valo okait, annakis az több articulufok
han ha kik lennec, miert nem engedhet az kő
zönseges egyház. Fouabba szedetessenec őzud
azok az articulufokis, akiket mast azok az kik az
Augustana confessiot valliak az közönseges hűt
ellen, vetekődnec. Kiknek mind az által az Augus
tana confessio niluan ellenec nem mond, sőt aziket
refszebül iouallis. Vegezetre rövideden szamlal
tassanak

10
tassanak elő az több veleked. s. kis, kik refszből mar
meg vetettenc, refszből penig tudigdc. Melliek
kő ül vgy vagyon, hogy nemelliek meg az Aus
gustana confessio előt, nemelliec az vtan valo iddc
ben rohantanac az kőrsztyensegre, az kik az aus
gustana confessioual, sokkal inkább az közönseges
hűtel nem egieznec.

Ez penig az summa szerint valo iras, legyen
mint egy tükör melihez az mi országinkban, es
tartomaninkban lako plebanusok es pradicato
roc, mint egy regulához szabiac es rendelliek tu
domanniokat, az igaz iouallattatot tudomant, az
hamistul tudhassac el valasztanni. Es niluan meg
erthessék mint köllőn nekik mind az Isten nep
nek tanettasaban smind az szentsegeknek es szertar
tasoknak ki szolgaltatasaban. tartannioc auagy ta
uoztatnioc. Ez az vt mutatás mennel szeb leszen
mennel tou b lesz az vizalkodástol, hihető hogy
anniuat keduesb es haznosbis lezen, Kiuannioc ke
dig, hogy ez mukához Isten hireuel kezdggy min
den kefedelem nekül es el vegezuen mindgiarast
nekunc külgied mert ig Kiuannia az mi vrasaginak
vtolso szükség, neis vellied hogy ez munka Isten
nek kinek dolgaban iar, kedues nem volna, kirül
bizoni mñs the hozad valo Chaszari io akaratunc
bül meg emlekőzunc. Most penig meg hattoc az mi
Spiriaba leud Commissariusunknak Lang Gergy
nak hogy szaz forintot adgion, melliet ű tuld föl
C 2 vegy

vegyes az mi Chaszari io akaratunkat ez vtanis,
variad. Költ az mi Becz Varasunkban die 17.
Iulij Anno 1564. Regnorum nostrorum Romani
34. aliorum 38.

FERDINANDVS.

Ad mandatum Sacre Cæs.

Maiest: proprium

V. Io. Bapt: VVeber

M. Sinkmoser.

Fellyül valo irasa ez le uelnee.

*Az tizteletes tudos es az Romai biroda
lombhoz bii Cassander Georginec.*

MASO

MASODIK MAXIMILIAN ISTENNEC KEG'ELMEBÜL MIN
denkor giözüdelmes Romai feiedelm.

Böczületes szerelmes attiank fia, valaz to feiedelm,
minem, minek vtanna az fölsleges Chaszarnac, az
mi szerelmes vrüknac es attianknac, snékünk
is okaink adattanac melliekert az tizteletes, es tudos
Cassander Georg nekül szükölködünc ki mi ne
künc mint kegies tudos, ertelmes, es az Z. irasban
foglatatos ember aianlattatot, es meg mondattatot
hogy most auagy az mi varasunkban Coloniaiban,
es az szent birodalomeban, auagy the szerelmed
nel vagion, ötet kiualtkeppen valo irasunkal (melo
liet egienest Coloniaiban küldünc) magunkhoz
hiuattik. Annakokaiert kegielmessen es baratsa
gossan kerük the szerelmedet, hogy ha az meg
mondott Cassander most the szerelmednel vagyon
auagy hamar időn oda varattatic, az t the szerel
med minden illendö vtal es modal incze es keze
recze, hogy minden mentseget hatra haügan mind
giarast vthoz Keszüllion, es hozanc időn: Mellyet
Vormatiaig az Rehen viszen igen alkalmatosan
meg cheleködhetic onnet ismeg Földön, Vlmag
Vlmabül az dunan ismeg hamar vta leszen mind
eddig. Nemis Ketelködünc hogy the szerelmed ket
tarfaual az egyhazi beli valasztokal, az ti Chaszar d
fölsége

fölsege es hozzanc valo tizteffeges engedelmetec
szerezt, az mi tiraitatoc all, ebeli hiuaraltokban sem
mit hatra nem hattoc: kiuallkeppen miért hogy
chaszar ü fölsege es mñs ez ember mukaiaual elni
akarunc oly dologban, melliet remenlűne hogy is-
ten engedelmebűl az kőrősztyenségnek, közönse-
ges iouara haranlik. Ez okaiert neki ez vtra az mi
szolganc Lang Georgi által szűkleges vti költsé-
get spiriaban rendeltűne. Ebben the szerelmed
Chaszar ü fölsegenec es az mi akaratumknac eleget
teszen, es minketis the szerelmed egieb dolgaiban
minden kegielmeffegel es szeretetel valo emlekő-
zőknec talál. Datum Viennæ 20 Mai Anno 64.
Regnorum nostrorum Romani secundo Hun-
garici primo Boemici sexto decimo.

Maximilianus secundus

Ad mandatum domini

Regis proprium,

Ez leuel folytűl valo irafa.

Az Bőczűletes Treuirai Ianos Erseknek az Z. Romai birodal-
omnac Galliaba es az Arelate orszagba valo fő Cancellarius-
sanc szerelmes attyank fianac es valasztó feiedelmeknek,

Ez Leuelekre az á Pőczet vettetőt, mely az Romai Kyr-
lioknac bekőrtő leuelekre főkött vettetni. Ezen igekel irat-
tattanc nemet nyeluen mint ezis, ezen Romai Kyraltűl le-
uelek az Moguntiai, Coloniai, valasztó feiedelmeknek, es az
Cliuiasi feiedelmeknekis, ez dologrul.

Eddig vadnac az kegyes es győzódelmes feiedelmeknek
Cassanderhez az hűt dolga fölől irattatott leuelei,

Az ol

AZ OLVASOKNAC.

Miert hogy annakokaert az Cassander ezt az
vtat az közueny miat Kinec faidalmiban kett
eztendő muluan meg holt veghez nem vihette az
fellyűl meg neuezet feiedelmeknek akarattyőkből,
es paranczolattyokból, irt könyuet azokrul az Ar-
ticulufokrul, kikrűl az hűt dolgaban vizhal-
kodasoc vadnac, Kinec kezdeti ily vagyon: Cas-
sander Georginec az hűbeli articulufokrol, kiko-
rűl az Catholicusoc es protestaloc között vetekő-
des vagyon, tanaczkozása, mellyet irt ez győzhe-
tetlen első Ferdinandnac es masodic Maximilian-
nac, annac köuetőienec.

Az modreuius Fricius Andraft, acki en tűlem
fokzor elő hozatic, az mi illeti, ezis Papista volt,
es bizonyara nem köz, auagy tudatlan ember: ez
mint ebből meg tezik, hogy ű nekñs meg hagyat-
tattot, hogy az több köuetőkel, az Tridentomi gyű-
lesben menyen, es űis az hűt dolganac el rende-
leben, az ő ertelmet meg mondgya: es ez az mint
Fricius el hűtte volt, az Romai Papanac akarat-
tyabol, es inteseből lőtt. Mert ily ír Fricius az 4.
Pal Papanac, az ő leüleleben: velem vgy mond
(Z. attyam) hogy az mely köueteket, az Kyrali
rendőlt azokat the inteseből rendelte, es vgyan
azon the inteseből velem hogy nem kuesbe ren-
delt engemis az Kyrali mint az köueteket. Ezt az

Cassan

Lattasse
meg ennee
könyuó de
emendada
repub: fol.
210. 243.
260. 264.
334. 541.
Eslenkinel
kesleges né
leszen hog
ez Papista-
nac nem a-
katt volna
tattatni.

Cassander az ő tanaczközafában igen diczeri tudomannyarul, bekelegre valo igyekdzetirül es türhető voltarul.

Az egyház terherul irt könyűnec ki legyen zerzdio vgy vagyon bizonytalan, de hogy az Romai hűtön valo ember lött legyen, az ű könyű uéből (mely az mint az könyűnec vtollyan írva van gyon, 15: 9. eztendőben irattatot) niluan ki te czic.

Ezekről annakokaiert akartalak tizteletes oluaso meg intenni hogy meg erzed, hogy en, nem az Lutheranusoknac, hanem az regi Papistaknac ertelmet tamaztom az mostani Papasag elalen, es az mi igaz hűtünknek, az ellenseg zaiaból vetetöt bizonyittasit rakom zőmód eleyben. Legy egessegeleg kegyes oluaso, es az en igyekdzetemet io neuen vegyed.

I.

AZ ZENT IRAS RVL.

Azt tartode hogy az Z. iras magaban hibetö, az az, melto maga zerint hitelre, vgy hogy emberi bizonyisagnekül ne szukölköd. giec, es azt ha vgian minden emberi bizonyisagbül meg fogiatkzonekis, mind azaltal ketelkodes nekül hinni kelleneie?

ELLI ESSEGELE AZT TARTOM: mert az Papac töruenienec Decretoma (Dist. 9. cap: quis nesciat) errül igy vagion: ki nem tudgia hogiaz o es vy testomentö bel Z. iras bizonyos hataraban tartasseceshogy az, minden köuethözendö Püspököc Ieuelenelannira nagjubra böchiültessce, hogy errül sohasem ketelkódherni sem vete kedhetni, ha igaze valami abban írva talalratie.

Auagiez, nem teszie az irast magan hihetöue es magan emberce bizonyisaganekülis nem vallyae hitelre meltonac?

Bizöittiac ezt, az Papasocsegegeből clö hozattatot egeb iras teuökis.

Az egyház terherül irt könyűnec zörzdio azt mongia (cap: 1. § 1) az o es vy testomentomban valo minden iö

D

uendö

uendő mondasoc magan hihetőc, vgyannira hogy egiebe ereie nekül ne zúzó lködgienee.

AZ VALENTIAL GERGELI, vgymond in analyfi fidei Cathol. p. 368. büfegel elegendő nekünc arra (tu d- ni illic az ő testamentom bizonyos voltara) az Christushnak es az Apostoloknak bizonyilag tetele meliél azoknac az kőniuekneemeltosaga aianlattator.

Vgian azon (pag: 31.) vallia hogy mi az kőroztyeni állapotia tudomannac igaz voltat csak hűttel tarttiok, meliben az vy tefo nincz bizonyttas.

mentomi **GABRIEL BIEL** írta (in lib. 3. sente Dist. 26. ad dubit. 3 kőniuec fere ab initio) hogy az kőzönseges hűtteli igfagoc (mine, nekis (mely mű az egez Z. iras) az egihaznac mindé io vallafanekül ter ben nints) mezet zerint változhatatlanok es változhatatlanul igazac, az meli né **Hofius** (in Confessione cap: 16.) mongia hogy nem kiuan fémi egiebert hiszúnc mi az Euangelionnac, hanem csak az bizonyitast benne szolo es minket tanito Isten szouaert.

es erőfereft. **BELARMINVS** (in dictatis manu scriptis in Thomæ secundam secundæ) Vittakerus elő hozafa szerint azt mondgia: hogy mi hiszúnc nem az egyházert hanem az Isten ki nylatkozataiért, &c.

FRICIVS ANDRAS kit **Cassander** tudomaniaral es alazatosagarul igen diczyer azt mongia, hogy Isten az ő igeienc szőzöio, meliét oly nagyra bóchitil, hogy az eg es az föld kőnniebben el mulik, hogy sem mint az ő igeie el veszne, ez az acki oltalmaza az ő igeiet, aki neuze- tesse es meltosagossá teszi, acki Z. lőlkő altal meg póchit li azt az emberc szűueiben. Bizonyilagor vgy vgió tehet az Isten lőlkeuel meg aiandekoztator egyház az ige es az tudomani felől, igi tudni illic, hogy azt az Apostoloktul kezűl kezhez iutor es hogy nem mast jelentet ki Isten meltosagossá kedig senki nem teheti azt, Istennel több vgy mint

vgi mint ki ennee zerzöio, vilagosítottia Eorzőio oltal- mazoia.

Vetközne azert akik az iras meltosagos voltat az egihaz bizonyilagattul függőne tarttiac, vgyannira hogy ha ebből meg fogiatkozne allittiac hogy semmi hitele nem lenne.

El dül penig az Iesuitac amaz erőfegenecalkotman- niais meliben igazolnac: ha ily nagy az egihaznac meltosaga hogy meg az irastis, körül egiebkint ketelkődes lehet igaza teheti, es allandoua, miért nem binnenc ő neki ha vgian az iras kiuit mondis valamit &c.

*Chia az Z. irase az az vt es regula
mellien az hűtteli vetekődeseket meg
kel vizgalni es az meli szzerent
azok felől iteletet kől tenni.*

Bizoniara az: innét (Causa 24. q. 1. cap: 20.) monda- tic. Ne hozzük alnoc merkekekett, ackikre azt rakius az mit akarunc es az mint akariuk az mi tecezelunc szzerent, monduan ez nehez, imez kőnid, hanem hozzuc elő az Isten igeienc merkeket, vgmint az Vr tarhazabul valott, es arra az mi nehez tegiük föl: sőt ne mi fügeztuc, hanem az Vrtól föl fügeztetettül emlekezunc meg. **az Isten felő nag CAROLY CHASZAR** az egihaz i törue niekben az többi kőzöt ezt paranchiollia, hogy chia az Biblianac meg hihető kőniuei oluastassanac az giűlkőzet- ben.

Es (cap: 76.) pparanchiollia hogy az Püspökőces Ple-
D 2 banosok

Hæ leges
anno 1550.
parisis lūe
excussz.

videatur o:
ratio

molinel de
Theol: et
legu Imper
dignit,

DESCRIPTURA SACRA.

banosoc emberi szerzett es magoc értelmet ne praedikallia
az nepnec, hanem az istennek tizta igeiet, es hogy gondot
viselienec arra, hogy az igazsagnac értelmeben magokat
giakorliac, hogy az Isten igeie fuffon, neueltödgicc es be-
uöllion, es hogy kiultkeppen az halottac temetese koron
valo baluaniozasoc ki giomaltassanac.

Chiak az be veteter Z. irast itelte azért az ieles Cza-
szar az igazsagnac vtanac es regulaiannac.

Dist: 9 cap: 5. En chiak azoknac az irok nac tanultä
ezt az felelmet es tizteffegét tenni, hogy egikeris azok kö-
zül nem merem hinni hogy teuölgöt volna, az kik immar
be uetettek nec neuetzetnec.

Ha chak az be vetetöt Z. iras teuök vadnac minden te-
uelges kiutl hat vgian chiak azoktul köi erteköznünc, az
vizhalkodafoknac veghe szakadafaban es chiak azokat
kel köuetnünkis.

De az egihaz terherülirt köniüneszerzőiö (cap: 18.
v 13). igen erőssen feddi azokat kik az Biblianac irasahoz
mint igaz tudomanihoz, allando fundamentomhoz es
meg törhetetlen igazsaghoz nem tamazkodnac hanem á sa-
ron epetnec hamar el romlo tudomaniokat &c. az Z. iras
bul maga keuen ki iöuö Isteni bölchielegnec veleiett el
mulattiac es magok értelmihez tamazkodnac.

Lit. G 6

BRENDENBACHIVS MATTHIAS az egihaz ege-
netlensegenec le czöndezetteferul irt köniueben mondgia
hogy az Z. iras Istenöl adatot az egihaznac, mint egi regu-
la akin mint egi proba köuön köllesek minden embernec
mind eletet, mind hütit, mind tudomanniat meg probal-
ni.

FRICIVS ANDRAS igen neheztel azokra kik az
irast minden fele hailo vialz orthoz hasomlettiac azt tart-
nan hogy igi az iras az ó meltofogatul meg foztatic es az
Isten

DE SCRIPTURA SACRA.

Isten igeienec fölsleges volta meg homalioffodic Lib. 4.
de Ecclesia cap: 7 sub initium.

*Semmit nem kelle azért hinni vala,
miaz Z. irassal ellenközic.*

Semmit nem: ezért mondgia az időnliliro tanetuanü
(Ser: 23. contra Bernhardum asserentem Christum mé-
dicasse) az irasnac heie vagy on, az tagadas szerint valo
meltosagbul amaz Ieronymus mondasa szerint: valami
mondattatic es Z. irassal meg nem bizonytattatic azon
köniüflegel meg vettetic az mint mondatic.

Ezen ertelemben volt FRICIVS ANDRASIS (vt ex
cius 7. cap. lib. 4. de repub Emen: videre est.

*Mit köi hat ertenni az vy meg ielene-
sekrul es iöuendöllesekröl?*

Nemeli zenttekneec es aheratoffaknac vyonantalt ie-
lenesi nem zintenfegei valo igazsagot hoznac. Söt
inkab effele ielenesec, az irasokat el fordituan es meg
hamissztuan, meg veztegettethetnec, auagi mas neuuel
gondoltathatnac, auagi idegen neuetet alatt irattathatnac.
Niha meg az sathanis, vilagoslag angialaua valtoztat-
tia magat, hogy az embereket az meg ieleneseknec tette-
töffegeuel meg chiallya, es öket az ielenesekkel valo diche-
ködese nec vele ködesere emellie, Author oneris Ecclesiaz
cap: 1. v 9.

Idem Cap: 2. in Proxmio.

Az regi

Az regi Prophetak zentsége es meltosaga tudua vagion, annira hogy azoknac mondasok mint igazak es ioh vallattattac be vetetnek. Az vy Propehtaknac ielenesit kedig szükseg hogy igen meg erchiek, ha az regi iöuendö mondasokat köuetic, auagi magiarazac, ha szüksegecsik, haznosoc, iok es epültre valoc.

Az Romai Papanac penig, es az giulekőzetek nec vegezest, melliek, az meg irattatot Istenigeieuel ellenkőz- nek mire valoknac tar tod?

Annotatio
Gregorij
XIII.

Semmi valoknak: mert (Dist: 19. cap. 7.) chiak azok az Decretombeli leuelec, mondatnac beuetelre mel toknak akikbe az Euangelioni parancholacockal ellő kőzö semmi nincz.

ORBANPAPA mint meg vagion irua (Causa 25. quast: 1, cap. sunt quidam) azt mondgia: Ha az Papa azt az mit az Prophetac es az Apostaloc hirdettenecon tania karna, nem sententiat mondani hanem tucuelegni talaltatnec.

MARCELLINVS PAPA. mint irua vagion (Causa 25. q. 1. cap. omne quod) mondgia: semmi meg nem alhat valami az Euangeliom Prophetac es Apostaloc tudomannia- nak vegezest ellen, auagi ezeket köuetoke ellen (kiknek az be vetetet Z. irással ellenkezniek nem kell, (dist: 29. cap. 7.) chielekőttetic.

LEO PAPA mint meg vagion irua (dist: 11. ig szoll ezt hagioc te szerelmeknek hogy az Apostalok rendelese-

D ;

tül es

tül ez vtan senki semmi keppen el ne tauozek. mert bün- teres nekül, ez vtan nem lehet ha valaki az Apostali regu- lakat valamibé el mulathatádoknak hizi (cap, hoc vestrz)

Simmachus Papa, mint irua vagion (dist: 10. cap. 2) azt mongia: nem szabad az feiedelemnek, sem senkinec az ki oltalmazoi, az Isteni feiedelemnek, valamit az Isten Pa- rancholati ellen imerez leni sem valamit az mi az Euan- geliomi, Prophetak es Apostaloc regulaiaual ellenkőzic, chielekődni,

Causa 11. q. 3. cap. 11.) Iouallattatnac Isidorusnac, es Basiliusnac sententiai, kik így vadnac: Ha az, aki föllieb valo, chielekőzic auagy valakiuel azt chielekődteti, az mi az Vrtul meg vagion tiltua, auagy az mi meg vagion hagi- ua, azt el mulattia, auagy el mulatni paranchiolli, arra Z. Pall Apostal sententiaiat kóladni, ki azt mongia: ha auagi mi auagy meniböl az Angial hirdet nektec külömb Euan- geliomot annalakit mi hirdettünc atkozot legien.

Es ismeglen: ha ki arrul tilt meg titeket, az mi az Vr- tul meg vagion hagiua auagy azt paranchiolli az mit az Vr meg tilt, atkozot legien mindenec előt valakik az Vrat szeretik.

Es ismeglen: aki fellieb valo, ha valamit mond auagy paranchiol, az Isten akarattia ellen, es az Z. irasnac niluā valo paranchiolati ellen Istenjellen, tamador hamis tanu- nak, es szentseg törőnec tartassac.

De meg Gersonis mongia, hogy Kobalkodnac az oc- akik az Papa, giulekőzeti, es egihaz hatalmaban mongiac lenni, az Euangelistak es Apostalok rendelese nec meg val- toztatafat,

de vita spie
ritualis lect: 3
2. coroll: 7
circa medi:

Inem

*Snem nagjúb meltoſaga vagyone, az
egihaznak hogy ſem mint az
ſzent irafnak?*

Scot azt mögia Fricius Andras (Lib: 4. de Eccles: cap. 7.)
az Iſten igeienc (ſzol penig ottaz meg irott igeröl)
leg főcbb meltoſagot engedűnc, hogy az Anniazent,
egihazatis glamolecha, á Z' doctoroknakis abban, helt ad
gion az mineműterdemlenec; vanna az kik ez ertelem,
nek vgi vagion hogy engednec, es az Iſten igeienc elſő
helt adnac de oly ertelemmel az mineműuel az egihaz aka-
ria. De igmauagy nagjúb meltoſag tulajdonittatic az ania-
zentegihaznac vgi mint kinck akarattia ſzezinr kelleſſek
magiarasztatni az igenec, auag bizoni mind kettő egien-
lőuc teteric, vgi hogy egik az maſikat ſegellie, es egic az
maſic nekűl ne leheſſen. De az egihaznac kell magat, az
igéhez ſzabni, nem az igenec az egihazhoz. Az ige fun-
damentom, az egihaz arra helhez tetőre pűllet. Sockal igaz,
ban ſolnac azert azok, az kik azt az igei mely az Iſten ſza-
labul zarmazic nap ſenűl helhez tetic mely meg vilagofet-
tia mind az egez aniazentegihazar. Nem veſzen az nap vi-
lagofſagot az Chillaoktul, hanem inkab azokatt ő vila-
goſittia, es ez vilagnak minden ſzegeletire, vilagofſagot
niuit. Igaz igeis meg vilagofittia az egihazar, mely akor
kezd tündokleni mikor amannac vilagofſagual meg
vilagofettatott &c.

Eddig ſzoll Fricius,

Hatt

*Hatt igma egy kő embernek, Z: iraffal
egiező ertelmel, az Tapanac ellenkőző
ertelmenel, nagjubra bőchiűtetik?*

Izenis: ebbűl mondgia PANORMITANVS (in cap: ſig-
nificasti, extra de elect:) Az hűtre nező dologbá egy kő
zömelnec mondaratis ſellieb kől bőchiűlnei az Papa
mondaranal.

Ebbűl mondgia Gerſonis amaszt: az elſő igaffag alan-
do hogy ha valamely egiűgiű kinck nincz nagy meltoſaga
á Z. irasban igen tudos volna, többet kellene az tudos
manibeli igiben, az ő bizonifag tetelenec hinni, hogy ſem
mint az Papa magiarazafanak. Mert niűan vagion ez, confid, 5.
hogy többet kől az Euangeliomnak hinni, hogy ſem mint
az Papanak.

*Snem ſzolhatni, az regi ſzokasbol, az
iras ellen auagy abbul vetetet tudo,
mani ellen?*

Semmikeppen nem: mert ha chiac az Chriſtuſt kől hal-
gatni, nem kel arra ſűgielmeznűnk, n it allettet va-
lamely előttunk valo, hogy kelleſſek chielekődnűnk,
hanem arra, mic czelekődőt legien Chriſtus, aki minde-
nek előtt volt. Nemis kől az emberi ſzokas kőuetnűnk
hanem az Iſten igaffagat: mert az Eſajas által ſzol az Iſten

E

ſazs

szót mondja: ok nélkül tiztelne égemet tanetsan ember
parancolatokat és tudomaniokat (dist: 8. cap solus) dist:
eadem cap: 5.) Ha netalantan az szokást tamasztod eleibe,
meg kől gondolni, hogy az Vt azt mondgya, En vagioc az
vt az igasság és az élet, nem mondra en vagioc az szokas,
hanem igasság. És bizoni (hogy az Cyprianus sententiaia,
ual elliünk) minden fokast, bar regi és közönleges legenis,
fokal kissebnek kől tartani az igasságnal, és az szokor dol-
got mely ellenkőzik az igasságal el kől vezetni.

Vgian or mondarik hogy gyökereftől ki kel szagatni
az gonoz szokast. (cap: mala)

Az igasságnak és az okosságnachata móghe kel tenni
az szokast. (cap: qui contempta)

Az szokas heiba vettetik az okosság ellen (cap: frustra)

Az szokasnak nem kől az okosságot meg bantani (cap:
consuetudo)

Vgian ezen mondarik (dist: 11. cap: vsus)

Vgian ott, affele szokas mondarik dichierendőnek,
az mely semmi hűt ellen valo dolgot nem chielekőzik
(cap: consuetudinem)

Is meg: az igasság nekül valo szokas, teuelgesnek regi-
sege: annakokaiert el haguan az teuelgest, kőuessük az igas-
ságot.

Es az FRICIVS ANDRAS azt mődgya (Lib: 4. de Ec-
cles: cap: 7 sub finem) Azokban az mellick ellenkőznek
az lsten igeieuel semmi regifeg melteságnak hele nem le-
het: és hogy az szokast, bar regi legienismely az io etkől
chiőkel, az h iűttel auagy az Z. irással ellenkőzik, teuelges-
nek kőllieslek tartani, bizonios és ketelkődes kiűl vagon.

De mit

*De mit ertez az apostalok Canonirul:
alettode hogy valami ereiek vagon
azoknak az Apostalok irasa ellen, és
az tudomani ellen mely cbből epettetik?*

Eg szal sincz. Mert azok az Canōok kik Apostalokene
mondarik miért hogy azokat sem az Apostali sekbe
nem vette, sem az Z.attiak nekik nem engedte, azért
mert az Apostalok neue alat az Eretnekektől lattatnac
vala hogy irattattanak, noha haznos dolgoc talattanak
bennnek, mind azaltal az Apostali és Canoni meltesá-
gul azokba be foglaltatot dolgok, niluan vagon hogy meg
foztattanak és az nem tellies hitellieuek kőze samlatattanao
(dist: 16. cap: canones) (dist: 32. cap. prater) az magya-
razatban mondarik, hogy az Apostalok Canoniuaz az nap
keleti, és rezbül az Romai egyház el.

*Oly telliese az Z. iras, hogy nem szüköl-
kődic, az meg nem iratot kezrűl keze
kőlt emberitamasoknac tamadekia
nekül?*

Igenis oly tellies: azért engedi meg Kelemé Papa, hogy az
Z irasbol az igasságnak erős és tellies regulaia vetethetie
(dist: 31. cap. relatum) Mert az fő Papáságnac allattia cut

est dist. eadem cap. omnes) Az Isten szajabul származot
ige, az az, az Z. irasnac igaz tanusaga. Es mint az egnek chil
lagit nem oltia meg az Ey, az őkeppen az hüneknek, az Z.
irashoz ramazkodo elmeieket, meg nem homaliositja,
ez Vilagi alnoklag. Ibidem cap. sicut.

*De az irasnak homalios volta, nem
teszie azt hogy az irasbul ne lehetessen
alhatatos itelet az hit dolgairul?*

Semmikeppen nem teszi. Mert az a hitbeli igazság,
nelliet cellieffen, es együgiuen mindé emberneknek fűk
legkeppen tudni es hini köll, nem sok hean, niluan
tanitaticaz Z. irasban, az mint Agostonis megiedzőtő.
Gregorius de Valentia in analysi fidei cath pa. 100. l. 3.

FRICIVS ANDRAS (Lib. 4. de eccl. cap. 7.) igi szola
nem azért mondom ezt, hogy tagadnam hogy az iras sok
heliken homalios nem volna &c. De miért hogy sockep
pen ielentette ki Isten az ő akarattiat az emberi nemzet
nek, előzőt az Prophetak által, az után az ő Z. fia es Apo
stoli által, es azt megis irattatta, mondom hogy vagy
ezekben az irasokban, lattatik es tündöklie Isten akarattia
nagy sohósem. Mert keptelen dolog ezt velni, hogy
Isten vgyakart volna nekűne szolanni, hogy az ő bezedé
meg ne emternenek. Az ő tülő származot igeben kól azért
az ő akarattiat keresni. Ha mi homalioslag, es pelda bezedé
talaltatic azt vagy az igekek meg seitefeuel, vagy mas fő
heleknek őzuó hozasual kól meg magyrazni. Mert ezt
caelekőző Christusis es az tudos emberekis, lattik hogy
minden

mindenkor így chielekőttene. Az iras volt ő nekik tanusag, es az Vrtol itt bizonyilag, szóm világosított vilagossag, es az igazsagra igenes vrtat mutato lampas.

BREDENBACHIVS MATTHIAS (in Apologia pag: 91.) ezt adja tanachul, hogy minden az Isten paran-
chislatianacregulaiához szabia eletet, az mellyec sem ho-
maliosok, sem nehézec.

*Mitül vagyon tahat, hogy sokaknak
az iras be pöchetőltetett köniu, vgi hogy
annac magyarasaban sok keppen
teuelegienec?*

Az estelemnec vilagossaga, mellyel az Z. iras meg er-
tesic az természet fölöt valo vilagossagtul szarmazic,
mely Istentul süg, az mely vilagossagokul, szüköl-
ködne az keueliek, es az gonosz teuöc, magoc szeretese-
nek homalia miat, mely meg vakettia az leleknek szöme-
it. (author oneris ecclesiae cap: 12. § 5.) es be uagyon fed-
ue az Euangelium azokban az kik el vezne, kikben ez
vilag fejedelme meg vaketotta az hütötlenek elmeiet, ho-
g ne tündökliec nekik az Christus dichösslegenec vilaga,
mert magoc dichössfeget keressic. Idem author cap: 18. § 1.

Es ismeglen azt mondgya: Az m istini tanettok (nissa-
tok fölülteiket lesuitac) elmeiec keuellegeuel, es szünc
tízatalansagauul hordostatuan, az Z. irast, mely az Z. le-
lektul dege meg vilagosittatot, az magoc igyeközerin-
vönszak es ez homalyban vgy magiarazac, hogy ekes ira-
sokkal, es mely veteködesekkel, egyebeket mint ha meggiöa-
tenek volna, vgy dicheködhessenec (cap: 18. § 5.)

Mint

*Mint kől hat az Z. iras oluasfasban, es
magiarazasban foglalatoskodni hogy
bamis ertelem ne szarmazec abbul?*

KELEMEN PAPA (Epist. 5.) azt mondja: szorgalmasan gondot kel arra viselni, hogy az Istenec tör-
venie, mikor oluasztatik, nem az elmenec tulajdon ertel-
me szerent oluasztatoc, auagy tanettasfec. Mert sok ige-
k vadnac az Z. irasban, mellyec mind arra az ertelemre vo-
miattathatnac, mellyet akar ki magaban elgondolt, de ne
kell ennecc lenni. Mert nem idegen, es kiul hozot ertel-
met kel keresnetec, kit külsőkeppen meg hamisfechatok,
auagy valamint valahogy az iras meltosagos voltaul az
meg erősehetek, hanem az irasbul kől az igazsagnac ertel-
met vennetec. Es ezért szükséges az irasnac ertelmet, at-
tul tanulni, aki azt az mint az előbbeniektől igazan neki
adatator, meg tartotta, hogy is azokat akiket igazan uő
illendőkeppen bizonyithassa. Mert mikor, az Isten igeie-
ből, valaki az igazsagnac tellies igaz regulaiat veendi, nem
leszen keptelen, ha valami haznot hoz, annac erősfitefere,
az ertelemből es az igaz tudomanioknac tanulasabol,
mellicet giermek koraban tanult &c (dist. 32. cap. relatum).

*Mit mondaz, azok ertelme felől, kik
az irasoknac igaz ertelmet, affele mon-
dasokban kikerül veteködes vagion, az
tarttiac, hogy abban az nielüben keli inkább
keresni*

*keresni akiben előzőr irattatot, hogy
sem mint az deak nielüre valo regi
fordetasban?*

En azt tartom hogy igaz ertelemben vadnac ezek,
mert így vagion erről az Decretom: (dist. 9.) mint az
O testamentombely kőniueknec igaz ertelme, az Sido-
nieluen valo kőniuekből szokor kereseteni, így az Vy testa-
mentomi kőniuec az Görög nielünc igazgatasat kiua-
niak.

INNOCENCIUS PAPA (dist. 20.) így szól: az mely **C. de qui-**
dolognac sem az o, sem az vy testamentomban, sem az neg bus.
Euangeliomban, es Apostaloknac minden irasiban, meg
feitefe nem talaltatic, az Görög nieluen irrt Isten igeie-
terietek.

AZEOTÓDICELEMEN PAPA, az Bechi giules-
ben, igen gondot viselt, Caldeai Sido es Arabiai nieluen **Clementi-**
ertő mestereknac, vgyan ezen vegre, az Romai vduar **narum libe**
scholaiaba valo fogadasara. **5. titulo de**

IODOCVS RAVENSTEIN (in Apologia decreto-
rum concilij tridentini.) vallya hogy az Biblianac amaz
közönne forgo közönseges megfordittasa, sok helyeken
homalyos, es abban nemelleyek nem szinten ioll es igazan
vadnac magyarasztatuan.

VALLA STAPVLENSIS es az **ERASMVSIS**, sokat
nem iouallottac abban, sőt az tizedic Leo Papa az Vy testa-
mentomnac Erasmus által löt fordetasat, iouallotta, mint
az Louaniai Collegiomis az Arias Benedec Spanior vy
fordetasat.

S miért löttec mind ezec, ha az regi fordittas ilyen
igen minden vetek nélkül vagyont? Es ha nem szabad az
kut

kut feiekre aug' arra az nielüre, melybé az Biblia irattatos
valami nehesege ramaduan, vizha tenni.

*De lam az valentiai Gergely ellent mond,
sajt mondgia hogy az rabinusoc, es az kő.
zönseges eg, haznac egyeb ellenségi, alna.
kul meg veztegethetec, az Biblianac kut
feiet, vgy hogy azoc immar az ő eredete.
kőn oly tiztan mint az kutseiek
ne follyanac?*

Belarminus
tom. 1.
patre 1. lib
2. cap; 2

Azt igen tagadgia Belarminus ki igen hires Iesulta,
es fok erős okokkal, ezet ellenkőző értelmert ept. Ki-
ualtkeppen valo okai imezek: mert az sidoknac, az Z.
kőniuekhez valo nagy kegies indulattioe, nem engedi
hogy ezt hidgiec; mert ha az sidoc az kőőztyenekhez
valo gitiűlőségből, megakartac volna az Z. irast hamisfettá-
ni, hat ketsegekűl az Mesias felől valo fő iőuendő mon-
dasokat, vontac volna ki, melliet mind azaltal nem chele-
kőttene. Mas az nem hibeő hogy meg engette volna
azt az lsten, hogy ilyen fő Prophetaknac mondasi kőzön-
segesen meg hamisfettattanac volna, kiualtkeppen holot
vgian euegre szelleztette el az sidokatt mind ez szeles vi-
sagon, es akarta hogy magokkal hordozac, az tőruennec
es az Prophetaknac kőniueit, hog az mi ellensaginec egye-
nec bizonisagot, az mi kőőztyensagunknac igaz voltarul

*Vagyone az Bibliabeli kőniuec kőzöt es
az regi*

*az regi attyac irasi kőzöt valami niluan
valo kőlőmbsege?*

Bizony nagis vagyon: Mert nem mindenee
irafat, bar vgyan Catholicus es dichieretes emberek
legyenekis azok, kel minekűnc vgy tartannunc mint
egy Z. irast, hogy minekűnc nem volna szabad, erdemlet
tiztefseger hellen maraduan, valamit az ő irafokban nem
io vallany, es meg vetni, ha történetből, vgy talalnac
hogy kőlőmbet ertőttenee hogy sem mint az igazsag vol-
na, mely lsten segetsegeből vagy maktul vagy mi tőlűnc
meg ertetöt, Dist. 8, cap, neq' quorumlibet,

Item dist: 9.) En csak azoknac az iroknac tanultam **Cap. Ego**
ezt az felelmet, es tiztefseget tulajdoniettanni, hogy egi- **solis,**
ketis azok kőzűl nem merem hinni, hogy teuelget vol-
na az kie immar be vetettenee nedeztetnec, Egyebe-
ket penig vgy oluassoc, hogy akar mely szentec es tudoc,
fac legyenec, nem azért hiszem igaznac, az mit mondnac
hogy ők így ertettec, hanem azért mert mas irokal, vagy
be vetetöt, auagy hibeő okokkal el hitethettec velem ho-
gy igazat mondonac.

Es ismeglen: nem tagadhatom nemis kell azt czele- **Dist: 9. cap**
kődnöm: hogy mint az előttűnc valoc irasiban, így azen **Negate.**
enni soc kőniueimbenis fokac vadnac kie vakmerősege ne-
kűl igaz iteletből hamisfettathatnac.

*De vallyon nem beuetőtőre meg az Pa-
pa, az Bibliabelibe vetetet irast, es nem ad-*

F

hat

*hattyae az be nem vetetet irafoknac es kö-
niueknec, az bevetetöt segnec
meltosagat?*

SEMmikeppen nem: Mert ki nem tudgya ho-
gy az O es Vj Testamentomnac, be vetetöt irafa, bi-
zonios hatarba foglaltatic, es az minden követköz-
dó Püspököt leueleienel fellyebre böcziültetic, vgy annyra,
hogy errül nem vetekódhetni, sem nem kerölkódhetni,
haigaze, ammi. ebben irua talaltatic. Az Püspökök ira-
fit penig, kicaz be vetetet könyueknec meg erősfettefe vtan
irattattanac, auagy irattatnac, zabad meg feddenni, ha mi
igassag kiüül valo talaltatic bennec, mind abban az dolog-
ban tudosbac, bölcz bezedé által, mind az tanettoknac
böcziületes meltosagok, es értelmesb okossagoc által,
f mind az gyütleközetic által.

de vita spir
lect: 2. Co
rol: 2. Hasomlo keppen Gersonis nagyub meltosag: mond-
gya hogy volt, az első egyhaznac, az Bibliaban valo kö-
nyueknec szentre tetelere, es io vallasara, hogy nem mint
az mastani egyhaznac, az Papanac es az gyütleközeticnec.

LYRANVS bizonyara (in praefatione in libros Apo-
chryphos) Charrusianus Dienes az Moyse első könyue
magyarazasanac kezdetiben. Hugo Cardinal (in prologo
Iosua) Es az Montanus Ariasis, ki az Tridentomi gyü-
lesben volt, es nagy Bibliai munkat boczator ki, semmi-
nec tartuan az Papa szente tetelet, az Canonbeli tellyes
hitelö. es az nem tellyes hitelö könyuec közt valo kü-
lömbseget, mely az regi egyhazbais meg tartarot, alhata-
rossan meg tarttyac, es ez ertelemben vadnac. hogy az Apo-
chryphus, nem tellyes hitelü könyuec, tellyes hitelöuc-
ke nem valasztathatnac.

Az

*Az Deak Doctoroc talalmani mint
teczennek?*

NEM igen iol. Mert az egyhaz terherül irt Cap: 18.
könyűnec iroia, azt mondgya, hogy mast, az deaki § 11.
tudomani az nyeluet hazudni tanettya &c. Es az
mastani Deakoc az Aristotelesnec, es egyeb poganyoknac
irasat, illetlenül niluan hirdetic, az praedicallo zekéből
az Isten igeieuel. Es noha az, alnokoc ezell diczikednec
hogy az Euangeliomot oltalmazac, mind az által az ő ta-
nettasoc nez annac romlasara. Mert mint regen az Papi
feiedelmec, iras tudoc, es phariseusoc azal diczekörtenc,
hogy ok az töruent oltalmazac, kic föl fezetöttec az tör-
ueni be röltoiet: ily mast, ez vilagi bölczek azt mondgy-
ak, hogy ok az ü mesterseges bizonyittasokkal, az hitnec
igassagat oltalmazac: maga az Euangeliomnac veleiet, es az
kerölsztyeni törüennec tökelletesseget, vizha fordult tudo-
manyokkal, es alnokmesterseges kötefeckel, kerölszfara ze-
gezie.

§ 12. Mit hazalnac az hiuec hitire, es tanettasara mind
az mastani, f mind regi Thomistaknac, es Scotistaknac, ve-
zeködesi, kic magoc közt szam nekül valo kérdözködecek-
kel fegyuerködne.

Vgyan ezen ertelemben volt Erasmus Roterodamu. In annota-
tis mikor ily szoll: egy nichani az eztendón vetekódunc Epist: ad Ti-
ezen, ha eggye az zeretet, mellyel Isten minket zeret es ma. mot: 1. ca: 1.
gahoz vonzon, azzal az mellyel mi zerettyüctitet. Ismeg.
Mint leheszen megh, hogy az á tűz mellyel az hitötlenec
lölkö gyöttretterik, czelekódhesset valamit az testnekül
valokon, holot ü masbul valo legyen. Most egész etete

F 2

ember

embernec effele kerdezködefekben fogy el, es az dolog zinten kialtafra, bizonyos haragra, zirkokra es nicha ve, resegreis keel, &c.

Es egy keuesse az vtan: mit zollyac penig mast azok, rol az kerdeködefekről, kie nem czac hazontalanoc, de maid mondatnam hogy vgyan Istenelenökis?

Ha tehete Isten akar mi gonozt? Ha paranczioltaie magat gyűlölnunc, es meg tilthate minden gyűlöseget?

Esismeglen: ily disputálnac ezec, Ha ez á mondas: az Isten bogar, auagy tók, oly lehetsege, mint amaz: Az Isten ember. Ez á mondas lehetsege: Az Isten gyűlöli az ő Isten Fiatt. Az Christusnac lölke meg czalatrathatotte, chalhatotte hazudhatotte. Es vegezetre (azt módgya Eras mus) az Romai Papanac hatalmarul, maid gondosban vete köttetie, hogy nem mint az Isten hatalmarul: mikor tudakozunc, az Papanac ket fele hatalmarul: ha fellyeb valóie ő az közönleges gyűlölnel: semmiue tehete azt, az mi az Apostoloc irasaban el vagon vegezue: vegezete valamit az mi ellenközek az Euangelioni tudomannyal. Szörözhetye az hűtnece Vj Articulusat, Ha czac chupa embere vagy olyan mint egy Isten: ha refzt veszene mind az ket természetben az Christusfal. Ezekel az minden dolgoknál mulandob elett törtetie, Eddig szoll Erasmus,

Meg egy kerdesem vagon hatra: tudnya illic az kösslegnece meg kelle engedni az Biblianac oluasasatt?

IGENIS: mert ha (vt est Cap: 2. q. 7. ca. secuti) az tudelac á tudatlanoktól, az Papok az közsegtul, niha meltan

meltan meg feddethetnece, ha az iuhoknac (vt Eusebius Papa concedit Cap. 2. q. 7. cap. Oues) zabad az hűtrül elterült Pastorokat meg feddenni, ha az á hűtnece igassaga, mellyet szüksegeppen minden embereknec tudni kól, nem soe hean niluan tanittatie az Z. irasban, (az mint bizonyiettya az Valentiai Gergel az felyöl meg mondot helen) ha az közz gyűlösebben meg halgattatnac meg az köz nepekis (miert hogy az hűtrül valo vegezes közönleges dolog, ki nem czac az Papokat illeti de meg az köz nepekis, fött vgyan mindenkeresztyeneket, az mint Miklos Papa mondgya (Dist: 96. C. vbi nam legistis) es az mi mindent illet mindentől kellannac io vallattatni (teste Zabarella in Tract: de schis: Pont: § 12.) ki mondhattya a zert, hanem ha keueli bolondfaggal meg vakettatot, es föl fuualkodassal az vralatossagnac zekibe köttetöt (az mint Agoston zoll) hogy az Z. irasnac oluasasat meg nem kel engedni az kösslegnece ackiból iteletet kel tenni az Pastorok felöl, az hűtnece igassaga felöl, es az gyűlösece vegezeti felöl.

II

AZ EMBEREKNEK KEZRVL KEZRE ZALLOT TANE. TASOKRVL, AVAGY ZERZESEKROL

Igazan mondgyake az Iesuitac, hogy az Z. irasnac fogyatkozasat, az kezrül kezre iut emberi tanettasnac auagy zerzesnec, gyamolauul kól helyere hozni?

✠
Az Prophe-
ta Aposto-
lok es euan-
gelistac ira-
lban.

22

DE TRADITIONIBVS.

NEMIGAZAN MONDGYAK:
Mert az Euangeliomi törvény, melyet az Z. Lelek
ISTen jelentet ki, ✠ igen hathato, es igen elegendő
minden mi iduösségünkhöz szükséges igyekre &c. Es az
Euangeliomi regulakban, auagy tanetsokban, minden
fel keresheti, es meg találhattya az iduösségnek, es az ma-
ga vigasztalásának utat. Author oneris Ecclesiæ Cap. 14.

*Meg elegezneke az Romaiac, ez Euan-
gelium, Christus, es Apostoloc ta-
gathatatlan regulaianal?*

SEMmi keppen nem: hanem ezeket hagy-
uan tartnac mast emberi talalmányokat, es meg aggott
zokasokat, ackikel lstennek inkább tiztetlenesegere, ho-
gy nem diczeretire, lölköknek vezedelmere inkább, hogy
sem iduösségere elne. Ez regitörvényecs vegezesc ki-
uül, vegezetre minden nap Romaban Vj vegezesc alkot-
tatnac, kiket Cancellaria regulainac hiunac, es büfeges pat-
uarkodásnak okauül, igerül igere paranczollyak, hogy meg
tartassanak. Es bizony az Euangelyom ellen be hozatta-
tor, soctöbb keptelenseg, niluan valo Cabasagoc, gonoz
rendeles, es emberi talalmányoc zamlaltathatnanac elő,
kie most nemely gyűteközetőkbn, vgyanicles törvénygya-
nant oltalmaztatnac. Idem Author Cap. 43. § 13.

Idem Au-
thor ibidē,

FRICIVS ANDRAS (lib. 4. de Ecclesi. cap. 7.) Szin-
tenigy panazolkodic: Nem kiczin teuelgesce vagyon, ne-
mely mi idonkbely iras magyarazoknac, kie az egyhazi zör-
zefeknek neueuell, vgy vagyon hogy nem igyeközne el-
vonni, benünket az irastul: de mind az által effele zörze-
löknec

DE TRADITIONIBVS.

23

löknec első helyt, az irasnac ytollot adnac, mint ha valami
allandóság, auag erősség lehetne, az oly egyenlő ertelemben,
es emberi zörzefekben, ackie lsten igerie meltsóságual nem
gamo letratnac, kie mind az által, ebből is meg tezcic, ho-
nem az Apostoloktul zarmaztanac, ha nem egyezne az Z.
irastal, az melyből kell mindenekről meg erteközni, kiknek
az egyházban allandoknac es erősséknek kell lenni &c.

*Vallyon mas Papas iras szörzőkis kiuan-
take zabolazasat ezeknek az emberi zör-
zefeknek kik most az Papasag-
ban zorgalmaztatnac?*

IGENis: mert így ír, Cassander az 8 tanaczko-
zasaban, melyet ír az első Ferdinand, es masodic Maxi-
milian Győzhetetlen Csaszaroknac. Nem tellyesfegél
hamisnac tezcic az a mit az protestaloc kiunnac, hogy az
Püspökóc az egyhazi szörzefekben, es rendelesekben igaz-
sagot, es igyenességet tarczanac. Mert bizony vallannunc-
kól, hogy vadnac nemünemü emberi zerzesc, kiknek zor-
galmazasaban, az igazsagtul es az egyház ertelmerül el ta-
uoztanac, az tudatlan es baluanyozo tanittoc, es egyhazi
gonduifelőc, vgy mint az böitnecc igen kemenyen valo megh-
kiuanasaban, az etelec valogatásban, azoknac hazasag ki-
uül valóságokban, kik tudatlanul es vakmerőuül kötelez-
rec magokat az hazasag kiuül valo életre, az barátoknac
es Apaczaknac alattomban be iütt eztelen fogadásokban
es egyebekben, effeleiben.

Ez mellet aztis meg engedgyük hogy kerni köllön
azokat

azokat, kiken az egyhazi gondviselésőc vadnac, hogy az föl talaltatott, es niluan valo teuelgeseket, kie közül az előbb egy nyehanyat zamlalanc elő, ackikből tamadottis ez áhaburu, kiuell mast az egyhaz hanyattatit es vezekődic, el hagyassac, es semmisse tegyek, mely nem czac botrankozas nélkül, de inkab vgyan loc fő es tudos embereknek ő rómeuel lehet meg, kiknek el hagyatásban, mind az által okossan kell czelekődni, hogy az hertelen valo változas az együgyűeknek, es tudatlanoknak elmeieket meg ne haboricza. Egyet értűnc pedig az protestalok vallasaual, a etiam Ro. hol azt mondgyac: ha az Püspökőc azokat az hamis czie-manas sedis lekődēteket kie kiualtkeppen az Misere es egyeb Isteni tiz-sententiam teletekre rohantanac, ideien el hagyatac volna, mast keue-in melius sebb viza vonyas volna, nem czac erre allettyoc pedig ho-comutaria, gy kell intennűnc es kernűnc, hogy effele teuelgeseket deoq cor-el hadgyanac, de meg hogy az egyhaznac nemely regi zo-ruptelas & kasit es zertartasit vizhais vegyec, kie időuel meg változ-abusus tol tattanac es meg vntattattanac, de azert az Isteni felelem-li habet Ru nec gyarapodasara es az egyhaz meg bekeltelere haznosnac, bricaz. q 9 minemű az Vr zentsēges vereuel valo eles, auagy az Vr te-Ca. 9. in ex steueles vereuel valo tellyes es illendő közösűles: es il-emplari Gr meg, hogy az Isten tirkainac auagy az Misene zolgaltata-egoriano. saban osztogatas legyen. &c.

Cassanderrel egyet ért Erasmus Roterodamusis, ki (az mint Cassander elő hozza Art. 15. sub finem) panazolko-dic (es ezt az mint Cassander mondgya, nem meltatlanul czelekőzi, hogy mind az egez Isteni tizteletet, ez ideigh czac az zertartásokra foglaltac, es az Euangeliomi tudomannac ereie, azoc miat io refzre semmisetteiőt: mutatis valami oruossagot, mikor azt mondgya: hogy nincz oly Isten felő czac egis, ki ha az dologról zorgalmatosan gondolkodic, nem kiunnaia inkab ez dolgokban valo, kőte-

lesseget

lesseget intesre fordittatni: így, az mint az mastani idő al-lapattya vgyon, keueisebb foitogatas lenne, az bōitōlōk-nekis több lō ki hazon: kiualtkeppen ha az Papoc elete-ben, az kőrezttyen meretkeletessēgnek, es magoc megtar-toztatalanac peldaiia tiindōklenec.

De ha vgyan kellettne valami emberi zer-zeseket az egyhazban tartani, kerlec mond meg minemőveknec kellene azok-nac lenni?

EN az regy Canonoc paranczolattya szertint Nem art-mondom, hogy semmi szertartásokat nem kell tartan-nac) az az ni, hanem csak azokat az kik az hűtnek nem artnac, mellyec az (Dist. 12. Cap. 4. 8. 10.) Mert az egyhazban semmi helek, Prophetak nec nem kōl lenni azoknac, valamellyec az Euangelyomi es Aposta-paranczolatokat ellenkőzni talaltatnac (Dist. 19. Cap. 7.) loknac tu-nemis alhat az meg az mi az Euangelyom es a Prophetac domanni-aual semmi tudomannya es rendelese ellen czelekőttetie, 25. quæst. 1. ben nem el(Hinc quod, lenkőzne,

Vagyone az egyhaznac zabadfaga, affele zertartásokon es rendeleseken, mellyec f-sentiül, sem paranczoltattanac, sem tiltatta-nac, hogy az lōlki ismerett azokkal meg ne foitassac?

VAgyon: Mert az mi, sem az hűt ellen, sem

G

az io

az io erkölcsöz ellen nem paranczoltat, szabadonac kel azt tarranni, es azoknactarlasagokert az kie közöt eline megis kel tarranunc (Dist. 12. Cap. illa.) sem tiltanni nem kól, nemis tiltathatic az a mit soha az Z. iras tiltanni nem paranczolt, 27. q. 2. lex diuina.

Hat (hogy be kössük ez articulust) nagyub ereienec kell lenni, az Christus tagadhatatlan, igaz igeienec, hogy sem mint az szabad akaratszerint valo, emberi zerzesnec, mely az irasban nincs befoglaltat. uan, sőt azal ellenkőzic ?

Ki tagadgya ezt ? Mert ha ezac ő magat az Christust kell halgatnunc, nem kell arra gondot vefelnunc, mit czelekődöt valaki mi előtrűnc, hanem mit czelekődöt előbb az Christus, akki mindenec előt volt : Nemis kól az emberi zokast kőuetni, hanem az lsten igassagat : mert az Esaias alral zoll az lsten, es azt mondgya : ok nekül tiztelnec engemet emberi paranczolatokat, es tudományokat tanertuan, Dist. 8. Cap. solus.

Hafomlo ez, az Moises őtődic kőnyuenec negyedic részben valo mondashoz. Ne adgyatoc az igehez az mellyet nektec zolloc, neis vegyetec el abbul, Eorizetek az ti Vratoknac lsteneteknec paranczolatit, mellyet en paranczoloc rinectec. Es Deut. 12. Az mit en Paranczoloc teneked ezac azt czelekőgyed, se hozza ne adgy se el ne vegy benne &c.

Miere

Miert kiuan ott az Vr Jsten Moyses al. tal az ő igeiehez valo ili tellyes engedelmet felre teuen es eluetuen az emberi zörzefeket ?

MEg felel Vatabulus, az Parisi Scholaban valo egy fő tanerő ez igeke (in annotatione sua ad textum Deut. 4.) okatt adgya Moyses, hogy azert nem kól az lsten igeiehez valamir adni, vagy el venni benne, hogy meg tartassanac az lsten paranczolatit, holot az lsten igeie melle tetetöt emberc zerzeli, ellent tartnac benne, hogy meg ne tartassanac. Mert az emberc paranczolatit el fordetnac az igazsagtul Tit. 1. es el teuő lettie az a zatlanoknak sziuóker, Rom. 16.

III.

AZ BÜNRÖL

Bűne az gonoz kiuanfagis ?

VGYanis az. Bizonyfag erre Bonauentura, ki az eredendő bünt, es az mod nekül valo kiuanfagot, egy nec mondgya, es azt. az oly igassag nekül valonac neuzei, ackire kőteles volnal. super sent. 2. Dist. 30. Art. 2. q. 1. num. 20.

Cassander Georgis az ő tanaczkozasaban (Art. 2.) iouallgya az Augustana Confessionac, az eredendő bűnről valo tudományat, es azt az kőzönfeges kőrdőztyenit oncat, hoz igeuillendő nec mondgya, mely vallast teszen,

az Adamcseleti vtan, minden emberet, bűnnel es gonoz kiuanfagall zűlettetne, es hogy ez anyualya auagy eredendő vetec bizonynal bűn, ki karhozatot hoz, azok nacackie vyonnan nem zűlettetne viz es Z. lelek által,

Vgyan azon azt mondgya (in Articulo de concupiscencia manente in renatis) nagy vezekődes volt, ez ideig amaz vetkes kiuanfagall mely bizonyos hogy meg az kőrőzfeg vtannis meg marad, ha tulzidon keppen valo bűn legyene az, minec vtanna az kőrőzfeg által meg boczattatottis. De ez, igekről valo patuarkodasnaclattatic inkab, hogy sem mint az dolognac velcietől, Mert leg először, az Z. Agoftonnac, es egyeb egyházbeli iras tudoknac könyv ueiben egyeffüles vgyon erről, hogy az gonoz kiuanfag, ki megh az kereztfeg vtannis meg marad gonoz: ki ellen uiaskodni kell, mellyet az Z. Pal Apostol, elmenec törue nyeuel, nem egyező, tagaink törue nyenec neuez, mely az Apostaltul, es az ii vtanna valo Agoftontulis niha niha bűn el lett) bűnnec neueztetie, nem ezac azert, hogy bűnnel lett, ha velem hog nem azertis, mert guytoia es föl gerieztőio az bűnnec es az így köll ol elme vralkodasanacl ellene vgyon: Ha azert az bűnt abban uafni bűn az vetekben es alnokfagban, abban az nyaualyaban, erőtel meg föl lensegben es betegsegben, helhez teted, ackinec lelecekkel kel tőztetót, ellene allanni, hogy meg tiltatot czelek ódetóket ne nem, zen, nem alkolmatlanul mondatie veteknec, &c.

Vide Cas-
sandrū
Art. 2.

Vgyan azon ertelem (tudnya illie hogy az bűnnec noha el vetetic az kereztfeg által karhoztatofaga, mind az által az miből az bűn leszen meg marad) meg erősfettetot abban az egyeffegben mely Vormatiaban lórt, Eccius es Mesingus között, es ismeg, Bucerus es Philóp Melanchton közöt, Anno 1541.

Jga.

*Jgazan tanittatike hogy meg az Jsten
annyais az aldott zűz Mariabūn,
ben fogantatot es zűlettetet?*

VGY velem: Mert az Papas törue nyeknec magyrazattyaban vgy vgyon irua: (Dist. 3. Cap. pronunciandum, super verbo natiuitas) az zűz Maria fogantatasa inneperől, semmi ző nincz, mert nemis kől annac illertetni, az mint szokas sok orzagokban, kiualt, keppen Anglyaba. Es ez az oka, mert bűnbe fogantatot, mint zinten egyebb zentec, az egy Christus szómelyetől el valuan. Erősfetti ezt az magyrazatott az sententiac mesteris (Lib. 3. Dist. 3.) monduan: kerdes vgyon, az Isten Fianactesterül, hogy minec előttő fogantatot köteles volte az bűn ala, es vgyan ilyen volte mikor föl vetetót az Isten fiatul? Bizony mondhatni, Shinnijs kől az szentec bizonyfag tetelec szerint, hogy az aszony allat magua, elsőben vetkes volt mint az szűznec töb testeis, de az Z. Lelectizogatafa által, vgy meg tiztittatot, hogy minden fortelem nekül leuen egyeffülnő az igenel, &c.

Vdóuel kedig mikor az deak bölczec erről az kerdesről, ellensegeskeppen patuarkottanacl volna, az Sixtus Papa 1483. eztendőben, maga meltofogat közbe vetuen, mindenik felneccaz ő ertelmer zabadon hatta, egyykett sem monduan etetneclsegnec.

*Mint teczie neked az Pighius velekedese
ki minden emberekről, le vőnyuan az zűle-
tesnec vetkes voltat, az eredendő bűnt vgy*

G3

hozta

Contrariū
statuitur in
Concilio
Tridentino.

Lombard,
ideiebenez
volt közön-
leges ertel-
me az hiue-
knec,

hozta az mi eredetünkre, hogy nem különben monda sunc zülettetni bűnben, mint mikor vala ki zolgai állapotban zülettett, nem maga hanem szülei vetkeből?

MEG veti ezt az értelmet. FRICUS ANDRAS (Lib. 4. de Ecclesi. Cap. 10.) es azoc értelmet ioualya az kic azt tarttya, hogy az ember megh annya meheben meg förtőztetett bűnnel, es hogy az áromlóság Adamtul förtőzteteskeppen szállor, mind az egez maradekokra: Igy nem csak az bűntetés ala vettettene az Adam fia, züleiőc vetke miat, de minden vgyan maga vetkes voltából köteles Isten haragya, es az örök halál ala, &c.

III.

AZZABADAKA RATRVL.

El kezethetye az Vyonnan nem zülettetes ember magát az kegyelemnec vetelere?

TAgadgya ezt Cassander az 8 tanaczkozásban (Articulo de operibus prapatorij:) es ott az Scetus értelmel, mondgya hogy igazan vetőtték meg az Thomistac: Mely Scetus, azt velte hogy az ember az ő természetinec csupa ereieből, es amaz közön seges seget egből, illendőkeppen el kezetheti magát az kegyelemnec, Azt

re. Azt mondgya azért vgyan azon Cassander Agostonból, hogy erre, Istennek kiualtkeppen való segetsege, es az emberi zűnec Istenül való el kezettefe, kiuantarie.

Mire valoknac tarttya azért ez, az hűtleneknec czelekődeteket, es munkaiokat?

AZ ISTE Nteleneknec czelekődetec felől vgyamond, egy értelemmel mindniaian azt mondgya, hogy semmi erdem es ióság nincz azokban, az Isten kegyelemnec ki alral meg igazultatnac, meg nyeresere; anakokaiert mert né vgnec eredet az hűtből, es az kegyeléből mely kut fele az io czelekődeteknec: es miért, nem zar maznec az igaz Istenül. Es ennekokaiert nem csak hazórlanoknac de gyakorta bűnőknekis mondttac. Mint Agoston (in Psal. 31.) az hűtnekül való czelekődeteket, hasomlerttya az vt kiüül való hamarlagos furashoz. Et ad sextum. Ha az bűnőfok semmi io erdemet nem vehetne bizony gonozoc es bűnőc azoc az erdemec, valamellyeket az bűnőfoc czelekőznec, bar vgyan ioknac lattassnakis szűnnel. Es az Prosperis (in Epigrammatis) azt mondgya: mert az kegyeffegnec minden munkai, ha az igaz hűtnecc maguából eredetöt nem vezen, bűn. Es ismeg (lib. de vocatione gentium) az igaz Istennek tizetelet nekül meg az mi iósagnac lattarikis, bűn, &c.

Hozza vgyan ott Cassander az veg fele Agoston mondát elő: ki így ír (aduersus Iulianum libro 4. Cap. 3.) valami io leszen az embertől, es nem auigre lez, á mi vegre lenni kellene, ha zinten az zolgalatt zerint ionac tezzikis, mind az alral, az nem igaz vegre valólag miat, bűn.

Az Anshelmusis, az Cantuarii Erlec (super 14. Cap. Epist. ad Romanos, sub finem) az hűtötlenőknek tellyes cletőket bűnnec mondgya.

AZ

Art: de operibus im
piorum pas
38.

V.

AZ VALAZTASRVL,
EVANGELIOMRVL, KEGYELEM-
 rül, Hütrül es meg igazulásrül.

*Bizonyossac lehetneke, ackic akariac, az ő
 valasztasokrul, es vegig megh
 maradasokrul?*

BIZONYossac lehetneke: Mert az Istennec es
 rős fundamentoma allando, kincc ez az ő pöczeti;
 Tudgya az VR kie az ővey.) Ezeknechütoe, mely az
 szeretet által mukalkodic, bizony auagy el nem fogy tellyel
 segel, auagy ha vadnakis valakic, kiknecc el fogy, minecc elö-
 tö ez eletnecc vege leszen, lsmeg meg eptettic, es el törül-
 tetuen, az közbe egyelödöt alnoklag, az mind vegig valo
 meg maradasra rendeltic. De pœn: Dist. 2. Cap. firmum,

*Mit ertex az kegyelemnecc igeien, ez meg
 igazulasnac articulussaban?*

VGYAN azont az mit Lombardus PETER
 (in Glossa ordinaria super Epist Pauli ad Romanos
 Cap. 1. super verbis Gratia vobis & pax) kegyelem
 legyen vgymond tinektec, az az bünnec boczanatya: mert
 ez a kegyelem mellyel meg igazul az lstenelen, az az, igaz-
 sa leszen az, acki hamis vala. Es ezert ennecc az kegyelem-
 nec vetelere semmi erdem elől nem iat, mert az hütoelen
 erdemenecc nem kegyelem hanem büntetes fizetese. Es
 nemis

nemis volna kegyelem hanem erdem szerint es nem ingyen
 adatnecc.

*Zamalahacze valamely Papas iras tudo-
 kat elő, kie, kirekeztuen az emberi erdemet:
 az mi meg igazulasunkat, az hütbeli ingyen
 valo meg igazulasban helhözgetic?*

ZAMlahatok. Az Parisbeli WILhelmus,
 (sermone 1. de S. Andrea super verba Lucae, 9. Omnis
 qui credit in eum non confundetur &c.) azt mongya:
 Ez bizonyossaga, hogy igaz az, ackinecc szübbeli hüti vagy-
 on: mert az iteletben, sholaz Vr meg iteli az igazsagokat,
 es ahol meg teccic mellyk legyen az valo igazsag, az acki az
 Christusban hízen, az gyalazatul meg szabadul, mely nem
 lenne ha az hüti által igazulas nem volna.

NICOLAUS de Lyra. (in glossa super 3. cap. E. ad Gal.
 azt mondgya, hogy zam kiuttetic, az az, karhoztatic az
 Christus az hamis Apostoloc által, kie azt mondgyac, hogy
 az hüti az törueni czelekódeti nekül, nem eleg az iduóffe-
 gie, es hogy igy, karkoztatgyac az Christust (f. Apostoli)
 mint erőtlent az iduözetecse, &c.

Cassander Georgi az ő tanaczkozasaban az protestaloc
 tudomanyat (mely nincz, hogy nem igazulhatnak meg az
 emberec lsten elől tulajdoni ereiekből, erdemekből, czele-
 kódetekekből, hanem kegyelemből hüti által) azt mondgya:
 hogy az anyazentegyhaz mindenkor iouallotta, es megh-
 tartotta, s mostis minden egyhazi tanettoc io vallyac azt.

2. Az keresztyeni hütről valo könyveczkekből, mely
 az Coloniai gyűlésben, az 1536. eztendőben nyomtat-

H

tatot

articulo de
 Iustificatio
 ne.

tatot ki, ezeket az igeket hozza elő: Vallyug igaznac lenni, hogy az embernek meg igazulashoz ez kiuantatic, hogy az ember bizonyosan hidgye, hogy nem csak kőzenfegessen boczattatnac meg, az poenitentia tartotnac bünnő az Christufert, hanem hogy ő nekiis megh boczattatnac büne az Christufert, hűt által:

3. Eztis mondgya Cassander, hogy az megh igazulashoz meg nyereséhez, ilyen hűt kiuantatic, mellyel az ember Abraham példaja szerint, ne tibologyon hűtőtlenfeg miatt, de az remenifeg kiűulis. remenifegel hidgye: hogy az Isten annac acki hűzen abban, acki fől tamaztotta az Iesus Christust halottaybol, ki az mi büneinkert adator, es az mi megh igazulafunkert tamadot fel, az hűtőt megh igazulafut tulajdonettya, es hogy azis, acki meg holt vala az bűnert, az Z. Lelóc által fől tamazttya.

4. Vgyan azon (fol. 20.) azt mondgya: Ez vgymond, verekódes kiűul vagyon, hogy az az igassag ki által meg igazulunc, all az bűnőknek meg boczattasaban, az az mikor az Christus kin szenuedesene edemeiert, mellyet mi eretűnc vet fől, az mi bűnnűnc minckűnc nem tulajdonettatic: mely semmi nem egyeb hanem az Christus edemenec bűneine boczatttyara valo tulajdonettata. Ez az, az mit Z. Pal oly sokzor magyaraz hogy az mi hűtűnc meg igazulafunkra tulajdonittatic nekűnc az á hűt am, mellyel hűtűnc abban, acki fől tamaztotta az Christust halottaybol, acki adator az mi büneinkert, es fől tamadot meg igazulafunkert.

FRICIVS Andras (lib. 4. de. rep emendanda cap. 11.) azt mongya: zűkfegeppen ezen kel lennűnc, hogy az Christus igassagaban mely elegendő, mindene meg nyugodgyanac, valakic az bűnnec boczatttya felől, Isten Fiaiva valo fogadal

fogadaloc fől es öróc eleteknec megh aiandekozasa felől bizonyossac akarnac lenni.

Ismeg így oluassoc (in praefatione super Euangelium Hol volt Ioannis Año 1502. Augustæ Vindelicorū per Sigismūdum akkor Lu-Grimm publicata) Mikor the hűzed hogy az Christus the therus, eretted emberre lórt, az igeret nec be tellyesettefere, ki Abrahamnac es az ő maguanac let, az tórue nyben es az Prophetakban: Ismet hogy ű the eretted szenuedet, meg holt es el temettetót, ő magat mint igaz Pispók az bűnőknek el tórleseiert fől aldozta: Ismeg hogy ő halottaiból fől tamadot &c. Es mint Istenec eggyetlen egy szűlőt fia, minde, nek nec az kie az ő neueben hűz nec, hogy ő Isten fia legyen, adgya, hogy Isten fiai legyene es az öróc elete birhassac, tathat bizonyara, mind tied azoc amiker hűz, es ez ilyen hűt által, mind tulajdonid lefne azok teneked valamik az Christuse ekkeppen be tórtót the az tórue nt, hogy az teged ne vadolhason, meg halz az bűnőknek, hogy azoc neked ne arthassanac, fől tamacz az igassagnac az kitt the remenlez es Vjonnann szűlettetel, öróc Istenes vj elette. Es mindgyarast ismeg az vtan így szol: Ekeppen az hűt nec ereieből Istenec czelekódeti által mind tied az, á mi Christuse, es az á Christuse az mi tied, ő mely nagy Cherecz, ebből az kőuetkőzic hogy teneked semmi bűn nem arthat, semmi paranczolat teged be nem vadolhat, mert Isten az Christus elete halalat zinten vgy veszi, mint ha tulajdon tied volna, es az the eletedet meg vgy veszi mint ha Christuse volna.

Fgazan mondatnake eretnekeknek az Lutheranusoc miért hogy azt vitattyac, hogy cziac hűt által igazolunc meg?

H2

Nem

In consult:
Art. 4.

Nem igazán: Mert vagyon, azt mondgya Cassander peldanc erre az regyec irasiban: mert Origenes (in Epistola ad Rom.) meg bizonyitja, hogy voltac kic czac hűt által czelekóder nélkül igazultanae meg: Hilarius (de paralytico) azt mondgya: az Christu- stól hűt által vagyon annac boczanattya, az mit az törvény meg nem engedhet vala, mert czac az hűt iduezitt.

NB. Tantū vna est iustificationis ratio non plures, Az Decretomis az többi kezót Agostonbol azt mondgya: (de pœn. dist. 2. Charitas est aqua) ha az szeretet az keresztyenec hűtül, kinec czac egyedül igertetic meg boczanatt, el nem valasztathatic, mint lehetet abban a kórösztyenec hűti, az az mint hibet az Christusban, az akinec nem volt szereteti?

Es nem loc szocvtan: Ez az elő kenyernec eledele hogy hidgy az Christusban es szeretettel ű hoza iaruly: Mikor azért az el fordult ember abban nem hiszen, akkit nem euett, es nem leszen keresztyeni hűti, ki által czac egyedül boczattanac meg a bűnéc, ha el az Vr, kinec az attya minden iteletet adot, mint tauoztathattya el, mind eredendő (mind czelekódendő bűneiert valo óróc karhozattyanae iteletit?

Vgyan azon mondgya (de consecr. dist. 4 c. firmissimè) természet szerint haragnac fia valunk a mely haragtulsenki meg nem szabadul, hanem czac az Isten es emberet közbe iaro ember Iesus Christusban valo hűt által.

Edgyet ert ebben Bonauenturis ki (super 4. sent. dist. 15. q. 1.) így ír: Miért hogy az ember eleget nem tehetet ilyen nagy vetekert, azért adot Isten ő neki közben iarott, ki eleget tenne az bűnert. Innét vagyon hogy czac az Christus kin szenvedesene c érdemében valo hűt által. boczat- tatic meg minden vetek,

Vgyan

Vgyan ezen értelmet oltalmazza az Hofmeister IANOS frateris az ő iteletiben, (super quartum articulum Augustanae confessionis)

Mit ertnec, ez mostani meg neuezet zómelyek, es az ötet követő Lutheranusok is az egyedül valo hűtnec neuezet in?

AZ egyedül valo hűtön, azt mondgya Cassander (in loco citato) ertic, azt kétólkóder nélkül, hogy ez által czac az czelekóder nec igazsaga es azokban valo bizakodas rekeztetic ki, hogy az kegyelem erősfettefsee meg: ha az czelekóderből, hat nem az kegyelemből, &c.

Vgyan azon így szol: hogy az protestaloc ezt szorgalmazac szellel irafokban, hogy mi czac az hűt által igazul- lünc meg, tűrhetőb mikor meg magyarázzac, hogy ők az hűtnec neuen az kegyelmet ertik, mely az hűtre nez: vgy hogy színten anni legyen az hűtből igazulni, menni az egyedül valo kegyelemből (nem czelekóderékből igazulni.

Az meg igazulast vgy helhőztetike, az hűtben az Lutheranusoc, hogy az meg igazult embertül semmi iotetement nem küannac?

EZ hűtül vgymond Cassander az protesta- loc nem rekeztic el az pœnitentiat, az Isteni felelmet, az czelekó- az remenfeget, az szeretetöt, es vegezette az Isten dó okat kö- törvényhez valo engedelmet.

H,

Egibenkör-
tetneked-
ig ezec az
hűttel nem
vgy mint az
megigazu-
lalnac egen
lo okai ha-
nem mint
uerő gyű-
ez mólczók.

Ez annakokaiert szorgalmatosán meg tartassék, hogy mikor az nép előtt ezac az hit által mondatik az ember meg igazulni, egyetemben, ezis felekbe verettessék, hogy a hit

NB. noha noha maga mondatik meg igazetani mind az által maga ezac az hit nem lehet, hanem szükseggel, maga mellett tarttya, az fogya meg poenitentiat, es az életnek meg iobbetasara valo igyeköze, az Christy tet, hogy az hitnek valami haszontalan homalyos kepe-
erdemet hez, az tökéletes es niluan valo hit helet neragzkodgy mind az al unc.

tal maga né Gondot viselt erre Lutherus (in visitatione Saxonie) mondvan: sokan mikor hallyac ezt, hogy ezachidgyennek meg boczattatit bünnöc, hitöt czinalnac magoknac es azt tarttyac hogyük tisztak, noha ez által vakmeröcke, es testi batorlagossacka lesznek. Effele testi batorlag penigh gonozb, minden teuelgesnel, mely valaha ez elöt volt.

Montake az regy tanettoc, ha meg alhat az iduösszeg szerző hittel egyut, az áketelködes mellyet az Tridentomi gyűles szorgalmaz?

Bizony azt mondgya Cassander (in Consult: it: 4.) ninczen senki az egyhazi emberek közül, fött meg az deak bölczec közülis, ki ezt az bizodalmat, es az Isten kegyelmerül irgalmassagarul, es az iöuendö diczösségről valo, bizonylagott, igen nem szorgalmazna es az ketelködesnec auagy ketsegebe effisnec ellene tamaztan donac lenni nem tanettanna, &c.

Vgyan azon azt mondgya: Igazan tanet az Coloniai kezbeli könyueczke, hog az Z. iralnac amaz mondas (Bolog,

dog ember acki mindenkor fel, es lsmeg: feleldömmel es rezketessal mukalkodgyatoc az thiduössfegtekben, nem nezic az meg igazulast, sem semmit az Isten irgalmassaga felöl valo bizodalomban, el nem vonsznac: hanem nezic az meg igazultakat. Mert ha ezec erzie hogy Isten aiandekabol megh Vjoltanac tauül legyen hogy ez vran magok, nac ellyenec, &c.

VI.

AZ CHRISTVS NAC ZE S MELIERVL EST IZTIRVL.

Volte tudua Luther es Brentius elöt, az ember Christusnac mindenüt leterül, es az természeteknec valóságos közösüleseröl való tudomani, mellyet most illyen mergesen ragalmaznac az Iesuitac.

TVDua volt. Mert így vagyon az Ambrus irasabol valo Decretum (de consecr. Dist. 2. in Christo) Egy ez az aldozat: auagy, miért hogy sok heleben aldoztatic, soc Christus vagyonec semmikeppen nem, hanem egy mindenüt az Christus, ittis tellyessen, amottis tellyessen. Mert az mint egy test az, acki soc helen aldoztatic, es nem soc test: így egy az aldozatis.

Vgyan ott (quid sit sanguis agni) Mint Isten sege egy az Isten fiamac, ki mind ez szeles vilagot be törti, így noha sok heleben, es meg számlalhatatlan napokon aldoztatic meg, az á test, nem soc teste vagyon mind az által az Christusnac

kusnac, sem sok vere, de egy az Christus teste ez egy az veris vele mellyet föl vőtt az zűznec meheben, es az mellyet adot az Apostoloknak. Mert azt be tölti az Isten fiansac Istensege, mely mindenütt vagyon, magához foglalja es vezeghis viszi, hogy az mint ő egy, vgy őzuó köttessék az Christus testevel, es egy legyen bizonyosan az ő teste,

HVGGO Cardinal (in 1. Corint. 10. cap.) Az Christus teste vgymond illen metosagos, az Istenseget valo egyesülésnec természetiből, hogy egyzetsmind, soc heleben lehesse, &c.

GABRIEL Biel (in lect. 46. super Canonem Missæ) megengedi hogy az Christus teste Istenierő szerint több heleben lehet meg vgyan környül vetetörkeppen, es hel szerentis &c. (mely mindenütt letelne modgyat mind az altal, az hiuce semmi vtrai nem tanettyac) es vgyan ottan elő hozza. Victori Hugot ki (lib. 2. de sacramentis part. 8. cap. 11. kerdest tamazt: Azt mondode mikenpen lehet az Christusnac egy teste vgyan azon időben külön külön heleben itt vagyon amot vagyon, mind ket helen egészen vagyon, soc heleben hasonlatoskeppen: Ne czodalkozal ezen, acki az helt teremttette, az testetis terömpette az testben az heltis, az helben az testetis, &c. Annakokajert mikor czodal kozni kezde, es azt mondangya ne talán nek az the gondolatod, mint lehet ez meg, gondolkodgyal az czelekódó felől, es meg zűnik az czudalatoság akarmi legyenis. Haaz czelekódó mindenhatonac gondolatia nem leszen lehetetlen akar mi leszenis, &c.

IACOBVS Stapulensis (in 14. cap. Ioannis) azt mondgya: Ha az okosság azt kerdendi az hűttül (mely mestert olyankor mikor Isteni dolgoktul valo tudakozas vagyon) Holot az fia az attyaban, es minden szentekben legyen,
kik

kiesződön mennyen vadnac, test szerint vagyone? Miert nem volna, de mod kiüti, hanem azt mondod hogy Isteni es meg foghatatlan modon, acki nem annyra mod mint né mod. Es czoda volna ha az hűt, ezt nem mondaná. Es ilmege, meg lassatoc hogy testi gondolkodas ebben meg ne iaczottasson, az heleket meg sokasituan es az szeleffeket el szeleztuen. Mert nincz it helek nec sokasulasa, hanem hel nekül valo tellyesség vagyon, minden hel fölöt, hel alal minden helben es hel kiüti, &c.

IOANNES DVNS in commentario (ad lib. 4. Lombardi dist. 10. q. 2.) niluan mondgya, hogy Isten meg czelekódheti, hogy vgyan azon egy test, egyzetsmind külön heleben, lehet hel szerint (kit mind az altal nem tanetnac most az igaz tanetoc) bizonyos regulam vgy mond ez nekem, hogy Istennel semmi nem lehetetlen, valami niluan valo ellenközest be nem hoz magaua. Ez affele. Azert meg chelekódheti Isten azt, hogy vgyan azon test, egyzetsmind külön különheleben lehesse hel szerent.

Vgyan azon mondgya vagyon az Istenseg több tulajdon ságinac közösettesenekis. Mert az ki meg engedi az Christusban az szemelzerét valo egyesülésnec, es azt követő föl magazaltatásnac tehersegeből iüt mindemjt letelne metosagat, az meg engedi nem akarattia ellen aztis hogy az vedestur mindéhatosagaces minden tudasnac metosagabannis re-
antidotari-
szelűt: kiult keppen holot az ő Anniaul, az Isten szűlő um animas
szűzrűl, ki puzta teremtet allat, es az Istenseget szűmely & psalteri-
zerent nem egyesűt azt meric mondani az Papasoc hogy um Maria,
mindeneket meg czelekódheric.

*Az bűnnec büntetefet vőte el az Christus
nagy vetkös voltat, vagy kedig mind
ketőre I Mind*

Mind kettő: mert így vagyon az Decretom (de consecr. Dist. 4. filius Dei) az Istennek fia az bűnnec testet vete föl az büntetéstis vete nélkül, hogy az bűnnec testében, mind az vete meg boczattatna s mind az büntetes.

*De ez, az Christus tizti, az Papaságban
Jockeppen meg homalyosítottatnac lattat?*

Loquitur
author de
Eccles. Ro-
mana.

Super Ca-
nonem Mis-
sa.

Videtur
Antidota-
giu animæ.

Panaszolkodik bizonyára erről az egyház-
terherül itt könnyűnek szerző (cap. 27. §. 4.) mond-
uan: ker gonoszt tót az Izrael nepe. (mellyen példaz,
tatic az kerősttyen nep) mert az elő kurnac fiét az Chri-
stus elharraces astanac magoknac czatornakat, kie nem
tarthattya meg az vízert. Ez kedig akkor lőt, mikor nem
ez az Christus elegtetelere igaztattatnac az emberek,
hanem az szenteknec erdemekreis.

Ebből való amaz Gabriel mondása: Bizodalom sze-
rent az szentekhez folyamunac, hogy azoknac erdemek es
imatlagoc által az halhatatlanagra iussunc. Is meg. Men-
nyetec ő hozza (Mariahoz) mindniaian kie mukalkozt-
es meg vattoc terhelteuen es könnyebseget uigasztal-
ad áti lőköröknek, &c.

Ez miczoda egyeb hanem el hadni az elő kut főt, es
oly czatornakat afni mellyec, meg nem tarthattya az vízert.

VII.

A Z B V C Z V K R V L.

Miczoda az Bucziu?

AZ

AZ Bucz yu magyaráztatic hogy bűnnec bo-
czanattya legyen (secundum Franc. de Mar. volum 5.
Tractatum doctorum Iuris. In tractatu D. Lud. Bo-
loginnifol. 184. num. 2.) vag niluabban: hogy az idő
szerent való büntetefnec boczanattya legyen, mellyel az
bűnert tartozunc, ki meg engettetie vagy az Papatul, vagy
mastul, kinec erre hatalma vagyon.

*Meltan panaszkodnake, az Lutheranu.
sac, hogy az bucziuckal való kereskedes ka-
romlast szöröz, az fogvatkozás nélkül va-
lo, es egyedül iduőség szörző Chri-
stus erdeme ellen.*

IGEN igaznac, es minden karomkodas kiüül va-
lonac lenni az az panaszkodast, bizonittya az Papasoc
irasi.

Mert az mastani meg neuezet könylben (fo. 190. num. 5)
bizzonyal mondatie, hogy az büntetefnec meg könnye-
betese, mely az bucziuk által leszen, az egyház erdemehez
tamazkodic, de kiultkeppen az Christushoz es hogy kü-
lömbechidni etetnekfeg. Es fol. 92. num. 12.) ezec az igek
oluaftatnac: Az regyeknec kiultkeppen való okoc erről,
mi haznoc legyen az bucziuknac. Az anyaszentegyház egy
lölki tagyanac egyessege, melyben sac szent ferfiac az ü-
vetkec mereteke fölöt az kegyessenec es irgalmassignac cze-
lekedetit beuőkörtetec: mikor bekefegessen szenuettes
gyalazatokat boszfuszagokat, szamlalhatatlan szenuedes-
ket, es kinekat, mellyeket nem erdemlettenec volna. Erec
nem szüanec meg, az mi etettunc valómadkozastul, es az

Kiuslekep-
pen) Mier-
nem egye-
dül ezac a-
hoz.

I 2

egyház

egyhazi könyörög ezeknek, hogy imadgyac Istenet eretune mint meg terzie az Letaniakban (ad hoc 13. q. 2. animæ) Es az Z. Palis igeri hogy szüntelenül esedezic Istennek az őuciért, (22. dist. sacro facta) ismeg ezec meg szünu éaz Chri stus kin szenedesenee, es vere hullasanae erdeme szörzi meg az bűnnek boczanattyat. (de consecr. Dist. 2. quia cor pus) Mert ű adta magat aldozatra az bűnert. Az ű erde met annakokaert es az szenteket velűnc, kőzöseruen, ha szalmat adott Peternek, es az űtet kőuetőknek, az meg ol dozatra, es meg kőtőzestre Ez azért az bűnőkert reanc iőuő bűnterelnec meg engedese, az pœnitentia tartoknac es bűnőc meg valloynac meg engedni latatic, az Z. Marty romociatalmanac vizha tereteseben, mint ha mi erettune meg fizethető elengendő adossac volnanac Isten előt, es így eleget teuen erettűnc meg szabadetnac minket az bűnte restül, &c.

*Akarnam valamely iambor embereknek,
kic az Papasagban eltec, es annac nem meg
vethető reszer voltac, ertelmet es iteletit
hallany az Bucziuról?*

CAssander az ű tanaczkoszasaban (Art. 12. sub titulo de indulgentiis) azt mondgya: az töruenysze rent valo bűnterelnec meg kissebbetese, es meg en gedese mondativala buczyiűnac, ki mast immar minden nec tulaydon eleg tetelere hoztatott, es az Pispókóktul, az Romai Papanac, az buczyu adasra tellyes hatalom adatott, mely czelekederbē, minden emberseges emberek, iobbetsit es meretkieteseget, kiuantanac, vgy mint kiknek nem al kolmas

kolmatos letete, az egyhaz illyen za kadozasanac, nagy o kot adot. Ebben, kiuanij kölene, hogy az Papac az kő zónseges bekelegnee, valamit engednenec, &c.
PETRARCHA Ferenez (Epist. 5.) azt mondgya: Nem tit kan halhatni, (ereh Romaban) hazug nyielucket, nezhetni igazagtul űtes leueleket, es ollyakat, kie függő onnal oly ha lokka löttenee, kieben az alat az neu alat, az Bellyal czele kedeti által, az kőrősztyeneknek hamar hino sokasaga, re kezretic.

Az egyhaz terheről itt könyűnc itois (cap. de indul gentiis & remissionibus) azt mondgya: szükseges nec ite mio, lem, hogy valamit mondgyac az Bucziuknac modgyarol, kie szerze szellel Romaból rőpűlnec ki, es nemet orszagban hazankent arultatnac, es kie az kereskedő sokadalmakon aruba boczatatnac. Mert az Papas Bucziuk, mast oly valogatanekul es gonoszul hirdetterne, hogy az egyhaz kulczai meg vtaltatnac, es az pœnitentia szerent valo eleg tetel meg erőtlenerettic: Mert az buczyiukkal kereskedőe azokat az Canon tilalma ellen, haszugul magasztallyac es az Z. buchiuall, telliesseggell Fosuensege es egieb go nozsağa elnek, ebből leznek szerenczetlenc az mi idő inc. &c.

(§ 23.) Mert az engedellemmel valo mostani keres kedőc, az Apostoloc irasinae folyasitul, igen ell tauosznac.

(§ 30.) Az Papanac az Bucziut ingyen kölene adni, mert ingyen vette. De minden fel az maga haznat ke rety, nem Isten tiszteffeger, sem felebarattya haznat: larul ezenközbe hozza, vndocsőuetseg, ki niluan valo keres kedec, mikor az kereskedőc bizonyos aron, kie az ras kaba köl tenni, adgyac az Bucziut, kit az emberek, seient kent magoc tehetsegec szerent meg vesznec. Így az em ber Istenel nagyubra bőezulli az Papat, auagy annac ke reske

kerkedőiet mint egy baluant, vgy mint ki ő neki draga marha gyanant adgya, az buchiu leuelet, es meg engedi azokat az büntetefeket, kikkel Istennek igazságnac tartozne. Igy cheleketenec regen az poganyokis szolgatua az hideg, lelelnec, az Plutonac es egyeb artalmas Isteneknec hogy tölőc meg ne bantarnanac.

(§35.) Az Canonokban meg engetettet, hogy szabad legyen az Romai gyülekezet ertelmer meg maffetani es azokat mellyek nem ioll vegeztenec meg chufoltatni. Sőt egyk Papa az másik buchiut, meg azokatis, kiket szabad Volt meg engedni meg hamissettia. Ebből vezne alkalmarossagot, es merefeget az buchiukall kereskedőc, hogy tehetségekiüülis, semmissettic auagy chak hatrais hadgyak, az regi buchiukat, kie vgyan azon tehetséggel engettetnec meg es voniatatnac ki (az mint ők szolnac) az egyhaz kencheből.

(§41.) Azocaz buchiuknac kürtősi, minden fele nyugodalmat igerne ez gonduseletlenfeget nem az gonduseletlenseg penig Isten haragya. &c.

(§45.) Azocaz fosueni Prophetac, az kereskedefer azt mondgya az Christus nepenec: Bekeleg, bekeleg, maganintsen bekeleg, ily challyac meg az Christus hiueit, az kik az tellyesb buchiuc szauainac es leueleinc hiuen, veszedelmes batorfaggal es üdüősegekne hamis remensegeuel ell teuelettetnec, mind mesterekkal egytemben, kik az menyorszagot be tezik inkab, hogy sem mint föll nirtiaci. Az Euágliomot ell hagyuan, araniat keresuen az birodalmat alatt valo kősségből ragadomant gyüituen, es vegre azzal ozozuan. Kienec, Ezechiel által (Ezech: 12.) azt mondgya az Vrlsten: Iy tudnia illic az buchiuual kereskőknec, kik őzüő foldozzacapto port, az az a büntőknec kichin meg bochanattyat, az kezuec minden arazza alatt, es chőndesseget igez

get igeruen minden üdübelick, fele ala vankosokat chinalnac, az lölkőknec, meg fogasara az az meg chialasara, mintba mondana minden üdübeli emberekne monduan: Effele buchiuknac vankosin, batorfagossin niugothartoc nem feluen Isten iteletitől, Kőuetkezie az Ezechiel irasa: Egy marokochka arpaert, es darab kenierert az az ala valo hazonert igernece vala illyeneket, hogy meg ölnece azokat az lölkőket kik meg nem halnac, es meg elezenec azokat az kie nem elnece hazuduan az enepnec, mely az hazugsagnac híze. Mert az igazaknac, kik nekik semmit nem adnac, karhoztatot iőuendőlenec mint ha nem igiekeznenek az buchiut meg nierni. Az hamissaknac penig, kik büntőknec meg holtanac az üyandekokert örök eletőtt igernece.

Cap 19. § 13. Az engedelemnec vt kyüül valo iarsa ellen vetett tamaztatore Sigmond Chaszar az Costantiaj gyülesben monduan: Oluassuc hogy Christus Peternece nem az bün tetelre valo szabadatara, hanem az büntőknec meg bochatasara adot hatalmat. Mely fok es mely igen nagy teulgefece leueleinc kedig, az Apostoli buchiuknac ki kiasatában es meg engedeleben senki meg nem magyarazhattia.

De azt mondgya hogy az buchiu az meg holtac lölkenec iouokra haranlic hogy az buchiuk tehetsége által azok meg szabadulnac az purgatoriomnac tüzeből?

Az egyhaz terheről irt kőniunec iroia (cap 15. § 5.) tagadgya hogy ez meg lehetne mert Christus Peternece foldón valo bün bochatat engerte meg nem az föld alatt valor.

§ 15. Mit chelekedhetie vgy mond az Papa az halot, takal kik mar az ti birosaga alofel menuen, az igaz Istenne- igaz itelő szeki eleiben iutottanac De vgian megis az bu- chiuknac hirdetői az tőb hazugsagoc közöt keptelen bor- ranko zafokat hirdetne, hogy az halottac aldofasit meg cheffek monduan: Mihelen az ladachkaba be vetett penz meg chőndül ki rőpull az lelec kiert az penz adatic. Iga- bizoni hogy az ladaba meg chőndülő penzel eregbülhe- azkereset, de az Papanaces az egyhaznac akarattia, Isten birtokaban vgyon belhezettuen.

No bar vgy legyen hogy az buchiukkal valo kalmarkodasban vadnac meg chalafoc de azért vadnac ollyac, kik kegyes meg cha- lasoknac alettiaac hogy mondhatni ezeket?

Nemellyek vgyan azon kőniűnec iroia vgy mond cap 15. § 19) azt mondgiac, hogy az buchiuc Istenes meg chalafoc, kikel az balgatag nep keszeret- retic es indettatic, az egyhazok latogatasara, es egyeb io- chelekedetekre Isten előt valo kedueskedesnec remensege- uel mellyet egyebkeppen meg nem chelekednec de az Isten tizteletit teryeztesenec keduciert semmi vtall, semmi okkal hazudni nem kől: kiualtkeppen az oly dolgokban, mellyek ben az kősség maga haznat keresi, nem az Iesus Christuset. Mert nem Istenre hanem magara nez ily chelekedetben holot erre igiekezik chak hogy az buchiualtal az pœniten- tia semmisettuen, űneki tunianak legien inkab niugodal- ma, hogy sem mint Istennek dichezet adassék. Hasomlo- keppen az kik az buchiut ki kialttiaac, penz adast keresnek nem em-

nem emberi űduoffget. Mert noha az buchiuknac arra- az kegyességnec szine alatt szedettetic, vgy mind az hűtő- lenec ellen valo hadaskozsra, auagy az Z. epuletekre, auagy valami mas kegyes dologra, mind az altal io telze effele penz- nec, mely ez ideigh az buchiubol, es az őruendetes ezten- dőkkel valo kereskedesből őzuó zedettetött, az Papatar- hazaban vitettött, nem az Christuseban: többire heaba- valofagra kőltetöt, hogy sem mint kegyességre.

VIII.

AZ POENITENTIA-
RVL.

Mihoda vetek leuell az Tapasagban az pœnitentianac, es az eleg tetelnec meg b- hagyasaban?

Még h tchic ez azokbol az nehezsegekbol, ki- ket az Romai szent birodalomnac fejedelmi es az Nemet orszagnacsabad vrsai, az Norimbergai gyű- lesben, ki kezdetöt vőrt, 1522. eztendőben, es ell vegez- tetött az kőuetkőzendőben, az Papa kőuetenec eleibe ad- tanac ahol többi közöt azt mondyac (Arti 67). Az attiac törucnieben ell volt ez vegezuen, hogy az lőlki, es nilűan- valo vetekert, lőlki pœnitentiat es eleg tetelt kől hadni hogy ily nem penz beli haszon lattassék kerestetni, hanem lelek iduoffg. De az egyhazi biraces gondulselőc, nem igazan ertuen az törucnieket, az meg neuezet lőlki pœniten- tiat, oly igen meg kemenyetic, nehezetic es naggya tezik hogy az kősség inkab, hogy sem mint azt az eleg tetelt fől-

vegye, penzen vezen maganac mentseget. Annakokaert így az kősség igen giórtetie, az egyhazi nepec vizontak, igen meg gazdagulnac: vgy mint kik magoc haznat kereluen prokatorfagotis viselnece birosagotis mely semmitör-neniekben nem illendők, &c.

Cassander az ü tanackkodasaban (art. 52. sub tit: de Confessione) így szól: Errül az eleg tetelről, nem lehet enni panaszolkodas ha így tanitnac az egyház értelemből: Hogy csak az Isten egyetlen egy fíanc kin szenuedese es halala, eleg tetel es elegendo aldozat az mi bűneinkert, mind azért kit eredet szerent velűnc hoztunc, s mind azokert mellyeket az vyonnan születes elót es vtannais az restnece gyarlasaga miat chelekettunc. Mely eleg tetel niuitatie es adatie nekűnc az Euangeliumnac, az az az igenec es az szentsege nec ki szolgaltatasa, által: vetetie penig háttell, ki azis Istenayandeka.

Bizoni igazan es szinten Luther irasa szerent mondanac ezek. Hogyha penig vgan azon Cassander kőuetkezendő irasaban nem mind így ért, nem art az s-nemis arthat az igazsagnac, melyet az Luther tudomanyanc niűuan valosaga, meg vallattott vele.

De poenitentia (dist. 1. cap. 1.) Peter bankodot es sirt mert vetkezett mint ember nem talalom mit mondor legende ezt főll talalom hogy sirt, kőniűhullatasit oluasom, eleg eteletet nem oluasom.

Ki uannam mind azonaltal tudni, miért rendeltettenec regenten, az poenitentia tartasra biszonios üdők?

Meg

Megh felelec, nem magamtul hanem vgyan az on Cassander szouaua, ki így szól (loco supra citato) Nem az volt az regieknece igyekezete, hogy az bűnec meg bochatasar, mely Isten által leszen, bizonios időhöz kőrnece, de hogy ez egyhazi szertartassal, az emberec az poenitentianac illendő gyümölcső teremtetere interne nec, es az egy haznac meltoisagais, az bűn megbochatasanece ki szolgaltatasaban meg tartatnec.

Hoz elő egy mondat erre az értelemre Agostonbulis ki ezt mondra hogy rendeltettenec bizonios napoc az poenitentia tartasra, hogy eleg tetetnec az egyhaznac, kiből az bűnec meg bochatnec

Mit ertez az minden bűnöknek, neuezer szerent valo elő számlalasaról, alitode hogy Jstentül rendeltetöt, es azért azoknac kik értelmes korba jutottanac, szükségese az?

Nem: mert nem mondathatic, sem az o sem az ny Testamentom hatalmaual rendöltetnec, mint Gratianus icenti (de poenit: dist. 5. cap. in poenitentia) vgyan azon Gratianus, az regyec irasabol foc mondasokat számlaluan elő mind az ket értelemre, es sokat disputaluan, szükségese legiene az illyen vallas auagy nem, vegre be kősi tanitasat monduan. Mellyekhez kőllefene kedig ezec kőzül ragzkodni, az oluasó iteletire hagiatic. Mert mind az ket értelemnec bőlez es Isten felő oltalmazoi vadnac.

Nem volt azért Gratianus ebben az értelemben hogy Isten parancholattia szerent keszerettetnec az emberec minden

minden bűnöknek megvallására (De poeni. dist. 1. cap. scilicet.) Ez az íge olvastatna: Megbizonítatik ez (ercz hog effele vallás nem szükséges) az Prophetaknac amaz mondasaua (valamely oraba az bűnös meg ter es sohazkodandie Mert nem mondatik, es vallást tezen, hanem csak ez meg terend, elevel el es meg nem hall.

Et cap. seq: Innet, mondgya az Propheta (zagassatoc meg szücsitöket es nem ruhakat) jelenruen hogy az szücsiek töredelmességeiért, mely annacszagatasaan ertetic, nem az szainac vallasteteleiért bochatatna meg az bűnnök.

Is meg (cap. seq:) Ebből meg ertethetni, hogy meg az szahalgatuannis bűnnunc bochanattiat nichethetük.

Cassanderis az új tanachkozasaba (art 11. qui. est de confessione) az minden bűnöknek elő számlalását nem szükséges mondgya: ha tudnia illik ertetic az, a tudas kiüti való, es eszünkben nem iuto bűnokról: Es ez let dolgok, minden modgyanac szorgalmatos elő számlalásáról mely sokakban lelki ismeret gyötrelmet nemzi, kit csak egy ertelmes ember sem iouall. eddig szoll Cassander.

Sőt FRICIVS ANDRASIS (lib. 4. de Eccles: cap 9) azt mondgya: Nem kól az löki ismereteket terhelni az bűnöknek es az lör dolgok minden modgyanac nem szükséges elő számlalásuall.

De ugyteckike hogy az bűnöknek rendel való elő számlalása es vallása, Christus parancholattiauall erősitetic, ki az poklosokat az Papokhoz kültö hogy meg mutassak nekik magokat?

Igen.

Izen illetlenül, hozattatik ebből ki ez. Mert az ok az poklosoc (az mint iruan vogyon de poeni: dist. 1. cap. conuertimini in appendice:) kiknek az Vr meg parancholta hogy meg mutassak magokat az Papoknak az vton meg tisztultanac, meg h mig az Papokhoz iutottanac. Melyből ertethetty üc, hogy mince előtt az Papoknak szankar meg mutatnioc az az, bűneinket meg vallyuc, az bűnnec poklosságat meg tisztultatunc. Es ez szok vton egy keufel: Az poklos mince előtt az Paphoz ment meg tisztult mikor szücs töredelmessége által az szaynac vallása előt, bűnej bochanattya engeteröt neki.

Neuezhezze valakit, az Papasoc közül ki azt, az bűnöknek neuezet szerent való elő számlalását, kirol szolunc, itelte volna hogy el kellene hagyatni, es az anniazentegy hazbol ki kölene gyomlalni?

Neuezhetek: Mert ezt mondgya Leo Papa (de poeni: dist. 1. quamuis) Noha az a hűtbeli buzgosag dichegetesnee latasse, mely az Istennek felelmitte emberec előt pironkodni mer: mind az által miert hogy nem minden embereknek vgyomoly verkek, kik az poenitentiat kiuanniac, hogy azokat ki mernec hirdetni, tetessec felre az nem iouallando szokas, hogy sokan az poenitentian való oruoffagat, meg ne folytassinac: mikor auagy szrgyenlic, auagy nem meric chekedeteket ellenfelec előt ki nitakoztatni mellyekert töruennyalis meg büntethetnec.

Melto.

*Melto oka volte hat az egyház panaszo-
kodásának erről az Papi kegyetlen-
kedésről?*

Igénéis melto: Nemis lőt volna, vgymond Cassan-
der (in consult: art. 11. eről verekődes, ha az vallas te-
telnec iduóssages oruossága, az tudatlan es nyugharatlan
oruosoc sok haszontalan talalmaniokkal meg nem főtör-
tetőt volna: kikkel az lölki ismereteknec mellyeket tartot-
tanac volna ki sejtőztetni es meg könnyeberteni tört ve-
tőtteknec es azokat mint valami kinokat meg kinzotta,

IX

AZ IOCHELEKEDÉ- TEKRVL.

*Mi vegre köl iokat chelekedni, hasznal-
nake azoc embernek Isten előtt való meg iga-
zulasára?*

Meg magarazza azt Cassander az ő tanachköza-
ban (art: de bonis opetibus fidelium) mondan
Az mi mondatatic az Augustana Confessionac ha-
todie articulusában hogy Istennek akarattyacrt köl hűtből
iott chelekedni, s nem azért, hogy azokat Isten előtt való
Igazulas erdemlőknec hidgyuc igazan es az egyház tudo-
manyához illendő módon mondatic. Mert mindene egyen
lő keppen vallyac, hogy az bűnőknec bochanattiat es az
meg igazulálnac kegyelmet senki nem érdemli maga che-
lekedé-

lekedetüel, bar szűnnel iok tegyenekis azok. Mert tudua
vagon mindeneknél az Agostonnac amaz mondasá: az ioc
helekedetek az meg igazultat kőuetic, nem az meg iga-
zulando előtt iarnac.

Es noha Cassander, az meg igazulást, mely chak hűt
altal leszen, azokra latatic harintani, kik előb hűtőtlenec,
es tellyeffeggel idegenec voltac az aniazenteghaztül, mind
azonaltal vgyan ott (pag 32. et 33.) hozza adgya, hogy vi-
zontak példak talaltatnac, á hol az vyonnann születes vyan
valo meg igazulasis, hűtből mondatatic allani.

Mint Bernardnac amaz mondasában (in cantic. serm:
22.) valaki blincin bankoduan chezi es szomiuhozza az
igazsagot hidgyen the benned ki üduőzetőd az Istenelent
es az üduőzültnechak az hűt által leszen bekelege Isten-
nel.

Megis Cassander vgyan articulusban mond: Hogy pe-
nig ezekben az chelekedetekben ne kellefse helheztenni
az bűn bochanattya felől való bizodalmat, igen szepen
bizonittya, es ielentiaz Gregorius (In Ezech: hom: 1.)
Nem az mi siralmunkban, vgymond, es chelekedetinkben
hanem az mi göduiselonknec, bizonyisag teteleben bizunc.

Annakokaert megis mond Cassander, ezt az tudomátis
nem köl el mulatni, mellyet nagy egyeffeg az regiec mind
tanitnac hogy az bűnőknec meg bochanatianac bizodalmat
meg affele bűnőknecis kik az vyonnann születes vyan chele-
kedetnec, es az engedelemnec az örök életnek remenise-
get chak az Isten irgalmaságában es az Chriftus erdemeben
köl helhőztetni.

*Hat azt mondode, hogy meg az vyonnann
születettek es hiuek chelekedetinek*

saines

Inincz igazettasara valo ereiecs?

Vgyanis azt: Mert ex vgy[mond Cassander
(in consultatione art: 6. ex contione Basilij de humi-
litate) Az Istenben valo tellyes dickekedes, mikor
meg az mega igazsagaban sem bizza valaki el magat, hanem
meg ismeri hogy nintsen neki tokelletes igazsaga hanem
hogy csak az chrisztusban valo hit által tudozzul Igy Ber-
nard (serm: 1. de omnibus sanctis) Mi lehet vgymond
minden mi Isten elot valo igazsagunc, vallyon az Propheta
izasa szerent nem az hoo szamosnac poztoiahoz&c.

Hozza elo vgyan ottan Cassander az Traiectomi Ad-
riaustisk i az utan Papaua lot, ki igy ir (in 4. sentent.)
Az mi erdemink olyanoc mint az nadistac, az kihez ha
valaki tamazkodandic, eltoric az hozza tamazkodonak
kezet alal iaria es minden mi igazsagunc olyan mint az ho
szamosnac poztoia.

Vgyanazon igekell cel Iodocus Clitoveus Parisi scho-
laban valo tanito (in commentario super canonem ad illud
non aestimator meriti &c.

Be koti Cassander s azt mondgya: semmi erdemunc
annakokatt nints nekunc Isten elot, kincc mind rattozuc
azokal, az mellyeket chelekezunc, holot ha mi io chele-
kedetinc vadnac nekunc azok nem mi erdemunkbol, ha-
nem csak az o io voltabol keduessck, a kitul vgy mint so
meg szerzotul szarmaztanac.

Ez erdelemtul nem idegen az FRICIVS ANDRASIS
(cap 12 lib. 4. de Ecclesia) igy iruan Hogy Z. Pal azt mond
gya 2. Corint. 4. az mi szempillantasiq valo kichin nio-
morusaginc, az dichosegnec orok buifeget nemzie nekunc
az mennyej dichosegte nezuen, nem az vyonnan szulete-
tek alal lot chelekedetes erdem meltosaganac koi tulaydo-
nitani

nitani hanem az Istenecbtileses akarattynac, es az Chri-
stus erdemene, ki meg az nem chelekedoknekis, vgy tu-
laydonitia mint ha chelekettene. volna, es az mi kichin
eskond munkankat nagy es orok dichoseggel teretti meg
Mert vgyanazon Z. Pal az mi chelekedetunkrol, le vonnya
az egyenlo meltosagot, ahoz az dichoseghez kepest mely
ez eler vian orokkul vele leszen.

Vgyan ottan meg hamissettya sok szokkal azoknac vele-
kodeseket kik az chelekedetek egyenlo meltosagot, azt
tarttyak, hogy Z. Pal csak az vyonnan nem szuletetek che-
lekedetizul vonzale amenyben azok Isten kegyelme ne-
kul az szabad akaratbol szarmaznac. Azokatis soc szokkal
hamissettya, kik egyenlokeppen valo meltosagot tulaydo-
nitnac az szentec erdemene vagy Isten igeretibol, vagy
az Isteni igeien valo io keduel verelbol akar mi iutalomra
nezuen, vagy az vegezesbol es szorszodesbol. S. vegre
igy koti be: Mipeniglen el rekeztuen az mi chelekedetink
tol az meltosagot, alazzuk meg magunkat az Istennek ha-
talmas keze ala forduluan az Istenec igeretire es az ado-
nacio akarattynac. Ha valami meltosagot keresunc, azt
az Istenec irgalmassagaban keresunc, ha tokellettefeger,
azt az Vrnac kegyelmegeben visgallyuk. Ha dickekedest
azt az mi Vrnac Iesus Chrusztusnac szenvedesebol vegiok
az ki lot minekunc az Vr Istenul bolchelegunc igazsagunc
szentlegunc es valtsagunk hogy vgy legyen az mint itua
vgyon: Az ki dickekedic az Vrbu dickekodgyec.

Tob io chelekedetec letek mind az által az
Papacozot, hgoynem az Lutheranusoc
kozot: mely innet teczik megh, hogy
L elem

*elem gyakrab templom epetefec, több fundala-
sok az egyházaknac frisseb ayandekozasi
volcanac, hogy sem mint az Lutheranismus
tamada, a utan kezd lenni?*

En bizonyára az mint nem mondom hogy ez
felefris chelekedetek nec megszöröi mind egy értel-
műec voltanac, es az ő igyekezések nec illendő czillya-
tul, egyenlő keppen el teuelettepec: így effele ayandekozá-
sóc, es igyekezetec felől, az Papaságban nichoda ítelet lőn
legyen nem földő: hanem el nemis chelekezem.

Noha vgymond az egyház terhetül irt könyű nec ször-
szőie (cap. 15. § 30.) az epetefek nec chelekedeti mellyek
altal az buchiuc meg valtanc ő magokban iok, á menny-
ben lsten igazságot őrzic, mind az által gyakran szokta-
nac lenni hiúságos dichősegre es emberi dichegetre, hogy
sem mint lsteni tizteletre.

Vgyanazon így szol (cap. 12. in proemio) Az feiedel-
mek es egyeb gazdagoc, minden felől főrenked nec vala,
hogy bűnök elmosáért azoknac (az Papoknac) büfeges
sok iokat agyanac (erre igyekezuen) hogy azoc minden-
gondul szabadoffac leuen, kő: be szakaztal nekül szabadgya-
ban foglalatoskorhattanac volna az lsteni felelem nec buz-
goságban. Így öregbetetet, es ayandekoztatot meg az egy-
ház sok szép ayandekokkal, es nagy gazdagágokkal. Így
fundaltatattanac az Chistromoc es nagy scholae: g ramadta-
az Püspöksége, es plebanosfagoc, vegezetre minden egy-
házi rendek, seregenkent így neuelketenec.

Es hogy valaki azt ne mondgya, hogy ez az egyház ter-
hetül irt könyű nec szörszőio, magan valo szómely, es nem
oly,

oly kinec az egyházban, közönseges meltsága volna, aka-
rom hogy azokis iol meg ertetefenecc á mellyeket Simachus
Papa (in sinodo 6. cap. 12. q. 2. cap. indigne) vegezet az
szentsegekre rendeltetöt dolgoc meg bantalanac tauozta-
gafarül affele dolgokban, kik az bűnök nec oruosláért,
vagy az lőlők nec üdüősegeert, es nyugodalmaert az bő-
chületes egyháznac adattanac.

(Es cap. 11. quæst. 2. cap. aurum) így vagy on az iras.
Az zentsegek nec ekefettefe, az foglyac valtága, es bizonia-
ra azoc az bőchületes edeniec kik meg valtiac az lőlők nec
az halaltól. Es az vrnac igaz kenche ki azt chelekezi, az mit
az ő vere chelekedet.

Ezt ki nem erti, hogy bozzufagos, es karomkodo do-
log (az üdüőzető Christufnac, es az ő tulajdon eleg tere-
lenec ellenet Annakokaert miért hogy természetiaz igaz io
chelekedet nec ez hogy nem csak magában, es hiuatallya
szerezet legyen io, de hogy illendő io vegreis chelekettef-
sek biszoni affele biszonyos ayandekozások, es fundalasóc,
kik nagy rezbüil illendő vegre nem lőttenec ily nagy keue-
lyen es főnnien io chelekedetek nec nem tartathatnac.

X

DE ECCLESIA.

*Annit tezene az közönseges, mint Ro-
ma es köuetkezendő keppen az közönseges
hűt, annire, mint Romai hűt, es az közönse-
ges egyház annit tezene mint Romai egyház*

L 2

Semmi.

Cassander:
in con: art
7 glossa
dist: 99.
cap (Ecce)
mondgya
hogy az
Római egy
ház nem
közönse
ges noha
az közönse
gesből va
lo.
vgyanazót
mondgya
Fricius An
dras lib. 4.
de repub:
cap 2. hogy
az mi rez
nem lehet
egész cap:
torum.

SEMmikeppen nem annit: Mert küllyeb teryed
sz kő:önseges, hogy sem mint az Római. Ezert azt
tartiacaz regiec, hogy az kő:önseges egyház kinalkepi
penazert mondatot (mint Cassander bizonyítja hogy az
szeles vilagra ki terjedet. Mert az Apostoloknac meg volt
parancholua, hog el menne az szeles vilagra, es az Euangeli
omnac pradicatalsauai, es az szentseget ki szolgaltatasa
nal mindenüt ez szeles vilagon egy es maganac egyező, egy
házat szörzenec.

*Mondel azért röviden névű való magya
razását az kő:önseges egyháznak?*

AZ egyház terhetül irt könyűnc szerzői (cap
5. §. 2. et cap. 43. in proemio) azt írta, hogy az kő:ön
seges egyház, az hiunek, hittet es szeretettel egye
ző sokasága holot minden Püspökök minden hiuek egy
nyaszenteg, ház legyenec.

Vgyan ezen modon magyarázza Cataldinus de Bon
compagnis az aniaszentegyházat az Papa haralmarul való
írásában (volum. 3. Tractatu Doctorum iuris fol: 89.
numero 11.

Igy az friedelemsege nec tőruennie ezt kiannya hogy
az kic az Apostoloc tanitása szerent, es az Euangelioni
tudománya szerent egyenlő melfóság szerent való egy lsten
seget hizzic, az Attyanac, á Fiunac es az szent lelec lstenne
az kő:önseges egyháznak neuet vegyek, az többi penig
bolondoknac, es eztelenek nec iteltessenec, az etetnek seges
tudomani gyalazattya viseluen.

Inner ilyen magyarázattia epetethetic az kő:önseges
egyháznak. Hogy oly emberek gyülekezeti legyen mely
valahol vagy on de az Christusnac az lstenfiuac igaz örök
lstensege

lstensegetől (hözza tehetni ezis es az kő:önseges hittne
egyeb reszeirul) az Prophetac, es Apostoloc kő:önseges
tudományat köueti, es olynac ismeri kiunel ez világ előt
vallast kől tenni.

*Az egyháznak szegélet kő:ő fundamento
toma es feie michoda?*

CHak egyedül ő maga az Christus (vgy mond
az egyház terhetül irt könyűnc szerzői cap 49.) feie
az egyháznak. Es vgyan azon azt mondgya cap 10. § 1)
Az apostoloknac es az Prophetaknac fundamentomat, az
Christus ki fő szegélet kő magara, vgy mint erős kőszikla
ra helhezette. Es ismeg (cap. 19 § 3. azt mondgya: Az
egyház tulajdon csak magától az Christustól fug, az ki fő
szegélet kő:ő es fundamentoma az egyháznak.

Vgyan ezt írta Isidorus (lib 7. etymo: cap 9. non pro
culab initioy kinec mondasá imez: Az Vr azt mondgya Ez
kőszikla ki kő:ő valast tettel epetem főll az en egyházamat.
Mert az kő szikla az Christus vala az ki epetett őt ő magais
az Peter.

*Hat nem kötelezteret bizonyos helhez es
emberekhez az egyház?*

Semmikeppen nem: Az egyház (vgy mond
Lyra in Matt. 16. cap) nem al emberekben világi aagy
egyházi birodalom es melfóság szerent. Mert lok fric
delmek es Papak egyeb alathomb renden valokis talál
tattanac, az hittül teudgni.

Annakokaert az egyház al azokból az semelvényekből
az kikben vagy on az lstenne, igaz ismereni es az hittől es
igasság

igasságról való vallasterell. Az egyház terhetül irt kőniti, nek irois (cap 49. § 15. erről ilyen irast hagyot. Miért foglaltatott legyen el Ierusalem az poganioktól, azis oka lehet, hogy ne alitannac mint regen az gyűlekezőet, hogy vgy mástis az közönleges egyház: Ierusalemről függenne az egyháznak otlót első fundalafaert, es az Christus kín-szenvedeseiert. Mint az kevely Papak es az bolond el hitettek is alettinc hogy az Romai feie az közönleges egyház, nac maga az főkeppen áll az Christus hiueinec akar holláko zólóki gyűlekezetiiben.

Vgyan azon (cap 58. § 9.) Nem az helech hanem az erde mek egyessene minket Istenel. Azert iratatic az Machabeusoc kőmbeben nem az helert valasztotta el Isten az nemzetseget, hanem az nemzetseget az hely.

Ahoz iartul az io, Chrysostomus mondasahoz, mely elő hozatatic (dist 40. cap multi) ilyen igekkel: lassatok mint ültők az Papi széken, mert nem az szek teszi az Papot hanem az pap az szeket, nem az hel teszi szente az embert hanem az ember az helyt, nem minden pap szent de mindé szent Pap, az kiol til az papi széken, tisztességet veszen az ul, az gonozul til, erőszakot tezen az széken, &c.

Adhatne oly egyházak példait mellyek az igasság világosságát el veszten, rutul el faizottanac, es az ő előbbi állapotokból ki estenec?

Igenis: Mert vagyon ilyen esetne példai, az Sido es Görög egyházban a hol az mint mondgya az egyház terhetül irt kőniti szóródie (cap 44. § 8.) az közönleges

seges hit elein dichereteffen rőndöklőt az vran niaualaful semmive lőt es mástis hanyat fekszik ott. Kince beleben az Manichaeusoknak, Saracenusoknak, Mahumet tudomannya kőuetőienec különleg, es egyeb veg nekül való etetnece segeszaporottanac, es mint ha vgyan ell foglaltak eges Asia es Africa.

Vallyon az Romai egyházis el vezibe, ne az hitbele tőkelteesseget es az vallasteretlenc tisztasagátul el szakadhatotte?

MEG lehetet bizoni: Sebből származtanac In cap 16. az Papasoknak imez vallási auagy panizolkodasi, *Matthaei* Lyra (in cap. 16. Mat.) az Papokat mondgya hogy ni ha niha el szakatranac az hitől. Hogy hogy maradhatot meg azert az Romai egyház éppen az teuelgefektől holot az Papaknac meg esküt.

Cassander az ő tanachkoszafaban (art 7. vallya hogy ez ielen való egyház (szol penig az Romairul) nem kevese különöz, az erkölchőknece es oktatásoknac tisztasagaban lőt meg az tudomannac tőkeltelesegebris amaz regitől, kitől eredetet vót es származot.

Petrarcha Ferents II Ep. ezelőt három az eztendóuel Roma felől Z. Peternece hazugul kőltőt szeki felől így ir: Minden io el veztetie vgymond ot az remenleg, hűrszetet az iőuendő életnece bizodalma: hiűsagos bezed ot es az mellyec pokolról mondatnac, mind chak hűszugsagok. Az testnece föl ramadafa, ez vilagnac vege, az illetre iőuó Christus az heaban valóságoc közé számlaltatnac az igasság ott chak bolondfag.

Vgyan azon Romairul azt iria hogy az,

Keseru.

Keserűségöknek külföldi háza tellyes boldogságát
Tevelgesek iateka szakadafoc haylando temploma.
Hozza adgya aztis; Roma valal vgy vagyon mast nagy
hazug Babylonia.

Gerfonpanaszok dic (parte. 1. de Exam. doct. confid
2. sub finem) hogy több hittele vagyon az Papanac hogy sem
az Chiristusc és az ő Euangelionának.

Az egyház terherét irt könyűnek szörődie (cap 19. §6.)
igy irt: Az oktalán állatnac, azaz, az el fordult egyháznak
szeki az Romai vduarban, vagy onkincc országai fötetes.
Mert Ierusalemről, ki kepe az Romai egyháznak oluastatis
hogy az Iuda kirallya, az az az egyháznak friedelme, gon-
oz vralatosságokat chelekedet, azért mondgya az Vt Ime
en gonozokat hozok Ierusalemre, és el tőrőm azt, mind
az tablak meg szoktat tőrőlni.

Es cap: 19. § 7.) erről mondgya Esaias: mint lőt kurua
az hű és itelettel tellyes varas igazság lakozot ő benne, most
penig ember öldöklő: az te ezüstöd szemere lőt. Ismeg az
Vrazi mondgya Ieremiasnal Jerem. 3. kialcz az ezak ellen,
az az, az deak egyház ellen monduan. Te meg themagad
el fordero Izrael és nem forderom el azen orczamat thi
ruleret Vgyan ott (§ 8.) Az mint regen az Romai birodal-
ban vgy mast az Romai vduarban az gazdaságoknak un-
dok nyeldekise vagyon, meg nevelkedet az főfuenfeg el
vezet az törüeni az paptul, és az latas a Prophetatul sta-
nach a venektul. Az egyházi kulchokkal valo gonozul eles
vagyon, szolgat, kereskedes, és keueiködes. Mert az v-
varbelicknevetek, maid vgyan nem fodözterheretne, sem
nem tagadhatatnac el. Mert az Roma olyan mint az latot-
ságoknak örüenney: Az te edenit o Roma arultatnac mert
az Isten szentsege penzert és vilagi kedueskedesert ozto-
gatnac.

Ismeg

Im hol az
evh az ke-
rekedese

Ismeg (cap 19. § 14.) Ime az Roma mast pokolnac niel
dekise és Mammonnia, á hol az őrdög az tellyes főfuen
segne kapitannya ül, aruluan az Chiristusc örökseget, mel-
lyet kin szenvedesevel érdemlet, ki minekunc megis paran-
cholta, hog ingyen adgyuc az mir ingyen vettunc. Es mast
pelda belatedben így forderatot vizha.

Gyapiu nekul iuhor nem ker az Romai vduar.

Adakoz or halgat, nem adonac ayro be szaru. Es is szo vagom
meg (cap 43. § 4.) az kurua egyházat, az az, az mastani viz
ha fordult egyházat az Vt Ieremiasnal feddi monduan: Te
paraznakodol sok szeretővel.

Es Esaias által: Mint lőt kurua az hű és itelettel tel-
lyes Varos. Mineműneclattatnac mast az karomkodoc egy-
háza kit David előb ruduan, gülölt, Erről az mennei sas
kessellő így irt: Az nagy kurua ül az sok vyzeken és az sze-
deries oktalánallaton kincc het feie vagyon &c. az hom-
lokan neue iruan vagyon: Nagy Babillon paraznasagnac
és ez fő di vralatosság nac annia &c. körül touab az latas-
rül irt könyűben köuekezie Az nagy Babillon őrdögöc la-
ko heleue lőt, és gyűlöfegesse: mert az ő paraznasaganac
borabül itatnac minden nemfzetsegek, és az földnec kiraly
ezzel paraznakottanac. Iy iay te nagy Babillon Varos er-
ős varos, mert egy oraban el tőu az te iteleted: Iy iay nagy
Varos tudni ille Roma, ki ekes valal bibortal és batlonnyal
egy oraban el fogyot az the gazdaságod.

Es kiüül az valogatot Cardinaloc és tanachokis az ő
tanach adafokban mellyet az Romai egyháznak meg iga-
zetlatul attanac, az harn adic Pal Papanac, az többik ő. őt
azt mondgyac, hogy az egyház nem sokban nyakia düit:
az Romai pazoroknak verkekbul, kik semmit keuesbe
nem chelekezne mint az ő hiustallyokat, az Papak magoc
kianafaga szerent gyűitnac oly n eferiket kinec vi. ker az
fu.ók

M

fu.ók

da befedet
hozta elő
Alber:
de j rofate
super ver
bo Roms

Ierem 30
Esai 1.
Apoc. 170

fűlőc nem hogy azokról tanuljanac, mellyet illenec hogy chelekednenc, hanem hogy azoknac igyekezetec es mukaiocaltal mod talaltassac mellyel az mi techik szabad legye. Ebből az kut főből rohananac vgy modnac, az Isten egy hazaban mint egy Troiai loból enni gonoszul eslec es ily nehez nyaualyac kikel lattyac hogy mast terhelteót, nem sokban, üdüőffegé felől valo ketsegbe eslece, auagy hogy, el folt ez dolgoknachire szüntén az hűtőtlenekig. Es ne, mely szok van: Mi altalunc, mi altalunc mondgyuc hogy az Christus neue karomlatatic az poganyok közöt.

Ismegigen megtatlanul mondgyac hogy chelekeznee azok, kik az egyház kulchai hatalmanac szűnő alar penzt vonsonac az Christusnac niluan valo mondata ellen: Ingyen vettetece ingyen adgyatoc, es hogy gyakoroltatnac, az Papagoknac es egyeb iöuedelmeknec tellyessegel kereskedő kalmarkodasi.

Vegezetre az Christus neue mondgyac, hogy el töröt tetöt, az poganyoktul es az Papoktul.

Irtanac ez vallas ranacz es intes ala.

Gaspar Cardinalis Cantarenus	Ierony Episc. Brundusinus
Iohan: Petrus Card: Theatinus	Iohan: Mat Ep. Veronenis
Iacobus Cardinalis: Sadoletus	Gteg: Abbas. S. Gör. venet
Reginalis Card: Anglicus.	Fra: Thomas Mag. S. Palaty
Frideric: Arachi Ep: Salernita.	

In instruc-
tione lega-
ti ad comi-
tia Norim-
berge.

Sőt vgyan magais az hatodic Adrianus Romai Papa ti ad comi- ilyen niluan valo valast teszen: Tudgyatoc vgymond hog tia Norim ez szent szeken egynihani eztendőkön, soc vvalaroffagoc berge. löttenec az lölki dolgokban valo gonoszul eles, az paran- cholatoc föllötteb valosaga. Es vegezetre mindenec go- nozra változtanac.

Hozate

Hofzathatananac soc több panaszokodasis az Papafoknac elő az Romai vduarnac es egyhasznac nyomorult állapot- tyarul. De az igassag szerető oluafonac elegendőc legye- nec ezec hogy az Romai egyhasznac nyomorult állapottyat es soc fogyatkozafat tanulja meg ismerni es azon fohasz- kodni. Bizonyara az Papaknac, Cardinaloknac, Pispókók- nec, Commendatoroknac, Prapostoknac, es egyeb gond ui sełők nec, Istenesek nec, Canonoknac, es vegeszetre az kő- szónseges Papi rendeknec eletekben erkelezőkben es eze- lekedetekben miczoda fogyatkozafac legyenec, soc szok- kal ez egyház terheül irt könyűből (mellyben) a cap. 19. vsq ad 24. cap. ez dologról iras vagyon) es egyeb Papa- soc irasiból elő hofzathatnec.

De miuel hogy inkább gyönyörködunc az szükséges de- rek dolgoknac vizsgálafaban, hogy sem mint az rendec es szómelyec verkenec elő szamlalafaban, azokat kez akartua el hadgytic, es soha semmi emlékezetet nem teszunc azok- ról, kikkel az ellenkező fel közöt valo emberseges elme- meg habborodhatnanac, hanem ha bizonyos helyen nagy szükség fogya kiuannya.

Touabba miuel hogy az kereskődesről, kiert az Romai vduarnac, gonosz hire va- gyon, mar ednihan szor lött emlékezet, es ez utannis kől lenni, bizony akarnam, ha v- gyan az Papac törvényéből magyaráznad meg, mi legyen ez az (Simonia) kereske- des hogy tudhatnam ba meltan auagy mel-

*atlanul tulaidonitatike, az d' vetec, mely
eretnecségnek neueztetik, az Papanac
es az Romaiaknac?*

et q. 1. cap.
qui studet
Item C. cū
liqueat &
alijs quibus
dam.
Item 1. q. 7
patet.
1. q. 3. C. sal-
uator,

1. q. 3. si quis
dator,

Milyen tulaidon keppen az (Simonia) ke-
reskedes, meg teezic ez, az masodic Orban Papa Le-
uelebül, ki így ír az Z. Iuuentius egyháza gondvisé-
lőienec. Hogy teneked előbben vettetic, ha az edgyházi
dolgot el adni gonosz kereskedes legyen? hogy az legy-
en, abból ni luan ki teezic, az mint Z. Peter Apostol mond
Simonnac (az the penszed malad maradgyon veszedelme,
dre: mert azt velted hogy Isten aiandekat penszel nyerhe-
rőd meg) Mert Isten aiandeka az Z. Lelöcs Isten aiandeka
az egyháznac adatot dologis, &c. Valaki azért az edgy há-
zi dolgokat (mellyec Isten aiandeki mert Istentől az hiuek-
nec es az hiuektől az Istennec aiandekoztatnac, kie vgyan
azon Istentől ingyen vetetnec, es azért ingyen köl adat-
nyoc) maga nie selegeiert el adgya, vgyan azon Simonnal
az Isten aiandekat penszel alettya biratarni.

Gergeli Papais, az Rhotomagi Pispóknec es minden
gallyaiaknac iria: Ha valamely ado, auagy ueuö, az Isten
egyházit, auagy egyházi iokat (mellyeket nemellye, praben
danachinac) pensznecközbe iarasaltal vezi fel vagy ma-
stul adatur meg vezi, vagy ueuen ell adgya az Simonnac
veszedelmétől el nem rekeztetic: De ha vakmerö leend ö-
röc karhoszattal büntetesse.

IANOS de Ananias (in Rub. nu. 2 de Simonia) mód-
gya. Az kereskedest (Simoniát) köz neuel hiuac az ördön-
gös Simonról melliet az drakoc kiuasfagnac hiuac mikor
valaki az egyházi ritteket mellyec ezac Isten aiandeki pen-
szem

szenarullya. Auagy az kereskedes (simonia) valami lölki-
hez kötelezte tet dolognac el adasaban es meg veteleben
valo szorgalmatos akarat kiuasfag auagy vetec. Ebből
letom hogy könnyen meg ertethetic mely igen reszes le-
gyen az Romai vduar az ilyen kereskedesnec vndoc fört-
telmessegeben.

*Jnkab kiuannam, ezt az Romaiac, vgy
mint hon valo tanuk irasabol, es ollyakebül
kik az Papasagnac nagy reszei voltanac,
hogysen az the beszededbül meg ertenie?*

Hallyad azért Marfilius Patauinus, ki (in des-
fens, pacis 2. Patt. 2. 24.) Roma mondgya hogy,
semmi nem egyeb hanem az kereskedőknec minden
főől valo özüő futasi

Hallyad mit mond Panormitanus Antal az Arragoniā
Alphonfus Kiraly beszederül es chelekedetirül írt könyü-
ben: tudnia illik hogy az kiraly azt mondta legyen Hogy az
Harpiac ragadozo vndoc madarac nem az szigeteket lakias
immar hanem az szigetekből az Romai vduarba költözte-
nec es or szörföztenec lakos helyt magoknac.

Hallyad az folyótelo szamlalt kardinalokat kik az ö
tanchokban panaszoikodnac hogy az Romai vduarban az
Papfagokkal es egyeb iöuedelmekkel valo kalmakodasoc Excusus est
gy: korlattarnac tellyesszel kereskedeskeppen. iste liber

Ezekhez irit az Duarenus Ferencz, ki az egyházi Z. An. 1551.
szolgaltokról es iö teremenyekről írt könyüue chekieben et recus
vgyan ezen dologról tractal.

latul ide Mantuanusis kinec versei imezec.

El adasra

El adasara valok nekünk.

Templomink Papinc, oltariné szenteginc és Cardainé
Tűz tömien imadlag az egh el adasara valo és az Isten
Egy Aparutis iriachogy azt montra hogy az Papa refz
veucó időből, al, mert ezt veszen az Papi rendtől, az vi-
lagtulis mind az egez világ fidalmanac ientefeucl mod
es üdö nekül. Ez keuefec sokak helet elegec legyene.

*De vallyon nem veteneke az Papak
Decretumi es gyűlesek kanoni ellen effele
keresködő keszeretesec?*

Igenis: mert Gergely Papa az Corintom varas
Jeli Ianos Püspöknek egy iz (D: 100. cap nouit) Tudgya
the szentseged hog elein az palast nem adarot kü'ömben
hanem haszonert. Mely minel hogy illetlen vala gyűleste-
né az Apostoloc feidelmenec Z. Peternek teste előt, niluan
valo büntetes alat meg tiltottoc hogy se etrül se az vala
rafoktül, sem ne vetesse: sükség azért hog semhahőert sem
kedueskedesert auag nemellyek nec esedezeseiert valakit az
szent hiuatalra ne valasszarok se hozatatni ne engedgyetec.

Ismeg az B. si.iai gyűlesben sefi: 21. vegeszes lör az
Annatac felöl, hogy azoc többöl ne szedessenec, sem Ro-
maban sem egyebüt auagy az valasztoknac meg erősetese-
iert, vagy az kiuanlagoknac meg engedeseiert auagy Vala-
mi adomannyert. Es ezis hozza adattatic: Ez Z. vegeszes
nec, ha valaki keruen aduan auagy igeruen ellene telen
az kereskődöc ellen szörzöt büntetesben refzesüllyen,
es az ily modon szörzöt mltosagokban, es iöuedelmekbé
semmi igassaga ne legyen. Az kötelezeseknek is igeretek-
nek, vegeszeknek, es parancholatoknac, es valamelyek
ez üdüőse,

ez üdüőseges vegezec ellen törtenthetnec, semmi helec ne
legyenec hanem heaba' valoknac iteltessenec, Es ha (az mi
tauul legyen) az Romai Papa kinec mindenec fölöt az kö-
szönseges gyűlekezeteknek vegezefit őrszeni es ki szolgál-
tatni kölcz vegezec ellen valamit chelekeduen meg bot-
rankoztattia az egyházat, az köszönseges gyűles előt pa-
naz legyen tea.

Ennel semmi keuesbe mast még nem tartatic

Köllene bat az romai egyháznak igalszetar

Igenis köllene. Ebbül mondgya Cassander (in
J. d. art. de eccle.) Sokan vgymond sokat hamissan tus-
laydonítottac az egy házac: mind azaltal nem tagadom
hogy sokan előben kegyes ügykezetel indetatanac
nemely niluan valo gonozlagoknac meg feddesere es hog
ez szakadoszafnac fő okai azok legyenec kik az egyházi bi-
rodalomnac hiüsfagos keuefsegeuel föl fualkoduan, az iga-
zan es embersegeffen intöket, keueyen, es meg vnas kep-
pen meg ytaltac, es vizza vetettec. Annakokaert az egy-
házac, semmi allando bekefeget nem itelem hogy remel-
hetni, hanem ha azokon kezdetic el az kik okot adtac az
el szakadafra: az az hogy azoc az kik az egyház gondufe-
seben első, valamit amaz nagy keuefsegeben hatra hadgya-
nac, az egyház bekefsege kedueiert valamit engedgyenec,
es sok Istenfelök kiuanlaganac, es intelenec engeduen az
niluan valo gonozul'eleseket, az Isten igeic es az regi egy-
ház regulai szerezent, kitöl el tauoztanak meg igalszechak.

Fricius Andras (cap 5. lib 4. de repub. emenda:
azt mondgya: sokan az Papasok sokat kiuanannac meg
iöbetani mind az tudományban s mind az szentsegek ki
szolgáltatataban, s mind az szertartásokban. Sőt magais
az haro-

az hatodic Adrianus Papa, abban az követségben, kit az Noribergaigyűlésbe 1522. ezrendőben, küldöt volt tette-
tűl fogva talpig semmi epleget nem mond, az Papi rend-
ben.

*Ki dolga az Romai Egyháznak ilyen
igazetasa?*

Az illien igazetas vgymond az egyház terhes
tűl itt könyűnec szörzőie (cap 9 § 15.) nem egy
embere vgy mint az Papi sem sok Cardinaloknak
nem tizrec ez hanem az egez köröztiensege, auagy inkább
az minden, hato listene.

Ruf lib 2.
cap 10.
Platina, sa-
bellicus,
voate ira-
nus. liber
Pontificia-
lis
Exempla vi-
de in respō-
so ad a. sim
Gregori
de valentia
fol: 463
et seq.
Exen p'a
recitantur
in eodem
libro fol:
320. et seq

*Fly nagy egyesség vagyone az Romai
egyházban, az mely nagyal annak patronusi
dichekődnec?*

Bizoni köszel lints: Mert mennyiszor olu-
stak nagy kemeni patuarkodások es veszedelmes hadacta-
matának az Papaságot es az Romai szeknec bírassart
Mennyiszor talallyük hogy az vtolb valo Papas az ő ellőtőc
valoinac vegeszert kartoztattac t egy dologtól menni
lok ellenkő: ő meg irat vegezert talallyük külomb külomb
Papaknac Innet Erasmus Rotherodamus (in anno sup 1.
cor 7) e llenkezni mondgya, harmadik Innocentius Papat
Coelstinussal, Pelagiust az első Gergelyel. Ilemeg az első
Gergelt az harmadic Innocentiusal. Vegezetre mely sok
dologban különőzzenec, az Papas tanitoc mindenel nil-
van lehet a ki bar chak valamenire meg tekintetis az ő
irafokat.

Mely

Mely dologtól meg az egyház terhetül itt könyűneci-
rois s fohazkoduan panaszkodik: Mit haználnac vgy-
mond az hűt nec, es az hiuec tanitafanac, az mastani es előb-
beni meg számlalharatlan kérdőzkődeseckel egymás kö-
zöt: feguerkődő Thomistaknac es Scotistaknac viaskodasi
(cap. 18 §. 12.)

*Vgyan azon formaia es allapattya volte
mindenkor az Romai Egyháznak?*

NEM: Mert mast lokakat otalmasz az Ro-
mai egyház nagy kemenyen, mellyeket az Aposto-
loc első egyháza tellyeffeggel nem tudot: minemü. 1945.
nec az őruenderes nyugouo eztendőckel, es bucsiuckal (a) d) vide su-
valo vasarlas, az (b) Vaczoranac meg ezonkerata, az megh pra in loco
szenteltetet kenyernec be rekerzese, es imadasa, az Chri- de ministe-
stus testenec innepe, kinec szörzőiő hatodic Urban Papa e) Cöcil La-
(c) az szenteknec be szentelese, kinec első szörzőiő Bel- teraneum
laminus megh neuezi. Az misenec idegen nyeluen valo cap. 21.
szolgatasa: mert Platinanac biszonlag tetele szerent, az első f) Ioan Bo-
Vitalianus Papa paranczolta, hogy mindenec deak nyeluen hemus Au-
szolgatassanac az egyházban (d) Az Papoc hazafszaganac banus li, 2.
meg tiltasa (e) az bünők nec neueszer szerent valo első szam p. 168.
lalasanac szükseges volta (f) Az Misenec sok külöm külöm g) Poly, vir.
foltokbul őzuó varogatott Canonnia: az eleuenekert, li. 8. c. 2, de
es az holtakert valo esedezes (g) az Taxalasoc, mellyel az inu.
meg Taxaltator, az az, meg bőczultetet Papsagokból it. Anshelm
uedelem vetetnec, kinec szörzőiő az 22. lanos Papa. Az Epis. Haue-
aldot soonac, es egyeb teremptet allatoknac baluanyozo burgens in
meg szentelese. Az barátoknec es az Apaczaknac különő. Marchia,
zö szörzeti kikről ez előt negy szaz eztendőuel, ez az pa. qui ante
naszkodas hallatatot az annyaszentegyházban. Miert 400. años
vadnac vixit.

a) Platina
& author o-
neris eccles
b) Concile
Constanti-
ense sessio
13. (c) Bel-
ar. Tom. 7.
Dispu. fol.

N

vadnac enni viflagoc az egyházban? miért tamadnac enni
 zende abban? ki nem botrankoznec meg? es enni soc egy
 maffal elenkőző Isteni szolgálatoknak különőző formaia-
 ban, ki nem bantatnec meg botrankozással? Sőt ki nem va-
 talna meg enni soc különőzős ala veretett szolgálatot? en-
 ni talalmányokkal meg változtatott? enni vij törvényekkel
 es szokásokkal ides touahanyatatott kerőztyeni, Isten szol-
 galatott?

vide Ac-
 neam Syl-
 uium lib. I.
 vbi concit-
 it B. asilien-
 fit mentio.

Es az Papa követi, mondgyac hogy regenten minde-
 nur vy tudomant prædicaltanac.

*Ezekbül mellyec eddig mondattanac, vgy
 teczie hogy immar ki hozhatni ezt, hogy az
 Romai egyház nem igaz közön-
 seges es Apostoli egyház?*

V Glanis ki hozhatni, De megh mas biszonz-
 saginkis vadnac mellyec ezt niluan biszonittyac.
 I Nema latom vgymond Cassander (in sua consult-
 art. 11. qui est de cultu sanctorum sub finem) hogy otal-
 mazhassa az egyház neuet, az mely oly tudomant vót szo-
 kasul, melyel az Christus érdeme meg homalyosetatic, az
 Istenectulaydon tiztelege el veretic, es teremptót alla-
 toknaculaydonitatic, amaz parancholattal ellenkeztetic,
 melyben paranchollya Christus, hogy az ő neueben legye-
 nec könyrgesec es ez parancholat meg szegetic: Az the
 Vradat Istenedet imadgyad. Eddig szol Cassander, szol-
 galtatuan ez oknac nagyub refzet.

sub fūptio

Immar penig az papaságban mikor az tanitatic hogy
 az szenteknec közbe iarafa által üdüözüljine, es hogy
 az meg.

az meg holt szentekhez köllessec könyörgesünket igaz-
 tunc, niluan vagon hogy az Christus érdeme meg ho-
 malyosetatic, es chacz Isten tulaydon tiztelege teremp-
 tót allatoknac tulaidonitatic. ergo

Touabba az igaz egyház Christusnac az ő vőlegennye-
 nec az Prophetac es Apostoloc irafaban be foglaltatott
 szouat halgattya, semmit az mi azzal ellenkezie nem otal-
 maz, azokban kedig az kik irua ninchenec, az lőlki ifne-
 retnek az ő szabadsagokat meg hadgya.

De az Romai Egyház, az meg irot igeuel ellekező meg Misor.
 szamlalhatatlan ertelmeket otalmaz, es fokakat mellyec az
 irasbül, sőt meg chak az attiac irasibül sem bizonyitathatnac
 meg, vakmerőkeppen vedelmez es az ellen mondotat
 atokkal bünteti. Az meg irot igeuel ellenkező tudoma-
 nyokrul eddig elegge szoltunc.

Azokrul kedig mellyec az irasbul auagy az igazan ta-
 nito attiac irasibül meg nem biszonittathatnac niluan valo
 vallas vagon (dist 11. cap Ecclesiasticarum) Ha meg proba-
 landgyoc az eghaznac az atyaktul nem az iras szerent ada-
 tot fokasit sem mire bőchiülni, az ki figelmessen meg teken-
 ti, niluan meg teczik az Isteni felelem menni kart kezd
 szenuedni. Mert hogy innet kezdgyuc elymichoda iras ta-
 nitotta az hiueköt az iduőssages kőrőst ieleuel magokat
 meg iedzeni? auagy mely iras ayanlotta, az kennyer es bor
 főt három rendben ozratot hozzu imadagnac, es megh
 szentelesnec igeit. Mert nem czac azt mondgyuc tiikon
 az mi az Euangeliomban be vagon foglaltatuan, auag az A-
 postoltul közben renditetet: hanem egyebeket többke-
 tis adunc hozza vgy mint kie az tiikos dolgoknak nagy e-
 tiet commendalljac.

Micoda irasnac formaia ranitot hogy nap keletre for-
 duluan imadkoznanc? Meg aldyuc az kőrőzt vizet, az ke-
 mystria.

scilicet.

nyo olait. Ide valo hogy haromszor kennyuk meg olait az kiker meg kóroztólunc es tanitnyok hogy szouall ellene mondgyon az Sathanac es az ü Angyalinac. Honnet vadnacezek es effelec sokac, hanem hogy az attyaknac titkos allatomban valo tanitasokból, egy hazi modon felelmes szorgalmatossaggal tartattanac meg az szentsegekben, inkább halgatással, hogy nem ki nilarhoztattanac irással.

Ezek mondom, es illyenec veg nek ül, kiknek az Prophetac es Apostoloc, Euangelistac, es igazan tanito attyak irasiban semmi fundamentomoc nincz, az Papasagban vakmerokeppen otalmazzatnac es az kik illyen kóltót talal, manyokat kessegeffelec teznec atockal büntettetnec.

Nem öknékül vonyatatnac azert le az Romai egyházról az igaz kóronseges es Apostoli egyháznac titulussa.

Vegezetre az Romai egyházat ezis meltan kessegeffelecezi, hogy tüzzel, vassal es minden büntetelneenemeuel, kegyetlenkedicazon az egyházon mely egy dül czac az iduözeto Christus szauatules irasatul fugh.

Loco citato, Ezert az egyház terherül irt könyünc szerzőie az latasról irt könyübül azt, az szentec verebül megh reszegule kuruanac neuzei.

In zodiaco Az Marcellus palingeniusis, az Papafoknak tulajdon Poetaiok, az Romai Papat meg irdzi ebben, hogy Luther meg győzni akarja nem elegendő okokkal hanem vassal.

Mit mondgyunc arról hogy az karomlo Sidokhoz kegyelmesbec az Papasoc, hogy sem az Euangelium veuó rizza es igaz kóroztynechez. Mert azoknac az hűtben valo szabadsag engetetic amaz vegezes szerent. Az Sidokról paranczol az szent Sinat, hogy senkin ez vtan az hiteletet erőszak ne legyen: mert az kin könyörtülni akar Isten könyörülazon, esackit akar meg kemenyet. Mert effeleket nem kólakarattyóc ellen iduószeteni, hanem akarattyoc szerent.

Dist. 45. ca de Iudeis.

szerent, hogy tellyes legyen az igazságnac formai. Mert mint az ember tulajdon szabad akarattyabül, engeduen az órdógnec el vezet, így mikor hűja az Isten kegyelme, minden ember tulajdon elmeienec meg terese által, hiuen iduözül. Annakokaert nem erőszakkal, hanem szabad akarattyoknakac tehersegeuel valo meg teresre intessenec (ne keserecsenne). Soc Lutheranusoknakac penigh az Papas helekü, hűtökrül vallast tedni, es azt otalmazni, anira nem engetetic, hogy az farkasoc es Orozlanyoc kószót iob volna laknioc, hogy sem mint az Papanac. es nemely Papi imadoknakac baraban.

Holot azert nem az legyen az igaz aniaszentegyház az mely üldözi az artatlanokat, hanem az mely artatlanul üldözest szenned, biszonyara az Romai egyház vgy nem erdemli hogy igaz aniaszentegyháznac mondassac mint az farkas hogy iuhnac neuzeffelec es az ölyü, galambnac mondassac nem erdemli.

Vallyon nem azert haragszike ily igen Isten az Romai egyházra, artalmas ellen-segeknek bochatafauul büntetuen ötet?

Vgyan azert: Mert minek vtanna vgymond az egyház terherül irt könyünc szerzőib (cap. 46. 51.) meg vtallyok az igazságot es el allunc az igazsag mellől meltan el hagy Istenis Valaha minket. Azert kiattitanc az angyal: El efek el efek amaz nagy Babylon, ki az ü förtelmes haragjal borauul, itatot minden nemzeteket. Ianoznakis meg mutata Isten, amaz iouendő karhozattyat az nagy kuruanac, mely ül az vizeken, az az sok nemzetsegeken, kiuel paraznalkottanac az földnec kiraly, es az ki-

Babylonis nomine intelligit auctor Romae sicut et Ludouicus viues et alij

nec az magasságban lokoza. azt mondgya, Iay teneked ve-
res varos, szakadozaffal tellyes: nem tauozicel te túled az
ragadomani ostornac fozatia, kerek sebességenec szozattya
es az nirtó loe, es az nagy romlase. Mert Holofernes az az,
az Tóróc, vagy az folyul meg módatott kegyetlen feiedelem,
vagy az kősségnek kegyetlen serege, bochatatik az nap ene-
szeti egyhaznae minden orszaga ellen, (Autor oneris eccle-
sia cap 46, § 1. et 2.).

Vgyan azon (cap 47. § 6.) Mastani údóben vgymond
az órdóg igazságból, az hon valo hadak alral, az kiralyok-
nac es az Romai birodalom Herceginec es kerőstien tafa-
sagoknac egyenletlenségéből, az nőmősséknec bozszuffa-
reteleből, anni kőróztyenek vesznec el segyuer miat, anni-
ra meg erőtlennettetik az egyhaz, es az Romai birodalom,
es az órdóg annira meg erőtlenneti az hadakozoknak, keze-
it, hogy könnyen kez vta es be iőuereli lehet az nap kele-
ti kiralyoknak, es pogan hatalmassoknak, kik az Romai es
Deak egyhaz ellen hadakoznac. Es így nem lesznek, kik az
be rohanoc ellen allasra, kimennyenec.

*Mivel hogy azért ilyen romlot es bol-
dogtalan lőt legyen mar regtől fogva, es
mastis olyan az Romai egyhaznac allapata,
rya, aletode hogy Istennec abban az gyüle-
kezetben, ki az Papa birodalma alatt va-
gyon semmi valasztotti nitnczenec?*

Inkab az Papaságban mindenkor voltanac Istennec
valasztotti, kiket ő ismert, kik az ő szüűeknec terdet
megnem

megnem haitottac az Romai Baal előt, es vadnac mastis
az Papaságban oly lakok, kik terdet nem haytnac ő előttő.
hanem az ő kegyetlenlegen igen fohazkodnac. Kiról az
egyhaz terhetül irt könyűnec szerzőie mint hon valo cap 43. § 9.
tanu, az Vbertinus értelm szerent így ir: Noha az vy Baby-
lonban az vőlegen Iesusnac szereteti rutul meg főtőztetet
es az ő szolgalttya gonoszul el hagyatot, mind az által
vadnac keues-buza szőmek az polyuaknac nagy hararaban.
Mert vgymond az igazaknac lőlket mast sok gonozoc nyo-
morgattyak, vgy annira hogy az vizza fordultaknac soka-
saga miat az igaz szolgálni keszeretetic az Babyllonnac, sok
hamis chelekedetekben. Mert az egyhaz mint egy szol-
galoua tetetőt, mint valaha az Izraelnec fiai sokaknac vet-
keiert, az Babylloniai fogtságban, szolgálni keszerettetenec.

Ki lehetne kediga ki ketelkedne arrol, hogy ez a Pa-
paságban előtökelleres embereknek kőszőnséges értelmec-
ből iratatot vőlna? Tauul legyen azért hogy mind azokat
az kik az Papaságban szüűlettenec auagy az Papaság biro-
dalmában elnec egyenlőknek tarchiok es hamis egyhaz
tagyainac itellyők, holot nem az helből hanem az hűtből
kőliteletet tenni az hiuck felől.

XI

AZ EGIHAZNAK KVL. CHAIR VL.

*Peterre chak magara biszattatanaké az
egyhaz kulchai, vagy penig az Peter sző-
melie alatt az egez egyhaz vőttőie az oldo-
szasnac*

Szasnak es kötözefne hatalmat?

cap quod
cuncti ex
Aug:

AZ első tagadom, az vtolstot vallo: Mert így vagyon írva (cap 24. q. 1.) valamit meg kötöztetdez ez földön, meg kötözve lesz en meniekbeis: Hachak Peterne mondator ez, hat nem chelekezi az egyház, Ha penig az egyházba leuel, hat szükség hogy az mellyec meg kötötne ez földön meg kötesse meniegebeis, es az mellyek meg oldoztatnac ez földön meg oldoztassanac meniekbeis: Mert mikor az egyház ki atkoz meg kötözteti az ki atkoztator mennyekben: Mikor meg bekelteri az egyház meg oldoztatit mennyekben az meg bekelteri: Ha azért ez az egyházban szokot lenni, Peter mikor az kulchokat vottó, az szentegyházat iedzette, Es (dist 12, cap in nouo) Anacletus Papa, amaz igek vrantentked adom az mennyországban kulchair, azt mondgya, It azért az oldozatra es kötözetre való hatalmat, leg először Peter uöttó az vitul, es leg előszeris ő hozta az nepet hűtre, az ő pradicallassinac ereie által. Az több Apostolok kedig, ő vele egyenlő tarsalaggal vörtet az tizteffegyet es az hatalmat.

Matth: 16,

Vgyan azon Pápa, ezt következend ő itafaba az Apostoloknak igaz követőireis tarieztii.

Lyrais amaz Peterhez lőt Christus mondafa szerent teneked adó az ményország kulchair, teneked adó v g mód nem te erted hanem egybekertis. Mert az mint á Peter valafa egybekeis vala, így ez á Peterne adator hatalom, es tetic egybeknekis adarni.

Noha penig Lyra hozza veri, hogy Peterne mint kapitannackiualkeppen adator ez az hatalom: azt tartia mind azon által, hogy az több Apostoloknak is nem kisebb hatalmok volt az meg kötöztetésben es oldozásban mint az Peterne.

Igy vagyon írva (volumine 4. Tractatum, siue Oceanus Doctorum juris. fol. 88. num. 20.) Mind ezekből be hozhatni ezt, mind az egyház hatalmából, mely egyenlőkeppen adator minden Apostoloknak, s mind az Apostoloc szokasából es czeleködetiből, kie Peterrel edgyut rendelne vala mindent, az egyházban, hogy az egy háznak, es az kulczoknak hatalma, nem ezac Peterne rendeltetöt, mastis nem ezac az Papan vagyon, hanem minden egyeb Pispókókönnis, kie az Apostoloc helere szállotnac (21. Dist. in nouo.)

Mindenkor iol es illendo keppen szolgaltatike ki, az Egyház Kulczainac, hatalma, akzoktul á kie azzal diczekedne?

NEM: Mert (vgymond Gergeli Pápa) gya: Cap. 11. q. 3. vran törtene, hogy oly biria helet az birosagnac, cplerung. kinec elete nem edgyez az heell: Es azért gyakran szokot lenni, hogy auagy az meltatlanokat karhoztattya, auagy ü meg kötöztetöt leuen, oldoz: gyakorta az ü birodalma alatt. valoknac, oldozasaban es kötözeseben, maga akarattyanac indulatit czelekezi, s nem követi penigh az okoknak erdemet. Ebből lesz en hogy maga, meg foztys magat az kötöztetésnek, es oldozasának hatalmatul.

AZ egyház terherül itt könyűnek szerzedie, így szoll, (cap. 23. § 13.) Az Brigitanac mond Christus: Az Papoc nem szollyac az en czudalatos czelekedetimet, s nemis 12. nittyac az en tudomanimat, hanem ez vilagnac szereteti, es az magoc gyönyörűségét pradicallyac: el vesztetec az Kulczot, mellyekkel az szegenyeknek föl köllene nitnya az ményországot: Azt penig kiuel az pokol nittatic meg, szetetic es el teterue tatttyac.

4. Brig 132
§. 19. §. 8.

O

Mit

Mit ertez az Lutheranusok ki atkkozasafelöl, mely az Papa által szokot lenni, alólandonac itelede azt, mennyegben
Isten előtt?

SEMmikeppen nem. Mert nincs ereie az hánissan ki mondatott sententianac mint megh vagyónirui (Rubrica cap. 11. q. 3. iniustum) es vgyan ottan Calixtus Papa meltofogauul bizonitatie.

Cap. 11. q. 3. cap. cui. Gelasius Papais azt mondgya. Ackire sententia mondatot tegye le az teuölgeft, de ha nem igaz vgy ne gondolyon vele, mint tudgya hogy Istennel es az egyhaznal, as hamis sententia senkit nem terhelte. Igy azért ne kiuanyonatul valo meg szabadulast, aekiucl lattya hogy semmikeppen meg nem kötöztetöt (cap. 24. q. 3.) Ha ki nem igazan, azoc iteleti által, az kie az egyhaznac gondulfe öi, le vetetie, es ki üzetetie: Ha maga az elöt ki nem menti az, ha vgy nem ezelekedet, hogy megerdemlene az ki meretelt semmikeppen meg nem settetie azzal, mert az embereknec nem igaz iteleteekcl lattarie ki üzetetöt nec. Es ily szokot lenni, hogy nina az aeki, ki üzetie ben vagyón, az penig kin vagyón az ki bentartatni lattarie.

Söt inkább az ki meltatlanul arkoz ki valakit, magat es nem amaze atkozza ki (az mint raretya Rubrica cap. 24. q. 3. cap. comperimus) Es ez bizonitatie Gergeli Papa bizonisag teteleuel.

Es az ki, az igaz hit ellen kezd valamit tanítani, nem vethet az le senkit, s nemis karhoztathat mint erős bizonisagokkal erőseti ezt Gratianus (cap. 24. q. 1. cap. miramur).

Es az kötöztetie, es oldozasztac hatalmatul, meg hozgya az

gya az magat, akki azt maga akarattya szerent gyakorlyat (cap. 11. q. 3. cap. Ipsi ligandi.) Az Papasocki atkozasa azere mely az igaz hitbeliek ellen tamaztatie, semmi nem egyeb hanem oktanal menykü, es medenczebücl szarmazo hazontalan villamas.

Itelede hogy ha vadmec valami kiualkeppen valo eseree, az kiktül senki, hanem czac az Papa (ut est in taxa pœnitentiaria) a, vagy Papa nem leuen az fo pœnitentiarius oldozhat meg?

TAgadom ezt: Mert az Isten (ut habetur de pœnit. Dist. 1. cap. Deus) mas vegezest nem tezen á ki az üirgalmassagat mindeneknec megh igerte, es az bünök meg boczatasat, az a Papinac, minden valogatás nekül meg engette, &c.

XII.

AZ GYŰLESEKR VI.

Vallyon Szükölködike igaztas nekül, az Papa birodalma alatt valo egyhaz?

GENis szükölköd nec mint oda föl is meg ielenenkenk. De az nem leszen hanem czac valami közönseges, tizta, szabad gyülesben. á holl az szent Lelek Istennec, s nem az gonozleleknec adatie hel (Autot oneris ecclesiaz cap. 19. §. 16.

Fricus Andras (Lib. 4. qui est de ecclesia ca. 1.) azt mondja: Több vagyon harmincz ezteendőnél miulta az egyház tudománya kegyessé kezd lenni, ki tartozica, azt hatart vetni ezekben az dolgokban, ki, hanem az kőörtényesegnek edgyessége, és őzuó fogása, és az io módgya ualózuó gyult egyház, melyben mindennec tulajdon szabadsága vagyon azoknac meg mondasára, mellic az kőönseges iora hasznalni tartatnac.

De remenlhetnye mast illyen igazet: Ist

Oh vgymond az egyház terhezül irt könyűncet: őzódie (az meg mondor helen) refzetuen vezem ezetben, hogy az mi időnk, nem melto illendő gyűles tételre, melyben az verket, meg feddetuen, és az iofagok előb segetetuen, az egyház meg igazettatnac, az teuelgeseknek ezlekedetinel oly igen iazottatunc. Biszonyara ritkan, és rost lsten tartatnac illendő gyűlesec vagy Romában vagy masut, hatalmassak előt vagyon vegezés, ahol az alazatosknac, és hiueknec, nincz szabadsagoc az szollásra, azért hogy effelekben czac igen könnyen, feddettessene azok, a mellyek az lsteni szolgálatot, és az kőörtényeni hűtöt és az igazetast illetik.

Ki tiszti hat az gyűlest őzuó hinya az feiedelemeie vagypenig az Papae?

In trakt. de Conc. lib. 3. Art. 1. Col. 10. 11. et 37. **A**Z feiedelem tizti, s-nem az Papae: Bizonyitnya ez Marcellus Patavinus (in defensorio pacis, Zabarella és Jacobarius.) Es hogy az kőörtényesfeiedelmec eltenec ezzel az törvényel és Constantinus, az Niceabeli gyűlest, az Nagy Theodosius az Constantinapolit, az iffiabik Theodosius az Ephesombeli.

phesombeli. Martianus Chalcedonbeli. gyűlőtrő legem) sunt hi To az Papasok által ki nyomtatot gyűlesek könyvei bizo- mi excusi coloniz an

Az Niceabeli gyűlestül (Tom. 1. concil. fol. 139. b.) így no 38. per oluafunc: Az Arianismus hire, az lstenes feiedelemnec az Thomas győzdelmes Constanti. usnac hilebe eset. Azert ez, az ta- Quentel. mitoc értelmébül, Nicza, varasba Püspöket gúitót őzuó es aztanetroc or Atriust haromzaz tizen nyolcz Püspöc leibe állatta es értelébül az üszauirül és kerdezkedüsrül iteletet tetetöt. Mert az Püspökök zol

Az Ephesombeli gyűlestül (Tom. 1. concil. fol. 441.) illyen igeket talalok. Az kegyes es lsten barátinac, az Theodosius es Valentinianus feiedelmeknec, vegezese szerez, az feiedelmeknec az mint mondati) minden egyházac lstenfelő Püspökinc, őzuó gyűletet, le üllő, es vegez: ő szentgyűlekezeti, hogy győzdelmesen igazza tegye, az hűtöt mely magyaráztatot, az szent grul köllőte Lelektül, az Niczaban őzuó gyult Z. attyacaltal. vegezni, az gyűles te

Az Chalcedonbeli Gyűlestül (Tom. 1. conc. fol. 400.) mondatic hogy az lsten felő valentinus es Martianus feiedelmeknec vegezesebül gyuitetöt. Es ezt Leo Papais bizonyitnya az Chalcedoni Sinadban valo irasaban (epist. 59. Toz cont fol. 167.) Hogy az Constantinapoli masodic Gyules az Christustul szerettetöt, es lstenul oralmaztatot, Iustinianus Czaazar kegyes Paranczolatlyabul gyuitetöt legyen, itua vagyon (Tom. 2. conc. fol. 13.)

Hogy az harmadic Constantinapoli Gyűles Constantinus Czaazar által gyuitetöt legyen, iclentetic (Dist. 16. cap. habeo.

Es az Leo Papais errül az Sinattül az Constantinusnac így ir: Az szent kőönseges, es nagy hatodic Gyűles, kie lsten engedelmebül szorgalmatosin, the gyuitötöl kegyelmes feiedelem, es kiben lsteni szolgálat szerent fő voltas min,

mindenekben, az Apostoloc es az iouallatott atyaknac tudomannyat kővette.

Bizonittya vgyanezent, az meg neuzet feiedelem i. rasis, a holligyszol: Ez nagy Papi Gyulesnec azért nem szűntűne meg teteletűl, hogy az egyhazbeli külön őzes, mezzire ki vzetettuen, bekelsegnec egyessege szőrozteffe (Tom. 2. conc. part. 2. fol. 73. 2.

Theod lib.

2. cap. 8.

Az Sardisbeli Gyulesrűl, vgyan azon gyulesben leuő attyac így szolnac: Annakokaert az lsten szerető kiralyok őzuő gyuitőtenec minket, soc kűlőm kűlőm tartományokbul es Varasokbul, es ezt az szent Gyulest tettek, hogy minden vizzalkodasnac veget vetuen, az Christushoz valo kegyessleg tartatnec mindenektul.

Tom. 2. cō

cil. part. 2.

fol. 129.

Az Remensis Gyűles kezderi így vagon: Ez rendi az rőuidedé meg iratot Articulusoknac, mellyec Christus meg testfulesenec 13 13. eztendeciben iedzeterenec meg, az Remensis egyhaz fő szekin valo gyulesben, mely gyuterőt az lsten főő Vrtul, Carol Czafzattulaz regi feiedelmek nec szokasa szerent.

Ez neuzetesb gyuleseknem historyaiabul ki tezik, az Iesuitaknac amaz nagy hiufagok, melyben szemtelenűl azt mondgyac, es Vitattyac hogy ez volt őrókős, szertartasa az egyhaznac, hogy gyűles az Romai Pispókóktul teteffe inkab, hogy sem az feiedelmektűl. Mennyunk mar mas dologra.

*Aletode hogy meg kől ezt az Romai Pap
panac engedni, hogy az igaz tanitoc auagy
Lutheranusok ellen gyūiterőt Synatnac,
w legyen feie, itelőie es biraia?*

Semmi.

Semmikeppen nem: Mert senki egyfzerfmind, vados sois, birois, nem lehet mint szol (Rubrica cap. 4. q. 4. cap. nullus vnquam.

Es az kie ellensegek, birak azok nem lehetnec: (3 q. 5. Cap. quæ Innet vagon Miklos Papanac amaz articulusa: Hogy a suspecti. zok, az kie felő ketleg vagon, es ellensegek, birac ne le, hessenec, az okoffigis ielenti, soc peldakkalis meg bizonie, hatni: Vgyan ottan: Azt kerdem (vgymond Gelasius az eretnekek nec igen erős rontoia) hogy hol lehet az, az ite, let a mellyet kiuannac, azoknale az kie ellensegekkis bizon, sigokis bűnő őkis, birakis. De ez ilyen iteletrre, megh erac emberi dolgokat sem kől biznya. Hogy ha effele ite, letre, melyben vgyan azonoc, az kie ellensegec, birakis, meg czac emberi iteleteret sem kől biznya, mennyuelia, kab lstenyeket az az, egyhaziakat.

Hasonlokeppen mond Pontianus Papais. Azokat az kie felől ketleg vagon, auagy az kie ellensegec, auagy gyors patuirkodoc, es azokatis az kie nem io etetbeliek, auagy az kik etetekben vadolathatnac es az kie nem igaz hűrőt tartnac, es hznac, vadoloknac es bizonlagoknac lenni, az mi előtunc valo Apostolok meg tiltottak, mīs vgyan azoknac meltoisaga szecent el tilttyoc, es iouendő időbeno nis ki ekezttyóc.

*Adhatode mas okatis mellyert az Papa
nem lehet feie, igazgatoia az gyűlesnec, es
mellyert itelettetelre valo hatalma nem lehet
abban?*

ADhatom: Mert ha az Papa az gyűles ala va
gyon vetettuen, es viszontac nem az gyűles az Papa
ala

ala, mint nem vonná az szekert az lovat, es mint nem lenne mindennek, vizza fordult rendel, ha az Papanac az Gyűlésben való vegezefre tellyes hatalma volna, es ha nem tartoznec, az illendő módon gyűlt Concilium sententiait követni?

Hogy pedig följebb való legyen az gyűlés az Papanal, valha Cameracensis Cardinal, Gerson Iános, Almainus Iacob, es nemelleyek többen, az egyház hatalmarul való irásokban. Cusanus Miklós (in tractatum de concordantia Canonica lib. 2. cap ultimo) Panormitanus (in caput significasti extra de electione) Es vgyan ottan ennek mestere az Florentiai Cardinal, es Abulenensis (in cap. 18. Matthaei quast 108. & in defensorio trium conclusionum) es nemelleyek többen.

Igy az Costantiai gyűlésnek negyedic, es ötödik vegezeseben, az Basileai gyűlésnek is harmadic es huzonkettedikben, meg vagyon hagyuan, hogy az Papa engedelmessé legyen az Synarok vegezefinec.

Ezt az sententiait Gerson, az ki őis jelen volt az Costantiai gyűlésben, ki nyomtatottat könyűekkel oltalmazza, igen veszedelmes hiszelkedőknek monduan azokat, kik ezt az erőszakot, hozzák az egyházra, hogy az Papa, se nem tartozzek engedni az gyűlésnek, se attul meg ne iteltessék hanem csak maga akarattyal, mint ha semmi kötelei nem volna az törvénynek, sem chelekedetinek oka től meg nem kerdehetnec. Igen meszi el kől vetni az ily szöveget, na kepteleneség, mellyek mind az törvényekkel mind az igazsággal, mind pedig az okossággal ellenkeznek. Mert az Conciliommal vagyon minden hatalma az egyháznak. Es azok az kik ezentudakoznak, ha nagyubbe az Papa az egyházzal, szinten vgy teznek mint az kik azt kerde ha nagyubbe az egész az testnel,

Videatur
Gerson de
exam. doct.
part 1. con:
a. & alibi.

Vgyan

Vgyan ezent mondgya Zabarella Ferencsis, az fejedelmek hatalmarul el fogyarando vizha vonyasokkul való irásokban.

Baldus azt mondgya, hogy az Papa ellen, ki gonoszul el az ő hatalmarul először elni kől szövel (az az interdictum) második fűveccel az az, fenegetesekkel harmadszor köveccel, es hol nem haznal az iofagnak elmeie, haznallyon ot az fegyvert, nec segetsege.

Decius Philóps, az vt kiutalt azo Papat ha meg nem iobbulando, azt mondgya hogy vadolhattya az egyház (amaz glossa, az az magyarázas szerent (D. 40. si Papa,) a hol nilvan mondatie ez: Mely hogy mindenkül meg tartassék, es hogy az 4. Eugenius ellen, nagy fundamentum lőt legyék az Basileai gyűlésben vgyan ot mondgya Decius (dist. 93. cap legimus) így szol az iras: Ha meltsólag kerestetic nagyub ez világ egy varosnal, valahol leend az Püspök, vagy Roma, ba, vagy Engubiumban, vagy Costantinapoliban, vagy Rhegiumban, vagy Alexandriában, vagy Tanisban, vgyan azon erdeme, azon Papsága vagyon. Amaz igebe (nagyub) az magyarázat előnkben ezt adgya. Es ez bizonyosága hogy az Papa vegezefenei följebb valoc az gyűlés vegezsi, ha elent mondnac.

Ezen értelembe vagyon Fricius Andrasis, ki (lib 4. de repub: emendanda cap 5.) így ír. Kenely vetekedeseinkab hog sem mint haznosnac az Papanac az gyűlés fölöt való hatalmarul mellyecleznek? Mert minec teretik gyűlés, ha nagyub a nál az Papa hatalma? Miért hog nemely Papac az gyűlés vegezese által, nem csak megh szabolasztatnac de eretneknek is iteltetnec? nem nagyub az Varas az világnal, sem az test az egésznel, sem az fei az testnel, melyben be foglaltatie mind az test. mind az több tagoc. De az fei tisztie, hogy az több tagoknak erőt adgyon, kik ennekül egessegek nem

In ca. olim
col. pen. ex
tradere scia
ptis.

Consil. 151
miximi pō
deris. num.
4. vol. 1.

P

sec nem lehetne. Bar vgy legyen, Mind az által hallottat vala ha, effele feinec bolond eriet, es nem szükséges mikor az fei bolondoskodik, hogy az töb tagokis bolondoskodgyanac. Eddig szol Fricius.

Ha azért az Papa, nem nagyub hanem kissé az gyűlésnél, es annac értelmé által kől, vagy allani vagy el esni, nem lehet bizonyára egyfzer mind bűnös is, itilois, az gyűlésnek feieis.

Vagyone meeg harmadic okais, mellyert az Papa vegezesi, kiket az Gyűlésben mint gondolatkeppen valo törvényadoia az egyhaznac, mond es hirdet, egy által. lyaban nem ioualhatni?

IGENIS vagyon. Mert kiczoda itelheti, hogy az egyhaz hitinec: az Romai Papatul es az gyűlések vezetői, köllésse fügeni, holot lehetseges hogy az Romai Papa, nem czac maga eshetic eretnekségen: de meg enne fölörő, vgyan azon hitbeli niluan valo teüölgeft, az egyhaznac meg probaltator hiti ellen, az egyhaz nyakara akaria kötni? Mint meg engedi ezt, Canus Menyhart (lib. 6. de locis Theol. cap. vltim. ad 11. arg.) Es Turrecremata (lib. 2. de eccles. cap. 112. ad 7. argum. et lib. 4. par. 2. cap. 16. modo 17. conuicendi aliquem de pertinacia.) vgyan ezent ítengeti Syluester, (in summa, verbo opinio.) Valencius Gergelis ki vgyan ezen könyuekből bizonyit (in sua analysi) es azt mondgya, hogy ezec oly dologrul veledkedne, ki nem tellyességgel meg vetendő. fol: 320.

Consta. cōc
Sels. 41.

Igy az nyegyedie Eugenius Papa, az Constantiai Gyűlésben

lesben eretneknec es hitbeli haborusag szörszőné iteltetör, mert egyenetlenség szörsző, hit kiüül iaro, es eretne irafokat, hintetgetör ki, mellyeket mind az által ü veges ő sententisnac neueször.

Innet mondgya Fricius Andras (lib. 4. de repub. es medanda cap. 5.) Es ez, (az en értelmem szerent) ammi az ü mondasokkal, igen ellenkezik, kie minden bizonynyal meric mondani, meg szamlaluan Petertől foguan az harmadic Iulius Papaigh, hogy czac egy sem Vralkodot, ki eretneclört volna, az Romai Vduarban. Mert auagy az, hogy Eugeniust nem kől az Papac köze szamlalni, es így az Romai szék nyolcz extendeig üres volt (mert az Basileai Gyűléstől foguan, az ötödie Miklos Papaigh, ki mindgyart Eugeniust vran vörtő föl az tiztört enni extendóc töltene el) nagy az Basileai Gyűlésnek meltofsagat kől le vonni.

Vgyan azon Gyűlésben emlékezet vagyon az 23. Ianos felső 12. Papatulis hogy ez azt tanedgatta volna, hogy nincs öröc élet, sem halottaknac föl tamadafa nem leszen.

Es azok az Gyűlések közze, kiket Bredembachius rautul mond hogy teüőlegtenec (in tracta. de dissidijs eccles. comprimendis lit. B. B. 8.) szamlallya vgyan ezen, amaz gyűléstis, mellyert az hatodie Istuan Papa, az ü előttő valo Formosus Papa ellen gyuittör, az minemuek többekis szamlaltathatnac elől.

Bizonyos okok vagyon azért az igaz értelemben valoknac, mellyert az Papatul özüő gyuitör es veszerletör Gyűlésnek vegezefala magokat adni, es azt meg visgalap nekül lsten beszedenec hinni nem akariac.

Kiczodak tizti volt azért regenten az egyhaz Gyűlésiben valo fő gondviselés?

P2

A2

AZ körösztyen fejedelmek voltak inkább, hogy sem mint az Romai Papake. Így az Constantinus Czaesar felől mondatik, hogy az Nicæa Varasbeli gyűlésnek, fő gondviselője volt (cap. 11. q. 1. c. conti. Tom. 1. c. 6. cil. fol. 155. vallas közibe az egy allatufagnac igiet.

Az Constantinapoli harmadik Gyűlés felől, ki hatodik közönséges gyűlés volt, írja Leo Papa, hogy ezt nem csak őzuó hitta az Constantinus Czaesar, de megh Isteni szolgálat szerent, annac fő gondviselői is volt (Tom. 2. conc. part. 2. fol. 84. b. & Garanza in summa conciliorum.

Es holot az fő Gyűlésekben, meg csak jelen sem voltak az Romai Püspökök mint az Gyűlésnek könyűvei bizonyíttyak) hogy hogy mondhatni, hogy űk az egyházhoz szertartásabul, minden Gyűlésekben fő gondviselők voltak.

De az mondatik ez ellen, hogy csak ezek okkalis, fő meltofsaganac kól, az gyűlésben az Romai Papanac lenni, mert regtől fogva minden hűt dolgarul való vetekedese, az Romai széken iteltetene meg, es csak azok mondattnac az egyháznak közönséges illeti szerent, eretnekeknek, az kik ennek az széknec vegezeseivel ellenkeztenec.

GONOSZUL es hamissan mondatik ez. Mert Gamaz gyűléseknek őzuó hiuatafat es gondviseléseket, kik

ben fő eretneksége el nyomattannac, nem az Romai Püspöknek ec, ha nem az ISTEN felől fejedelmeknek tulajdonitva az gyűlések historiaia, mely ez előtt niluan meg mutattak. Az mi penig az gyűlések vegezest illeti, mellyekben szamkiuettetene, az eretnekek es megfoirtattnac az eretneksége, azoknakis nem az Romai hanem többire mind mas Püspökök voltak az szörzői.

Az Nicæabeli gyűlés (ut est dist. 16. cap. prima autem) Videantur Canoninac vagy vegezeseinek szerzőie kiultkeppen vagy Tomi conciliorum. az Alexandriai vagy az Constantinapoli Alexander volt.

Az Constantinapoli gyűlés vegezeseinek szörzőie az Constantinapoli Nectarius volt.

Az Calcedoni gyűlés vegezeseinek szörzői Anatolius Constantiai Püspök volt.

Az Constantinapoli ötödik közönséges gyűlés löt Constantinapoli Menna Patriarcha fő gondviseléseből. Miért nem az Romai Püspök fő gondviseléseből es canon kiadásából auagy annac követőből. Es vgyan azon Sinatban Menna sententiaiaual löt karhoztatasa Antinusnac. Miért nem az Romai Püspöknel auagy annak vicarius, saual.

Igye dist. 16. cap: prima adnotatio) többec tiz gyűléseknel, szamlaltatnac elő kiknek szerzest masnac tulajdonitannac, nem az Romai Püspöknek.

Ha ki penig ezt vetne elő, hogy mind az alta techene az Romai Püspököknek azok az Canonoc azt io keduel meg engedgyuk neki csak hogy őis meg engedgye nekünk ezt, hogy az igaz egyházac vgyan veghez vittek volna, az eretnekek el kergeteseben való hiuatallyokat, ha szinten az á muka kedues nem löt volna, az Romai Papának.

Metode hogy az kössegetis rea kól hinia

*az gyűlésre es annak az hűtről tamador ve-
tekedesekről valo iteletitis meg kől hal-
gatni?*

I Genis: Mert így szól Miklós Papa (dist. 96: cap. vbinam) vallyon hol olusztatoc, hogy az ti feiedel meitec, az ti Synari Gyűlésekben ielen lóttenev volna, hanem ha nemelylekben, a hol az hűtről valo vegezés lótt mely közönleges, mely mindenkel köz mely nem csak az Papi rendre, de az kősségre es vgyan minden kőroztye- nekre nez.

In tract. de schism. Pö- tificio. Zabarella Ferencz akarja hogy az kősség ielen legyen az Gyűlésekből, mert az mi, mindeneket illet, mindenektől kől annak ioualatarni.

Azon Zabarella, vgyan azon helen azt mondgya, oly igentizti az feiedelemne, az hűt oltalmazasa, hogy ha az Papa eretne voltarul veleködes vgyon tahat keferetheti, hogy meg mondgya mit ért az hűtről (25. quæst. 1. cap. satagendum).

Igy int Peter de monte, hogy meg halgatni kől az kősségre ertelmez az Gyűlésben (in Tract. pro Monarchia Cone: in 3. q. num 7.

Gerson (part 1. de Exam. doct. Confid: 3) csak egy kőz ember iteletitis fölyeb bőchiulendonec itelt az Gyűlésben az Papa vegezfenel. Az ő szauai imezek.

Első allando igazság: hogy ha valamely kichin melto- sagu egyugyu ember igen tudos volna az Z irásban, többet kelene effele bizonyag tetelenec hinni, az tudomanibeli dologban, hogy sem az Papa magyarázasanac, Masod igaz- sag: Effele tudos tartozne ilyen igyben, ha közönleges

Gyű.

Gyűlés szolgálatnec, kibent őis ielen volna, ellene tamad- ni annak, ha ezebe venne hogy vagy gonozsagbul, vagy tu- datlanlagbul, nagyub rez az Euangeliummal valo ellenke- zésre terne&c.

Panormitanus (in cap significasti extra de electione) így szól. Az hűtre nező dolgokban, csak egy kőz emberne mondais, fölyebre bőczulendó volna, az Papa monda- sanal, ha az, az ő es Vñ Testamentomnac iob bizonylag- untinderatnecfól, hogy sem az Papa:

Vgyan azon mondgya aztis, hogy az kőz ember, meg őrizheti az igaz hűtőt, kit az egyház feiei el veztenek (in cap. significasti num. 3. col. 12, extra de electione.

Ismeg hogy az tudossac az tudatlanoktul, az Papi rend az kősségtől, az Lőlki Pástoroc (ha az igazságnac vta kiutál iarnac) meg fedethetne es meg iteltethetne, meg enge- dic Symachus es Eusebius ki mind az kétő Papa volt, (2. q. 7. cap. omnes Tom. 1. conc. fol. 552.

Mind ezeknecfólótte Fricius Andras vgyan igen szor- Lib. 4. de galmatossan megh bizonyítja, hogy az Gyűlésben, nem repub. emé czac az Papi rendne, hanem az kősségnekis szabad lenni, danda ca. 3. sententiat mondani, es az vetekedéfrul iteletőt tenni. Es v- gyan ottan azokat az okokat, kikkel egyebec külömbet a- karnac bizonyítani igen erőssen meg hamisítgya, az többi kőzót monduan: Nem vagyoc en, ki az Pispókóket iras tudokhoz, es Phariseuschoz hasonlecziam, de Christus- nac, az kouaz es hamis Prophetac tauoztatatarul valo ige- icuel intetem, hogy az kősségre nezzen, es az kősséghez tizti legyen, valogatásokat tenni az kouázok kőzót, es az igaz es hamis Prophetac Pispókók es Tanitockőzót. Annako- kaert ha the akarod, hogy az iuhok az Pástoroc veszerle- sehez ragazkodgyanac, nem de nem meltoe nekic meg en- gedni, hogy az vezetles modgyarul iteletet regyenec.

Mine-

Math. 7.

*Mineműeknek köl hat lenni az Gyűlésen bi-
rainac, hogy illendo keppen ki mondator, es
igassaggal egyező sententia varat.
hassectülök?*

NEM ezac tudomány szükséges, vgymond
Fricius Andras (Lib. 4. de repub. emendanda cap. 4.
azoknak az kik sententiat mondonac, de az szollatra
valo szabadságis, &c. Hogy ha kic vagy esküfellel, vagy mas
kötelességgel az Papanac, auagy akar kinec marnac kötelel-
sek, hogy űk semmit annac meltofaga, auagy hazna ellen
nem akarnac szolniauagy czelekedni: azok erczek meg,
hogy semmi kötelességgel, semmi frigyel, nem köteleztet-
hetic valakinec Hüri, alnoksagra, auagy valami Istenelen-
segre. Mert minden vegeszésekben ez, ezac halgató ki ve-
telletis, el szokot vegezteni, hogy ne legyen valami az
szitesség ellen, se az Istennek akarattya es paranczolattya el-
len. Mit mondgyacarrul, hogy az kic az Papanac ezkü-
nec, azt tarttyac, hogy az Christus Vicariusának eskuznec,
de haaz Vicarius valamiben el tauozic annac hűtitul áki-
nec tiztit viseli, mar nem Vicariusnac, hanem inkább el ha-
gyonac mondathatic.

Vgyan ez (sub finem cap.) keduem szerent vagyon,
vgy mond nekem ez, hogy az oly feiedelemek kiknek köz-
mezei hataroc vagyon az ű hataroc birafaban ezt czeleke-
zie, hogy az ű tanaczosfokat, kikre ezt az dolgot bizzac
meg szabadittyac attul az es küüestől, akiuel űnekic kö-
telességgel azon módon az Gyűlésnek mind ker felől va-
logattator birai, meg szabadittasának minden kötelesség-
ről ha mellyekkel köteleztettene az ő részeken valokhoz. Il-
lyen

Illyeneknek gondolom azért hogy köllene lenni az birak-
nac, nem olyanoknak akik valamellyc rez, el vegezett er-
telmet hozzac az dologra, mely vegezettic (az mint mi az
Gyűlésnek ideie kiüül cheleközunc) hanem az kik szaba-
dossac, meg oldoztattac es semmi dologal nem akadozo
leuen tellyes hatalmos legyen az iudex tettele. &c.

XIII.

AZ EGYHAZI SZOLGA LATRVL.

*Mineműeknek köl azoknac lenniec kikre
az egyház gondviselése bizattattic?*

AZ egyházi meltofagra, azoknac köl emeltet-
nec, akik sok időn meg probaltarnac, mind az hű-
necigie s mind az io magok viselése nec példaja alkati-
(Dist. 24. C. Episcopi) es akik deakossac, es az Isten tör-
uenieiben tudossac, (dist. 24. C. quando). Mert az tudat-
lanfagot, ki minden teuelgeseknek annia, kivalkeppen az
egyházi szolgakban köl tauoztatni, kik az nep tanitasana
tiztit vörte fel. Mert Z Pal inti az egyházi szolgakat, az
szent irasnac gyakor oluafasara, monduan az Timotheus-
nac: Figyelmetes legy az oluafasban intesben es tanitasban
&c. (Dist. 38. cap. ignorantia).

Decretis
Gelasii et
Zozimi:
Item Leo-
nis D. 38.
C. sin Lai-
cis.

*Az világi iras ertelmet, es az szabad
mesterseges böltsesegnek tudományat, haz-
nosnac aletode az egyházi szolganac?*

Q

Jgenis

I Genis. Ebből az másodí Eugénus Pápa, minden gondál, és szorgalmatoskodással paranczolja, hogy azon köllenni, hogy Doctoroc és Mesteroc rendöltesse, mec. kik az írásknac és az írád mesterseges bölceleg tudománianac értelmét, szűneelen tanéczak: miuel hogy kiualkeppen ezekben nilatkozassanac és magyarázassanac meg az ístennec parancholati, (Dist. 37. cap. quibusdam) és hog az egyhazi szemelickben nem meltatlan dolog legyen, az világi írás tudassanac tanulása, bizonyítatic Daniel példaiual, ki az Babyloniai bölceleget és tudománia tudta, és Mosestuelis, ki az Aegyptrombelicknek minden bölceleget meg tanulta volt: (dist. 37. C. qui de mensa.

Annakokaert az Dialectica tanulását, nem köllöt volna Hadrianus Pápanac karhozatni, mint meg teczie (dist. 37. cap. omnem) sem az Pispókóktól az poganyoc könyveit: azoknac oluassat nem köllöt volna meg tiltani (dist. 37. c. (Episc.) Gratianusnakis nem köllöt volna azt mondani, hogy az egyhazi emberekben, ez világi írás tudománia gelles értelmet nem kel keresni (dist. 37. c. legimus).

Nem lehere Espörös te auagy Pispókke az acki kisseb ideyü harmincz ezrendönelt (ut est dist. 78. c. si quis?)

Söt lehet. Mert (vgy mond Analetus Pápa (dist. 84. c. porro) nem az görbe vinsigert, hanem az bölcelegert mondatnac Presbytereknek, Es noha (az mint Gratianus vallyá (in appendice cap. precedenti) az Presbyternek neue az vessegről vetetöt, mind az által inkább ístenni az bölcelegnek meg eretleget, hogy sem az testne szűlelet.

Vagyott

Öagyone az kösségnekis, az Pispók avagy Pap valasztasban valami igazsaga?

I Genis vagy on. Ebből löt Miklos Pápanac az Rauennai Iános Ersekhez való paranczolatya (dist. 63. c. Episcopos) Pispókóket ne szentöl, egyebekhez hepest, hanem csak az Papi rendnek, és kösségnek valasztása szerint.

Hasonlatossan Istuan Pápa, az Papi rend valasztásához, paranczolja hogy az kösségnek egyenlő értelmeis adattasse (dist. 63. c. nosse).

Es Leo Pápa az Thessalonica Varasbeli Pispóknec ez igekkel ír: Erseknek halála után, mikor az ő helere mást köll valasztani az tartománbeli Pispókóknec, fő helere őzuó köll gyűlni, és az Papi rendnek polgarlagnak akarattya, meg hanuan vetuen, vgyan azon egyhazi tanitoc közzül az legiobbik Kaplan valasztasse. (dist. 62. c. Metropolitano.)

Vgyan azon eretelem talaltatic, Iulianus Pápanak, az Grumentinomi Iulianus Pispókhöz írt levelebenis (dist. 53. c. literas.)

Es (Rubrica dist. 63. c. Secretorum Canonum) mondatik, hogy szabad legyen az Papi rendnek és az kösségnek, az ő tulajdon tartományabul Pispókóket valasztani &c.

Mi teczie neked az Papok meg kenese nec Ceremoniaia felöl, ielede hogy ha szűkeges az, az egyhazi szolgaknac?

Semire nem l. ükleges: Mert az Romai egyházac sem volt mindenkor szokása, az a Ceremonia mely meg teczik Miklos Pápa leveleiből ki így ír az Biscuticiá

Q.

curialia Radulphus Erleknec: Touabba tudakozol, ha csak az Eőspörőstöknek auagy az kaplanoknak költséke keltet meg kenni mikor föl szentöltetnek. Mely ez szent Romai egyházban, kinec szolgálat egyikkal sem czeleket, Es az Vy Tóruennec szolgálatul sohul (hanem ha meg czal minket az mi veleködölunc) nem oluassok, hogy czelekódterót volna (dist. 23. c. præterea.)

*Miczoda annakokaert az Papoknak
tíztek?*

Dist. 38. Ca. ignorantia) mondatik, hogy az Papok minden mukayanac az prædicalasban es az tanításban kól állani. Az Canonigeij imezek: Az Z. irasnac gyakor oluafasara inti Z. Pal az egyházi szolgákat, monduan Timotheusnac: Fügyelmetes legy az oluafasban intesben, tanításban, es mindenkor meg marag ezekben. Tudni kel azért az Papoknak az Z. irast es az Canonokat, es mindé ő mukaiok allyon az prædicalasban, es tanításban es mindenket epezenec, mind hűbely tudomannal, es mind czelekedetec oktatasaual.

Vgyan azon (dist. cap. omnes psallentes) így oluastalt: Az mi fő Paplagunknac allattya, az Istenről adatos igek, az az, az Isten igeyenec igazan valo tanitasa.

*Ha az Papoknak auagy az Papi rend,
nec elete verkes es botrankozással tellyes len
end, itelede hogy azok az kösségtől vadol-
tathatnac, es meg feddetethetnek?*

Itelem

Itelem: I nem ok nekül: Mert (ammi menniucl gyakrab, annival gonozb, mint meg vagy on iuan cap. 2. q. 7. c. secuti) niha niha sok Catholicusoc, oly igé feretic az alnokfogoknak iustalmat, hogy meg az tudossak is az tudatlanoktul, az kösségtől az Papok meltan meg feddetethetnek kik igazan hasonlatatnac amaz Prophetához, ki az te-mezet ellenszolo szamar szouauul fedtetetic meg, es megis mind az által, az ő gonoz vranac igyeközetitől meg nem tartoztathatic.

*Delam az regy Canonokban meg vagy on
hagyuan hogy az egyházi ember, hetuen ket Cap. 2. q. 4.
bizonsagoknak bizonsag tetele által tetes. c. præsul.
sec biinösse es karhoztattassac?*

NEM iol vagy on az. Mert (Cap. 2. quæ. 4.) c placuit) az Brachari Sinat vegeszeleből ielentetic, hogy az Papi rend ellen ket auagy három bizonsag elegendö lehesse. Az igek így vanna. Tetzet, hogy ha ki, valamel Papot paraznasagarol vadol, az Z. Pal Apostol paranczolatya szerint: ket auagy három bizonsag kiuan, tassék tülö, &c.

Gratianusis, egynihan ilyen értelmü Z. irasbeli bizonsagot famaluan elő, ezzel köti be: Ez elő meg mondattak bol azért meg tetric, hogy ket auagy három szemel bizonsag tetele által, az Pispóc biinösse tetethetic, es meg büntetethetic, &c.

*Mit itel az soc külömbfele rendökről, kik-
bol al az Romai egyháznac Z. birodalma:*

azt tal

*azt tartodé hogy azok, az Apostoloktól a.
nagy az legb közlél utannoc valok
sol szöröztetetté?*

SEMmikeppen nem tartom azt. Mert az legb
első egyházban, nem volt semmi egyéb rend az Kaplan-
ságnal es az Espórást eguel. B soznittya Orban Papa,
Dist 60. e. ki azt mondgya: senki Pispóksegre ne valasztassé, hanem
nullus in E piscopum. ha az Z. rendekben Isténifelelemmel előnevetalattatandic.
Az Z. rendeket pedig hiok Kaplanfágnac es Espórástfeg-
nec. Holot az miat oluassoc ezac ezek voltanac az legb első
piscopum. egyházban.

Es regenten vgyan azonoc voltac az Pispókóc es az
Espórástóc, az mint aistun valo bizonfaggal bizonittar-
tik. (Dist. 93. C. legimus: Dist. 95. Colim.) á hol az többi
közör ezek az igek oluastatannac: Az Pispókóc vegyee
azekbe, hogy ok inkább szokasbol nagyobbac az Espórást-
tókneel, hogy sem mint az Vr rendölcsence errieiböl, es ho-
gy közönfegessen kellefse vezereinyek az egyházat.

Innet mondgya Cassander. (in sua consult. Art. 14.) nem
szinten egyeffeg vagyom mindene közt erröl: hogy re-
genten az Apostoloc idejében, az Pispókóc es Espórástóc
közör, semmi külömbfeg nem volt, ha nem annac vanna
rend tartatnac, es szakadozas tauoztatatanac okiere, az Pi-
spókócilleb valouateretet, az Espórástneel, es ezac annac
tartatot meg az Chiroromia, az az, az egyhazi, tiztre valo
valasztatnac hatalma. Bizonyos ezis, hogy Z. rendeknek
tulaidonkeppen mondatatnac az Kaplanfag es az Espórást-
feg vgy mint ezackikkel oluassoc hogy eitaz legb első e-
gyház: mellyet bizonit Orban Papa, es megh iedzette
Chrysostrumus, Ambrosius az Z. Papiak az Timotheus hos-
istenelelence magyatatataban, &c.

Az kisseb rendeket á mi illeti pedig, kic ötten zoktanac
regen egymás vtan szamlaltatni, ezek bizonyara, az mo-
stani időben minden egyhazi oktatás es szertartás el hagy-
tan, telicfeggel özuó szauartattannac, es azoknac tizte io
reszre meg szüint, noha azoknac ielei, meg á szamosb gyu-
leközerekben, nemely egyhazi kisseb hiuatalokat vighöz
vauó gyermekekben es iffiakban lattatnac. Az Kaplan alat
valonac es az Kaplannac tiztiben pedig többire az Espó-
rástócizagnacel.

*Honnet let azért es kiezdac talalmánybol
hozattator be ez az rendeknek különözese?*

MEGfelel Gratianus (Dist. 31. (Decretis.) ki
igy szol: azoc közör (az egyhazi szolgac közör nem
nemü különözés tartator, hogy nemellyec ezac Pa-
poknac hiuattatannac, nemellyek Pispókókneec, nemellec
Esekekneec, auagy főebhelen valoknac, nemellyek elsőknec,
nemellyec Patriarchaknac, ne mellyek leg főb Papaknac,
Ezekneec különözese kiualkeppen a poganyoktol hozatta-
tot be, kic az ő Papiok közül nemellyeket ezac Papoknac
nemelleket fő Papoknac, néellyeket első papoknac hittanac

*Mond' megh touabba, mi tessé nekéd, az
Pispókókneec egyhazi birodalmokrul, es men-
nyre kől annac ki teryedni?*

MEGmondóm azt nem magam szauual, his-
nem Cassanderuel, kinec regen nagy meltofaga volt
az Romai egyházban. Azt mondgya ez: Előben
igazam

igazán mondgyac az protestaloc, hogy nem kől őzűő zauz-
ni az egyhazi hatalmat az kűlő fejedelemséggel: A hol
penig azt mondgyac: Hogy az Euangelium auagy Isten tő-
uenyő szerint, semmi egyéb birodalom nem illic az Pispó-
kőkhőz, hanem csak az bűnőknec megh boczatasanac az
igaz tudomannac az hamistul valo el valasztanac, az ha
mis tudomany meg vetesene, es az Isten telene knec az cō,
municipalastol valo el rítasanac hatalma: bizonyos, hogy
kialkeppene az Pispókőknec tiztee: de ezt sem kől ta-
gadni, hogy az Pispókőknec mint regen az Apostoloknec,
hatalmoc legyen nem űnemő tőruen knec es egyhazi szer-
tartásoknac rendeletere, es szőrzőtere, kikkel mind az egy-
hazi rend tartas meg tartattasec, s mind az egyhazi rend-
nec, es kősség nec tanitasa erőstetsec, &c. Meg ettől se te-
gyene tagada, hogy az egyházban igen haznossin valas-
tattanac el az metropolitagok gradiczay, vgy hogy minden
tartománbeli Pispókők fölő, Ersekek legyenec, lelki Pal-
toroc fölő Pispókők. Vgy hogy hatalmoc legyen inteni,
Synatokat őzűő hinnya, az egyhazi szolgálatra valasztat-
kat, tizteknec meg erősteteni, es el tendőlni, az engedete-
neket meg szabolaszni, es tiztektől meg szoztani. Is meg,
egyhazi dolgokat, egyhazi tőruen szerint gyakorlani, &c.
Nem telleséggel hamisnac tezik azis, az mit vtol kiuan-
nac hogy az Pispókők az egyhazi szőrzésekbē es fertartásokbē
egyenesteg es meretleertseget kőessene. Bizsoni nem
tagadhattyoc, hogy vadnac nemel rőndőlesec, kiknec meg
kianasaban az tudatlan, es baluanyozo papoc, es egy-
zi gondúfelők, el tauoztat az egyenestegtől, es az egy-
háznac kiuanasagatul, vgy mint az bōytőleset knec fölőrtēb
valo szorgalmazasaban, az etelben valo valogatásban. Al-
meg, azoknac feleslegnek kűl valosagokban, kie tudatlanul
es vakmérőkeppeneze kőteleztē magokat, es az barátok

mac, es zűz Apaczaknac be mazkalt-oktalan fogadásokban,
es egyebekben eff. lekben. Meg engedgyőcemmellet, hogy
kerni kől azokat, kikre az egyház gondúfelése bizattat,
hogy az föl talalt niluan valo hamisagokat, kik kőzűl egy-
nihanyat szamlalanac oda föl elő, es ackikből ez szene-
bonac, mellyekkel mast az egyház veszedelmessen hanyat-
tatik es nyomorgattatic, tamattanac, semmiuetetettsek,
mellet nem csak botrankozas nekűl, de meg az iambor es
tudos emberek nec vgyan nagy őruendőzésekkelis czele-
kődherni meg. Mellyeknec el hagyatasaban mind az al-
tal erre gondot kől viselni, hogy az hertelenséggel valo
vyetas, az egyűgyőec es tudatlanok elmeiet meg ne habo-
ritcza. Egyet ertűnc az vallással, mikor azt mongya: Hogy
ha az Pispókők ezeket az nem szükséges dolgokat, kik
az Misera, es az Isten tizteletinec egyéb reszeire rohanta-
nac, ideien el hagyattac volna, most keuesse vizza vonias
volna: es alettyoc, hogy nem czacazon kől inteni es kerni
hogy az gonoz dolgokat meg zabollazac, hanem hogy
meg egynihan regi egyhazi szertartásokat es erkőlczōket is
helere allasanac kik időuel meg vnattattanac es meg val-
toztattanac, de azert az kegyességnec neuelesere, es az egy-
ház meg bekeltetelere haznossac, minemő az Vr szentsege-
ben az verrel auagy az Vr testuel es vereuel valo tellyes, es
illendő eles. Is meg hogy az szentsegek nec es misék nec
szólgalasaban, az szentsegek nec osztogatasa legyen: Kial-
keppen kedig erre gond viseltetsec, hogy mindeneknec
előttő, az egyhazi embőróknec feslet erkőlczōc, kiknel az
egyűgyőec igen meg botrankoznac, nem csak hafzontalan
vegezessőkkel es decretomokkal, hanem vgyan valoban
valo kemen executiockal zabolasztassanac meg, es iobbaka
tetteknec: mely mind az által hogy meg lehetessen szűkfe-
g

hogy

hogy azokon legyen kezdeti az correctionac, a kik főik, hogy azok előtt, kik alatomb renden valók, az kegyességnec, igazságnac, merreklelességnec, magoc meg tartoztasánac példaiual mennyenec &c. Eddig szol Cassandere

Szabade az Papoknak es az egyhazi szolgáknac neösszeknec lenni?

Dist 26. c.
de inde po
nitur.

HOgy szabad legyen, ez követközendő bizonyosságok niluan bizonyittya INNOCENTIVSPA. PA az az Eusebius Ruffusnac es egyéb Macedoniay Pispókóknec irt leveleiben, elsőben hozza elő amaz Z. Pal mondatat, ki azt mongya: hogy egy feleségű férfiáknac kől az Papnac lenni, annac vtanna imez igeket írta: Feleséget venni, veteké auagy nem? Ha vetek (boczanatot keruen) mondhatnam hogy az szórzó oka, ki hogy vetkek lennec paranczolatot adot az Paradiczomban, miért hogy meg aldotta őket. Ha pedig nem vetek (mert vgyanis az mint Istenszerzet nagy bűn az veteknec mondani, es Salamonnis azt monta: Mert az Istentől szóróztetic az férfiunac feleség) mint hihetni hogy vetkek közöt hagyattat az, ammi Istent által oluassuc hogy veghez ment? &c.

Az Apostoli ötödik Canonigy vgyon: Az Pispók auagy Espóróst, auagy kaplan, feleséget egyhazi szolgálat színyó alatt el ne vessé, ha el veti valaztassac az tartaságtól, ha meg nem ter foztassac meg tisztitól.

(Dist. 31. c. Nicana Synodusjelő hozatic es nem hamisítatic Paphnutiusnac az Papok hazaságanc meg engedéseről, valo tanacha. Az pedig, az mint ot iruan vgyon, tizteletessnec vallotta az Nicai Synatban az hazaságot tiztaságnac monta az tulajdon feleséggel valo nyaiságot es tanachul attá az gyűlésnec hogy ilyen vegezest ne tenné (mellyel

(mellyel tudni illic az Papoktul meg tiltatnec az törven szerint valo hazaság) monduan, hogy nagy oka lenne ez az Papok es az oc feleségi paraznalkodásanc. Hozá mondatie ott ezis: Ezeket mondta Paphnutius (noha hazaság nekül valo volt) es az Synat io volotta az ő erelmec, es sem mit Vtról nem vegezet, hanem ezt mindennek tulajdon akarattyan kezerekes kiúólhatta.

Az Basilai Conciliumban mikor vegezes volt az Sa. Aen: Sylu. baudiái Amedeus Herczegnec Romai Papaságra valo valasztásáról, es akadekol lattatot volna neki ez lenni, hogy felesége volt: ot egy az Attyac közöl így szollot: Azt pedig ammi feleségeről mondatie, semminec tartom holot Concilij nem ez az a kinek felesége volt, de a kinek vagyonis, föl vetethetic. Mert miért vetekődne az Doctoroc azon lib. 2. ha az Papaságra valasztatot hazas, tartozzec felesége kiuaságat betölteni? hanem azért hogy meg az hazas bevetethetik es voltanac az mint tudgyatoc, hazaságban elők is Papak. Z. Peternek is az Apostoloc feiedelmenec, volt felesége. S miért hannyac most ezeket elő? Talam iob volna, ha sok Papoc feleségesül lenec meg. Mert sokan iduözül nincen így az Papaságban, kik az magtalan Espóróstfegben kar hoznac, &c.

Ezekkel egyet ert Panormitanus Apaturis, ki (de clericis conjugatis cap. cum olim) így ír: Az mindennapi ertelelem tanit, hogy tellyességgel ellenkőző czelekődetec követköznec abból a megtartoztatásnac törvenyéből: holot most (az Papi rendec) nem elneclelekeppen, sem nem tiztat, hanem meg főtőztetnec szabadág kiúólvalo közölködéssel, az ő nagy bűnök szerent, a hol az tulajdon hazas tartal tiztaság volna. Vgy kellene azért az egyhaznac czelekedni mint io oruofnac, hogy ha az oruoflag, az erdelem tanitása szerint, art inkább hogy sem haznal azt le köllene tenni, &c.

Sőt vadnac olly Canonokis, kik az fogadas auagy Pappá-
letel vtan valo hazafulast allandonac akarnac lenni.

(Dist. 17. c. quidam) mondatic hogy az fogadas vtan
hazafulokat nem kól egymastól el ualasztani, auagy paraz-
naknak es förtelmesséknec tartani.

(Dist. 28. c. Diaconi) így vagy on irua. Az kaplanoc
valakik föl szentősternec, ha az föl szentelesben tudomant
teznec monduan, hogy ók feleleget akarnak venni, es nem
tarthattyak meg magokat, ezec ha oztan meg hazafodnac
meg maradgyanac az egyhazi szolgálatban.

Ibidem c. de siracusan) mondgya Gratianus, Ime az
meltossággal acki valasztatic az Pispökslegre, nem tiltatik
meg hogy feleleget es gyermeke ne legyen. Nem kól kedig
az Pispökslegre valasztani, hanem ezec azt, acki Pap auagy
kaplan. Az kis kaplan penig ne valasztassék, hanem az
szükség keizereteseből. Akar Espórtót akar kaplan, akar
kys kaplan legyen azért meg teccic, hogy á meg mondot
rendben leuen, szabadon meg hazafodhatnac. Miért hogy
azert az Ancirai Synatban az kaplanok, kik az ő föl szentel-
teteseben meg mongyac hogy ók feleleget akarnak tartani
ha az vtan meg hazafodnac, nem tilalmaztatnac az egyhazi
szolgálatul, meg teccic hogy sem az kaplanokat, sem az kys
kaplanokat nem kól tilalmazni az hazafogtól.

(26. q. 2. c. fors non) niuan valo vallas tetetic, hogy
az Papoc hazafoga, sem törümbeli, sem Euangelioni. sem
Apostoli meltossággal nem tiltatic.

Epist. 83.

Es Leo Papa az Pap felelegence valasztasatol így ir: sen-
ki szemelyleben el nem kól azt hadni, az mi közönfeges ren-
dölesbe foglaltatott. Mert az mit az Apostol mond, hogy
az valasztanac töb regulai közöt az oly Pispók valasztassék
acki fölöl bizonyos hogy egy felelegű serñü auagy hogy

ollyan

ollyan volt, mindenkor oly szent paranczolatnac tartatott,
hogy meg az Pap feleleget valasztasabais, vgyan azon mo-
dot köllőn tartani. &c. Touabba minemű botrankoza-
foc tamadgyanac, az Papi rend közöt, ebből az hazafog
tilalmazasabol meg teccik az 81. distinctiobul, kinec has-
miczadicreze így vagy on: Nemelly Papi rendec, nem leuen
istendő hazafagban, kiüöl valo Aszoniallatoknac, auagy
szolgáloiknac meg tiltatott tarfasagokat kiuan nyae.

Erasmus Roterodamus így ir effelől: czuda dolog
hogy nemellyeket igen szorgalmazunc, es vgyan foggal
artunc, nemellyeket tellyeffeggel el halgaruan. Ha ki
meg tekintene ez mastani idők nec allapattyat: az emberek
nec mēni rezet fogta el az baratoc serege mint az Papoke,
es az Papi rendé valoc gülekőzete: es ez vta meg gondolna
mely keuesen tartnac, ez nagy sokasag közül igazan tizta-
eletet, mely vudoc förtelmességek nec, nemeiben es nec meg
szamlalhatatlan sokan, es mely nagy szegennel ni'uan valo
paraznac, es szemtelenec többire, talam inkab itelne haz-
nosbnac, hogy azoknac, kik meg nem tarthattyac magokat
szabadfogok lenne az hazafagra, melyben gonoz hir netü
nelkül elnecnek inkab, hogy sem mint gonozul poklul paraz-
nalko dnanac, &c.

Fricius Andras az Papoc hazafaganac megh engedesei lib. 4 de re
minden modon tanaczul adgya: es azt mondgya, hogy ez pub. men-
sokkal tizteffegesb, es az anyaszent egyhaznac haznosb vol. danda c. 10
na, hogy sem az Papoc paraznalkodasat szenuedni: es ezt
tanítani, hogy az Pap keuesbe veikőzik förtelmeskőduen
es paraznalkoduan, hogy sem meg hazafüluan, &c.

Imeg (lib. 2. de eccl. fol. 946.) mond: az papok haza-
fagarol az mit en irtam, vgyan azont irtak en előtem, Pa-
pac, Cardinaloc, Pispókók, Apaturek, Baratoc, szent iras
ertőc, törüin tudoc, kik nec mondasokatis elő hoztoc az

R 1

könyuben

In annota.
super 1. Ti.
mot. 3.

könyuben. Nemis tudom, ki nem ertenne egyet velőne, hanem csak az Piggyanuloc, es nemelly ezekhoz hasonlóc, &c.

N. B. cöfensum catholicum, Vgyan azon, az otalmazo könyuben (mint megh tette lib. 4. de rep. emendanda fol. 322.) elő számlállyá Negyedik Innocentius Papanac, Antal Iános Cardinalnac, Panormitanus Apaturnac, Alphonsus Virnesiusnac, Thomas Aquinasnac, Mantuai Carmelita Baptistanac, Malsiliai, Saluianus Pispóknac, Polydorus Virgiliusnac tulaidon mondasit, kikben az Papoc hazafaga meg engedetet meltonac itilic, &c.

Cassander Geörgi (in consult. Art. 23.) noha itili hogy nem igazan czelekőznec azok, kik azt írta, hogy az egyház az papokat feleslegnekül valóságba kezeretuen, ördögny tudomant hozot volna be, mind az által mindiarast ezis hozza veti: Vallanunc kől, hogy igen vetkőztenec az regycc vtan valoc, kik ezt az idő szerint valo harnos vigezelt, sokaknac vezedelmekre fordítottac: mikor nem ismerő es nem probaltatot iffiakat, vakmerőkeppen az egyházi fogalatra valasztottac, es mikor ezekbe vettekis, hogy azoknac az magoc meg tartoztatasaacterhe el viselhetetlen, inkább akar minemő vndoc paraznasagot el halgattanac, es nemőnemőkeppen vgyan iouallottanac inkább, hogy sem mint az olly emberi szörzesben azoknac engedelmet törtenece volna, kik azt Isten törvénye ellen valo, vetec nekül meg nem tarthattac. Mondhatni aztis, hogy az dolgoc felől valo tudatlan nepec, az időknec es az eltelbi állapotoknakis változasi, ezt az szertartast nem sokban lehetetlen ne törtetec. Annakokaert ennec az szörzenec fölőrtetec valo meg kiuanasabul, lattyoc hogy nagy es vlatatos botrankozasoc lettene az egyházban. Mert azoc azokoc, kikkel mondank hogy az regyek ennec az szertartasnac rőndőlesere indettattanac, nem csak meg szűntene most, de vgyan vizhais forgattattanac.

Mert

Mert lattyoc elsőben, hogy ez vigezettel olly igen nem erőfittetac az papi rőndben valo szűzelesség es magoc megh tartoztatasa, hogy inkább vgy teczik, hogy minden latorfagra es paraznalkodasra valo ok adattatot az által. Emmellet oly igen nem zabolasztatot meg ez által az papi rend főuenlege, hogy inkább tette, hogy nagyub szabadsag adattatot arra. Ezen kiüöl soc papoknac illyen dolgoc vgyon, hogy Isten felő feleslegeknec tarsasaga által, nem csak nem tartoztatnac meg az egyházi szolgálatban valo foglalatokodástul, de meg inkább abban valo el iarasokban vgyan segertetnec feleslegek által. Mint ezt biszonnyal mongya Nazianzenus Gergel, maga Gergel neuő Attya, es Nomia neuő Annia felől. Vadnac ez ellen soc felesleg nekül valoc, kik annyra nem indittatnac az ő feleslegnekül valóságokkal az Isten dolgainac gongya vifelesere, hogy inkább ez világi gondokban, egyeb embereknec iobban el merülne.

Ezeknec azért az hozontalanfogoknac es botrankozasoc eltauoztatasa es nyaka szakasztasa, igen ietes es fődolog volna, ha az papi rendnec reghi szertartasa es disciplina, mel volt akkor, mikor elsőbe be hozattatot ez az rőndőles, helere alattatnac, az az, hogy senki Pappa ne tetettetnec, hanem az ki gyermekfegetől fogva mindenkor az egyház seregeben tanittatot, es az egyházi szolgálatnac gradiczain az Papi rend közzé veterót, harmitz eztendőkortert: es mind enni időt szűzen es maga megh tartoztatasaual töltöt el: auagy ha törtenne, hogy valamel hazast köllene Pappa tenni, az anni idős es oly megert erkülszö lenne, ki feleslege egyenlő akarattyabul, vele való tarsalkodasat el hagyhatna ideigh: Touabba hogy az akki Pappa tetetöt minden azzony emberekkal valo barátkozastol es együt lakastol meg tartoztatna magát, melly okok nekül

N B,

Ez correcti
ot kiuan,
melly maid
követkő-
zik.

nelkül az szűzeleg lehetetlennek ítéltetik. Mert tudnam
vagyon amaz Bernhard mondása, ki így szól: Az alszón
emberrel lakni, és azt meg nem illetni, nagyobb dolog, hogy
sem halottal támasztani. De igazán mondra Gerson, hogy
az egyháznak első erős rendtartásiban, sokan nagy vastag-
sággal rendöltetnek, mellyec most az erkölcsöknek go-
noszra való le szállási korán, vighez vitelere nem csak ha-
zontalanoc de vgyan lehetetlenek is. Hogy ha annak oka
ert ezeknek az szertartásoknak helyre állatása, kegyes kez-
dene lenni, kiálkeppen az egyház pásztoriban, kiknek az
emberök feregő kezök köl lakni, és az mint most az állapot
vagyon, czeledre való gondotis köl viselni, és kiuntatni
elsőben, hogy ennek vanna az egyházi rőndre választat-
doc, ordinandusoc, ettől az vegezestől meg könyebbtef-
senec, és az regy egyháznak, az nap kelet fele való egyház-
nac, mind ez ideig való szokása szerint, meg az tiztelesség
hazas szemeliek is rea bozattassanak az egyházi szolgálatra
és egyházi zolgalattoknac ideie kiűl feleféggel való ny-
ias életök is meg engedtesse, az hatodic közönleges Syna-
nac amaz Canonnya szerint, meliben el vegeztetöt, hogy
az Kaplanoknak és Espöröstöknek hazassagokat semmikep-
pen el nem köl bantani, sem őket az ő fől szentöltefelek
nec ideien nem köl az szűzelegben való életnek fogadása-
ra kezeretteni. Nagy okai lehetnek azért ez vigezes el ha-
gyassanak. Először: mert ez niluan nagy soc gonoszra és ha-
zontalanfagra okot ad, kiálkeppen azokban akkic szabad
akarattoc szerint való förtelmességeket keuernek.

N. B.

Az gonoszságoknak pedig nem csak tulajdon okait, de
megniha alkolmatossagitis el köl hadni: ez okaert akarta
Z. Pal hog az hazassac ne legyec sokaig tauuleg mastol, hog
sathatul meg ne kesertessenek, és az ifju özugyeknek paran-
chollya, hog ferhez menyenec, és gyermekekre gondot
feltyenec

feltyenec, hogy vadolasra való okot az ellensegnek ne ad-
gyanac. Bölcsen iedzette és írta ezt Panormitanus,
hog az niluan való erzeneseg táitasa ferint tellyeffeggel el-
lenköző chelekődet köuerközőt abbol az magok meg tar-
toztassanak törűenből, holot mast nem elnec lelek szerint,
sem nem tiztaci: hanem magok nagy verkeuel meg förtöz-
tetic magokat szabadsag kiűl való közösködéssel, mely
dolog tulajdon felefegeuel tiztasag volna, Mellyert az egy-
háznak azt köllene czelekedni, az mit az io oruoffoc czele-
ködnek, hogy ha az oruoffag, az erzeneseg tanitasa szerint
inkab art hogy sem haznal, hadgya el azt. Masodik oka
az idők változásokból vetethetic: Mert a mikor ez az papoc
maga megtartoztatasa paranczoltatic vala, sokkal külömb
allapattya vala az papi rend maga viselesnek, mint mar meg
mondanc. Harmadice vgyan fő okat adgya az egyháznak
ielen való allapattia, és az illendő egyházi szolgáknak szük
volta. Mert sok tudos és istenfelő emberek, nem had-
gyac magokat az hazassag kiűl valtezag letelre körelezni,
gondot viseiuen magok erőitensegere, és inditatuon az
tusfagoknak és satorfagoknak peldaiual, mellyec ez ha-
zassag kiűl valosagnac színő alat szellel szemekink és füle-
ink előt forognak. Ebből lesz hogy keues istenfelő iffiak
adgya az Z. irasnac tanulasara magokat, nagy adattatnac
szülciektől arra: hanem többire csak azok, kik szüőkben
gazdag iőuedelmeket, életbeli friss buyassagokat, resti sza-
badfagot, és Zabola nélkül nyargallo förtelmesködest for-
gatnak: nemelyiektől meg valuan, kik tudatlanfagból nem
ellegge esmeruen magokat, vitetnek ez törbe.

De az hazassagoknak egyházi rendre való választásokrol,
nem el annyra tusakodnac: holot ennek az regy egyházban
peldaiat talallyoc, és nap kelet fele minden egyházakban,
mind ez ideig megtartassoc. Nehezzeb vezekődes vgyon

S

penig

penig azokról, kik papfogó vnan vettene felefelet, ha szabade affleknec az egyhazi szolgálatban meg maradni, es alkoimatos időben felefelekkel való nyaiasság effeleknec meg engertethetike, holot ez minden regyec peldaia nélkül legyen. De nem elegendő ok ez. Nem lőt ez előt, azért nem kől lenni. Mert vj nyauallyac vj oruosságokat kezeretnec niha keresni. Vadnac penig nem kiezin okok, mellyekert azoknakis, kik föl szentöltetene, es nem buyafagbol, hanem lelki ismeretekre nizuven vettene felefelet, s. haznalhatnac az egyhaznac, ez töruentul való zabadosagot köllene égedni, es ez vtanis ha az egyhaznac haszna ki uanna azt, nemelleknec vgyan azon dolog engedethetike. Legla előzör is azért, mert hazasságra lepni az föl szentöltetes vnan, semmi lsteni törüennyel nem tiltatic, hanem czac emberi vegezessel, es az regi Cananokba is effele hazasság nem szokot elszakztatni, hanem czac valami könnid fenecekel büntetetic meg, &c.

Holot azért ez ily föl szentöltetes vnan való hazafulás, czac emberri szörzessel tiltassék, es regi peldac legyenec, kie ielenecze hogy ez ily vegezese nem oly igen zorgalmatosan tartattanac meg, hog az egyhaz szükségert valaha meg nem engertetene volna, ki nem engedne meg, hogy az egyhaznac ilyen nagy vtolfo szükségben mostis az megh nem lehetne?

Az egyhazi rendőlesec meg nem tartatnac, az regiek nec ilyen peldai vadnac. Mert legh elsőben Epiphanius azt mondga, hogy nemely heleben az ő ideiben az Espóristóc es Kaplanoc, gyermekeket nemzettenec, noha az az egyhazi Canonoc ellen legyen: es ez leuel az egyhazi szolgálatra valóknac szük volta miat. Ismeg Marregtől fogva szenuedi az egyhaz az Papoknac aszfzony nepekkel való lakat, mely szinten vgy tiltatic az egyhazi szörzeseben

előt

előt, mint az hazafag: Sőt nem czac az egyhaz rendőlesec ellen, de meg az Apostoli vegezese ellenis oluassoc, hogy niha lőt valami, az egyhaznac nagy hazna kiuanuan azt: mint hogy Neophitusoc ordinalattanac, az mint niluan vgyon ez, Fabian Cyprianus, Miklos, Nestarius, Ambrus, Seuerus, Thrasius felől. Ismeg Tertulianus biszonittya, hogy az Pŷchichusoknal, mel neuel az Catholicusokat neuezi, megker felefeletkis egyhazi szolgálatban elnec, az Apostolnac paranczolattya ellen. Nem keptelen dolog azért, ha az egyhaznac ilyen nagy szükségben ennec az egyhazi rendőlesnekis, ha vgyan Apostoli vegezes volnais, meg meretkele es meg engedese lefzen.

Nem kől czac meg halgatnijs valamely vj tanítot, az egyhazban, ki egyedul, mind az reghi, s mind az mostani egyhazi emberek nec értelmec ellen, azt tanittya hogy az hazasság nélkül valóság ehez az Z. rendhöz, allat szerint es lsten törüenye szerint adattatot, es hogy ninczen az Paps hatalmaban, sem az egyhazban, hogy az hazafagot az Papoknac meg engedgyec, mint az lopas es latorkodas engedelmere nincz hatalmoc: es így mind az eghez nap keleti es nap enizeti egyhazat lsten törüenye meg szegőnec vadoltya: amazt azért hogy az papoc hazasságat ez ideig megh tartotta, ezt kedig azért, hogy ezt itily, hogy amaz igazan czelekőzik.

Miert engedtethefse meg penig, meg az föl szentölteteknekis az hazasság, imez az oka, hogy effele hazafagbol nem czac nem kől varni az nep meg botrankozasat, hanem inkább nagy haznot: Mert arra kőlt immar az dolog, hogy zaszbul egyget alig talál, ki az aszfzony nepekkel való tartalkodástól tellyességgel megh tartoztatná magát: az kősség penig ily indulattal vgyon, hogy az parazna, es kuruas Papnac egyhazi szolgálatyat, auagy tellyességgel karkoz

tattyá, vagy kicszinre bőczüli, az hazas papot pedig iob ked
uel szenedi, vgy annyra tuduan vgyon mar, meg az ne
közöttis, hogy tizteletes mindeneknek az hazaság: az pa
raznac kedig es förtelmessé meg itilendő az Vrtol. Ide ia,
rul ezis, hogy ha effele hazaság el nem szenedtetie, alig tal
lalhatnicz vtannis illendő egyhazi zolgakar. Azert ha volt
valaha valamely reghi zokas meg változtatafnac ideie, bi
zon ez mostani időkis enec az szokasnac, noha regi az,
meg változafat lattatnac kianny: saz fő es Isten felő papo
kis magok erőtlenséget meg ismeruen, es az vntalan valo
paraznakodas vlatatosságatol feluen, ha mindene tuttara
nemis, de alatomban effele hazasagra adgyac magokat, saz
nepis mast az mint meg mondanc, oly indulattal vgyon
hogy könnyeben szenedi az hazas, hogy sem az kuruas
papot.

Holozatt, most erre az szükségre vitetöt legyen az
dolog, hogy auagy hazas auagy kuruas papot kől tartani,
ki nem lattya hogy kissé gonozra nezuen amast köllön in
kab valasztani, haszinten valami haszonalanfog volnais ab
ban. Hogy pedig Ambrosiusnac, Basiliusnac, es egyeb sok
egyhazi embereknek paldai hozattatnac elő kik Isten seget
segeből az hazaság kiuól nagy szerentessen viseltek az egy
haznac gongyat, ezek bizony nem csak az hazaságtól tar
toztattac meg magokat, de az Aszony nepeknek minden
tarfalkodasatulis. Mely ha mastis az Pispókóktól es Espó
rósóktól meg tartatnac, senki az ó hazaság kiuól valosa
gokat nem karhoztatna, hanem inkab nagy diczirettel di
ezerne. Annakokaert tellyességgel vgy reczik, hogy akik
ez illyen szűz hazaság kiuól valoságot meg tartyac, dicet
ressenec es tizteltesenec, ha kik pedig ezt az tiztaságnac
fő gradiczat el nem erhetic, az masodic es közalb valo tizta
hazaságnac gradicza hágatrasfnac allani; Mert nemis arra
nez ez

nez ez, hogy amaz leg főlfő tiztaságnac gradiczara valo igie
közét meg tartoztattassé, hanem hogy az alazatosac es
erőtlene gyöngességet gond viseltessé. Eddig szol
Cassander.

*Hapenig az papnac auagy az Espóróst,
nec kuruaya leend, igazan elhete az egyhaz
az ő szolgálatyaua!*

NEM. Mert Miklos Papa, minden Pispókók
nek erről illyen keppen ir: senki ne halgassa az oly pap
nac Misiét, ackinec tagadhatatlanul tudgya hog kur. Dist. 32.
nia vgyon, auagy alatomban be hozot azon embere. c, nullus

Es cap. seq. az masodic Sandor Papais vgyan ezenekre
oktat. Sőt az heredic Gergely Papais azt mondgya: Ha
vadnac olly Espóróstóe, kaplanoc es kaplan alat valoc, kik
az paraznaságnac vetkeben förtöngene, meg tiltioci az,
oktul az mindenható Isten kepeben Z. Peter megtosaga
szerent, az egyhazba valo menerelt, mind addig mig nem
penitentiát tartnac es cleréket meg iobbittyac, Ha kik
penig az ő bísnókben akarnac inkab heuerni, senki köz
zülletec az ő hiuattallyaban el irast ne halgassa, mert az ő
aldasokatokra fordul, es imatfogoe vetekke leszen az Vr
nac az Propheta által valo biszonfog tetele szerint, ahol
iruan vgyon, meg atkozom az ti aldasitokat. &c.

Calixtus Papais (dist. 27. c.) Az Espóróstóknec, kap
lanoknac, kaplan alat valoknac, barátoknac halo tarsok tar
tasat tilttya tellyességgel.

Hasonlokeppen az masodic Innocentius Papais azt ve
gette, hogy azoc, kik az kaplan alat valoságnac rendiben,
es azon főllýül valokban vadnac, es kuruat tartnac, mind
tizektről

Dist. 28. de tiztektől mind egyházi jóuedelmekről meg hozzáfűzve.
accernimus

XIII.

AZS ZENTSEGEKREOL

*Az szentseget mint mondgya Cassander
hogy közönsegeffen köl magyaráznunc?*

Cassander (in sua consultatione. art. 13. qui est de usu Sacramentorum) azt mondgya, hogy leg tellyesb magyarázatia amaz Hugoe: Az szentseg valami masbol alo dolog, ki az szörzeshöl iegyez, az hasonlatosságból elő ad, es a meg szentölésből be foglal lölki kegyelmet. Mely maskeppen ig mondathatic meg hog az Sacrametom Christustól szörzötet iel, az lölki kegyelemnecc ielentefer es meg adafara, mellyet neminemő hasonlatossággal ad elő. Ez penig a magyarázat nem illik az Papafok hamis szentsegihez.

C. 1. q. 1.
Gratianus
ad cap. nū-
quam. & in
rubrica c.
29. Item, c.
92. Item
dist. 81. C.
si qui.

*fgazan mondatike, hogy az gonoz ke-
resetii es mas latorfagban elő egyházi szol-
gaknac szentsegi az kegyelem meg szörzese
nelkül vadrnac, es hogy az sznet leleknincz
ielen azokkal az szentsegekkel, kik az ves
kesec által szolgaltatnac ki?*

Nem. Mert így szol Gregorius. (c. 1. q. 1. c. non nocet) nem art az Püspöknecc gonossága, sem az gyetmeczek kóröztsége nec sem az egyházi meg szentölésnecc

tölésnecc. Mert az kóröztszeg Istentől adatik, nem embőrtől itigy az Vr Vachorais, es mind azok, kik az oltarra tetetnecc, nem embertől, hanem Istentől veznecc szentölre, test.

Miklos Papais az Bolgarok tanacz kerdesere itt leue. Isten így felel: Az ti kerdesekre, ha kölle Communionotocaugy nem az oly paptul, acki vagy paraznasagban talaltator, vagy ilyen hitel meg gyalasztator, így felelunc: Nem förtözterheti meg valaki, akar mely förtelmes legenis az Vrszentsegit, mellyek minden förtelmességeknecc tizte, toi, nemis vezen, az kamoraszekeket es egeb tiztatalan heket által iaro nap fen, azokból semmi szennyet magara. Annakokaert akar michodas legyen az pap, az mellyek szenteket azokat meg nem rutethatya. &c. Vegyetec annakokaert felelem nélkül minden paptul az Christus szentsegit, mert mindenec az Christusban valo hit által tiztettatnac meg. Mert az hit ammi ez vilagot meg gözi. &c.

Ismeg (c. 1. q. 1. c. intra Catholicam) ilyen vegezec meg bizony, hogy az io es gonoz papok egyenlőkeppen meg niodie, szörzie az Christus testet: mert nem az meg szentölőnecc hogy az erdeméből, hanem az teremőnecc igeieből, es az Z. lelek meg szentlennec ereieből, megyen az veghez. Elő hozattatnac (in rölőnecc appendice) az Paschasius mondasij, mellyek így vadrnac: meltoffaga Annakokaert az kinecc ereieből előb teremtetec az szent, auagy segek, bizonyara vgyan az onnac bezedé által iobban vyon, meltarlan, nan teremtetec, mert senki nem mondatie kóröztyeni sága semmit modon, valamely alarnac teremőtyő, auagy vyónnante, sem art az temőtyő, hanem csak az egy lsten. Annakokaert az Christus Z. seg allat igeiere köl menni, es el köl binni, hogy az ő ereie által leztianac sem nec ezek meg. haznal.

Vgyan ottan (c. si iustus) vgyon irua: hogy vagy io vgy gonoz legyen az egyházi szolga, de mind az kettő által adatie

cap. 16. q.
8. c. scilicet
tātibus.

adatic az kegyelemnek czeleködési Es ez bizonytattik ott egyeniben bizonyfogokkal.

*Mit irt Cassander az szentsegeknek he-
tes számok felől?*

Art. 23.
sub finem.

Holcot a
pud Petri
de alyaco
in 4.

NOha az, az iro. azt iteli, hogy az szentseget számarol nem kölgyűlösegeffen vezekődni, mind az által ielengeri, hogy nem tellyességgel idegen ő az kő-
rőztyenec értelmetől, mikor azt mondga: Ez het sacramen-
tomokrolis bizonyos hogy meg magok az deak bölczek
sem veltek, mind azokat egésnlőkeppé valo tulaidon sentse-
geknek hiuattatni. Mert az Bermallasrolis irtac nemellyec,
hogy ennek az bermallasna nem szinten olyan kegye-
lem szőrző ereie vagon, mint ammanac, vő mint mely czac
azert rőndöltetet, hogy az hűtben erőssessen, s. nem azért
hogy az meg bermaltatottat meltoobba regye az örök
életre.

*Az Bermallasrol mit ertettenec egyeb
Papás Doctorok?*

AZ Alensis Sandor, es az ötet kővető Bonas-
uentura, vallyac hogez az szentseg sem az Christustol
sem az Apostoloktol, nem szőrtetöt: mind azért
mert nem oluastatic az irásban, hol es mikor szerőztetett:
s. mind mert sem Christus, sem az Apostolok nem eltec ez-
zel az eszkőzzel, sem az ilyen formauat, hanem csak az kez-
tetellel: hanem el későre az Meldai gyűlesben szőrtetett
mind az igekek formajara, s. mind az lathato eszkőzökre
nezuen

Az mint kedig monga Tamas (in summa sua part 3. in addit.
Art. 6.)

Art. 6.) nincz az egyhaznac hatalmaban vy szentsegeket
szőrzenni, de oly meltofagu hatalome ez, mely csak az Chri-
stus, ki az egyhaznac fundamentoma.

*Metode hogya hazasagot az szentse-
gek közze kolliön szamlalni?*

AZ Hazasagrol azt mongya Cassander (in
consult. Art. 13. sub finem) hogy nem csak Petrus
Lombardus ragatta, hogy abban kegyelem adatnac, hanem
fokkal az vta Durādust mondga, hog az hazasag nem tulay-
donkeppen valo szentseg mint az vy Testamentomnac egy-
eb szentsegi, mert nem is adhatnac kegyelmet azoknac
kiknek nincz kegyelmec: Annakokaert hogy nem tulai-
donkeppen valo Sacramentom legyen meg teczik.

In quantū
dist. 26. q. 3.

*Mit ertez az vtolso meg kenyefröl mely
most az Papasokrol az szentsegek közze
szamlaltatic?*

ENnek most nem olly modgya vagyon mint
regenten. Mert az igeekben (vgy mond Cassander) kik-
kel az meg kenyek közben elne, valanünc köl, hogy
az regyek szokasa, mely az reghi Isteni szolgalaroc kőmnei-
ben meg vagon irua, valamennyből meg valtoztatot. Mert
regenten, mikor az bereg az olayal, mely betegesskenec
mondatic vala, mind egyeb ragaiban, s. mind penig kiual-
keppen azon az helen, ahol az faidalomnac ereie Vralko-
dot, meg kenyettetöt, ilyen igekekkel ittenec: Kenlec tege-
det Z. olajjal, Atyanac, es Fiunac es Z. Lefeknec neuben,
keruen vgyan azon miegy Vrunknac es Istenünknek irgal-
massa

In consult.
Art. 22.

massagat, hogy elűzetuen az te testednec minden faldalm
es nehelségi, helere allassek te benned az erő es egesseg, hog
ez Z. segh czelekódeti által, es ez Z. Olainac kenete által,
es az mi könyörgésünk által az tellyes Z. Haromfagnac o
reichból meg oruofoltatuant az regi ioh egessegedet ven
ni meg erdemlied, vgyan azon mi vrunc &c.

NB.

Semmit nem hallaz it az lölki kegyelemnec adasáról,
melből monda Cassander idő föl, hogy all az szentseg, az
mint hogy nem hallaz az szentókrólis, kie most az kenye
nec ideien segetseg ül hiuattatnac, hogy az beteg meg gy
giulafaxt lstenec könyörögienec.

Az vege fele eztis mondgya Cassander: Annakokart
egenten ez á kenet, nem vgy hallaztatit vala az életnec leg
vtolfo vegere, es á meg gyogulafnac ketseges orsára, mint
most, hanem mikor valami nehez betegseg szallot valaki
re, tehat ilyen imatlagok es kenyesek niha mind beted na
pig czelekódtetnec.

De mit ertex az Rendről?

AZ rendről es egyeb ilyen hamis szentsegekről
F. Petrus á Soto az ó vallásabá, mellyet az Vürtem
bergi vallás ellen ír: így szoll: Vértők mind az telly
es Bermalafnac, rendnec, hazafagnac es vtolfo meg kenye
nec szentseget, azoknac igeit es czelekódetit az Aposto
li szerzesből, nem hogy azt mondanank, hogy az irasban
nem volna valami azokrol az szentsegekről: de mind
azok mellyek ezeknec tellyes voltokat vezic,
kiket igaz hittel tartunc, miuel hogy
az irasban ninczenec, szükség
hogy Apostoli szerzesce
legyenec.

XV. AZ

XV.

AZ KERÖZTSEGR ŰL.

*Szükségeffeke azoe az Ceremoniac, mel
lyec az Papas gyüleközetekben az kő
röztseghöz adattatnac?*

HOGY szükségesek ne legyenec, mint ha
azoe nélkül az köröztseg hazontalannac es erőtl
nectartatnec, vallya Cassander (in consult. Art. de
Ceremon Baptismi.

*Teljesseggel el vetetic es el töröltetike az
Köröztseghben az gonoz kiuanfag es
az eredendő bűn?*

AZ Christus köröztsege által, mint iruan va
gyon (de consecrat. Dist. 4. c per Bapt) ez czelekó
detik: hogy meg üressetteflek az bűnös test. Meg üresset
tetic penig, nem hogy abban az elő testben el hintegette
tör es benne születettöt gonoz kiuanfag el fogyattasse es
ne legyen, hanem hogy ne arczon az holtat, mely artot
az születettetnec. Mert ha az köröztseg van ill, es az pa
tanczolatot meg ertő időre iur, lezen ot miuel vitezke
ni, es á kit lsten segetsegeből meggyózzón, ha heaba nem
vötte annac kegyelmet, es ha meg vetteröt lenni nem akat.
Vyonnan kölle azokat köröztöltni, ac kik go
noz emberekől köröztöltettenec meg?

T 2

T 2

Cap. 1. q. 1.
C. hanc re-
gulam.

TAgadgya ezt Leo Papa, így íruan az Nis-
ceta Pispóknec: Ezt az Regulat az mint tuggyatoc,
minden Egyházac hogy megh tarczac, hirdettyoc,
hogy az egizer föl vetetöt mofogatas semmikeppen föl
ne bontassac, az Apostol mondasa szerint: Egy az Vr, egy
az Hüt, egy az köröztseg, mellinec mofasac semmi mofolas-
sal meg nem kól haboretani.

Vgyan ottan Z. Agostonbul (C. dedit:) akkiket Ju-
das Köröztölt, Christus köröztöltő azokat. Így azért, ak-
kiket reszeg köröztölt, akkiket ember öldöklő köröztölt,
akkiket parazna köröztölt, ha Christus Köröztsege volt,
Christus köröztöltő őket.

Es (cap. sequenti) Az szentség meg az gonosz embe-
rekbeis Christus Sacramentomanac esmertetic.

Is meg (de consec. dist. 4. cap. Baptismus) Az körözt-
seg ollian, az minemő az, akkinec hatalmabol adatic, sem
ollyan az minemő az, akkiknec szolgalttya által adatic, &c.

Es hogy summa szerint az gonosz emberek által szol-
galtatot szentségek ne legyenec kegyelem szörző erő nek
kül, ez előt való articulusban meg bizonyittatec,

*Kölle meg maslani azokon az köröztseget,
akkik czac az Christus neueben kö-
röztölködtenec meg?*

ERől az Kérdésről az Papaknac tellyességgel
különöző értelmet talalom. Mert ezt, vally Pelagius
Papa, az Gaudentius Pispóknec itt leueleben, (de con-
secr. dist. 4. cap. si reuera,) Ezt vizontac tagadgya Miklos
Papa, az Bolgarok tanacz kérdésere töt feleletriben, szinten
anninac monduan Ambrus irasabol, akar az szent Harom-
lag

lag neueben, (akar czac az Christus neueben adattassac az
köröztseg.

*Igazan montae Papa Deus dedit, hogy C. 30. q. 1.
az oly ferfiaknac el kölljön feleségektől va- c. peruenit.
laztatnyoc, az kic valami modon tulaidon
gyermekeket köröztöltec az Z.
köröztseggel?*

Semmikeppen nem: Mert különöző értelmet
otalmaz Miklos Papa, az Salonitanus Pispókhöz itt leue-
leben (Cap. 30. q. 1. c. Nosse desideras.)

XVI.

AZ VR VACHORAIA
ROL.

*Az Papasoc igazan vonnyake meg
az Vr Vachoraianac egyik reszet, az meg
szentöltetöt Pohart az kössegtül?*

NEm igazan bizony. Mert így ír az Gelasis-
us Papa az Maioricus es Ianos Pispókóknec. Vetrüc
eszunkbe hogy nemellyec veuen czak az Z. testnec
reszet, az Z. vernec poharatol meg tartoztattyak magokat:
kik minden ketelkódes nélkül (mert nem tudom michoda
gondolattal köteleztetnec erre) auagy az egyház szentséget
vegyek, auagy az egyház szentségektől tiltassanac: mert az

egy áldozatnak kette szakasztja nagy vetec nélkül meg nem ezelekódhat.

Ibid. ca. cū
omac.

Iulius Papais az Aegyptombeli Pispókókhöz írt nemülemő leveleiben az többi kőzöt azt mondgya: Amaz hogy az Communicalsinak egyes be tellyetefere, az meg martator kenyeret adgyac az nepeknek s be nem vőttőc az az Euangeliombul veterót bizonyfagot ahol az Apostoloknak nyanlotta az ő testet es veret. Mert külön hozatic elő az kőniernee, külön az bornac nyanlatsis. Mert meg martator kenyeret nem oluassoc hogy adot volna masoknak az Christus amaz tanetuantul meg valua, kit az meg martator kenyeret mesterre atuloianac mutator, s nem peldazta ennekaz szentseguet szerzeset.

Az Constantiai gyűlésnek fő nepej niluan vallyac, hog Christus az bőczületes kenyernee es bornac szentseget mind az ket személy alatt osztogatta az ő tanituaninac, es hogy az leg első egyházban az hiuektől, mind az ket személy alatt veterót. &c.

Ide isarlnac töb Papas iras szőrzőknec bizonyfagis, mellyec szolgálnac az kősség egészen valo Communicalsi nac erőssettefere.

(elsio. 13.)

Az sententiaknac mesterre (lib. 4. dist. 11. s) azt mondgya miert veteritket személy alatt az Vr Vachoria, holot egyk akar mellyk alatis az eghez Christus vagon. Hogy meg mutatane, hogy az egez természetet vőttő föl, hogy az egészet meg valtana. Mert az kenyer az testre nesz, az bor az lelekre. Mert az bor vert nemz, amelyben az természet tudoitul, az leleknek hele mondatie hogy vagon. Annakokaert szolgaltatie hat ez személy alatt, hogy az leleknek es az testnek az Christusban valo föl vetele es mind az kettőnek mi bennunc valo meg szabadulasa peldaztasse. Mert haznal, az mint Ambrus szol: az testnek es leleknek oral

otalmazasara az, a mit veszunc. Mert az Christusnac testet az test iduösségeert, az ő vere penig lelkunkert áldoztatie. Így peldazta Moises. Az test, vgy mond, testekert áldoztatik, az ver lelkötökert. De mind az alatt mind az kettő, mely alatt veterit, mert mind az kettőnek haznal, mert mind az kettő alatt ő maga az egez Christus veterit. De ha csak egyikbe veterit, ezac egyiknek, az az, a leleknek vagy az testnek, s nem egyenlőkeppen mind az kettőnek otalmazasara jelentetne szolgálni. &c.

Cusanus Miklos meg engedi hogy regenten az Z. emberet az Christus paranczolatyanac ereiből, mind az ket személy alatt valo szentseget szükségesset valottac mind szoual s mind ezelekedettel.

Bredembachius Matias sem tagadhattya, hogy az leg első egyházban mind az ket személy alatt valo communicals szokasban nem löt volna.

Hogy penig az egyháznak, hatalma ne legyen arra, hog az szentsegeket az ő allattok szerent valo reszeiben meg változtassa, auagy az Christus rőndőleseuel valanni ellenkőzöt rőndőlyön, bizonyitgya Gerson Thomas es Franciscus de Zabarellis.

Gerson az lőiki eletről valo irasaban (Lect. 2. coroll 7.) azt mondgya: hogy bolondoskodnac azok kik azt mondgyac hogy az Papa Concilium, auagy egyház hatalmabanc vagon az Euangelistaktol es Apokoloktul szarmazot szőrzőknec meg változtatasa.

Thomas cin summa sua, parte 3. addit. artic. 6.) vgy mond, miert hogy az egyház fundaltatie az hitőn es az szentsegeken, annakokaert nem illeti az egyházi szolgakat, hogy auagy vy hitbeli articulofokat czinallyanac, auagy az meg szőrzőzetteket felre tegyec. De az oly meltofagu hatalome, mely czac magat az Christust illeti, ki az egyháznac fundamentoma, &c.

In epist. 2.
ad Bohem.
de usu com-
munionis.

In lib. de
componen-
dis ecclesie
disidijis.

felre tege-
sed ide az-
tis, auagy
meg val-
toztassac
Za

Cap. 15. 9. Zabarellai Ferencz (in Traët. de sedando schismate Pontific.) hoza elő az decretombul amaz monda st: Hogy ha az Papi elakarna rontani azt, az mit az Apostolok es az Prophetac tanítottanak, nem sententiat mondani, hanem tevölgeni talaltatnec.

Fricius Andras (lib. 4. de rep. emend. cap. 19.) sok bizonyosságokkal bizonyítja meg, hogy az közösségnek az egészben való communicala st, vgyan köz gyűlésben meg köllene engedni, az ellenköző erősségeket nagy igazan es erősen hamisította, vgyan azont czeleközi vgyan azon dologtul szörzöt bejelgető kőnucibeis.

Vgyan ottan az együt iarsánc hazug talalmányatis ilyen igekkel pőlőngerezi ki. Az Christus rendőle seniluantanit, hogy testetis enunc köll az ő emléközetire, veretis innunc köll vgyan azon ő emléközetire: &c. Külön nevezetie az etel, külön az ital attol az teremptetlen bölcsességtől, kinec az elő testtől az elő verne c el valhatatlanlagarol való minden embőri bölcselkődesne c engedni köll. Mert nem kelit az emberi okoskodasbul disputalni, hanem az Christus akarattyat köll ne zni, ki nem czonkafakodalmat szörzöt hanem az etelhez, italtis adot.

Deier halliuk erről az verekődesről mit mond Cassanderis. Az penig erről (in sua consult. Artic. 22.) maga etelmet ki monduan, így szol: Az Vr yachoraiának szentseges Sacramentomanac ki szolgaltatásarol elég niluan vagon hogy az közönseges egyház mind ennapig: az nap enezeti penig auagy az Romai többig ezer ezetendőnel Christus Vrnk születese vtan, kiualtkeppen enne c az szentsegecs tizeletes es rendőltetet oztogatásában, az kenyernec es az bornac mind ket szemellyet az Christus egyháza minden tagyainac, adta, mely fok meg számlalhatatlan Gőróges Deac iroc bizonyag tetelekből niluan vagon. Es hogy így

cacle

eredékődenec, indittatnec elsőben Christus példaiual es tőndő: esuel, ki ezt az ő testnec es verne c Z seget az kenirne c es bornac ket szemellye alat az ő tanituáinac, kik az hű comunicaloknac szemellyet példaztat, adta: mind azért hog az ver fétsegebé hitte c hog néinemő erő es kegelem iedzet zertöt az bor szemellye altal: smind enec az főrzetne c titkos okaiert, mellyek között az regie c külön külön feleket famlatnac elő. &c. Emmellet az mi valtságunknac, es testűne tőlkünc oltalmazasacielenteseert: hogy az test az testne c iduősegeert, az ver az leleknec iduősegeert, mely az verben vagon, erresse c adattatni: Ez okaert szokas volt többig ezer ezetendőnel az deac egyházba is ez hog az Missék szolgafában, az szentsege c meg szétőlese vtan mind az nepne c smind az papi rendne c külön adattatnec az Vrnac teste, külön az ő vereise s az el dős veszedelmes voltanac el tauoztatásara, sokheleken az kelhekbe (kik szolgaltatoknac biuac tatnac) ezüstözűek czinaltatnec, a siakutana, mind az altal ez veszedelmes dolognac felelme ezt szerzőtte, hog az Vr tebe be martatot, Vr kenyere adatnec az közösségne c, mely szokas Gőróg orszagban es Armeniában mastis meg tartatit. Ez vtan az eggye személy el hagyasara költ nemel heleken az dolog: de mind az altal vgy hogy mind az ket személy alat való communicalas nem tellyességgel hagyattat el, hanem nemely heleken, kiualtkeppen az Kalástromokban meg tartatot: es ez roab ezer három száz ezetendőnel, mind adig, mig ez az közösségne c egy személy alat való comunicalasa, mind az ege z deac egyházat nem sokban vgyan el buritotta. Mely szokas, miért hogy azt nemellye c mind szentse g tőrt es gonozt karhoztattac, az Cōstantiai es Basileai Conciliumban iouallattatot es meg erőssítettöt: de mind az altal vgy hogy az Chehekne c bizonyos okokbol es fogadas tetelekből, mind az ket szemellyet

V

mellyel való eles meg engettetét legyen: nemis vétetét mind az által ez vegezéssel mind az ket szemellel való eles el a kősegtől: hanem bizonyos es nagy okokert ideig akar, tac hogy el hagyassék: vgy hogy más okok kezeretesebol szabadsága legyen az egyháznak annac helete állatására es szokassa vetelere. Annakokaert nem ok nélkül vagyon, hogy soc ieles kőőztyen hitbeli, szent irasnac es egyházi emberec irasnac oluassában foglalatos, es az folyul megh mondatot ockokkal föl indittatott emberec, nagy kiuan, saggal kiuan nyac az Vr pohara meg nyereset, es mindenkep pen azon vannac, hogy ez az Christus verenec idűőseges szentsege, az test szentsegeuel együt az kőőseges egy, haznac reghi, es sok időkön gyakoroltatott szokasa szerint helete állassék, vagy kedig az egy auagy ket személyt al val lo communicalsnac zabadsága, mely ez előt ket szaz ez tendőuel tartatott meg adassék. Annakokaert nem az egyház meltofogauat ellenkőő, hanem inkább az egyház igaz, sagához es bekeffegéhez illendő dolognac itilem, sőt vgy, an szükségese, hogy azok, kikre az egyház igazgatsa bi zattatott, ezt az communicalsnac reghi szokasat megh ad, gyak, auagy az gyűlekezőterec lassan, mely azert valami nagy haboruság nélkül legyen, amaz szokasra terienec, mely ben az előt voltanac, es kit soc ideig tartottanac.

De azt mondgya: Eccius, hogy ő nem emle, kőőse rola, hogy oluasta volna, hogy az Ro, mai egyházban az Vr Vachoraia ket sze, melly alát oztogattatott volna?

EZent, Cassander hazugságba éri az folyul
meg

meg mondot helen így szoluan: Nem ezudalhatom elege Eccius lanost, ki egyebkent nagy elmeuel bir, hogy az kő, zőseges hitbeli fejedelmec otalmazasaban azt itia, hogy ő nem emlekőőse rola, hogy oluasta volna, hogy az Romai egyházban, az Vr Vachoraia mind az ket személyt alát oztogattatott volna az kőősege, hanem hogy ennec bizony, sága vetethetic az Z. Lőrincz elete historiaiból. Czuda dolog ha nem emlekőőzik az Roma városbeli templomok, nac zoltogattatott kelheiről, kikről az Papas könyuben gyakor emlekezet vagyon: kik ez neuel hogy imez okaert hiuat, tananac legyen, miuel hogy azokból az kőősege zoltogatta, tot az Vr vere, ezac az ő Caetanuffatolis megh erthette volna. Tudasa kiűől lehetőtte ez ő neki, mely az Soterus Papairasából az Decretomokbais oluastatic, hogy az Vr Vachoraiaiban meg bekelnec az poenitentia tartok az Vr te, stene es verenec vetelere. Miczodat nem emlekőőzik az Romai Gergel Papáról (bar ne zollyunc ennec előt va, lokrol,) ki (in 4. Dialogorum) azt itia, hogy az Christus vere mar nem ezac az hiuec kezében, hanem az hiuekne c vgyan zaiokba őntetic: Es az Husuet szombati Prædicati, oiban az nep előt szoluan, azt mondgya: Mi legyen, vgy mond, az barannac vere, mar nem hallas, hanem ital által tanultatok meg. Mely Vr vere oztogatasanac szokasat az Z. Gergel nec reghi Sacramentomos kőőőőis, es az Romai tend tartasnac kemeczekieis niluan bizonyitgya, es az Ro, mai Papakis, az főeb misse mondaskor alhatatolsan megh tartotac: vgy annyra, hogy Z. Marton meg az Constan, tiai gyűlelne ideie vtannis, az Husueti fő misse zoltogata, tasban, az Romai szertartas szerint, mind az egez kőőseget oluassoc hogy az Vr teste ben es vere ben rezeltette, &c. No, ha penig vgyan ottan int Cassander, hogy vgy kől Chri, stus rendeleter es az regi egyház szertartasat, aianlani, hogy

az egyház meltsósága és bekecsége meg tartassék, nemis jóvallyá azoknac értelmét, kik mind az két személy alatt való cselekvést vagy szorgalmaznak, hogy az egy személy alatt való szorgatást akár mi okból legyen az, szentség töresnéce és gonoszságát illic, &c. mind az által azokból, kik most megmondásnak elege ki tezik, hogy lelki esmeretene és erős köteleben leuen, itelte meltonac, hogy az egecz communalas meg adassék az egyháznak.

De mit ertez az allat szerint való el való változafol auagy az meg szentöltetöt iegeknee az ő tanításoc szerint, allattokban való el változásokrol? hizede hogy az Isten ige, ieuel és az régi egyház hitueleg, guezzen az?

SEMmikeppen nem: Mert ellent tart Gelasius Pápa értelme ki így szól: Az szentsegek, kiket vezűne Istenes dolgai az Christus testene és verene, mellyert és mellyek által az Isteni termizetben tetetűne rezessők. És mind az által nem zűnik meg az kenyernec és bornac allattya auagy termizeti.

Erasmus Roterodamus (in annot. super 1. Cor. 7.) erről így ír: Az Vt Vaczoraiban az allat szerint való el való tozást későn végezte az egyház. Sok ideig elég volt binni, hogy jelen vagyon az Christus teste, vagy az kenyér allat vagy akarmi módon.

In consult. artic. 10. Cassander Georgi (akár mit habozzon ebben az dologban) mind az által nem veri meg azoknac értelmét, kik

ezt

ezaz monadt (az kenyér Christus teste) így magyaráz, hogy ez által etertessék az kenyérben és az kenyérről lenni az Christus teste, és vallyá, hogy ez a szolásmódgya az regyeknél meg rahitatic, és egyet ert Irenaeus, ki az Vt Vaczoraiban mondgya hogy két dologból áll, földiből és mennyeből.

Az meg szentöltetet kenyernec meg maradt reszet itilede hogy meg köl tartani, latatos pompauul zellel hordozni és imadni?

NEM: Mert ezt meg tiltotta Kelemen Pápa monduan: Anni aldozat vitesse föl az oltarra az menni elég legyen az népnek. Halmi meg marad holnapra, meg ne tartassék hanem felelemmel és tözketéssel az pápi rend szorgalmatossága által el költessék.

Cassander Georgi az ő tanácskodásban (Art. 22. sub titulo de adoratione et circumfessione) így szól: Az a szokas melyben az Vt Vaczoraiban kenyér körönfeges pompauul tarhatouul hordoztat, és szellyel minden emberre zeme feleibe adatic, az régi szokása és értelme ellen, vagy tezik hogy nem igen regen hozattator és vetettető be. Mert azok ezt az szentseget oly böczületese és szentsegesnéccé tartottat, hogy ennek nem hogy vetelere, de meg ezaz nevelere sem böczattanac senkir, hanem ezaz hiueker, kiket az Christus tagiainac és ez szentseg vetelere meltonac itiltek lenni. &c. Annakokaert vagy tezik hogy ez szellyel hordozásnak szokása, az egyháznak nagy kara nélkül, sőt inkább annac haznauul (ezaz ezessen ezelek ödtessék) el hagyathatic: Holor víjdologis legyen, és loc ideig ez szellyel hordozas nélkül ez szentseget tizetleri helyen volt, és mostis helyen lehet.

V. 3.

es

Krantzius Albert (in sua Metropoli) mint Cassander e-
lő hozza, diczi Cusanus Miklós az Nemet országban
való kővetőt, ki az Vr Vaczoraianac szentsegeuel való go-
nozul eest, melyet, az minden innep napi gyakor, szellel
hordozas által (ezek Cassander zavaia) el hagyattarta, &c.
es vgyan ottan emlékezetre melto okatis adgya Albert:
mert vgy mondez az szentseg az mennyei Mestertül ele-
delre es nem mutogatásra rendőtetőt.

Part. 2. in Ilmeg Gerson az baluanyozast így magyarázza, hogy
regulis mo az. vagy valoba, vagy mondásképpen, vagy tulajdonitas-
talibus tit: képpen való, lsten tisztességenec valamely teremtet allarnac
desuperbia adasa, külbömben hogy sem mint ahöz illenec, &c. Az meg
litera M. szentőstetet kenyethöz penig ez á tisztesség Christus ten-
dőléséből semmikeppen nem illic, hogy gőgőssen idefrou
hordoztassac es imattassac, &c. Ergo.

*De azt mondgyac, hogy ez az kenyernec
tíztelet nem vgy adatic mint kenyernec,
hanem mint szentsegnec?*

Alex. de A- **A**Z baluanyozas vetketől való meg szabados
les pa. 9. q. lafra nem eleg ez á mentseg. Holot az szentsegek, az
45. m. 1. art eles kiuul az melre rendőtetec szentseg neuet nem
1. Duran. l. viselnec, az mint erti Alexander de Ales, Durandus, Tho-
4. dist. 11. q mas. Es az mint az deak bölczek tanitnac az szórónec
1. Thomas akarattya es igyekőzeti szórzi az szentseget, nem az meg
par. 3 q. 77 szentőlönec igiekezeti.
art. 4. cōp Christus penig az vgyh Vaczora szentseget nem azért
Theol. veri zőrzőttő, hogy Sacramentomos hazatskaba rekeztessék,
tatis lib. 6. szellel hordoztassac, hanem hogy illendő eledelben vetel-
sek.

Mit

*Mit velz hogy kől remenleni, az oly kerez-
tyen iduőssegeről, az ki Papistac közt lak-
uan es azoknal muluan ki ez vilagbol, az
Vr Vaczoraiaual egezzen nem elhet, es így
az Vr Vaczoraia nélküil hal meg?*

SEnkinec mint meg vagy on ieva (de consecr:
dist. 2. c. nulli nem kől valaminek etelkődni erről, hog
az hiuec kőzt minden, meg ackar reszessül az Christus
testben es vereben mikor az kőroztségekbe Christus tagia-
ua leszen, nemis tetetic idegenne ennec az kenyernec es
bornac tarlasagatol, ha szinten előb meg halis hogy sem
mint csak az kenyerből es iszik az poharbul eggyestet-
uen az Christus testueul: mert ennec az szentsegnec re-
szessülettül meg nem for: tatic, holot ő benne az á mit ez á
szentseg iegyec meg talaltatic.

XII. 17.

AZ MISERVL.

*Jgazan mondgyake az Misenec otal-
mazoi, hogy Christustól szörőztet az Mi-
se, az Apostoloktól veterőt, es nekünc adat-
tattot, az leg első egyhaztol nagy szorgal-
matossaggal meg tartatot, es így minden
időben egigiukról masikra való szallas által
szarmazot?* Ez

EZt de vallyon hogy merik bezzelleni, holot hogy az Papas Mise Christustól vagy az Apostoloktól szolgáltattot volna, az Euangelistaces Apostolocirakban semmi bizonyaga nincs. Sok inkább hogy Z. Peter Apostol együgyűen csak az Vrtul tanult imatsagnac elmondasual mondta legyen el bizonyitva Platina az első Sixtus Papa elertenei historiaiaban.

Ad oculū Vgyan ezent hogy az több Apostolokis czelekődte isia demon legyen, Gregorius Magnus, ki első ez neuen, bizonyitva, rantur et monduan, szokasa volt az Apostoloknak hogy ezac az Vt commemo imatsaga mellett szentőlne meg az aldozarnac ostiaist.

Ad disputatio *Kichoda szörzese es talalasa által iteled*
libus D. *azert hogy eperetöt ez az Mise alkotman.*
D. Heer. *nya?*
bradiac in

libro dñi **E**Rről az Papas iras teüök bü bezeddel írnak, Valentini mikor egyenkent elő szamlallyac, kiknek költessék vanñ p. m. mindenic rezer, az misenec közönnünk.

Idē argum Tudni illicaz confiteort, az első Pontianus neuó Papa etü pertrac szörzöttó, az Christus születesv tan valo 235. eztendő ta- tat Ioñes iaban, mint Naclerus írta (Generat. 8.) Platina penig, Da Bohemus masus Papanac tulaidonitva.

Anbanus **Az introitust** Celestinus tondóltó, 428. eztendő taiba l. 2. de gen es aztis hogy az David Psalmusi eneköltetnece az aldo- tium mori- zat előt, mely az előt nem volt szokas mint Bergomates bus cap. 12- rat előt, mely az előt nem volt szokas mint Bergomates Item Poly- es Platina bizonyitva.

dorus Vir- **Az gloria Patri** Damasus: Kyrie eleysont, Syluester, es gilius lib. 5 vgyan ezen hogy kilenczer mondatnec, Gregorius Mag- de inuent- nus hatra, Platina bizonyag tetele szerint: az gloria- rerum cap. excelsist, Telesphorus, az Collectat Gelasius rendöltó.

Az epistolaces Euangeliomoc oluasalat, (author Fasci- euli temporum) Telesphorus Papanac, Platina Hyeronimus ac tulaidonitva.

Az gradualer, Tractust, alleluia, Gelasius iria.

De az mise Canonarul mit itilz, vallyon az Apostoloktul vezene az eredetöt?

HOgy az Mise Canona, szinten mint annac Hegyb épületeis socideuel az Apostoloc v tan, külön külön szemellektől foltoztator legyen özüó, es be hozattator, vgyan azon Papas iras teüök niluan vallyac.

Mert Alexander, ez neuen valo első Romai Papa, Vranc Bergoma- születese v tan 110. eztendő taiban, Christus kñszennede- tes lib. 5. senec emleközettire, ezeket az igeket, qui pridie &c. olua- stic, hogy hozza tette.

Siricius 385. eztendőben ezeket az igeket (commu- Naclerus nicanres & memoriam venerantes) adta hozza, mely regen generat. 13. ten iriac, hogy az Canon elei volt. Rationale

Elő Leo Papa 442. eztendő taiba hatta, hogy ez szent- diu. offic. seg szolgaltatya közben, mondatnec imex: Hanc igitur lib. 4. oblationem, &c. Ilmeg, sanctum sacrificium, immacula- tam hostiam, &c.

Iria (autor Fasciculi temporum) hogy az első Gelasius, Desacramē ki az Romai Papasagban volt, 490. eztendőben zörzet- ti altar. my tó az Canont. á kinec tulaidonitva Volaterranus az Gra- steris lib. 3. dualt, es az Collectatis: mint ezt bizonyitva az harmadic cap. 10.

Innocentius Papais: hitelbe vagon, vgy mond. hog Ge- Lib. 7. cap. lasius rendöltó kiülkeppen az Canont, de az mint Gre- gorius mondgya in registro, egy scholasticus neuó szörzöt. 63. tó amaz Imatsagot, mely az szentsegre sugua mondat- tic.

Vgyan azon Gregorius, az 590. eztendő taiban, az

Canonhoz ez is hozzá adta, Diesq; nostros in pace, &c. mind amaddig: quam oblationem, Bergomates nec 10. könyvben való bizonyoság tetele szerint.

Author Pa Az harmadik Gregorius Papa kedig az Canonhoz ezt
ris. in suo attá: Quorum solennitas hodie, &c.

AntiLuthe Ezek melle ezt mondgya Clichtoncus: Mas Papakis
10. külön időben az Z. Canonnak mas rezeit mondgya hogy hozzá ioc adta az előb őzuó raggattattakhoz: es rendöltene Ceremoniakat, mellic az Mise Canonaban, az szent seg szolgáltató paptul megtartatnanac. Bizon azért az egyház dolgainac nem tudota, auagy igen zemtelen, szükseg hogy legyen az akit azt meri mondani, hogy az Papas Mise Christustól rendöltetót, az Apostoloktól adattatott, es az legh első egyházban az szerint szolgáltattatott, mint most az Romai egyházban. Es meg ez sem hasonl az igazsághoz, az mi iruan vagyon (de confid. dist. 1. cap. Iaco. bus) hogy az Mise mondas Z. Iakab tul, Vranc Attyafatul irasba hagyatott volna: noha vgyan ottan ezis megmondatic hogy ez az refz nincz egy nyhan regi könyvekben, &c.

Lib. 2. de Touabba hogy summaba kössie az dolgot az Miserül es
morib9 82 az Mise Canonarul. Iohannes Boiemus Aubanus illyen
ium ca. 12. igeckel ir: Az Imadagokat, gradualokat, tractulokat es az Alleluia, Offertoriumokat, Communiokat az Miseben, Antiphonakat, Versket, tropulokat es egyebeket, mellyec vagy cieli vagy nappali szolgaltatásban, inkeltetnec, es letennek tisztességre es díszetire olasztatnac, Gregorius, Gelasius, Ambrosius, es egyeb Z. Attyac, nem egy, hanem külön külön időben, szórzórték. Az Mise (így nevezik az aldozatot) az oluafasrol, elsőben azzal az égügyü kezülettet es rendölt, az mint meg mostis az Husueti Z. szombaton, szolgaltatit vala. Gelasius Papa az Intro-

cut:

cut ada hozzá. Telesphorus, Gloria in Excelsis. Amas Hymnust, et in terra, Pictaviai Hilarius szórzórtó. Simmachus, hogy inkeltessek rendelt. Az dominus vobiscum, által való köszöneteket, mellyek hezzer lez nec benne, es az Ruth könyveből vetettene, Kelemen es Anacletus Papac, vetettek közé. Az többit mind zinten az Offertoriumig, azon rendel, az mint czelekódttetnec, Gelasius rendöltó, az Sequentiac kiöl kiket Miklos Papa, es az hit igazatty kiöl, kit Damasus az Constantinapoli Gyűlésből egyeletet enec közibe. Az prädikallas, melly innepnapokon, az Paptul, auagy az Kaplantól az nephöz lezen, Nehemias auagy Esdras példaiabol, zokassa lör inkább hog sent rendöltetót. Intérnec vala elein ebben, mikor mindiaian az ielen valoc az Misen, communicatnac, az közönséges egyeffegre: az az, akit gyűlöseget üz nec vala, hogy ez vilagnac vetkeuel meg nem förtözettuen vennec az Oltari szentseget, (az melyre nize az bünök nec közönséges megvallasa által zokot az, meg mastis el vegeztetni) az Oee Vj Törüennek könyve, Istennec tisz Paranczolatit, az hit nec tizenket Articulus, az Annaszent egyházna két szent segy, az szentec elete es Martyromsaga, szent napok, tanusagok, iossagos czelekódettek, verkek es egyebec, mellyeket köröztyen ember nec tudni szükseges, hirdettettene. Az Offertoriumot az Gregorius adta hozzá: Leo az prafatiokat, az nagyobbic es kisebbic Canon, Gelasius: az sanctus Z. Sixtus: Pater noster Z. Matte Euangeliomabul Gregorius, Martialis kedig Z. Peter tanituannya, rendöltó hogy az Pispóc meg adgya az nept, Innocentius, hogy bekesseget mondgyanac az kisebb tündön való papoc. Az Agnus Dei Sergius tettó hozzá: Gregorius az communiot: az ite missa által való vegeztet, az benedicamus dominot, es Deo gratias, Leo talalta, &c. Eddig zol á meg nevezet iras teuó.

X 2

Felte

*Felre teuen azért az misenec zurzauar zör.
zót, teczet hogy kérdetteftek: Ha kölle
az hallottak iduösszegeiert miset bór.
bitelni auagy nem?*

videtomos
conciliorú.
nihil hic de
missis ad
expianda
mortuorú
peccata ce-
lorandis.
videatur o
ratio Molí.
nzi de the-
olog. et le-
gú Imperi-
aliú digni-
tate.

SEMmiré nem kől: mert ellent tart az Toletói
ni Conliomnac harmadic Canona, kinec ez az ő értel-
me. Az kik Isten rendőlese szerint ez életből ki mul-
nac, czac inekkel es ineklők szauual kől azokat az ő ko-
mortuorú porfoiokba vinni. Eleg legyen penigh hogy az föl tama-
dasnac remenlegeuel az kőrdztyenec testenec Istenes inek-
klefci való szolgálat tetetic, &c.

E sz kegyes nagy Carol Csaszaris az ő egyhazi törve-
nyeiben, a többi kőrdt kiualkeppen az halot temeteskor
való baluanyozo pepetczőlefeket akarta hogy ki gyomlak-
tassanac.

Bredembachius Matthias az egyházban való vizha vo-
nyasnac le ezendezeteleről írot könyuetskeieiben (quat.)
azt mondgya: Ha vagyone az egyházban az oltaron való
aldozat tetel által iduösszegek az előknec es az holtaknac,
azt sohul nem ielentic az Prophetac es Apcstoloc irasi, &c.

*Valóban ielen vagyone es meg aldoztati-
ke az Míseben az Attya Istennek az
Christus teste es vere?*

SEMmikeppen nem: holot az szőrdzönc akas-
tattya es igyekőzeti tegye az szentseget, az mint mon-
datic (in Compendio Theolog. veritatis lib. 6.) Chri-
stusnac

stusnac akarattya es igyekőzeti penig nem volt ez, hogy
ő ebben az szentsegeben mitőlinc az ő Z. Attyanac az elők-
nec es az holtaknac bűnökert meg aldoztatnec, &c.

Ergo.

*Miert neuezetetet hat az mise regenten al-
dozatnak ha semmi aldoztatasa nem zokor
az Christus testenek es verenek az elők es
holtak bűneiért, abban? lenni?*

HOGY az Mise regenten aldozatnak hiuat-
tatot legyen, nem tagadom. Az neuezetnec penig,
az sententiac Mestere okat adgya, mikor az Vr Vaczo-
riat aldozatnac hiuatni ielenti, az kőrdt fan egizer veg-
hez ment, CHRÍstus egy aldozattyanac emléközetre es
meg ielentelere. Ezec vtan kérdetteric, vgy mond, ha az,
akit az pap kezebe tart, tulaidonkeppen mondasfke aldo-
zatnac: es ha az Christus minden nap meg aldoztasfke, a-
uagy czac egyzer aldoztatot legyen meghé Erre rövideden
ezt monthatni, hogy az á mi föl vitetic es meg szőntölte-
tik az Paptul aldozatnac hiuatic, mert emléközeti es meg
mutatoia amaz igaz es Z. aldozatnac mely let az kőrdt fa
oltaron. Es egizer holt meg Christus az kőrdt fan, es ot
meg aldoztatot ő magaban. Minden napon meg aldozta-
tik penig az szentsegeben, mert az szentsegeben emléközeti
leuel annac ammelly egizer meg ló.

Lib. 4. sent
Dist. 12.

*Elege ha az Mísebe az Pap az meg szen-
tölteröt iegyeket nezi, auagy mindenkenc*
X3 kik

*kik addóul illendők, es meltokeppen rea keze-
rettek magokat Communicaltatniok köl?*

HOgy mindeneknec communicalnyok köllőn
Anacletus Papa parancz ollyá ede consecr. dist. 21. c.
peractay veghez menuen az meg szentőles, mindence
communicallyanac, ha meg folytatni nem akarnac az egy-
hazi tarsasagaul. Mert így parancholtac az Apostolokis,
így tarttia az Romai szentegyhazis.

Cassanderis az ő tanaczkodasaban (art. 24. qui est de
missa) így szol: Hogy (az Lutheranusoc) minden miseben
az Christus testene es verenceszentséget osztogattyac, es
azt czelekőzik illendő es meg probaltatot szemellyekkel,
azt bizonyara ionallani köl. Mert egyez az Christus
szórzeseuel, az Apostoloe tanittasaul, es az regi egyhaznac,
meg az Romainakis szertatasaul &c.

*Az tulaydon auagy magan leuó misek-
ről, mit ertet legyen Cassander több beszede-
del akarnam hogy meg magyaráztatnec?*

EZ az ő tanaczkozasaban (Artic. 24. sub titu-
lo de solitarijs missis) így ír: hogy az magan leuó mi-
sekről panazolkodnac (az protestalok auagy Luthera-
nusok) nem tellyességgel ok nélkül vagyon, ha az magan
való miseknec neuen azokat ertic, az kikben az pap csak ő
maga vezi az meg szórtót szentségeket, es semmi oszto-
gatasa nem leuel azoknac (mellyek illendőbb neuel putra
miseknec mondathatnac) mellyek az regiktőlis, mikor
előben nemely Calastromokban szokassa verettenece volna
nem

nem ionallattatnakac talaltatnac, mint meg reetk az Nan-
netomi Conciliumnac egy Canonabul, melyben az Pap-
tiltatik, hogy az miset maga ne szolgaltassa: mert keptelen
dolog hogy ő azt mondgya: Dominus vobiscum: Sursum
corda: auagy gratias agamus Deo &c. Holot senki ne le-
gyen ki neki felellyen: auagy az Canonban azt mondgya,
(es mind az körül álloknac) holot senki jelen ne legyen:
auagy kezerezen az imadsagra mikor azt mondgya: ore-
mus, holot senki ne legyen or ki vele imatkozzec. Ennek
okaert ezt mondgya, hogy ezt az chuffos baluanyozast
kiualtképpen az barátoc Calastromabul ki köl gyomlalni.
Ezert parancholtac hogy az főlyeb rendőn való Papok
gondot visellyenec, hogy az Espóroftókneccaz Calastro-
mokban es egyeb egyhazakban munkas tarsok legyen, az
mise szolgaltatasokban. Ez Nannetomi Concilium vege-
zesehöz hasonlo talaltac az Papyas Conciliumbais (c.
132.) hogy csak egy Espóroftó se szolgaltassa maga az miset
mert így, sem az iduóztó Vrnac igeiet, mellyekel tanit-
taninac badta hogy az ő testene es verence szentséget
szolgaltatassac, sem az Z. Pal Apostol tanittasit nem ma-
gyarázzac, sem penig az chelekedetekben nem oluastic
neuezet szerint hogy így köllene lenni. Effele putza mi-
sekről írja Odo Cameratenus (in Canonem) hogy regen-
ten nem elt ezekkel az egyhaz, tudnia illik holot semmi
misek, Collecta nélkül, az az, neminemő együtt aldozok-
nac, es szentség veuóknec gyülekezeti nélkül nem czele-
kedtettece &c. Es nemely szokyan vgyan azon Cassan-
der meg azt mondgya: Ide való ezis, hogy nemely regi Valafridus
egyhazi szolgaltatoknac magyarázoi, csak azt az miset val-
Strabo de-
lotta mód szerint valonak, ackin jelen voltac ollyac kik rebus eccle-
az papnac meg feleltec, kik offeraltac es communicaltac, cap. 22.
mellyet ez szent chelekódesben szokot imatlagoknak
szór.

Lib. de Ec. szörzeseis nílvan ielent, mely czelekódetben az aldozok, clerasticis rol es az communicalokrol nílvan valo emléközet vagy on obseruatio Es neminemó mas bölcz meg iroiais az egyhazi dolgok, nibus qui nae őt szaz ezrendőuel ez előt ilyen irast hagyot: Tudni inscribitur kól az regi Atiac értelme szerint hogy csak communicalo, Microlo- Szoktacaz szentsegek szolgaltatásában ielen lenni, ebből gus, lőt, hog az aldozat előt az Cánoc ferint ki küldettene az meg terőc es pœnitētia tartoc. Ezeket módga ot Cassāder, ki hog ez legēn az Romai egyhaznakis regi fókafa, bizoñial vallia hog mindē ieles fő emberet tudgac, es vgan ezenerte, semre hozza elő Hoffmeisterus Ianoñtis: noha vgyan azon Cassāder ennec az articulufnac vege fele az magan valo mifeknekis lattaric valami hely adni. Ellenköz nec ez illy magan valo mife az Romai egyhaz Canonaualis, mert es nem csak az szörzes imez iggeit hozza elő (noha ezeketis chonkan) vegyetec, egyetec, igyatoc, ebből mindnyiañ, hanem emléközetet tezen az communicalok felőlis: com munaluan vgy mond, es emléközetit tiszteluen. &c.

*Akarnam touabba ezis meg tudni, ha iobbe hogy ez a szentseg (mint a Romaiak-
nal szokot lenni) deakul vagy kedig ez nyel-
li nemertőinel közönseges es értelmes nyel-
uert szolgaltassék ki?*

De officio **H**ogy iob legyen az egyhazi szentsegeket
Iudicis or- közönsegeffen meg erterőt, hogy sem nem erterőt
dinarij. madic Innocentius Papa, minden nemzetsegek nec az köz-
zönseges nieluel valo elest meg engette, es ezt nílvan czele
kódító az Laterano mi gyűlésben cap. 9. Es vgyan azon nae
egy ne

egy neminemó mas decretomais így vagy on: Miel hogy sok heleben vgyan azon egy városban es tartománban elegegyőduen vānnac külön külön nyeluen valo nepec, kik nec az egy hűt alar külön külön szertartások es erköl-
czók vagy on, nílvan paranczollyoc, hogy effele városok-
ban auagy tartományokban valo fő papok szörőzzena illendő ferfiakat, kik az szertartások nac es nyeluek nec kü-
lombózele szerint szolgallyac köztők az Isteni szolgalato-
kat, es egyhazi szentsegeket, tanituan őket igeucl es pel-
dual egyenlőkeppen. Vgyan azon modon az masodic Pius Papa egy Cyrillus neuó Moruaiak Pispókeről iri: Mon-
gyac vgy mond, hogy Cyrillus mikor Romában lak nec, Supplicalt az Romai Papanic, hogy az szentseget szolgál-
tatuan, annac az nemzetsegek nec, mellyet meg kőrozótót
vala, Tot nyelueuel elhetne, Mely dologrol, mikor az Z.
tanaczban vetekődes volna, es nem keuessen volnanac ellen mondok hallattatot szo mint ha az egbol illyen ke-
peniut volna: Minden lelec diczeric az Vrat, es minden nyelű valast tegyen neki, Es ezért engedelóm lett az Cy-
rillus nac.

Hasonlatoskeppen Leo Papis az Romai sinatbul iria, hogy meg az gyermekek nyelue sem halgattya el az Chri-
stus testeneces Verenec igaz voltat, az hűtneek közönse-
ges szentsegi kőzót. (de consecr. dist. 2. c. in quibus.)

Sőt meg Cassāderis az ő tanaczkozasanae az mife-
rol valo articulufában, az közönseges nieluel valo elest ki-
vannya az szentsegők veghez viteleben es az mife szolgál-
tattasban. Az mifeket, vgy mond, az papak nac így kól
vala meg szörőñi, hogy abbul valami hazna lenne az nep-
nec, es ne függez kőd nec ez az külfő nezele, mely megh-
lenne ha az imarlagok es az Z. irafnac oluafasi vgy lennene
meg, hogy az ielen valok, kie keduclert leuel ez, hűtők es
Y kegyel

kegyesfegek öregbülésére tartoznának: Ide való ezis, hogy ez az Misenec czeleködési nem csak az nép kedvéért szokott lenni, hanem az Attyaknak régi rendölések szerint, vagyon az népnek is abban valami része.

Mert az mint Caietanus mondgya, Cassander előhozása szerint, az Mise szörzelenec ez tulajdona, hogy az nép halgassa, az mellyec tanusagra való, mondgya az mellyec dicziketre való: annak okart, vgyan azon irás, teud, massutis azt mondgya, hogy hasznos az egyház épületire, ha az kőönleges imaságoc, mellyec az nép hallatára mondatna kőönleges nieluen mondanának az egyházban, hogy semdek nieluen, mely dologert mikor meg feddetetne, az felele, hogy ű ezt az ettelmet az Z. Pal tanításán fundalta, 1. Cor. 14. Hogy ha az deaki nielünc beczületes voltaert, melybe az szent irás az Euangeliom tudomant elsőbe vőrtök, teczik, hogy kől annac az nielünc meg tartatni, hátt megis az Z. Pal paranczolatya szerint magyarázat adassék hozzá, es az Euangeliom elolvasása után az népnek tanusagara valami rövid magyarázat vetessék vnan.

Nemde nem ok nélkül lösteke az Lutheranusok ilyen ertelemen, hogy az Papisták allittyak, hogy az Mise az meg czeleködöt, czeleködötül haznal?

BYzon Cassander az ő tanaczkozásának az Miseről való articulussában, allittya, hogy nem melatlanul veltte ezt az Lutheranusoc az Papistákról. Nem ok nélkül indultanak, vgy mond, nem mellyek ennek az czeleködére kemény üldözésere; tudnia illic, holot az Miska.

Miseknek enni sokasága szellyel nagy conduiseletlenül szolgaltassék: es annak okart niha, ala való tisztaltalan emberek ezt az szolgálatot mint valami kezi munkát, mellyel magokat raplallyac, kereskődesnek okart vezic föl kire az nem iamboróknac, es latroknac gyakran nagy sokaságra toldul, es semmit ot egyebet nem nyernek, hanem hogy abból az nezesből neminemő szentseget itelnek hogy iarul hozzaiok, noha őc eletek meg iobbításaral semmit nem gondolkodnac, sőt gyakorta az misenec mindennapi halgatasaral mindgyart az ő szöket gonoszságokra es lator-ságokra ternek.

De mi teczik neked amax börrbitelefről es alatomban való meg szentöléről, melyet czeleközik az pap az Mise szolgaltatásban?

EZt bizony nem ioualhatom: holot az Vr vanczorianac szolgaltatásban Christus akarta hogy az ő halála hirdettesse, melynek bizony föl szoual es kőönfeggel erthető nyeluen kől meg lenni, mert egyekppen mit különözö az pap az nematult.

Innet mondgya Iustinianus Czaesar: paranczollyok hogy minden Pispókoc egyenlőkeppen es Espöröstök nem halgato módon mondgyc el, hanem föl szoual, mely az hüsfeges neptől meg hallatassék, az Z. aldozatot es az Z. kőörzseghoz adartot imaságokat.

Mert bizonyara, vgy mond ha csak lelekben mondd az aldaít, hogy hogy mondgya az acki kő ember az te lstenec való haladásodra az Ament: holot nem erti mit mondaz? The vgy vagyon, szepen adaz halakat, de mas ebből nem epül.

Y 2

Annak

In nouellis
Constiti-
de Eccles.
diuersis C.
123. Con
in authent.

Annakutanna ezzel vegezi el: Ez okokból annakoká-
ert illik hogy az több imatlagok között azokis, az melyek
az szent áldozatban mondatnac föl szoual mondassanak
az Istenfelő Pispókoktól és Espórosfóktól, az mi Vrunk
Iesus Christusnac mi Istenünkne az Attyauul es az szent
lelekkel.

Tudniokis kól az Isten felő papoknak, hogy ha mit
eszekben el mulatnac az nagy Istennek es az mi meg tarto
Iesus Christusunknac rettenetes iriletibeis szemet adnac
rula, mis ezeket meg ertuen el nem mulattyok sem bün-
tetetlen nem hagyok. &c Eddig szol Iustinianus.

Ezekhez adhatni imeztis, hogy affele borbiteles es
fugua valo szentóles felől nem tudom miczoda órdón-
góssegnec velekedése vagyon: melyet öregbet Gabrielis,
acki niluan mondgya, hogy az Christus testenec az fene-
sebben valo meg szóczese leuel valami tickos erőaltal
mely nincz abban a ki szórzi, hanem mellette vagyon an-
nac. Mir mó módon az gonoz teuó es bűhőőc mon-
datnac valamit czelekedőnitenen teyet feyni, az szekekből,
es feylze nyelekből, mely nem szokot lenni affele gonoz
teuóknec természet szerint ualo eriekből sem
azoknac erdemekből, hanem vagy io, vagy
gonoz tickos erőnek közel állasabol.

Eddig szol Gabriel,

XVIII.

AZ ERETNEKSEGRŐL ES ERETNEKKEKRŐL.

*Igazan mondatnake eretnekeknek, es
mintha,*

*mintha eretnekek volnanac: igazan karhoz-
tatnake az Lutheranussok?*

AZ eretnekseg (ut est c. 24 q c. hæresis) G8.
Arógúl az valasztalul mondatie, hogy tudni illie min-
den azt az értelmet valasztya maganac, az melyet jobnac
allir. Valaki azért maskeppen erti az irast hog sem az mint
az Z. lelec Isten értelme kiuánya, mely szerent iratot, ha
szinten az egyházzal el nem szakadís, mindazalal eretnek-
ne mondatnatie, es az test czelekedeti között valo melyek
elők.

Es eretnec az (ut habetur c. 24. q. 3 c. hæreticus) az ki
valami időfzerent, valo haszonertes kiualtkeppen diczőse-
gert, es folyeb valóságanac kedueiert, hamis es vy velekö-
déseket nemz es köuert.

Vgyan ottan, cap. kik mondatnac az egyházban eret-
nekeknek, az kik az mit gonoszul ernek, vakmerőke-
pen ostalmazac.

Ezek penig az eretnekeknek tulajdonfagi nem illenie
az Lutheranussokat. Ergo. Ezenkiul penig Euaristus
Papa megis paranczolta, hogy az igaz es melto meg biszo-
nyodassnac előttö senki meg ne iteltessze se el ne karhoztat-
tassac. 30. q. 5. c. nullum.

*Ha mondanak (de meg nem engednenk)
hogy az Lutheranussok eretnekek, va'lyon
kelleneie istrangal, tüzzel fegyuerel, es
egyeb iszonyu büntetessel raytok kegyee-
lenkednie? Nem*

NEM: Mert az gonoszokat (ut est. 23. q. 4. C. tres personas in appendice) elköl szennedni, s nemis testi hanem lölki büntetéssel köl őket büntetni. Ezert, mikor az tanítványoc be nem vetetének az Samaritanussóktul, tüzet akaranac reaiok le hozni az egbül, monduan mestereknek: Akarode hogy azt mondgyuc hogy tűz szalljon le az egbül es meg emelzze őket, ezt hallac: Nem tudgyatoc miezoda lelek fiaj vadtoc. &c. Az követközendő reszebeis Z. Ieronimu ből im ez mondati: Az ki test szerent születettet üldözi vala az lölki: soha penig az lölki nem üldözi az testit. &c.

Irem Dist. 45. Pásztorokka tetettunc vgy mond s nem vereködöke: Es amaz ieles prædicatoris azt mondgya, Fedgyed, keried, dorgallyad minden engedelmesseggel es tanitással. Vy es hallatlan prædikallas kedig ez á mely verelessel fatollja ki az hűtőt.

*Vallyon nem az ellenkőző felre haren.
tathatneke vizha, az eretnecseggnek vetke?*

Simoniani
Angelici,
Apostolici
Tatiani, et
Encratici
Hierarchi-
æ.

MEg lehetne bizony iegen meltan. Mert ha (ut est 24. q. 3. c. quidam) eretnekeknek köl azokat tartanunc az kik az Isteni szolgálattal kerelkednek, kik Angyalokat tisztelnek kik semminemű tulajdonat nem biruan, semmikeppen be nem veszie azokat, az kik vala menniben elik ez vilagot: kik vrallyac az hűt kik meg ve tie az hazasságot, kik mezitelen labal járnac (erez batanyozo vegre) kik emberekkel nem eznek, summa szerint kik az Z. irast különben ertie, hogy sem mint az Z. Lelek ertelme kiannya, á kitül irattattot, kik feleb valóságoknac keduciert hamis velekedesseket otalmaznac, kik az mit

mit gonoszul ertnee vakmerőkeppen vitattyac, kiczoda mondhattya Eretneksegg vetke nekül valoknac az Papistag otalmazoit, sőt vgyan magokat az Romai Papakat.

XIX.

AZ ESKÜESRÜL.

Szabade esküdni az meg holt szentekre?

NEM szabad: holot noha már Istennel vralkodnac, mindazaltalaz teremtetett allatoknac szama közül ki nem vetettence: Az teremtetett allatokra esküdni penig nem io, mert Istentül meg vagon tiltua, (vt habetur c. 22. q. 1. in appendice capituli mouet te. &c.

Ismeg (22. q. 1. c. iurabunt) az Ieronimus irasabol ez mondati, hogy báuanyozoc legyenec azok az kik meg holtakra esküznec.

*Melleyk nagyub az Istenre valo esküue,
se vagy az Euangelionra?*

FElelet tetetie erre (22. q. 1. c. si aliquis) Imez figkel, ha valami dolog leszen, kichin dolgot latatie chelekedni az á ki az Istenre esküzie: az ki penig esküzik az Euangelionra valami nagyub dolgot latatie chelekedni. Kiknec ezt köl mondani: Bolondoc, az Istentül vagon az Z. Iras, s nem az Z. Irastul az Isten.

*Meg kölle tartani, az nem Szabados,
Isten igeieuel, es az tiztelességgel ellenkőző
esküuesseket?* Hogy

Hogy nem: ielentik (22. q. 4.) es elö hozan: amaz Ihdorus mondafa (in Synonymis) Az gonoz igeretekben szegd meg fogadasodat. Az vndok fogadaban, változtasd meg vegezefedet: Az mit ertetlenul fogattal ne cheleked meg. mert Istentelen igeret az, mely latofsaggal megyen veghez.

Lattassanac meg vgyan ottan az rubricit, auagy az Irasbelirefzekneccummachkai, mellyek így vadnac: Sokkal job az bolond fogadasnac igeretit be nem tellyesíteni hogy sem mint vetket tenni.

Niha nem hasznos az igert fogadast meg tartani.

Kegyesség volt hogy David az Nabalt, az mint meg esküt volt meg nem öltö.

Nem köi meg tartani azt az fogadast, melyben ertetlenul gonoz igeret tetetic.

Es hasomlo egyeb sok sententiac, mellyeket az ertelennekül valo es vakmerő, hazasag kiuul valofagnac, fogadasi ellen meg köi iedzeni.

XX.

AZFEIEDELÉMSÉGRÜL

Kerdes vagyon erről, ha neze az hütnek dolga, es az egyhazi gond' vifeles, meg az vilagi birodalomba valo feiedelemreis?

VAllyá ezt Cassander az 8 tanaczkozasaban (art: 16.) nem oknelkül: Ennek vgy mond ebben az kerdesben veteködes kiuul köi lenni, hogy nem külső sem nem alaczomb hatalma vagyon, az keresztien feiedel-

feiedelemnac es Kyralyoknac auagy Herczegeknek az Kerestyensegbé, mint regé az reg kiralyoknac az Izrael nepe közt: Kiknek az Isten törvénye meg tartassaban, es az Isten tiszteletinec örögbertesseben minömi tisztelet legyen, az Istenigeibül, nyluan ki tetczie. Mert ő nekik az masodic törüenec oluasafa, vgyan Isten törüenyét szerint aianlatatik: nem ez azert hogy oluasuan azt, ők az ő letékerigazan es kegyessen rendölne, hanem hogy az Isten törüenyet zentül es minden föl bomlas nélkül tarczac meg, ezt bizonyara az Istenfelő Kyralyoknac, kie az Z. irasban diczeretnecc példai niluan ielentia: hogy föl talaluan 2. Paral. 17. Isten törüenyéből az Istennec akarattyat, az papoknac, es az 19. 4. Reg. Leuitaknac megh paranczoltac hogy az Isten tiszteletit, az 18. 2. Paral. Templomokban az Isten törüenyé regulaia szerint zolgal- 29. & 31. tatnac ki, &c. Mely Isten felő kiralyoknac ekes rendeleit az 4. Reg. 22. kegyes keröfztyen kiralyokis szorgalmatosan köuettek: & 23. mint Constantinus, Theodosius, Iustinianus, Carolus, &c. Annakokaert ez Feiedelmec es Herczegek tiszteinek tartatot regenten, hogy mikor az egyhazi zertartas meg haboro- dot, hat egyhazi emberek, es az Z. irasban tudos feifiac gyü leflet szörzöttek, es az mellyek az egyház bekeffegere valoe voltac szorgalmatosan ki kerestek, az egyhazi embereket, az hamis Isteni tiszteletnecc el hagyassaban, es az igaz tudos many teriesztessében, tisztekre emléköszterek: az egyhazi zertartast törüenyekkel erőfsitöttec, &c. Errül az Feiedelmek tisztrül valo irással az egyhazi Historiakis, sa az egyhazi emberek könyueis rakuac, &c. Eddig szol Cassander.

De ellen vettetic az Ofias példara, ki mikor az aldozat tetelben, az papok büiatalyat
Z maga,

Vide Ga-
brielem Bi
el in can.
lect. 75.

*maganak akarja venni, az Vrtul poklosa-
gal iratik hogy meg veretteit?*

AZ Osius példája vgy mond Cassander (az
felül meg mondott helen) az fejedelmek tisztinec sem
mit nem art. Mert nem az kiuntatik hogy az fejedelmec
es az Fejedelemsegen valok magoc el ragadgyac, az Papoc
tulaidon tisztit, mely az prædicallas es az szentsegek ki
szolgaltattassa; hanem hogy űket, tisztet, hatariban tar-
tazac, es annac veghez vylete nem czac inczec, hanem se-
gellyekis.

*Nem alle ennek ellene ez hogy az Feiedel-
mekis az iuhok szamaban helhősztetetnek,
kiknek magokat tellyességel paztorok
gondviselésere köl hadni?*

SEMmiben nem illik ez ide vgymond Cassan-
der. Mert az Z. irasban az Kyralyoc nem czac iuhok-
nac, de az egyház elterőinekis neuesztetnee, kiknek
noha sem az iuhokat legeltetni, sem az eledelrül magokrül
itilletet tenni, nem szabad, mind az által tartoznac az iu-
hoknac illendő paztorokat szörzeni, es gondot viselni cu-
te hogy illendő eledetec legyen.

*Fgassage hogy az egyházi szabadsagnak
szűne allar az Fejedelemsegen valoknak
az ado meg nem adatik?*

Nem

Nem igassag. Mert ellenkőznec ezzel az Des-
cretomigei, mellyek Ambrus irasabul hozatnac elő (11. q. 1.
cap. magnum) Bizonyara nagy es lölki tanusag ez, mellyel
az kőrsztyen ferfiac tanettatnac hogy az felyeb valo hatal-
masagoknac, feiet haichanac: hogy valaki ne alicza, hogy
az földi Kiraly rendelestet föl köl bontani. Mert ha az adot
az Istennec Fia meg adra, ki vagy te oly nagy, ki aliczad,
hogy nem köl meg fizetned. Es az előtt valo reszben ez
mondatic. Ha adot ker az Fejedelem nem vonzuk meg: az
egyház mezei, adot fizetnee. Ha az egyház mezeyet kiun-
tya az Fejedelem, szabad el venni, &c.

*Voltake az Romai Papak, közül kik az
vytezkődest kőrsztyen emberhez illet-
lennek tartottak?*

VOLTac bizony. Mert így ir Gergeli Papa:
Ha ez testi hadakozások az lölki hadaknac kepei
nem volnanac, vgy velem, hogy az Sydoc Historia-
inackönyuci, soha az Christus tanituaninac ki bekefseget
jūt tanítani, oluafasra az egyházban az Apostoloktul nem
adattattac volna: Mert ez hadakozásoknac megirasa mit
haznalna ő nekik, kiknek Iesustul ez mondatik (az en be-
kefseget adom, az en bekefseget hagom nektegcs kik-
nec az Apostaltul ez paranczolatik es mondatik: (ne al-
lyarok boszut magatökert, hanem inkább boszusagot vegye-
tek, es meg czatatattat szennedgyeték) vegezetre tuduan
az Apostal, hogy semmi hadat nem köl nekűnc viselnunc
test szerint, hanem lölki vitezködésben köl az lölki ellen-
segek ellen firtadoznunk, vgy mint vitesegnec mestere pa-
tinczolato ad az Christus vitezzeinac monduā, öltözetec
fel vgy

fel vgymond, az Istennek fegyueret hogy alhassatok az ördögnek alnokságy ellen. Leo Papis így szól (de pœnit. dist. 5. cap. contrarium) Nem szabad az ördög törerul az ki ez világi vitezkesbe akaria magát egyeliteni, &c.

Mint tegeznek ezek?

En ez Canonokat sem az Z. irashoz, sem az Papis törvényeknek egyeb. részecskéhez es Canonihoz nem itelem illendőknek. Mert (cap. 23. q. 1. cap. noli) nilluan mondati, hogy Istennek kedüessé lehetnek, az kik hadakozó fegyuerben vitezkednek, Es elő hozatik ott Dauidnac, az Zazadosnac, es egyeb hiueknek példaja, kik ez világi vitezkedésnek aralma nélkül, Istenel kedüessé voltak, az kővetkőzendő részben penigh, elő hozatik Z. I. nos czelekedeti, ki az vitezlő népnek, nem paranczolta hogy fegyuerket letegyek, es az Christus Paranczolatyaia, ki paranczolta hog meg adassék az Czaszarnac. az adó, mert az hadakozásért szűkségkeppen fizetést kel tenni az vitezlő népnek, es ismég leg közelb való részben Agostonbul mondati: Vitezkedni nem bűn de pradaiert vitezkedni bűn.

Flleke külső Feiedelemség az Romai Papához?

MEG vonyatik ez a Papatul az Decretomnac (oc részben. Mert vagy az hogy nem Pispók es Pap vagy eszebe kel iutni az mi mondati (D. 88. cap. 3. Episcopus) &c. Semmikeppen világi gondokat fel ne vegyen ha külsőben czelekedzik tisztitúl meg fosztassék.

Es az hatodik részben: Az Pispóc semmi bazi gondvitselet magara ne vegyen, hanem az olvasásban, imarkozásban,

ban, es Isten igeie hirdetésiben foglalatoskodgyek csak. Ismég (de pœnit. dist. 1. cap. verbum Dei) Az Pap az ő tisztit teszi (erch az bűnec megh boczatassaban) es semmi hatalmasagnac törünyet nem gyakorlja, &c.

Gonoszul poklul tulaidonitja, hat magának az Romai Papa ez vilagnak birodalmat es mind az ket feguert az testit es lölkit.

VGY vagy on bizonyara. Innet mondgya Felinus (C. cum non liceat. colum. 6. num. 11. vers. contrariam partem, ext. de præscript.) noha vgymond közönseges értelmec ez az Canonistaknac, (in C. nouit, ext. de iudicio) hogy az Papanac kezebe vagy on mind az ket feguert regen gyakorlót szokasbul: mind az által miuel hogy senki affele szokást, czelekedetre nem vont nem tezik elgondónac. hogy csak szoualmondassék feiedelemsécc az üdőszerent valokra nezu.

Mert miuel hog az a szokas, nem talaltatic czelekedésben, azért nem is mondati valoztatotnac mert nem csak szoual hanem czelekedetis annak kellene ismertetni. Es az Philippus Pulcher, Galliai Kiraly, az nyolczadik Bonifacius Papa, paranczolatyaia (ahol ez olvasatic. akariuk hogy tudgyad, hogy mind az lölkiekben, s mind az üdőszerent valokban mi birtokuncallat vagy &c.) Igy felelt: Phylep Isten kegyelméből Franciáj Kiraly, Bonifaciusnak ki magát Papanac tartja, kiuan kiczin auagy semmi egesseget. Tudasara legyen az te nagy bolondfagodonac, hogy mi az üdőszerent valokban, senki birtoka allat nem vagyunk

Eyunc, az egy hazaknac es az iöuedelmeknac adasa, Kiraly igassiggalmitoket illet, &c. Az kik küömbet ertnecepig, bolondoknac es ezeleneknac tarttyok.

Mit ertez az Constantinus ayandekarul mellyet hirdetne? veled az az Papa vilagi birodalmanak otalmazasara elegen döneke?

In Tract. **I**gen ketsegeste telzen engemet Valla Lörincz es an impe. gy mas Papas. Kakteisen neuöiras szörazdis, ki Luther ide riü sit vn. ie előrtit, nem csak azokat mondgya bizonytalanok. quā Ro. nac mellyec az Constantinus ayandekozasarul beszelte neo manis ad dene talantan meg mas hoszu es nagy irafokatis kik Z. græcos Kelemenec, es Anacletusnac tulaydonitarnac, mellyek rranslatu, ben vgymond, akaruan az Romai szeket, sokkal helyeben magasztalni, hogy sem mint haznal magokat tellyessegel fundallyak, maga vgin nem ttezik hog azoknac az szentek nek leuelei volnanac, ha meg tekentyüec azokat mellyec azokban vadnac foglaltatuan. &c.

Az Papatul vezie az mint nemellyeknek ttezik az feiedelem az ö hatalmat?

TAgadgya azt Pampiloniai Vlcurrunus (in regimine mundi 2. parte quäst. princ. nu. 47. igit szoluan: Ezekbul ki hozharni vgy mond hogy az fido szerint valo hatalom. minden ezkeztiekül csak Isten tül vagyon az feiedelemben: ninccis az czeleködet vag szokaskeppen az Papaban,

Alberti

Albericus (in L. bene á Zenone, num. 16. cap. de quadrienn prescriptione) vgyan azont mondgya, es hozza elő Laica Czaszarnac törueyer, hogy az Czaszar az ö meg erősfettefer nem tartozzec az Papatul kerni.

Ninczen hat az Papa hatalmaban, az feiedelmet tiztiben meg erősfeteni, avagy tiztitöl megfoztani?

Ninczen: Ezt biszonytyta Gulielmus Occam (Dialog: Lib. 6. parte. 1. c. 9.) es az egyhazi birodalomrul valo irasabais (quäst. 2. c. 8.)

Almain Iacob az egyhaz birodalmarul valo irasaban. Ifernia Andras, mellyek legyenec az kiralyoc tiztrey (coli 12. in visibus feud) meg ieleni. Tüzes lanos (in d. disp.) An Rex Francie recognoscat. &c.

Pampilonia Mihaly (in d. Tract. de regimine mundi in 2. parte quäst. princ. num. 61.

Meg biszonythatneke hogy az feiedelmeknek volt hatalmok az Romai Papak meg erősfetteseresenem vyzontak?

EZT biszony igen könyd meg biszonytani: Mert illyen vegezest oluassunc (dist 63. c. Agartho:) hogy az regi szokas szerent az feiedelemnece estelmebül es paranchyolatyabol köl az Papa valazrasanac szazmazni.

Es az köuertközendő rezeczenec summaia igit vgyon, hogy az feiedelemnece hatalma legyen az Papa valazrasara.

Abban

Abban az részben ez az ígek oluastatnaci: Hadrianus Pa-
pa mind az egez grülessel egyetemben engette az Carol
Czafzarnac, mind az Papa valasztanac, s mind az Aposto-
ly szék rendelkezene hatalmat. Az tanaczbeli meltofal
gotis meg engetec neki.

Ennec fölőre hogy minden tartománybeli Ersekek,
Pispókók őtőle vegyenec őltőzetet vegerte, es hogy ha
az Kiralytul diczeretet es őltőzetet nem vezen az Pispók,
senkitul fel ne szentöltesse. Es valaki ez vegezec ellen
czekelődne atok ala kötelezte, ha meg nem terne, iouait
közensegeffe tetetni paranczyolta.

Hasonlatoskeppen Leo Papis, az Papa valasztanac,
fő szentöltesenec, es meg erőstetene hatalmat, nagy
tízteffeggel, gyűles vegezec szerez az Romai feiedelem-
nec engette. Az engedelemnec leuete így vagon.

Az Z. idvezytő, Templomaba lőt, Romai gyűlesben
az boldog Hadrianus Apostoli szék gond vifeleynec pel-
daia szerez, ki az Carol Vrnac, Franciai es longobardiai
győzöldemes Kiralynac, az tanaczbeli meltofalgot, az Ap-
ostoli szék rendelkezec, es az Pispókók fő ruhazat, meg
engete, Enis Leo Pispók, Isten szolgainac szolgália, mind
az egez papi rendel, es Romai kösséggel, vgyan azont
rendeliuc, erőssittyic es alandoua tezzucies az mál Aposto-
li meltofalgunccal engedgyük, es adgyük, az Ottho V-
nac, nemet Kiralynac, es ez olaz ország birodalmában őtet
követőknek mind örökken az vtanna valonac, valaszta-
nach hatalmat, es az leg főllyeb valo Apostoli széknek Pa-
paa rendelkezec es így Ersekeket es Pispókókketis, hogy
azok őtőle vegyenec ruhazatot es szentseget. Ebből tar-
toznac mindenekel, azoktul meg valuan, kiket az feiede-
lem az papoknac es Ersekeknek meg engedec: es hogy sen-
kinecz vtan akarmely meltofalgbeli es Isten fő legyenis
ne legyen

ne legyen hatalma auagy tanacz, auagy az Apostoli széknek
fő Papis, auagy akarmely egyeb Pispók valasztara, az feie-
delemnec, egyenlő értelmelkül (mely mind azaltal min-
den fő fizetesnelkül legyen) hogy így maga legyen, s mind
tanacz s mind Kiraly, hogy ha az papi rendtul, es az kőf,
segtűt Pispók valasztatic ha az felyűl meg mondot Kiraly-
tul nem dichertetik, sem meg nem ruhazatic, az fő ne
szentöltesse. Ha valaki ez regula, es Apostoli meltofal-
ellen valamit czekelészic, ezt atoc ala vegezzuk körelesne
lenni es ha meg nem ter meg biharatlan szamkiuctesre es
vtolso büntetesre meltonac.

Annakokaert ez Canonok szerez nem az feiedelem
tartozic maga meltofalgot es hatalmat kőszónni az Papanac,
hanem az Papa tartozic czel az feiedelemnec.

XXI.

AZ HAZASAGR WL.

*fgazertelemben vadnake azok kik az
hazassagot, ember vduözölésében, akadek-
nak tarttyak?*

Biszöny ezek igen teudlődnek kiket hamissat
Bertholomaeus a Chassango (in Catalogo gloria mun-
di 3. parte, confid. 41.) mert imez kerdesre igazan
mondaticke hogy nem haznal, az mennyeknek Orszagara
igieköz embernek feleséget venni; ez ígekkel felel. Nem
vgy mond, hanem az ellenköz őrtelen igazab: mert az
mint meg teczik, az Nicaii gyűlesnek vegezeseből (kirul-
ias vagon (inc. i. in fine extra de summa Trinitate, & fide
Cath.) nem csak az szűzek es az magok meg tartoztatok,
A a hanem

hanem meg az hazafokis, az örök boldogságra való me-
netelt érdemlik. Es ezekis tisztaságot mondatnac tartani,
mely szemermetesegnec mondatik (ut in c. Nicæna dist.
31. &c. Mellyet meg tartottanac sok Z. Patriarchak es
Prophetakis, &c. Peter is meg es az Apostolok, es Iános
Euangelista, kik mind hazafok voltak, mint ellegendő-
képpen meg magyaráza ezeket Iovinianus, Ieronymus el-
sen, mely szentec hazafagatul nagy tisztességgel ír, Dathus
Agoston, az szentec hazafagatul való irásában, ahol bü-
czóletes voltat, az oly hazafagoknak elege meg írta, magaz-
taluan az hazafagbeli tisztaságot.

Es amaz részeczenec (quis ignorat) summaia (cap. 32.
q. 4.) ezt tarttya, hogy az szüzességbely tisztaság, nem lob
az Abraham hazafagánál, es hogy iob legyen az elmenec,
hogy sem az testnec szüzessége: (23. q. 5.) mondatik az sum-
mában türethetőnec.

*Nem kől hat meg utalni, auagy karhoz-
zatni az hazafagot, az Istenni felelemnek
szünő allat, vagy hogy nem üdüözül-
hetnenek az hazafok?*

NEM kől semmikeppen: Mert (dist. 31. cap. si
quis) az Gangtiay Gyűlés vegezeseben, mondatik:
Ha ki Zidalmazza az hazafagot, es az ő Vraual halo
hiü, es Istenfelő aszszonyallatot vrallyá, auagy verkesne
itili, vgy mint ki Isten Országába nem mehetne, atkozot
legyen. Is meg (dist. 30. cap. si quis) Ha ki Istennert szü-
zességre kötelezen magat, az hazafagban leuőket keuelse-
gel szidalmazza, atkozot legyen.

Vgyan

Vgyan ottan: ha ki hazafagban leuen, vagy szüzességre
vagy maga meg tartosztatásra, kötelezi magát, es mint ha
vralatosnac itili az hazafagot, &c, atkozot legyen.

Es is meg: Ha ki az hazafagot vadolya, es az ő vraual
halo hiü, es Istenfelő aszszonyallatot vralatosnachizi, auagy
vadolhatandonac, mind hogy nem mehetnec be az ha-
zafoc Isten Országába, atkozot legyen.

Nem iol bizonytot bat, az hazas Papok ellen Innocen-
cius Papa amaz Z. Pal mondatual, az kik testben vadnac,
Istennec keduesse nem lehetnec, es imezis gonoszul mon-
datic (32. q. 1. cap. nuptia) hogy az hazafag ez földet töl-
ti be, az szüzesség penigh mennyeknec Országát.

*Sokal inkább az hűtört nem kől bat haza-
fagot föl bontani?*

Bizony semmikeppen nem, Mert (vt est Dist.
10. cap. lege) az boldog Gergeli Papa iruan Theosti-
stanac tanacz felelegenec, az többi kezöt azt mondgya:
Ha az hűtört mondatic az hazafag el bomolhatonac, tudni
kől hogy noha az emberi törüeni meg engedi eszt, de mint
az által az Isten törüenyé meg tilttya, &c. Mert magan
mondgya az igazság, (mint iruan vagy on cap. 27. q. 2. cap.
sunt qui) Az kiker Isten ózuó zöröz ember el ne valazza.
Az ki azt is mondgya: nem szabad feleseget el boezatni
embernec, hanem ezac paráznaagnak okacrt, &c.

Es (Dist. 30. si qua) mondatic: Ha mely aszszony, el
hagya Vrat, el akar menni, fel bontuan az hazafag kötele-
t, karhoztatuan az hazafagot, atkozot legyen.

Is meg (Dist. 28. si quis) Ha ki azt mondgya hogy az
Pap az Istenni felelemnec szünő alat meg vralya feleseget,
Atkozot legyen.

A a a

Kar

*Karhoztatandonak itilede az masodik
es harmadik hazafulast?*

NEM. Mert (az mint Agoſtonbul mondas
tic 31 quaesti. cap. Deus) Isten az fi fiat es az aszszony
alator, az nemnec szaporitasaert kötető őszuő, haza-
sagbely tisztassaggal, es az masod hazafulast, mely mind az
ket Testamentomban megh engettetie, szabadosnac lenni
mutattai es az követközendő rezben : ha meghaland az ő
ferye) Nem mondgya vgy mond Agoſton, első vagy maso-
dic, vagy harmadic, nekünc sem kől arrul vegez nunc, mel-
lyet az Apostol sem vegezte el. Ebbül nemis kől karhoz-
tatnom semmi hazafagot, sem rolok az szamassagnac sz-
mermet el vennem, Az Vt penig nem karhoztatta az ket
feriuuet, nemis mondgya hogy az söl ramadasban nem
lehet ez: hanem csak ezt, nem hazafulnac, sem nem hazafu-
tatnac.

Cap. 31. q.
10. c. apcri-
ant.

Be hozzatic vgyan ottan Ieronymus is így szoluan : Nis-
sac fel kerem füleket az en ragalmazoyrn, es lassac, hogy en
az masod es harmad hazafulast megh engettem az Vrbán.
Az ki az masod, es harmad hazafulast nem karhoztattam,
az első hazafagot hog karhoztattá volna : Az ő Ieronymus
vgáottánem karhoztatő az ket feleségűueket, sőt az harő
feleségűueket is, es hamódhatni az nyolcz feleségűueket ső.

Es ismeg. En most szabados zoul kialtom, hogy nem
karhoztatic az egy házban, az ketzer valo hazafulas, sőt az
háromszor valo sem, es így szabad őtczör es hatzör, es töb-
zeris, mint masodszor, ferihöz menni.

Vgyan ezen ertelmet oralmazza, az Parisi V Vilhelmus
sis Dominica infra natale serm. 3. circa medium.

Meltan vetetetic azért meg, amaz ertelemmel (cap. 31. q.
1. cap.

1. cap. hac ratione ex auctore operis imperfecti in Matthæ
um) elő hozatic, kiben mondatie, hogy masodszor meg
hazafodni igazsag szerint, bizonyos fertelmesség. &c.

*Ígazan vegezteke Calixtus es masodic
Innocentius Romai Papak, hogy az fogá-
das utan let hazassagot el kől szakasztani?*

TEllyesteggel külön dolog mondatie (dist. 27.
c. quidam) a hol Agoſton mondassa hozatic elő,
mely így vgyon: Nemelyec az fogadas utan hazafu-
lokat paraznaknac módgac: En penig azt módom, hog igen
vetkeznee, az kik ilyeneket el valaztnac egymastul.

Es az előt valo rez nec vegennis, mondgya Gratianus
hogy oly nagy erő vgyon az hazassag szentsegeben, hogy
meg az fogadas meg szegeseből sem bonthatni el az ha-
zassagot.

Es hogy az fogadas teüők nec hazassagokat paraznasag az fogadas
nac ne köllesek tartani, sem el ne köllyen azt bontani, teuekőn,
Agoſton irasauval bizonytatik meg (27. q. 1. c. nuptia- ercz it azo
rum.) kat kic az

Verkezete Syricius Papa, hogy az pœnitentia tartok. Papi Vra-
ne nem engedet hazafulasta valo hatalmat Verkezet igéis. sagert haza-
Mert hogy effele emberek nec törueni szerent valo melto- sag nélkül
sagal meg engedteffe, vagy az meglőt hazafagot meg tar- valo eletre
tani, vagy maszor hazafodni, mondgya es bizonyitrya köteleztek
Gratianus (33. quaesti. 3. per aliquot Capitula. Es iria az magokat.

Leo Papa, az Rusticusnac, az mint vgyanót irua vgyon,
ez ige ket: Az ifiufagnac ideieben leuő, az halalnac auagy
fogagnac felelmeuel kezerittetuen, ha pœnitentiattart, es
az utan seluen az iffiu maga meg nem tartoztatassnac efe-

A a 3

titul

titul feleségevel való kötelezést valazt, hogy ne esset fertelmességek vetkebe, engedhető dolgot latratichogy ezek ködöt, ha felesége kiül senkiel ne közőködic. Melyben mind az által nem regulat szabunc, hanem mi legyen turhető azt jelentie meg.

83. q. 3. cap
si quis cum
duabus.

Es az Vormarai gyűlésbenis (cap 30.) elveztettőt hogy ha kiker attiaqual vetkezendicaugy olli személyek, kel kikel az iras tilttya, ha elegendő poenitentiát tart, es az tisztaságnac törhetőséget meg nem alhattya, szabad legyen neki törvény szerint való hazafulással feleséget venni; ha somlatoskeppen az aszfzonallatnakis, aki ilyen vetkebe essic, hogy fertelmesség melifegere ne vitessic.

*Lehet-e igaz es törvény szerent való
hazasság az hitetlenek közötis?*

Tagadatic
ez in proce
mio ca. 28.
quæst. 1.

Hogy az hitetlenekis hazasságok lehetne meg iratatic (cap. 28 q. 1 in rubrica capituli iam nunc) es vgyan or ez meg bizonytatic az Agofton bizonylag tetelével.

*Szüksége az szüleknek egyenlő ertel-
me az fiak hazafulasahoz auagy csak tizte-
segek okaert adatike ez hozza?*

GENNIS szükséges: Mert az Leo Papa mondasabul (kik attiac akarattya bul ferfihez köteleztetic, vetke nekul vadnac azok (32. q. 2. c. non omnis) így szol ot Gratianus: Mikor azért mondatie, kik attiac akarattia bol ferfihoz köteleztettic) ettenünc adatic, hogy az attiac egyenlő ertelem, kiuantatic az hazasságban, sem törvény szerent való kazafulas annelkül nem lehet, amaz Euaristus

Papa

papa mondasá szerent: egybekent ne legyen az hazasság törvény szerent való, hanem ha az szölektul rendeltetic.

Es (36. quæst. 2. in appendice capituli placuit) elő hozatic egy törvény, (ex instit. lib. 1. titulo. de nuptijs) igazan hazafulnac magoc közöt az Romaiac, az kik az törvenne paranczolatya szerent menne özüő, az ferfiac ifiukorokban az leaszoc hazasságra meltokorokban, vag Czeledes, attiac legyenec vagy azoknac fia, csak hogy az fiakon legyen az attiac egyenlő ertelme kikne hatalmokban vadnac. Mert hogy enne így köllyen lenni, mind az közönseges s mind az természet ertelme jelentie vgy annira hogy az attiac akarattianac elől köliarni.

*Nem iol czelekedneneke valyon ackik
törvény kiül való halo tarsoknak le mond-
uan tizteffeges hazasságrul gondolkodna-
nak, auagy affele halo tarsokat törvény sze-
rent való felesége változtatnanak?*

GEN iol, kinec bizonylagara hozok elő egy Canont, ki Ambrus irasabul vetettet (cap 32. q. 4. illic ne keppen. Mondgya ha Valaki feleségem nincz: azért az zol galot verem tarsul. Hallyad: mit mond az iras Abrahamnac. Veld ki az szolgalot, es az ő fiat, mert nem lehet örökös az szolgaló fia az szabados fiaul. Ha azért az szolgaló fia nem örökös hat nemis fia. Miért kerestetic hat, illyen hazaság az melyből születettót fia, sem ver szerent sem loszag rea maradaffa szerint nem lehet örökös. Mert nem lehet annac az öröksegebe való tarsasaga, ackinec. nincz eredet szerint való ok leule. Mondom miért kerestetic illyen

lyen tartás, az melyből születettőrek nem házasságbeli
sac, hanem paraszaság bizonyít?

Miert születetnek pedig effele fattyak, kik az ő Attyok,
nacszegyenekre snem tyzsefegekre vadnac? Mondgya az
Iras az paraszac fiajnac vege szakad, es az hamis agynac
magua ki zagataric. Az te asz szoni allarod azért, ha oly er-
kölező, hogy tartásagra melto, erdemlye megh az feleseg
neuetis, ad meg az te halo tartodnac, az szabadságot es az
feleseg neuet, hogy te ne legyen inkább parazna hogy sem
feric.

23. 9. 2.

Es (in rubrica cap. ancillam) mondatie hogy tisztessé-
ben valo elő menetel, el vetni az paraszat, es törvény sze-
rint valo feleseget venni, es ez bizonytatic vgyan or, Leo
Papa bizonylag teteleuel.

XXII.

**AZ KERÖZTYENISZA
BADSAGROL, CEREMONIAKROL
Es Szabados dolgokrol.**

*Meltatlanul panaszkodtanake, az Lu-
theranusok es protestalok, az Papasagban
valo Ceremoniaknac soksagarul, es
azokal valo gonozul elefrul?*

NEM allitom: Mert Cassander az 8 tanaczko-
zasaban (Art. 15.) azt mondgya, tagadni nem kölho-
gy voltanac nemelylec baluanyozok es tudatlanoc, kicaz
emberek idueffegere rendeltettót idueffeges szörzessekkel
gonoz

gonozul eltenec kegyetlenfegre es lölki ismeret meg foyta-
sara: mely gonoszul elefeleket, az Pispókók es egyéb egy-
hazi gondviselők által, meg köllene iobitatni: Es sokkan
voltac az köffeg közzulis, kik ez külső rendtartasoc megh
tartasaban helhezettetec igazságokat es bizodalmodkat, el mu-
latuan ezenkörben az igaz es belső kegyesegnec tisztait,
kiknek köllene ezeknec szolgálnyok.

Voltanac kik vizha fordult eretelemmel, es szertartas-
kat, Isten Paranczolatihoz nem czac hasomlatossakka, de
meg vgyan föllyeb valockais mertec tenni: vgy hogy azok
mint, az törüennec nagyub paranczolatit, vgy mint az sze-
retetnec, es irgalmasagnac paranczolatit el mulatrac es
azoknak akar mi okbul valo meg zegefet, Isten Paranczola-
tinac meg szegesenel nagyubnac itiltek: mely illyenkeppen
tartatot szertartasoc, bizonyara emberek Paranczolatinae
mondathatnac, es ő reaiok igazan mondhatni azt az mit
Christus az Phariseusoknak mond: Ez az nep engemet aia-
kual tisztel, szüek penigh tauul vagy on en tölem: Heaba
tisztelnec engemet tanituan emberec paranczolatit. Es is,
megh. Erasmus (vgymond Cassander) együt panazolko-
dic, es ezt talam nem meltatlanulis czelekezi, hogy nem
sokban mind az egez Istenni szolgaltat ez ideig effele Cere-
moniacka terettót, es az Euangelionnac etóie nem sokba
semmisitetót ezek által: Mutatis penig valami oruofagot,
mikor azt mondgya, hogy czac egy Istenfélő sincz, ki ha az
dolgot figyelmetesse meg tekintti, ezt nem akarna inkább,
hogy ezekben az dolgokban valo köteleffeg fordetatnec
intetre: így, az mint mast, az idő allapattya vagy on: keues-
bul foytogatások, stób bőitőlők volnanac, kiualekpen ha
az Papoc eleiben tiündöklenec, az türhetősegnec, es kerez-
teiny merteklefelegnec peldala,

Bb

Mit

*Mit velz azért hogy affele rendelesekkel kől
czelekődni mellyek Isten igeiuel ellőkőznec?*

EN azokat minden ketelkődes nélkül el hagyatni mondanam. Mert (vtest in cap. 25. q. 1. c. omne quod) nem alhat az meg, á mi az Euangelicm, auagy Prophetac tudomanya es vegezese ellen czelekődtetic.

*Nincz hat az Papanac hatalma arra, hogy
vy, es Christus saposztolok tudomanyaual
ellenkőző, törvényeket szörözzen?*

NInczen: Mert ahol (vgymond Orban Papa 25. q. 1. cap. sunt quidam) az Vr, vagy az ő Apostali, es ezeket kőuető Z. attyac nylyan való ertelem szerint, valamit el vegeztenec, ot nem Vy törvenet kől az Romai Papanac zabni, hanem inkab azt az mely prædicator, elete fortaig erősitenni kől. Mert ha azt, az mit az Apostoloc es Prophetac hirdetec, rontanni (az mi tauul legyen) akarna, nem sentenciat mondani, hanem inkab, teuelegni iteltetnec. Es Zozimus Papis ily szol: (25. quæ. 1. cap. contra) Az attyaknac vegezese ellen zörzöny valamit, auagy azt meg változtatny, meg ezek meltosagatul sem lehet.

Dist. 19. c.
ita domi-
nus.

Es Gratianus az oly vegezes leueleit mondgya, hogy kől vennunc az Papaknac, az mellyekben sem az előt való attyac ellen sem az Enandeliomi paranczolatoc ellen valami nem talaltatic.

*De meg tilthattyae azt az Papa az mit
az iras meg nem tilt?* *Ta.*

TAgadgya ezt Benedek Papa az Grandensis Patriarchanac tót feleletiben (cap. 27. q. 2. c. lex diuina. &c) Az ő igei imezek: Miért tiltatnec meg, mellyet soha az Z. iras tilalmazni nem hagyot.

*Hat az Romaiszeknec vegezese ha az
vegezes kőzben vetek eset benne, nem for-
dittathattike iobra?*

IGennis Mert ily szol Miklos Papa, az Mihali Csaszarhoz írt leueleben monduan: Az Romaiszeknec vegezese nem tagadgyuk hogy iobra fordethatni, mikor attul valami auagy el titkoltatic, auagy mikor az, az cleteket es az üdöket auagy az nehez szükségeket meg gondoluan engedelmeszen akar valamit el vegezni. &c.

Az Hilarius ki az Romai Sinatnacfeie volt (ut est e. 35. q. 9. c. quod quis) ily szol: Ha ki miben szabadsag kiuul vetet, auagy az ő eleitől lattia hogy vetec eset, ha az maga vezedelmet el akaria tauoztatni karhoztassa azt, Mert mi nem akariok hogy senkijs gyakorolya az bozuallasnac ke-menfeget, de ha ki az Isten dolgaban vagy vakmerősegből, vagy valami czil kiuul való czelekedetből vetkezie vagy ő maga, ha mit illetlenül czelekődöt es az semmisetreny nem akaria, valamit massal le nem tetet, magaban talalya fel.

*Mit ertez az Templomoknak ily szor-
galmatos el ayanlasarul, es meg szentelese-
rül, mely leuel az Papasagban tellyességgel
szükségesnek allittode azt?*

Bb2!

Nem

NEM alitom: Holot az Romai Kelemen Pápa effele Ceremoniakról, semmi emlékeztet nem teszen, hanem czac az imatlagokról, kiket ez ily meg szentölésnek kól lenni.

Illendő es haznos helleken vgymond Kelemen Pápa, (de consecr. dist. 1. cap. ecclesias) templomokat czinalyok, melyeket lsteni imatlagokkal megh kól szentölni, es mindenekben lsteni könyörgöfőcc által, lstenne aianlatagott Papokat kól helhez tetni, &c.

Mit ertez az Kelhek felől kikel az Vr Vazoraianak kiszolgaltatassaban mar regenkeztene elny?

CZAC egy Iambor sinez ki az Templomban nem kianna, hogy mindenec illendő keppen lenne. De az kegyességnec feiet, az külső ekefőccben es kezfőccben helhez tetni, az keresztyen lsteni felelem meg tilt. Eből vagyon amaz Bonifacius Pápa panaza, ki (vt est de consecr. dist. 1. cap. Vasa) megh kerdetetuen ha szabad volnac fa edekben megh szőrzni az szentséget: Meg felelt: regőten az arany Papoc Kelhekkal eltenec, mañ vizontac az fa Papocarany kelhekkal elnec, &c.

Mit ertez az zentelt Vízről, harangok körefzűsgerül, es egyebezekhez has somlo baluanyozasokról?

NEM ioknac mondatnac ezek Erasmustul, az Beda verkeinek előszamlalassaban: es meg az Alberi-

cus de Rosate tulis, (in dictionario super verbo Campana) kiknec estelmeket miert hogy azok lsten igeietul, es az igaz Egyhaznac itiletitőlnem különöznek, bizony nem kellett volna meg vetni.

XXIII.

AZ FOGADASOKRVL ESKÜ. LEONKÜLEON FELEZER. ZET EKRÜL.

Mindeneknek előtő ez kerdetik ha az sok különöző lsteni szolgalatnak auagy Barati zőrzőfőccnek rendelési az Christustul auagy az Apostoloktul paranczol, tattanake?

TAgadtatik ez, holot az leg első Egyhaznak Papi rendi ez lsteni tizteletőket nem tudta, az mint iria az egyhaz terherul irt könyunec szőrzőie Cap. 12. 9 L.

Akarnam azért meg tudni, meg az Romai hitőn való emberekis miczoda ertelemben löttene legyen ez sok baluanyozo zőrzetőkrol es azoknak felelemmel való meg böbczűllőirul?

In vita Ph
II. non pro
cul á fine.

184.

De Votis ac Ordinib. varijs.

Az Masodic Pius Papa felől írja platina, hogy hadta eztis az értelmes mondasoc közöt kikkel pelda bezed szerentelt, Minden emberi meltosaggal e töltetett szörzet okosag nélkül szükös,

AZ valasztott Cardinalok az harmadik Pal Papanac adót tanaczokban, az egyhaz meg tisztoztassarul, az többi közöt azt mondgyac: Az conuent rendeket, itillyek hogy mind el kel bontani: Mert sokan oly igen megh vndokodtanac, hogy az külfő rendeknek nagy botrankozasara vadnac,

Anshelmus Marchiaban, Huelburgi Pispök negy Zaz esztendővel ez elözt azt írta, hog, sokan czodalliac ezt az soc vylagot, az Isten egyhazaban az Papoknak enni sok rendit. Az Baratoknac enni sok nemeit, az ellenköző Isteni tizteleteknek, enni sok különözö, formait, es hogy az kereszttyeni Isteni tiztelet, enni sok talalmányokkal változator meg, es enni sok vijtörüennyekkel es zokasokkal haniatratot, &c,

Az egyhaz terherul itt köniunec szörzőie. (13. 6. 6.) így szól: Az lelec niluan mondgya, hogy az vtolso üdökben elszakadnac nemellyec az hittul, halgatuan teuelge seknek Lölkihoz es ördögi tudományokhoz, kik kep mutatásbol hazugsagot szolnac, es kiknek meg billegeztetett, az az meg egettettet, es meg veztegettettet lölki ismeretek vagon. Feddijis őket mikor azt mondgya hejaba valouatottetöc az Isten paranczolatlyar, az ti talalmányok kedüeiért kep mutatoc, iol iouendölt ti felölletec Esaias monduan: Ez s nep ayakiual tiztel engem szinük penig tauul vagon en tülem: oknelkül tiztelne penig engemet tanituan oly tudományokat mellyek emberc paran-

De Libert. Christ. Cerem.

185

paranczolatl. Minden plantalas penig mellyet az en mennyei attyam nem plantalt ki szagattatic.

Imeg (cap. 13. § 7. Negyedie állapot peldaztatot az Tintyrai egyhazon, es az) lezabel Alsfszonnon, mely az kep mutatas, es meg az ösztouer louonnis, az kep mutatoknac gyülekezetiért kik az egyhazban az hiufagos diczöfegert beuelködne, magokat nyaualiakban es böytölésekben gyakorollyac, hogy ösztouer en largudgyanac, es az emberc elöt szenteknek ittassanac: Azert elvetek az óiutalmokat. Es is meg: Regen az egyhaz viaskoduan az kegyetlenekel, es külfő ellensegekkel, neueködikes erőssedic vala, most penig pulztittatic lassan, az magok igazsagaban bizakodot es kep mutatok, mint hon valo ellensegc által kik pasztorok helet farkasoc, vilagossag Angyeli helet Sathan Angali, Christus szolgai helet Antichristus előiaroi.

Jaluesseg szörzőe az barati elet nem, auagy magan valo szörzetnek köueteffe, mint nemellyek tartottak?

EGy cslalni sem, vöitö ezt ezabe Cassander ki az ő tanaczkozasaban (Arti. 25. mely az barati szörzet rül vagon) így ír: Ez eletnek nemeben ha az szörzők nec értelme meg tartatik semmi nincz az mit fedhetne benne meg, az barati eletnek igen nem io akaroiis, ha nem inkab talal abban az mit chudallyon es diczerien, czac hogy felre köl tenni az hamis veleködést, es modnelkül Concliuul valo bizodalmat, hogy ez czelekedetekben remenseg ne gius in lo, helhezetteffec mellyet czac az Christus erdemeben kelle cis Com, ne helheztetni, Mely hamis veleködne, es modnelkül c. 118.

valo

Tom lib. 4
dist. 4 q. 3.
Item secūda
da secūda
quæst. vlti-

ma, art. 3.
Antōinus
in historijs
parte 3. ti-
tulo. 23. c.
1. §. 1.

Concliuul
gius in lo-
cis Com,

c. 118.

valo bizodalomnac minden külső chelekedeteknek, es Ceremoniaknac megtartásatul tauul kől lenni, meg az er- telmesb, es bölczeb barátokis, ez barati eletrul vgyan ezentertic, es irasban vallyac. Mert így neminemü Z. Ferencz szörzetebeli barát prädicator, mi üdönkben illy é- irast hagyot, ezt vgymond tauoztatni kől, hogy ne hel- beztetessé igasság, az az iduesség effele szertartásokban, az az, ne velye valaki hogy igasságot, bűnnec boczanattyat, es kegyelmet érdemel effele szertartásoknac meg tartása al- tal.

Azert az barát meg tartuan az ő regulaiat, ha azt alittia, hogy ő az által Isten előt igasságot nyer, az teudólóg: amas Christus mondása szerint Matth: 15. Heaba tisztelne en- gem emberiparanczolatokkal. Így kől erreniaz egyház- nac minden rendőletrul, Ceremoniarol szertartásról. &c.

*Az iduőségnek kívanoit hat nem kől bi-
zonios rendőknek regulaihoz kötelezni?*

NEM kől. Mert Isten mint az egyház terhe- ről itt kőnnec iroia cap. 13. § vlt: mondgya) ke- gelmessen hozza hailot az emberi gyarlósághoz, ho- gy meg az kik ez világban akarnac elnijs, az iduőségnek alapattyan lehetne, feleséget veuen: örülueni: valarol- van ez világot é'uen, de olyanok legyenek am mint ha semmiec nem volna, mintha nem örülnene. &c.

*Hogy vallyon külbmb alapattya vagyone-
mast az barati szerzetnek, es az Clastro-
moknak, hogy sem mint regen volt?*

Külbmb

Külbmb vagyon bizony: Mert regen az Ca-
lastromok, scholak voltanac kikbül az egyházi szol-
galatra melto emberek vetettene ki mint meg te,
ezik az Pelagius Papa leueleből (ad Antoniam patriciam
et Deciam.) Engedgei vgymond, az Isten, hogy affelek legé-
nec ezek, kiket mi abban az ruhazatban taplalunc, auagy
ackik az Calastromokban neuekődnec, hogy kik öreg ko-
rokban, es io cletekben, nem vöröngeseknek tisztire, ha-
nem Papsagra emeltethessene.

Es ismeg vgy elli az Clastromban, hogy papsagra legy
melto, sokideig tanullyad, mellyekre az vran egyebeket
tanítani akarz. &c.

Melly igen elvaltozot legyenis az barati rend meg ie-
senti Cassander az ő tanaczkozasaban (art. 15. sub finem)
igy szoluan: Melli igen el valtozot legyen az barati rend az
ő első eredetitül, es mely nagy gonoszul valo elesekkel
yndokettatot es förtőztetet legyen meg, magaban eleg
niluan vagyon. Mert lassan az igaz Isteni tiztelet balua-
nyozassa, es az Isteni tizteletnek heaba valo kepeue valtoz-
tatot: es neuelkőduen az gazdagfag szallot az kegyesség,
es annac helere az Ceremoniaknac all orcaia tetetöt: mel-
lyekben felte alatuán az igaz kegyességnek czelekődetit, az
tellyes Isteni szolgálatot helhezterik vala. Melly Ceremo-
nyaknac heaba valo megh tartása sok barátoknac, oly igen
megkiczinítőtő es meg homalosította az igaz Isteni tiz-
teletöt, hogy maid sohul vlatatosb, es nagyub szabadsagu
elet, nem talatathatic, mint az Calastromokban, vgy hogy
nem czuda, ha (az minem ő most az barati elet) sokan gyű-
lölik es szidalmazzac azt. Nem kerlem, mind az által, ho-
gyan azon gyülekezőetőkbeis, ne legyenec Istenfelő fűfiac,
kie ezt, az barati eletnek meg förtőzteteletis zannyc, es ez

Cc

elet

cap. 16. §.
1. c. de prae-
sentium.

élet nemet az fő eredetihöz hasonlout kiuan nyak tennő.
*Vallyon regenten apacza ruhaba öltöztette-
 neke, es föl szentöltetteneke affele szűzek,
 kik meg gyermekek, es nem eleg erős
 okossaguak voltak?*

Cap. 20. q
 1. cap. San
 timonia-
 les.

NEM. Mert az Carthagobeli harmadik Gyű-
 lesben el vegeztető volt, hogy az Apaczak negyven
 eztendőkor előt, Apacza ruhaba ne öltöztessenek.
 Az vnan huszon öt eztendőre szállot, mint meg tezik (ex
 cap. 20. q 1 c. placuit. Item cap. Virgines.

*De vallyon szabade az meg nem erőssödöt
 élet korban, es eztelenseg által löt
 fogadaft vizza hinnya?*

IGENIS zabad, kiualkeppen ha az fogadis b-
 lsten akarattyaual, es lelki esmerettel ellenkőzik: amaz
 mondas szerint (22. q 4.) Az gonoz igeretekben szegő
 meghűtődöt, rut fogadasban változtasd meg vegezese-
 det: az mit ertetlenöl fogadtal ne czelekőd meg. &c.

*Ismeg: Iob nem fogadni, hogy sem azt fogadni, az mit
 nem kiuan az, hogy neki meg fűzettesse, ackinccigertetőt.
 Ismeg az Eliberrómi Gyűles vegezese azt mondgya:
 hogy az okosság nélkül való vegezest diezitetessen el köl
 bontani, mert nem leszen meg szeges: hanem az vakmer
 rősségnek iobra hozafa.*

Nemis teznec eleget affelec az ő fogadafoknak ackik
 meg tartoztattyac magokat, az törvény szerint való haza-
 sagtol,

sagtol, ha ezenközben förtelmességnek langyanal gyulla-
 doznac: holot az testnek szűzeffége nem tartatic meg. vñ-
 dok elmeben: vt habet rubrica 32. qu. 5. cap. si Paulus) Es
 meg lehet hogy ha kie testi kiuanlag szerint, valamellik gi-
 ulladozasban győniörkődne, ha meg nem illetjs á testet,
 vñdok erőszak tetellel, mind az által el fut az tisztaság az el-
 mebul, 32. q 5 cap. nec solo rati.

XXIII.

NEMELI PAPASINNE.

PEKRÖL.

*Mi tetzik neked az Vr napianak innepe-
 rul az mint hinnya szoktak, vallyon az el-
 ső zörzönék akarattya es rendőlese
 szerint illettike azt?*

NEM. Mert azt az innepet Orban Papa, az
 Christus testének eledelére s. nem mutogatására, es
 zellyel hordozására rendelte. Mert így vñnac effelöl való
 irasanac ighei: Igieközze (az emberek) magokat kegyes
 czelek ödettecel kezeteni, hogy az dragalatas szentsegen
 való reszesülett meg erdemlyek azon az napon, es vehesse
 azt tizteletes felelemel, es annak ereie által nyerhessek meg
 az kegyelemnek öregbületet.

Cassanderis az ő tanaczkozasaban (Art. 22. Az Vr Va-
 czoraia zellyel hordozasana titulusa alt) így szoll: Az Vr
 napianac innepetul bizonynyos, hogy az Orban Papatul,
 nem az szentsegh szellyel hordozasara rendeltetett, hanem

arra, hogy szamasban gyűllienek özüő: es hogy az ember-
ek az kegyes czeleköderek által vgy kezeczek magokat,
hogy abban az draga szentsegen, azon az napon rezesül-
ni, es azt tizteletes felelemmel venni, meg erdemllyek, mert
igy vadnac az vegezefnec igei, az mely rendőlefre ha vizza-
teres lezen, nem velem hogy semmikeptelenseg effek.

*Igazan mondatik az szűz Maria foganta,
tásának napian, hogy az, az Istennek aldott
Annya eredendő bűn nélkül fo.*

gantatot legyen?

HOGY nem igazan mondassék ez, ide föl az
eredendő bűnről való articulushoz megh bizonyit-
tot. Róvidsegnec okaert azért oda ítelem hogy i-
gazicزالak.

*Mit ertez az Jubilausrol, örüendetes niu-
godalmu extendőrül, vallyon az Apo-
stoloktól való származása va-
gyone annak?*

NINczén. Mert bizonyittya Platina, hogy az
harodik Bonifacius Papa (az Moises Inbelzufsanas
peldaiara) az ezer haromszaz extendőben rendőlte
Romában, hogy minden száz extendő-
ben illetteffek, es ő azon az ezten,
dón leghezőr
illette &c.

XXV.

AZ SZENTEK SEGET SEGWLHIVASARVL.

*Segetsegül kőlle binnia Mariat auagy
mas ez vilagbul ki mult szenteket?*

SEMmikeppen nem. Mert (vgymond Epipha. In descrip-
tione heræ
ta paranczolta, hogy ember imattassék, nem hogy asz. sis Collyri-
szoni. Draga eden vgy vagy on az Maria. de ő aszszoni dianotum,
emberis, es egy szalnira nemis valtozot meg termiszetiben.
Legyen böczőletben Maria, az attya á Fiu es az Z. Lelek
imattassék. Mariat senki ne imadgya: Nem hogy aszszont,
de meg firfiat se. Istennec tartozunc ezzel, az szentőleffel,
meg az Angyalok sem erdemlence ilyen diczőitett. &c.

Es ez életbul ki mult szenteket miért hinanc segetse-
gül, holot azoknal nints tudua az mi dolgainknac allapat-
tia. Mert így vagy on írta (c. 13. q. 2. c. qui diuina, in appen-
dice.) Az halottakrolis kérdés vagy on, ha tudgake azokat
ammellyek it az előkről czelekőtetnec? Esaias meg felel
az nyomorult népnek szemellyeben, Abraham az mi At-
tiane nem turta Esa. 63.

Voltakis mindenkor szinten az Papasagnac főtetse-
gebeis, kik az szenteknec baluanyozo tizteletit es seget-
segül hivaalat nem iouallottac.

Bonauentura (in 3. sent.) azt mondgya hogy őnunc
köl magunkat, hogy az szűz Maria meltofogat öregbituen
fia diczősege ne kissebedgyek, es így ez által az Ania ha-
tagra ne indettassék, ki inkább akarja a fiat magasztaltatni,
hogy

hogy sem magat, vgy mint az teremptót, az teremptet al-
lat. Es amaz ellenutefreis, melyben mondatik, hogy
az ania tisztelge az fiurais nesz meg felel: Hogy nem kől
az Anianac tulaidonittani minden tizteletet mellyel az
fiuac tartozunc.

Alensis (q. 92.) azt írta, hogy czac az Isten kől
imadnies segetsegül hinnia, eshog az szentek inkabaz
imatkozok refzerül vadnac mint segetők, hogy sem annac
refzerül acki imatratie.

Igy volt az nagy Carol Czaszar vduaraban egy nemi-
nemő Spanior, ki az Taurinomi egyház conduifefere
bizatatuán, Laios Czaszar idieiben, az kepek imadafa ki-
uól, meg az szentek segetsegül hiuafatis karhoztatta (ut ex
Iona Aurelianensis refutationibus apparet.)

Az Turonensis Hildebertus az 1120. ezendőtaiban
oltalmazta Agoston értelmet, ki az mondta, hog az szen-
teknelelkők nem tudgyac, mi czelekedetie ez életben, es
ebbül hozta ki ez az iras szörző, hog heabe valok amaz lira-
niac mellyekben könyörgünc, hog az szentek mi errünekő
nyörögienec, holot sem hallanac minket, sem nem tud-
gyac mi czelekedetie nalunc.

*Miczoda teuelgesek lettenec azért az Pa-
paságban ez ideig az szentek segetsegül hi-
uafafelől?*

ELő szamlallya azokat Cassander az ő tanacz-
kozasaban, az szenteknec erdeméről es közbe iaras-
tul valo 21. articulusaban. Mert minek vtanna akar-
tyat, ki nitatkoztatta volna, mint itillye hogy az szentek
segetsegül hiuafat io modgyauul mentegethetni, ezis mód-
gya:

gya: Mind azon altal ezis vallani kől hogy az közbe iaras-
nac es erdőnnec szinyo alat, sok es nagy teuölgesek bure-
tottak el, az köffegnec elmeiet es erkölczet, kiknec arra ne,
mely tudos embereknec, magok gondolatlan irafok, es mő-
dasokis alkolmatoffigot adot, es giuitotta azt, kiket leg e-
lőzöris nagy szorgalmatoffiggal iobbakka kellene teüi, &c.

Elő teuölgő értelem imez, hogy az Istenelen es bü-
nökben heuerő emberc, &c. Vakmerőkeppen biznac az
szentec erdemeben, spenitentiat tartuán nem adgyak mel-
leiek Istenhöz valo könyörgeseket, &c.

Masodik deuölges ez, hogy vgyan nem ala valo embő-
rőkis bizonyos szenteket conduifelőuul, es oltalmazouul
vala zottanac magoknac, es azoknac erdemekben, es köz-
ben iarasokban, inkab helhezettettek remenfegetek, hogy
sem az Christus erdemeben: Igy meghomalyosituán amaz
egy Christus közbe iarasnac tiztit, az szenteket, es kiualt-
keppen az szűz anyat, ültettek helere.

Sőt voltanac vgyan fő emberckis, kik azt montak, hog Gabr. Biel,
amaz, ammit Asuerus Hesternec igert volt, hogy ha kerne, in Can. l. 6.
bat Orszaganac felet neki adna, Marian tőlt volna be, ki, 8.
nec arra Isten az ő Orszaganac, mely itilletből es irgalmal-
sagbul al, felet, az az, az irgalmassagot: masodic rezer az bi-
rodalomnac maganac tartuán. Innet vannac szellyel az
szűznec tulaidonettattot amaz neuek, Mennoei kiralne az,
főy kiralne affőy es irgalmassagnac anya, életünk es reme-
günc az Eghaz vilagossaga, göduifelős közbe iaro. Mel-
lyec noha io magrazattal heleben maradhatnac, mind az al-
tal azok nem mindékor iudnac minden tudatlanoknak es
ostobaknac ezekbe. Mit mongyunk arról hogy az egez Sol-
tart, valahol Vreus volt benne, ki törőluen azt, az szony
neue oluassok hogy fordítottac. Sőt erreis kől az dolog,
hogy meg a mennyegben vrlakodo Christusis, Anya bir-
toka

toka ala vertetik: az mint nemely egyházakban inekeltetik. Kérd az Attyat, es paranczoli fiadnac, Oh boldoggyermec szülő, mi bűnűnk el vcuóió, aniai meltosagbul, paranczoli Iduóztónec.

Harmadzor törtinik niha vetek á szentek erdemibeis kiknec nemellyek szentőleste es meg valtafra valo erőt latatnac tulaidonitani, mely czac az ember Christusnac maganac tulaidona, kinec bússégebül mindniaian vettünk, es kinec kekeiuel meg giogyettatunc, &c.

Ezis nem ritka teüölges, hogy az regi es bizonyos szenteket nem sokban el hagyuan az kőz nep az Viakat es esmeretleneket figyelmesben, es szorgalmatosban tisztely, kiknec szentsegek felől homalyosb bizonyag vagyon, es nemellyek czac meg ielenesek által ismertettek meg magokat, es megh nemellyek felől ha voltake ez vilagon vagy nem melto ketsege lehet: kiknec tiszteleteket, az Historiak talamani, es az czuda tetelek czalardsagi, czudalatosan föl neueltek, mely talalmányok meg az bizonyoz szentek Historiatis meg rutettottak, kiker minden maga akarattya szerint szörzőth.

Ezekhoz való lehet imezis, hogy az kősségnek balgagtagfaga Isteni tisztiteket tulaidonit az szétőknek, vgy mint mikor az Templomok, oltarok, aldozatok Papfogok, fogadafok, innep napok, nem emlekőzetekre, az mint az regyek szoltanac, hanem tisztefsegekre, es az szenteknec szolgalattya tartatnac szentőltetnec, mel teüölgest Agoston ottan ottan ha misit, De Ciuit. Dei lib. 22. cap. 10. Item, Durandus lib. 8. cap. vlt.

Igazan bizonyittatike az szétőknek segetsegül hiuasa az ellenkőző feltül, amax la

kab

kab Patriarcha mondasaua: Imatassék az en neuem őraitok?

NEM: mert az mint meg iedzette Vatablus, vetek eset az regi fordetasban: Mert így köllöt volna fordettani: Hiuašsec ő bennec az en neuem. az az, ez vtan hiuataššanac az en fiaim es az en eleimnec fia, mely iele vala az fiakka valo fogadašnac, az mint hogy akkor fiaiuais fogadgya vala Iacob ezeket az ő Iosephul valo vnokait. Mint mondatie rea hiuatni, auagy (az mint vgyan azon ige esmeg elő hozatie) hiuatni az firšunac neue felešegin: mert az felešeg az seitül, ki alat vagyon, vezetneueztetet.

Es hogy hogy hozattathatic az ámondas az szentec segetsegül hiuasanac meg bizonyitasara, holot vallast tezenec az Papas Doštoroc, hogy az o Testamentomban meg nem volt szokasban az szentek segetsegül hiuasa, mert az attyac meg akkor az Limbusban leuen: nem voltac szinten boldogoc, es ezért Abraham es Iacobis nem tudot az őney felől. &c. Eccius, az ő kezbeli kőnueczkeieben az szentecti teletitül valo Articulusnac vege fele: Es Valentiai Gergelis az ő oltalmazo kőnueczkeieben Heribrandus doštornac az Papasag sok fele baluaniozašatul valo vetekődele ellen fol. 39. ismeg Dionisius Chariusanus super 23. c. Luca post medium.

Semmi bizonyios es niluan valo mondas nincz hat az irasban az sentec segetsegül hiuasarol kihőz az tibolgo hüt tamazkodbatnec?

Dd

Bi.

In rationa
li diuino-
rum.

Bíszony ezac egy sincz. Vallást tezen erről Eccius ki mikor az ő kezbeli könyvetskeiben, az szentek segetsegül hiúsat minden tehetsege szerint megakarta volna bizonyítani, vegezetre az igazság erejével, es lelki esmereti őztőnevel kezeretuen mond: Niluan valókeppen nem paranczoltatott az szentek segetsegul hiúsa az Z' irasban. Nem az O Testamentom ideiben, mert az nep annelkülis hailando vala az balunyozásra. Es az Atiakis meg Limbusban leuen nem voltac boldogok Esa. 63. Az Abraham nem tudot minket, es az Izraél nem ertet minket.

Az Euangeliom ideiben sem volt paranczoltatua ezert, hogy az megh tert poganyok ne alettanac azt hogy ők ismeg földiek tizteletire vonyartatnac, es így, ők reghi modon az szenteket nem vgy mint gondviselőket, hanem mint Isteneket imattak volna, mint Lycaonyaban Palmak es Barnabasnac aldozatot akartac tenni, &c.

Toabba ha az Apostoloc es az Euangelistac azt hirdettek volna hogy az szentöket segetsegul kól hinya, keufsegul tulajdonittatott volna nekik, mint ha ők halalok vtan azt kerestek volna. Nem akarta azért az Z. Lelek Isten niluan valo irásokkal az szentek segetsegul hiúsat tanítani, hanem ilyen hitben megerősödteket, tanitot az czudattelek, es szentek segetsegi által, hogy könyörgest őntuen eleikbe, kól őket tiztelni. Noha különözö tiztelettel hogy sem az Istent, akit imaddással valo tiztelettel kól tiztelni: mint Manat fölliebben valo szolgálat, es az szentöket szolgálat, a mellis igen beuólkódó cselekmelmámadásnac mondatik. Eddig szol Eccius.

Ez imaddással valo tizteletnek es szolgálatnak

nak

nak külömbseget, miczoda melto.

! sagunak itüled?

SEMmi melto sagunac. Mert Suidas es Valla Lórintz (amaz Görög, ez deak nyelunec ertőő) es ezeket, követtő Viues Laios, ki úis igen tudos ember volt, ez külömbseget tellyesfeggel meg vetik, es valogatas, skülonőzes nélkül akariak hogy ellyünk ez imaddással valo tizteletnek es szolgálatnac igeiuel, es ezt mind az Görög nyelunec megh probaltatott ertőibul, s mind az irasbul niluan meg bizonyittak.

Vallyon mit ertett az (Papas) Fricius Andras, erről az (papas) Eccius mondasarul?

EZeket ha szorgalmatosban meg tekinted, vgymond Fricius Andras, nem ok nélkül czudalhatod hogy Eccius előb azt monta, hogy az Attyac az Limbusban imatkoztak az ő maradékiokert, saz vtan Elaias cselemből azt mondgya: hogy az Abraham nem tudot minket, es az Izraél nem ertet mi felőlunc. Mert hogy hogy könyörög valaki azért, akit felől nem ertt akkit nem tudt. Az miket toabba elő hoz az ő Testamentombeli nepnec balunyozasta valo hailandosaga felől, es az vj Testamentomiaknac velekedésekrul, ha mit Hallottac volna az szentöknek könyörgessel valo segetsegul hiúfokru, bar igazac legyenekis, nem elegge magyarázzak meg az kerdest. Mert, mint lenne, ha ki nem tenne emléközeter, az szentek segetsegul hiúfarul, es elő hozna azokat az okokat, mellyek külömbsegesen bezelgettetne vgy mint, hogy azok nem tudnak minket, nem ertet minket, mint Elaiasbul megh

D d 2

mon

montok: hogy egy legyen az közbe író Isten közöt és az emberek közöt, ki miertűnc könyörögh, hogy ő legyen igazság és vt, mely kiúul ninczen más, ki által az Attyához köllő ön iutni. Ezek nem zebbeke azoknak, az mellyek Eccius tol mondatnac. Ha valoban mondgya Eccius, hogy nem paranczoltatott az iZ. rasban az szenteknek segetsegul hiuasa, sem az ő sem az Vj Testamentombeli nepnec, valyon nem köuetközike ebből, hogy nem szükség az ő segetsegul hiuas, mely nem paranczoltatott meg. Bizony ammellyeket az Istennek fia hallott, az ő Z. Artyatul, azokat mondgya hogy mind meg hirdette nekűnc. Az mit azért meg nem hirdetet, azt az Artyatul sem hallotta. Miczoda törüennyel vetteti azért, az Isten nepnec nyakaba, enne az dolognac szükség volt, mely sem az Artyatul nem hallattatott, sem az fiutul nem hirdettetet, sem semmi menyeyi ígerettel nem eköfsittetött. Mert ezek köuetköznek azokbul mellyeket Eccius irr, vgy hogy ha azok meg engertnec, ezeknekis meg köl engetetni, Tiltnac szelylel az Isten mondatia az imatkozásban valo ketelkődéstől: vgyan azonok kiannac tülüne azokban hűtbeli alhatatosságott. De az hűt Isten ígeiebul vagon. Toabba Isten ígeieul paranczoltatott nekunk, hogy Isten híjok segetsegul az Christus neueben, kinec közbe írasa által szabadságunk lehet nekűnk az Attyához valo menetele, es kinec conduiselesebul mehetűnk az kegyelem szeki eleibe. Ezek niluan valok: ezek az Apostoloknak es Prophetaknak beszedeckel es példaiokkal bizonytattanak meg. Az egyeb szentekről pedig mi vagon thöz hasonlót

De lam Eccius azt mondgya hogy a szentek segetsegul hiuasa czoda terelekkel
eröfsittetött meg t

Előb

Előb meggyen vgyan azon Fricius illyenkeppen íruan: Az mit Eccius mond az szenteknek czoda terelekre es segetsegerul, nem oly dologh kívül valami tudomannac köllene epettetni, az Istennek egyházában, melyben az ki szol, tartozik szolni: az mint Z. Pcter mondgya Istennek beszede, Istennek mondasit. Mellyek ki uól ha mely Prophetá ideghen Isteni tizeletre kiztuen, ha szinten iegeket es czudakat iöuendölőis, mellyec meg törtetnec mind az által paranczoltatott hogy meg ölesek Christus penig regen meg iöuendölő, hogy tamadnak olyanok, kik iegeket es czudakat reznek, hogy meg az valasztottakatis, ha lehetne, teudölgessre vinnek, es hogy azok tul oralmaznank magunkat, intet. Tuduan vannak azokis, hogy a Satan, szokta magát vilagossá Angyalau változtatni, es hogy az Lőköket meg köl próbálni ha Istenül vadnake. Honnet vehettyók penig bizonyosb ismeretis, az lőköknek, mit az Isten ígeiebul t &c. Eddig szol Fricius Andias, ki egyebkend Romai hűtőt vall.

XXVI.

AZ KEPEKR WLES AZ
BALVANIOK RV.L

Mindenkoron szokas volte az egyházban az kepeknek imadasa es tizeletis?

NEM volt. Mert Gregorius Magnus ideieiben az ábaluaniózas megerőt nem vet volt neha
Dd 3 mar

mar, megh lőt dolgot ientetenece okaert tartattanac es
 De consecr szennetertenece az kepec. Ez tudua vagyon Gergely
 dist. 3. cap. Papa leuelebül, melyben az Marfilai Seuerus Pispóknece
 perlatum. ilyen igekkel ír: Meg hozator vala mi hozzanac, hogy ma-
 gad gondolatlan buzgóságul föl göröduen, az szentec
 kepeit, ez mentseg alat, hogy ne imadatnanac el törted
 volna. Es bizóira hoğ azokat imadni meg tiltottad. diczer
 eücbenned, hogy penig el törted, seddettük, &c. Mert
 külömb dolog az irast imadni s külömb az iras által mit
 köllöfse imadni, meg tanulni. Mert az mit söröz az ol-
 uafoknac az iras, az paraszt nezőknece azont szörzi az kepe
 mert abban meg az tudatlanokis lattiac mit köllön czele-
 kődniak, abban oluafnac ackik az irast nem tudgyak. &c.

*Szamlald elő egy nihan Papas iras teüök
 ertelmet es iteletit az kepekrül es azoknak
 tizteletirül?*

HOgy az kepek tizteleti regenten nem ioual-
 lattator legyen, bizonsag Bartholomæus á Cassiano
 monduan, hogy ez lőt harmadic Leo Czarzar es ma-
 In Catalo-
 go gloriæ
 mundi par,
 3. cons. 45.
 fodik Romai Papa ideieben Antonius által. Florent. 3.
 suæ summæ parte, tit. 12. c. 9. §. 1. 2. & 4.

Erasmus (in Catech.) írta, hogy mind szinten Ierony-
 mus ideieig voltanac igaz Istenfelelmü hisziac, kik az
 templomokban semmi kepet nem szennetenece, sem irot-
 tat, sem faragtat, es szöuettet, meg magait sem az Chri-
 stuset.

Bauarisi Auentinus írta, hogy az nagy Caroly Czarzar
 Frankofurt Varosban özüő hitra az Olaz orszagi. Nemet
 orszagi es Gallyai Pispókóket, az Romai Papa kéuetinece
 jelen

jelen letckben; es hogy azoe által az Görögöknece, az ke-
 peknece imadafarul Valo vegezeti, semmisetertenece.

Cassander Görgy az ó tanaezkozasaban (az kepekrol
 es baluanyokrol valo titulus alatt art. 21. yigy ír: Az szen-
 tcek kepeit az mi illetibizonyos hogy az Euangelium hirde-
 rettelenece kezderiben vala menni ideig az körözttyenece
 kőzöt, kiualkeppen az egy hazakban nem volt az kepekkel
 valo eles mint Kelemen es Arnobius irasabul meg tezie.

Epiphanius bizoni igen szugolodic nemely aghnknőac
 babonaskodások ellen, kik az szüz Maria kepet szellyel
 hordoztat, es annac Collyriciommal aldortanac. Ho-
 net vagyon vgymond ez á baluanyozo szorgalmatosag es
 őrdögi igyekezet. &c. Sőt az Ierusalemmi Ianos Pís-
 pókis bizonyos hogy ő tülö meg seddetteteret, hogy az ő
 megyeienek imarkozo ten ptomoezkaraban raltata volna
 vagy az Christusnak vagi valakinek masnak kepit, az Eccle-
 sia szokasa ellen Amelyertis azt az vaznor emlegeti hogy
 ő ketteszakasztotta. Mely igen izonyottanac legyen kedig
 az regie az egy haz kezdetiben, a kepeknece minden tizte-
 letirül, meg ientti csak az egy Origenezis, Celsus ellen
 valo irasaban, ahol azt mondgya: Lehetetlen dolog hogy
 az acki Istenet elmeri meg alazhassa magat az kepek elő-
 r: s nem csak ez bolondfag ha ki könyörög az kepeknece, de
 meg ezis az mikor tetetizate valaki, az kössig velekedese-
 hōz alkotmazzatuan magat, &c. Nemis vala akör hele
 amaz oknac mely nemellyektül elő szakor vettetni. hogy
 ez á tiztefeg nem á kepeknece adatie, hanem azoknac, az
 kiknece abrazattyokat ientti. Mert ez az szün szokot
 valo meg az poganioktul is elő hozatni mint iruan vagyon
 Arnobiusnal; ahol igy szolnac. Nem az refzet, araniat, ez
 listör, es egyebeket kikbül ez igyek ezinaltatnac tartiok,
 magokban Isteneknece, es Isteni feielemre melto lölkök-
 nec hanem

Origenes
 lib. 7. com
 ra Celsus.

nec, hanem azokat szolgallyoc es azokat tiszteltek ezökben, akiket be hoz a szentseges föl neuezes. Es a Lac-tantiushnak is így szólna: Nem az kepektől feljűnc, hanem azoktól akiknek kepekre czinaltattanak, es akiknek neuekre szentöltetenne: de hogy ez a tisztelet mely a kepek által adatik Istennek, nem elege legyen illendő Istenhöz, hanem hogy csak az babonas emberektől gondoltat legyen, meg az poganyoc közt valo ezes emberek is ezekbe vettek.

Mert iria Agoston hogy Varro azt mondta hogy az regi Romaiak touab szaz hetuen eztendónel baluan nélkül tiszteltek az ő Isteneket. Mely tisztelet vgymond Varro ha mostis vgyan volna, tisztábban böczültetnec az Istene. Es ezt az ő értelmet az többi kézör bizonyítja vala az Sido nemzetseggel is &c. Vgyan azont mondgya Kelemenis, hogy az köröztyenektől meg volt tiltua ez alnok mesterseggel gyakorlása. Neuezi vgy vgyon szep de gonoz mesterseggel, mely minc vtanna sokasodot, az teuölgeis öregbödöt. Es hoz előőuendő mondistis, mely azt mondgya: Ezeknek dolgok boldogtalan leszen mikor az kepeknek hizne. &c. Vgyan azon, mikor az Görögök közt kemény feddesek es nagy indulások lettek volna az kepeken, nemis tudnának magok közt megalkudni, nemeltyek az kepeket el tőruen es el rontuan, nemeltyek imadni paranczoluan; az Romai egyház az kepek el rontását tellyességgel karhozatta, azokkal valo elcsigpenig, mely mar az egez Romai egyházba es nem sokban ez egez vilagon be veretöt vala, tanaczul attá, hogy meg tartassék. Mely szokását az Romai egyháznak, ki egyenlőkeppen nem iouallya, mind az eltőretest s mind az imadást, az Galliai es Nemet orszagi egyházak, egyñihan szaz eztendó szorgalmazóssan köuettek, es igen otalmaztak, vgy

vgy annyra, hogy mikor az Nicza Varosbeli Gyűlésben Constantinus es Irene ideiben, az kepek imadasaral edñihan vegezések lettenec volna, es annac az Görög orszagy Synatnac vegezese irua Francofurtba (a hol akkor az Caroly Czafzartul, az Nemet orszagi, Galliai, Aquitaniai, Olaz Orszagi Pispókóknec nagy Gyűlést tartatot, egy nemőnemő Orgelirai Felix neuő Pispók ellen, ki Christust emberi természeti szerint, fogadot fiunac montra hozattatot, es Caroli Paranczolatya bul szorgalmazóssan meg oluastatot. Mely Synatba az Romai Papa köuertijs jelen voltac: az atyáknac nagy egyeffégeuel az a Görög Synat, amenybul a kepeket imadatni mondgya vala, nem iouallattatot es karhozattatot: vgy mint mely nem ezac az Z. irással, es az Attyac regi tanításaul, de meg a Romai egyház szokasaul is ellenkőznec, Mely karhozattatás beis irattatot, annac az Frankofurtomi Gyűlésnec vigezese közibe. Es arról az dologrul maganac Carolnac neue alat, negy könyu irattatot, kikrul Hicmarus Remensis Pispók emléközic, es azok közzül meg mostis vadnac az Vaticana könyu hazban, es az Gallianac nemely egyéb helyin, mely könyuek az napkeleti atyákrul elő hozot okokatis szorgalmazóssan meg fejtik, es az Romai egyháznak eddig valo értelmet is igen otalmazzak. Mely ertelelem röviddeden be foglaltat Gergel Papanac az Malsilii Serenus Pispókhöz írt leueleben, mely leuelet Caroli az ő irasaban elő hoz (lib. 2. cap. 23.) kincc az summaia. Az kepek az boldog Gergeltől, az Roma varosi Pispóktul imadatnijs s eltőretesti tiltatnac. Rőuidedé es ezessé írta penig meg Caroli ezt az Kepekkel valo eles, meretekletes értelmet. Az Kepek, vgmőd, hanc tartatnac, semmit nem artnac, Ha tartatnak is semmit nem haználnac, es mind az által ha ki adatic raitok, nagy ertelelem nélkül valo hiuszagot jelentnec, ha imadatnac penigh

vetket szóróznec. Mikor pedig az vtan az Romai Papac ez dologban lassan lassan engettenek az Görögöknek: az Gal-
liai es Nemet Ország Egyházak, ez értelemben es meretek,
Vide Am. letességben, mellyet elsőben az Romai Egyháztul vóttek
moniū de vala, es mely az Frankfurti Gyulesben iouallattatott vala, al-
gestis Fran hatatossan egyinihan szaz eztédőkön meg marattanac, mint
corum lib. az Galliai írás teuők könyveibul megh teczik, kik közzul
5. cap. 28. valo amaz tudos físiu az Aureliai Ionas Pispók. Igen e-
zelsen inter, vgymond, Cassander, az Gersonis, az egyhazi
fogyakozásoknac magyarazafaban: itillyetec meg vgmöd,
ha haznale az egyházban az Kepeknek enni sok külömb kü-
lőmb volta: es ha nem töb együgyűnek fordittatranake a-
zok által baluanyozasra. Es az értelmesb deak bölczekne-
kis, nem teczik amaz Thamas értelme, ki azt mondgya,
hogy az Kepet, vgyan azon imadással kól tiztelni, mellyel
az tizteltetik, akki az Kep által peldaztatik. Biel Gabrie-
lis igazab értelemnec mondga azokat ackic azt mondgyak,
hogy az Kepet sem az mint magan gondoltatik, ammen-
ben fa, kü, arany, ezüst, resz az, sem á mikor gondoltatik,
ielre nezuen, nem kól imadni, mert akar mikeppen legyen
gondolkodas arrul, de vgyan valami erzeneseg nélkül va-
lo ű, es teremtet allat, kinek az imadással valo tizteleter
nem kóladni. Hogy pedig az köröztyen Isteni tizteleter d
szenuedi az egyházakban, es imadkozo helekben az Kepe-
ket, nem szenuedi auegre hogy azok imadtassanac, hanem
hogy az hiueknec elmeiek azoknac nezelek által, föl indit-
tassanac, azoknac valo bóchütel es tiztességh tetelre, ackik
kepei azok es kiknek emléköztető ismeretsegekre vezerte-
nek. Ezekbül vgy mond meg teczie, nemely embereknek
balgatag teuólgések, kik oly nagy ahetatossággal vadnac az
Kepekhöz, hogy vgyan azt hizik, hogy valami Isten, ke-
gyelem es szentseg vagyon azokban, mellyekkel haralma
legyen

legyen az czoda tetelekre, egessegek meg adasara, es ebbül
emelkődne azoknac tizteletere, hogy az előb meg mondat-
tak közül valamit meg nyerhesse. Feddetic vgyan ezen
bul, nemelyleknek tudatlant együgyűsegek es értelem nel-
kül valóságok, mellyel örömsben imadgyak az szép kepe-
ket, hogy sem az rutakat, az Vjákat, hogy sem az regyeket,
auagy vizontag ökesb arannyal es barfonyal fölöltőztette-
ket hogy sem á mezeteleneket, alituan hogy annal szen-
tebbek, miuel szebbek, es az mint Bernhard mondgya: al-
doznac, örömsben az arannyal be fődettek nec, ahol inkab
lattatik az gazdagiságoknak hatara. Feddetic azoknak is ok-
talan hiúságok, kik magok gondolatlanul, fogadafokat te-
nek, es szarandok iarasra kötelezik magokat, hol imez hol
amaz egyházhoz, bizonyos kepeknek nezeferre, alituan ho-
gy nagyob szentseguet azok, imez egyháznál, hogy sem v-
gyan azon felek, masnal. Ahol pedig azt mondgya: mind
ezek külömb külömb fele babonas baluanyozasra menne-
c, melybe nem esnenec, ha az igaz imadagnac es szolgalat-
nac modgyat ezekbe vennek, auagy ha nem tudgyak azt, az
tanitást alazatossan vennek: vgy vagyon igazan mondatnac
ezek: de io volna, ha vgyan azok ackiktul kellene venni
ezt az oktatast, magok nem volnanac kezdői ennek az bal-
uanyozasnac, vagy bizony kereskódesnec okaert niha azt
az együgyu emberek elmeieiben nem öregbittenec, &c.

Vgyan ottan az többi közöt Cassander meg azt mond-
gya: Nemis lattatic előgendőne, hogy czac pradikallással
es intessel hiuattassék vizha teuelgezetul az kősség, hanem
hogy feideimeknec es Pispókoknac közönseges gondui-
lesek által, ez czelekődtessek, hogy mennel keuessebb zene-
bonauat lehet el vetessék effele teuólgések nec eredeti, Mert
valamig selyemmel, arannyal es draga kőuekkel föl ekef-
settetöt ozlop kepek tetetnek az templomokban le, az ba-

bonas baluanyofasnak veget nem kól temenleni. Es ke-
ueffel ez vtannis azt mondgya: Ezeket így meg gondoluan,
haznosnak tertzik, hogy ha arra hozattathatnak az dolog,
hogy amaz meretelethez való teres legyen, mellyet az
Gergel Papanac, es az reghy Romai egyháznak ettelmebul
az mi eleink, Galliaban es Nemet Országban tartottanak,
az kegyes seiedelmeknek es hü Paztoroknak conduiselese,
es munkaia által, mellyel az hazonis, kit az ekeffen írot ke-
pekbul vehet az kősség, meg tartassék, es az babanas balu-
nyozasis, azoknac nagy, es ettelem nélkül való tizteletiben,
es szolgafában, tauoztattassék, az az, hogy az megh lór
dolgoknak emléköztető ieleinec, s nem szolgálat ezköz-
nec tartassanak.

Mondgya touabba Cassander hogy meltan feddettes-
tör az kőuetkőzendő értelmesb deak bölcektől az Tha-
mas velekődele, vgy mind felelmes es veszedelmes, ki az
mondta, hogy az Christus kőróztit imadni kól, imadas-
nac tiztelet uel, tudni illik vgyan azon imaddassal, mellyel
imadni kól ő magat az Christust. Az mely dologrul
disputal Iohannes Picus Miradulais (conclusionē 3.)
ilyen modon; sem az Christus kőróztit, sem annac kepet
nem kól imadni, tizteletes imaddassal, es meg ollyannalis
az minemőuel Thamas mondgya imartatni. szamlallya elő
azokatis, kik nem eggyeznec Thamassal, Durandust, Hen-
ricus de Gadauot, Guarra Ianost, Holcoot Robertet, Péteret
de Aquila, Maronis Ferenczet, Mind az által ezek, am-
mellyeket mondtunc, nem arra valok, hogy az szentek-
mec kepei (ezac azokban ekeffeg tartassék) valami illendő,
tiztelettel nem tiztő tethetnec, tudnia illik, hogy hamint
az szentőkne emléköztető ielei, tiztelegeffen tartatnac,
es azoknac kedueiert, ackiket peldaznac tizteletes felelem-
mel nezettetnec, es fogattatnac meg, csak hogy az főlör
rób

rób való tiztelettől otalmazzac magokat az emberek, es
semmi lstenfeget auagy erőt nekik ne tu'aydonietzanac, ha-
nem csak á szerint tartassanak, mint írot bőttük auagy ígec,
kik az tauul való dolgoknak, mellyeket szeretűnc es bő-
czóllunc, kedues emléköztetir iutattyac eszűnkbe. Ezen-
kiuól iob kiualtkeppenez mostani időben az nepet haza-
nosb dologra vezertleni, es az kepekel való mereteletes
elest meg tartuan bekefelegnec es czöndeslegnec okaert,
az lsten igaz kepenec, az az, az lsten kepere terempterőt
embernect tizteletire inteni, mely tiztelet al az szegenyee
segetteseben, kik nem csak az lsten kepet, de sőt vgyan az
Christus szemeltyet peldazzac nekűnc: Mert Christus az
itelet napian (az mint az ő kőniueiben mondgya amaz nag

Czaszar) nem fogia azt mondani: Valamit czelekód-
etek edgel az kepek közül, vellem czelekódterek
azt, hanem valamit edgel ez kysdedek köz-
zül czelekódterec. Ezeket kól azért ne-
kűnc nagy ígekezettel tiztelniünk, nem
hogy őket lsten gyanant imadgyoc
hanem hogy nekic lstenert
segetseggel legyünk,
Eddig szol Cassan-
der.

XXVII.

AZ CZVDAKROL.

*Az czudac szűksegeskeppen való, augy
meg nem czalo, biszonfagie az Papasok tu-
domannya igazsaganak?*

E,

Nem

NEM. Mert az mint mondgya az egyház terhetül irt könyvnek szóródó (17. § 11.) valami vezedelem szóró tarsasagbul, melyet szórónec az emberek gonoz lelkekkel, sokak czelekódtetnec ez földön, a hol az órdógóknec ereice vagyon, es azért gyakorlhattya az ó czelekódeteket, melyeket az vizza fordult embereket magokhoz alkalmaztattya es elteülitie, akik meg vrtallya az igazságot es hiznec az hazugságnac, Vgyanazon (§ 6.) aztis mongya: Az órdógok sokat tudhatnec természet ereibül, az az, az ó természetek szerint való indulatiokbul. Mert természettel fölyebvalok ok az embereknél, es értelemmel okosbak: annakokaért niha igazatis mondna, auagy az ó hamis Prophetaioc által, iöuendöket meg nilatkóztatna.

Könnidis az gonoz lelkek nec az eltető egben sok testeket czinalni, kiket czudallyana az emberek: mint minapiban az Ausztriai Beczben, az szent Istvan egyháza fölöt látatot nagy alkortani mint valami nagy gerenda, es vörtsköröztel megiedzettetuen, hold három nappal egyetemben, ki vegre egygyelet. Az elöt való eztendön kedig Anno 1517. az Mediolanomi vrasagban iclentene, rettetenes czudac es keptelenseg (az mint mondgya) külömb külömb fele fgyuereseknec seregi, louagok es gyalogoc, kiralyoc es kiraly kezületec, kiknec laboc nioma vgy mint szekereke es louake, az porbais mondgya hogy meg maradot Ahol minekutanna affele latafoc el multana semmi nem talaltatot egyeb hanem sereg dizno. Melybül meg teczik hogy effele czudac az órdógóktul amaz mestetsegnec kik Nicromantianac hiuunc gonoszsagabül mutogattattanac es meg erőstetettene az ala való diznokon. Idem Autor cap. 17. § 12 & 13.

Es

Es cap. § 8. § 7. ismegazt mondgya: Mint regenten az Sido nemzetseg gonoz nemzetsegnec mondatik vala így most az köröztien nepis gonoz ez parazna nemzetsegnec mondathatic, a mely ieget keres, es nem adatic egyeb iel neki hanem az Ionasse. &c.

Hasonlokeppen mondgya az Valentiai Gergelis, hogy vadnec nemely órdógi erőbül let, hazug ielec. &c.

Minemiuec azok az hamis czudak, es miuel ismertetnec meg az igazaktul?

AZ bizonyos ielekbül. vgymond vgyan az on Valentiai Gergely, ottan meg érthetni ki ereibül czelekódtessenec es mi vegre valok legyenec: hogy tudnia illic vezertessenec azoc keuelsegre, auagy tulaydon diczöfegre: auagy bizony az igaz es sok bizonylagoctal meg erőstetettöt tudomannac üldözefere: hogy nagy reszbül csak szemföny vezető rziganlagbul legyenec: auagy valami természet szerint való titkos okbul: hogy ezek az szem fény vezetők az Prophetac es Apostoloc által löt minden czudakat meg nem czelekódhetnec, es hogy vegezette Antichristus ielei legyenec.

Ezek bizony az Papas czudakra tellyeffeggel reaiok illenek.

Szüksölködike vy czudak nekül mostan az egyház, auagy az lölki czudakal meg elegzik?

MEG felel erre Gregorius (super verba Euangelij, Mar; vlt, hom, 29.) vallyó Atiamiai miuel hog ez iege,

ez iegeket nem czelekőzítec, nemis hízteke t de ezek szükségessé voltac az egyház kezdetiben mert hogy az hí-
ueknec sokasága hűben neukódnec, czodakkal köllöt
taplaltatni. &c. Es az anniaszentegyház mindennap le-
lekben meg czelekezi azt, az mit akkor az Apostolok által
testszerint czelekőzic vala. &c. Mert mikor az prædi-
katorocio intessekkel az gonoszságot az emberc testeiből
ki vezic, kigyokat veznek el. Es mikor vezedelmes in-
reket hallanac, de mind az által gonoz czelekódetekre
nem voniatarnac, halalos vgy vagyon, de ő nekik nem
artalmas. Kik valamikor fele barattokat io czelekóde-
tekben meg erőtlennulni lattyac tellyes iofsággal eleikbe
mennek: es az ő czelekódeteknec példajaul, azoknac ele-
tet erősitric, az kik tulaidó czelekódetekben tiboliognac,
s mit czelekőznec egyebet ezek, hanem hogy betegek re-
tezik kezeket, hogy iobban legyen dolgok. Amely czu-
dak nagyobbac, kolot ezec által nem testec, hanem lelkec
tamaztatnac föl. Ez illy czudakat azért atamfiai ha akaria-
tok, Isten segetsegeből ti megis czelekőzítec.

XXVIII.

Az szentec
hulladekia
it erres azt
ammit
most azok-
nak vagy
ruhazat-
ryok, vagy
tetemec ne-
ut alat az
Papafoc ke-
reskódes-
nec okacit
mutogat.
nac,

AZ SZENTEK HULLA- DEKIRVL, AVAGY MARADEKIRVL

*Skarnam hogya szentek hulladekirul
az Cassander iteletit mondanad meg?*

AZ az iras teud az 8 tanaczkozasaban (art.
21. sub titulo de veneratione reliquiarum)igy szol: ol-
uassuc, hogy affele helekre kik az Martyromoc hulla-
dekierit neuzteffenece, fogadasok tetettece, es szarandoc
irasoc

irasok vetettece föl mellyek akkor haznosan leuelne-
vala, mikor meg vyonnan valo es bizonios emléközerek
volt azoknac, es az Isten tagadhatatlan czuda retelekkel
őket kik meg holtac mutattia vala maganac elni, Es mind
ezec auegre leznec vala, hogy az á hűt mellyet őc eleter-
ben vallottanac ezek által mint icelcaltal meg erősitet-
nec. &c.

Bizonittia

De ezekbelassan gonozul valo eles mazkalt. Mert ezt Cassan-
der Agost. panaszolkodie Basilius, hogy az ő ideieben mar az szokas der Agost.
mely az Z. ferfiaknal erőtvét volt, meg veztegettetőt mert onbul de
az helet, hogy effele gyűlesekben mellyec az Martyromoc Ciuit. Dei
emlekezetikoran leznec vala, egyk nec az masikert köllöt lib. 22, C.
könyörgeni, es egymast szoual valo intes által epitteni, 8, et 9.
sokadalmak es közönseges vasaroc lettenec, az Martyro-
moc Z. heletibul, mely keptelenseget, magok vasarlafa
keduciert iouallani nem köllöt volna. Sőt Agoston es
Ambrus ideiebenis, szokassalót volt ez hogy az nep az De ciuit.
Martyromok emlekezetire, elest hozot, mely az iob kőroz. Dei lib. 8.
tienektul nem czelekóditetót, es az Z. Ambrustul Medio cap. vlt.
lanomban megis tiltator. Niluan vagyon touabba ezis, lib. 6.
hogy az violsó üdőkben az szentec hulladekinac es em confels, c.
lekóditetinc fok tulaydonittator es engedtetót, vgy hogy 2, 64.
meg az io es kegyes buzgosággal meg ekeffetitetót embő-
rökis, az Isteni tizteletnec nagyub rezet, effele marade-
kok meg kereseseben, azoknac arannyal es draga kőuekkel
valo ekeffeteseben, es az Martiromoc emléközetire, nagy
költséggel valo templom epettesben, aletottac helhöz.
tetetnec lenni, es az gonoz emberektőlis, hamis bizoda-
lom, effele hulladekok illetlenes nem szükséges tizteleti-
ben vettetót. Ez az oka hogya Cabiloniai gyűlesben
feddetenec azok, akik Romat, vagy Turonumot tartiac, cap. 4p.
imadlagnac szinó alat, aletuan hogy ez helek nec gyakor-
Ff lalabul

lasabul, ők az bűnöktől meg tisztíttatnának, és szabadgya-
ban verközhetnec. Iarultanac ide mas hiúságokis, tud-
ni illik, hogy penz gyűtesnec okaert, az együgyű nepnec
el hitetefere hamis hulladekok mutogatattanac és hazug
szudac hirdettetnec, és azokat az czudakkal tálalator
az a nepnec baluaniozasa, vgy hogy inkább ragattatnec
az nep az czudaknac czodalasara, hogy sem az szentec kő-
vetefere, vagy hogy maga elete iobbításara indittatnek,
niha penig az emberek baluaniozasaual, gonozul elő ő-
dóg alnoklagabul, és iazodozasaual, alom és latas által vgy
maradekok milatkoztatnec vala meg, és az ő munkalkoda-
sa által czodac lattatnec vala tetetni. Ebből lőt amaz Lug-
dunomi vegezes (cap. 62.) Az egyhazi conduisclók ne
szenuedgyek, hogy az kősség hiúságos talalmányokkal,
és alnok tanításokkal meg czalattassac, az mint kereskő-
desnecokaert, czelekődteni szokot. És az Cartagobeli
ő:ódic gyűlesnec 14. Canonabais így mondatie: Az mely
oltarok, almadozasc és hiúságos megjelensac által, sző-
rőztetnec, tellyességgel való meg vetefere meltoknac itil-
tetnec. És ísmeg: sokan talaltatanac, kik az szenteknec,
vagy hamis, vagy igaz hulladikiual kereskődenec, vgy
hogy az czauargoes semmire kőllő emberektől, mint az
Ísis szentségi, vgy hordoztatnacszellyel, és sok hazug-
ságokkal ayanlattattanac az tudatlan kősségnec. Azis ma-
regtrul fogua az regi szokas kiűl erőt vót, hogy az
oltarokra, mely hel csak az Christus teste helennec tartatit
vala, á szentec testeitertennec mellyec az oltar alatt szok-
tanac vala rakatni. Így szol Ambrus az Geruasius és Pro-
tasiuss hulladekinac meg talalásatul: Amaz vgymond tud-
ni illic az Christus, ki mindenekert szenuedet az oltaron
vagyon, ezek kik az ő verucl valtattanac meg, az oltar alatt
Mostpenig holot minden helcá szentek maradikiual
takuak

uaknak lattatnec, felő, hogy ha amaz Pispókóc és feie-
delmek az igaz hulladekok kereselciben, és azok felől va-
lo iteler tetelben, az mint tartoznanac vele mukalkod-
nanac, nagy és igen vtaratos czalatságoc nilarkoznanac ki,
mint nemely helken lőt, és regen Z, Martonon törtent
ki mikor az ő megyeiben egy helre, mely valami Mar-
tyr temetefeiért híres vala, ment volna, vgy talala hogy
nem Martyr, hanem gonoz látor temetefe tiszteltetót ot
az neptől mellyet mindgiarast el bontatot és ki rontatot.
Noha azokat sem kől ionallani, kik az baluaniozashoz va-
lo gyűlölségből, nemely kegyes embereknec bizonyos te-
metessen erőszakot törtet, és azoknac, czontokat porokat
kiket meg az igen bolond kegyetlenec sem bantottanac,
nagy gyalazattal el hantac és el szelleztetec. Miuel hogy
annakokert (így vegezi Cassander erről irasat) igaz és va-
loságos hulladekok, kiualkeppen ez tartományokban
igen keuesec legyenec, és sokac azok kőszűl az mellyec
mutogatnatnec nem ok nélkül kersegelek lehetnec, és ho-
lót azokhoz való gyakor iaras, és azoknac tizteleti nem
sokat haznal az kegyességnec, főlöttő sokat penig az balua-
nyozasnac és kereskődesnec, sokkal haznosbnac lattatit,
hogy minden fele hulladekok mutogatasaual tartozas le-
gyen, és az nep az szentec igaz hulladikiual tisztetite az
az, kegyességek és iosságok kővetefere indittassac, mellyec
vagy magoc, vagy ő ruloc lőt masak irasiban meg vadnac,
Eddig szollot Cassander.

Ha valaki-
nel meg
hallatta az
oruossig
az czilt, mi
gondgyok
vagyonaz-
okkal az
igaz tanie-
toknac,

XXIX.

AZ BOYTRŰL ES AZ
ETEBEN VALO VALOGATASRVL.

F 2

Kicoda

*Kicoda szörződ az negyuen napi böitnee
ki regen ötuen napi volt, es az etkek külömb
segenec mely szokas az papasagban?*

dist. 4. C
Baruimus

NEm Christus sem az Apostoloc sem az igaz
ghaz, hanem Telesphorus Romai papa szörződ en-
nec, ki az ő Decretom leueleben így ír: paranczolyoe
hogy het egez heren, az Z. Husuet előt az Vr szolgál-
tyara hiuattattor papi rendec, husztul meg tartoztatassac ma-
gokat, mert mint különözönec kől az papi rend életene-
lenni, az kősség maga viseletet, így az böitbenis kü-
lömbsegnec kol lenni: Alabbis ezt írja: Ez het hetet azért
minden papi rendec husztul es egyeb gyönyörőségtől ma-
gokat meg tartoztatuan, meg böytöllyec: es inekleffel, vi-
gyazással, imarkozással az Vrhoz ragazkodni igeközzene.

Halomlokeppen az kőuetközendő rezbeis oluassuo
hogy Gergily Papa az ötuen napi böitben az papi rőndö-
ket, nem csak hus, de tei, sait tikmony etelrűlis tiltotta.
Ebből meg teccie hog nem Christustul, vag az Apostolok
tol, de az Romai Papatul hozator be az a böyt es etkekben
valo valogatas, es hog erre elsőben nem az kősség, hanem
az papi rend volt köteles

*Hat nem kötelezik ezec az vegezések
mind az egez egyházat?*

NEM. Mert noha (vt habetur in appendice
dist. 4. cap. deniq sacerdotes) ezec törvenszerint
vegeztetene el, mind az által miért hogy közönse-
gessen nem iouallattattanac, azokat az kik meg nem tartiac
őörüeni szegőkacc nem vadoilyac.

Mine

*Mint teccik azért neked az az etkekben
valo babonas valogatas?*

EN sok Papak decretominac Canoniuat elleno-
közönec talalom azt. Mert (dist. 23. c. qui Episcopus
az többi közöt kiuantatie az Pispóktul, hogy az ma-
sod hazafuast ne karhoztass, az hus etelt bünnec ne mőds
gya.

(Dist. 30. c. si quis) Haki azt acki hűtűl Isteni felelem-
mel husztul ezik, ver, baluannak aldoztator, es meg foitator
kiuól, azt hizi hogy el karhozie, mint oly kinec remense-
ge nincz, miért hogy azt elziarkozor legyen.

Dist. 41. az első rezne summaiban ez mondarie,
hogy azoknac szokasoc szerintackikel elűne kőllese elnunc
az eledelleis. Es csak hamar hozza adatie ezis Agooston,
bul: Valaki az elmulandokkal fogliosban el, hogy sem az
mint szokasok volna azoknac az kikkel el, auagy mer-
takletten auagy baluanyozo.

Es az kőuetközendő rezben: semmi valogatas nincz
abban, minemő eledelt vegy, hogy segetseggel legy az testü
szükségne: ezac hogy egy ez az eledelelek nemciben azok
kal, ackikkel elned kől.

Bredembachius Marthiasis (in sua Apologia p. 5.)
azt mondgya: Az életne nemcioról (miért hogy io telki
ismerettel es egyűgyű szíuel gonoz kiuanfagnac vetke nel-
kül, minden emberi eledelec vetethetne) tiltia az Apo-
stol hogy meg ne itilteffene azok, ackik husztul elnee vala
es bort iznac vala, azoktul, kik eff se eledetektul meg tar-
toztattac magokat, Aki ezik vgymond azt, acki nem
ezik, meg ne vessé, es acki nem ezac azt acki ezic meg ne
itillye Rom 14.

Mellyek

Mellyek az igaz, Isten előtt kedves, es embereknek iduössleges böjtölések?

Meg erthetni azt az decretomi irasbul, ahol agoston irasbul illenkeppen valo mondas vagyoni Nagy es közönseges böjtölés, meg tartoztatni embernek magát az alnoklagoktul, es az nem szabados vidit. 5. cap. lagigyönyörűsegektul mely tellyes böjtölés.

Ismeg: legyenec te neked mindennapi böjtölésid es elegfegtauoztato eledeled, semmit nem haznal ket nap, harmon, üres gyomrot viselni, ha az vitan ismeg teli tömetic.

Ismeg: legyenec neked tizta, szűnetlen valo meret, letes böjtölésid, az az, mindénap ehözze, s. mindennap ebédliel.

Ismeg: semmit nem haznal embernek böjtölni es imatkozni, es egieb Isteni tizeletbeli iokat czelekódni, ha az elme elnem voniatik az alnoklagtul, es az nielu meg nem tiltatic az ragalmazastul.

XXX.

AZ PAPARVL ES AZ

Ö BIR ODALMARWL,

Vallyon Christus magan epeitődő az ő egyházat / nem Peteren auagy egyeb embereken?

Vgy

VGY vagy on, holot az mint az egyház terherül itt könyve szörzöve mondgya (cap. 10. 51.)

Az Apostoloe nağes draga kőeknek tartatnac, mellyec az Templom fundamentomaba teretnec, mellyet veret Salamon, az az, ő Christus, hogy felepetene az ő egyházat. Azt az Apostolok es Prophetac fundamentomat Christus az leg főeb szeglet kő, magan helhezterte, vgy mint erős kő sziklan.

Hat nem az Papa, ki Z, Peter vitan valonac mondgya magát fundamentoma auagy közönseges Pispökő, az egyháznak, ki feiedelemseget tart egyeb egyházakon?

NEM az. Mert sok Canonok ellent tartanac. Dist 99. az Africi gyűlésből elő hozzatic egy Canon ki így vgy on. Az fő helnec Pispökő ne mondassac papi feiedelemnec auagy fő papnac, auagy valami nec effelence. hanem ezac főeb hel Pispökene, es hozzatic ezis: Közönseges Pispökne, penig meg az Romai Papa se neueztesse.

Es ez bizonyttatic Palagius Papa irasual ki így it: senki az Patriarchac kőzt az közönseges neuel soha ne ellyen. Mert ha egy Patriarcha közönsegesnec mondatie, az Patriarcha neü egyebektul el vonyatic. De tauul legyen ez tauul legyen minden biu emberne elmeietul, hogy maganac ragadgya valaki azt mellyet az ő Attyafianac tizeletet akar mi részéből kifebitetni lattassac. Annakokaert te herelmed soha senkit maga leueleiben, közönseges Pispökne ne neuezzen, hogy maga erdöme szerent valo neuet magatul meg ne vonnya mikor malsnac erdöme főör valo tiztel etör telzen

Grego.

C. nullus.

capite prima.

Dist. 99. 1.
Eccle.

Gregorius Eulogius Alexandriai Patriarchanac
így ír: Íme amaz leuelnek kit az en tilalmam ellen ennekem
irtal, elől iaro befedeiben, kevely neuezetnek igeiet, nyom
tattattal ki közensleges Papanac neuezuen engé. Mellyet ke
rem hogy velem te edes szentfeged többülne czelekőd
gye: Mert titületec meg vonyatic az, az mi málnac föl
lyeben tulajdonitattic hogy sem kuantatnec, en penig
nem szoval kuanoc boldogulni hanem erkölcszel, nemis
tartom tiztelegnec azt, ammben latom hogy az en attiam
siai tizteletőket el veztic. Az en tiztelegem az en attyam
sinae tőkelleles neuekódessce. Akor tizteltem en
igazan, mikor senkitől érdemlet tizteleti meg nem vonya
tic. Mert ha engemet mond te szentfeged közensleges
Papanac, tagadgya hogy maga az volna, az minec engemet
mond, de tanul legyen ez. Allynac fíre az oly igei,
mellyec hiúsagot szóróznec, szaz szeretettőt meg sebesetic,

Lib. 4. 20.
gistra, Epi
sto. 32.
Lib. 4. Epi
sto. 39.

Vgyan azon Gregorius Antichristus elől iaroianac
mondgya azt valaki magat egyebeket meg ytaluan közen
seges Pispóknec meri neuezni: Ísmeg. Amaz látor igeiben
egget erzeni, semmi nem egyeb, hanem az hűtőt el velt
teni

Lib. 6.
Epist. 30.
Lib. 7. E
pist. 69.

Es ísmeg en bizuást mondom: hogy valaki közensleges
papnac neuezí magat vagy annachiataratni kuan, az ő ke
velysegeben, Antichristus előt iar. Mert keuelkeduen
egyebeknel nagyubnactartia magat. &c.

(Dist. 93. c. legimus.) ha meltóság kerestetic, nagyub
ez Vilag egy Varosaal, valahol leend az Pispók, vagy Ro
maban vagy Engubiumban vagy Constantinapolban, vag
Regiumban, vagy Alexandriaban, vagy Tanisban, azon
erdeme, szazon papsagais vagyon. &c.

Ex. Chri
stomo.

(Dist. 40. c. multi sacerdotes) valaki ez földön kuan
fellyeb valóságot, mennygben gyalasztator talál, sem az
Christus

Christus szolgálai közé nem számlaltatic,acki az fejedelőség
tul tanaczkozie (cap. 25. q. 1. c. confidimus) mondgya
Gelafius Papa, hogy az Romai szek, az közensleges gyüle
sec vegezetic erőssen tartozic meg tartani.

Az Niczai első gyűlésnec kedig, ki közensleges volt,
hatodic Canonaban (dist. 16. cap. sancta) az Romai Pí
pók nem föllyeb valonac mondatic, hanem hasomlonac
egyeb Pispókökhöz. Mert így szól az Canon. Ez a régi
szokas all Aegiptomban, auagy Libiaban, auagy Penzapo
lisban, hogy az Alexandriainac legyen mind ezeken hatal
ma, miuel hogy az Romai Pispóknecis hasomlo hatalma
vagyon. Hasomlatoskeppen penig Antiochiaban es egyeb
tartományokbanis mindennec meg tartassce az ő tizte
leti, &c.

Verkőzic azért az Romai Papa, maga hatalmat kül
lyeb teriesztuen, hogy sem azt a közensleges gyűlésnec ve
gezesse szenuedi.

Volam: 4. Tract. Iuris, fol. 88. n. 20. mondatic: ha
az Papa közensleges volna egyeb Pispókök, semmic vol
nana.

Dominicus de Soto (lib. 4. sent. dist. 24. q. 2. arti. 5.)
Es Caietanus (de Rom. Pontif. instir) vallyac, hogy az
egyhazon valo közensleges birodalom, csak egyhazi tör
vennyel adatot az Romai Pispóknec előt az Görög egyhazis
az Romai Papat meg eddig feienec nem ísmerte, ebből lőt Iohannes
hog mikor az Romai huszon harmadicianos Papa az Gó Madouilla
rögőrtől engedelmet kyuant volna ez szün allar, hogy ő Lib. 1. cap.
az közensleges egyhaznac feie volna, ilyen feleletet teite
17.
nee: Az te allattad valoidon valo nagy hatalmadat erőssen
hizzük, az te nagy kevelysegedet nem szenuedhettyuc,
fősuenfegedet be nem tölthettyuk: őrdög legyen veled:
mert mi velunc lsten vagyon.

Gg

Mellyec

Mellye mind elege ientie, mely igen hailadozo es töreken fundamentomhoz legien tamarkoduan, az Romai Papanac fejedelemsége, es az Christus közönleges egy hazan valo vrasag kiuanasa.

De mind az által nem tagathatni azt, hogy az Romai Pispókóknak, ez ily fejedelemségről való velekedessek regi nem volna?

EZ bizonyara nem tagadtatik. De ismeg ezt sem kellene tagadni hogy az, az Vrakodasnac kiuanasa az egyhaztulgyakran el nyomatator. Mert mikor az Romai Pispókók, Sozimus, Bonifacius, es Coelestinus, követoiket külduen, az Cartagobeli harodik gyűlésben melyben Z. Agostonis ielen volt, ezt vitattac volna, hogy az Niczai gyűlés vegezesevel rendeltettót volna ez, hogy minden Pispókók dolga, az Romaiszeken lattatnac meg. Ot az meg neuzet gyűlésben valo attiac, meg keresuen es meg tekintuen erül az eredet szerent valo iara sokat (mellyek az nap keleti egyhazaknac, vgy mint az Alexandriainac, Constantinapolinac, es Antiochiainak, közad Coelest, ladaiban tartatnac valajaz alnoksagot voltakreppen eszekben vettek, es Sinatbeli leuelet külduen illien igekkel feleltenec. Az Espóróstóknek es ezeket követo papi rendeknek nem illendő otalom keresefeket (az mint illik hozzá) meg vesse the szentseged. Mert semmi attiac vegezesevel el nem voni atot ez, az Africai egyhaztul, es az Niczai vegezefekis mind kiseb renden valo Papi rendeket, s mind Pispókókat niluan az ő Ersekek birodalma ala kötelezne Concil. p. hozza adtac eztis. Mas egyhazaknakis vagon szent lólköc, hogy

Rescriptū
patrum
Concilij
Africani
ad Coelest.
Tomo 1.
Concil. p.
308.
Item ad
Bonificiū
Papam
Tomo 1.
Concil. p.
307.

hogy az dolgokat meg erthetic es meg itilhetic, es vgyan ot kól el vegezni az dolgokat a hol eredetet vezne.

Mit mondgyune arrul hogy Coelestinus követoit isgyen szennedni sem akartac, ily iruan vizhaneki, hogy valakik, vgy min the szentseged hata megül küldessenec, az Attyaknac semmi synatiban nem oluassok hogy rendeltettót volna. &c.

Ellen vetettik ezis hogy az Calcedoni Synat, kezakarattal meg engedte az Romai Pispókóknak az föllyeb valosagnak meltofsagat?

VAllyá vgy vagyon Gregorius. ki igen nag ellenfege ennec az keuel föllyeb valosagnac, hogy az Calcedoni gyűlés által az a neuzet adatot az Romai Papanac: de eztis meg mondgya, hogy senki azok között az Romai Pispókók között soha ezt az kiualtképpen valosagnac neuzetit föl nem vette sem vele elni nem akart: hogy mikor tulaydonul adatnac egy nec valami, edemlőt tiztelettel meg foztatnanac minden egyeb Papok. &c.

S bizonyó magais Leo Papa, kinec modgya szerent tulaidonitator ez a meltofsag meg vetőd azt, es a Calcedoni gyűlésben valo attyakat tiztekre emlekedtetit, es hogy föllőteb adakozok ne lennenec, ilyen igekkel inti: Az szent attyac vegezefinec meg tartasara is, melyek az Niczai Synatban meg türhetetlen vegezefekkel erősitetenec meg intem tizteletes szentsegeket, hogy az egy hazoc igazsagi meg maradgyanac, vgy az mint a harom száz tizen nyolcz attyaktul kik Z. lelekkel valtót meg ekefettetuen el vegezettót,

Lib. 4. Re
gist. Epist.

G g 2

Sem

Semmi idegen dolgot az gonoz kiuanfog ne szomiu hozzon, sem mas kissebulesealtal ne keresse senki maga öregbületet, &c.

Sőt meg az Cartagoi gyűlésben való attiakis, nem engedtenec anniat, amenniet nemely hizekódók mondgyae hogy engetenec. Mert az többi közöt ilyen vezeztet tene, szükség hogy az fejedelem lako helenece, Constantinapolnac, (ki vy Romi) szent Erseke, vgyan azon helyeb valofagnac, tizteletire, óis melto legyen, az melte az Romai Pispók, es hatalma legyen, az Ascariai, pontusi, es Thraciaij megyekben, Ersekeket tenni. Es imez szok vtan (az O Roma szekinece az attiac, köuetközendőkep, pen megadtac szabadsagot annac az varosnac birodalmaert) lmege az köuetkőzic: Es vgyan azon igyekőzzetel indituan az lket szerető szaz es ötuen Pispókók az vy Romai, az az Constantinapoliszent szeknece egyenlő szabadsagot engetenec, bizonyos okal iteluen, hogy az a varos mely birodalommal, es tanachalekeferet meg, olyan szabadsaggal ellyen, mint az regi fejedelem lako hele az Roma es ennekis mint amannac, az egyhazi dolgokban meltofaga legyen. &c.

Az Roma Varosnac regilegeiert birodalmaert es neuzetes voltaert engetettót azert, az Romai Pispóknece meg hogy az Pispókók közöt első legyen, vgyan azonnac kedig, hogy vrasaga adator volna mas egyházakon, sohonnan meg nem bizonyithatni.

In primum caput Epist. ad Romanos circa medium. Es vgyan ezen varosnac neuzetsege volt oka, hogy az Romai egyház regenten masaknal nagyubnac tartator, es hogy sokan kerseges igiekben ahoz foliamtanac: mint meg te czik Athanasius igeibül, ki így ir: Holot neuzetes es híres vala az Romai Varos es mindennec annac czodalasact es diczősegeiert ahoz foliamtanac, &c. Ez volt amaz,

am az ammi az Romai Pispókóknece meltofagot szóröz vala nem hogy ó az közönseges egyháznak feie es fejedelmelto volna.

De mit felelzarra, hogy Christus, Petert (monduan neki Matth: 16. The vagy a Peter, es ez kősziklan epetem föl az en egyházamat) latattik tenni, az közönseges Egyház feieue es fundamentomaua, egyeb Apostalokkal föllyeb böczülni, es meg az birodalomban öttet köuetőknekis Peter meltofagot meg engedni?

LEg elsőben bizonyos ez hogy n. m. csak az igaz tanitoc es regi attiak közzül hanem meg az papas iras tetők közülis legenece nemelyek, mint a. Isidorus, b Haymo, c Lira, es egyebek, kik az kősziklanac neuen nem Petert hanem az ó vallastat, sőt Christust ackirül Peter val. last tót. mondgyae hogy kől ertenni. Touabba meg nem bizonyodot meg ez hogy Peter valami mestersegece okaert föllyeb való löt volna Palnal es egyeb Apostalokkal valaha es hogy valami vralkodasa löt volna azokon.

Bizony inkább Pal (vt est c. 21. q. 7. c. Paulus) Petert feddette, mellyet nem mert volna czelekődni, ha magat hasonlonec nem tartottavolna.

Es Bartholomæus á Cassineo, (in catalogo gloriæ mundi parte 3. confid. 31. § 2.) az előb meg mondottakbül ezt hozza ki, hogy Pal hasonlo volt Peterhez, es így nem czac Peter.

a Lib: 7.
Ethi. c. 9.
b in 16
Matth. 16.
c. 16.
Ibidem in
16. cap.
Matth.
Ibidem bea-
ti Petri.

Verba au-
thoris. Peter volt friedelme, az Apostoloknak, és hogy nem csak
ő neki adatot, amaz előb meg mondatot közönseges bi-
rodalom,

Sőt Vualdus Laioz az ő Kiraly könyveben, az erze-
kenegnec vizezkódeserül iruan (in 4. notabili versic. Pau-
lus Apostolus, &c. az mondgya: Hogy Pal, Peternel föl-
lyeb valo lőt legyen nemelleyekben, ebbül vagy on, hogy az
búczú ielben, az az, azon póczeren, Pal iob kez felől, Pe-
ter bal kez felől tetetic. &c Eddig szol Bartholomaeus á
Cassaneo.

Ezek az igek oluastatnac (volum: 4. Tractat. Docto-
rum iuris fol. 88. nu. 20.) ezekbül mind ez teczik hogy
kiió mind az egyhazi birodalmokbul ki egyenlőképpen
adatot az Apostoloknak, s mind az Apostolok szokasabul,
es rendtartasabul, kik az Peterel együt rendelnece vala,
minden törtent dolgokat az egyhazban, hog az külczo-
nac es az egyhaznac birodalma nem csak magara az Peter-
re adatot, es mastis nem csak magan az Papan vagy on az:
Hanem minden egyeb Pispókókónis ackik az Apostolok-
nak köuetőj (21. dist. in nouo.

Hogy ne szollyacarrul, hogy ő maga az Romai Kele-
men Papa, Iakabot (az Ierusalemi Pispókót) s nem Petert
mondgya, Pispókók Pispókenec, illien igekkel iruan neki
Kelemen Iakabnac az Vr Attyasfianac Pispókók Pispóke-
nec, ki így igazittya az Sidoknac szent egyhazat, mely Ie-
rusalemben vagy on: sőt vgyan mind egyeb egyhazakatis,
Melleyek lten gonduisselebeul mindenut fundaltattat-
nac. &c.

*De mit ertez az birodalomban valo szent
Peter köuenteferul, mellyel illye igē die zekőd-
nek az Romai Pispókók?* Gön.

Glönge hiszony, es igen töreken fundamen-
tom az mely innet vetetik. Melly dologtul az egyhaz
terherülirt könyünceiroia, cap: 19. § 3. jillyen irast
hagyot. Touabba vgy mond ha Christus Petert az töb
Apostolok fölöt helheztere, es így eslam az ötet köuetőke-
tis az töb papok fölöt, (quemadmodum proditur in Dia-
logo Catharinae sent. mindazaltal nemelleyek azt tarttiac Si. &c.
hogy ez lőt, Peternece kiualkeppen valo hiterr, alazatosaga-
ert, es szeretert. Es ezért az köuetközendő Papaknac, ha
illyenec nem lennenec effele meltoffag nem itelhetni hogy
adatot, sem ő raitok nem epitető az közenseges egyhaz,
az mely süg csak az Christustul, ki szegelet köuő, es fonda-
mentoma az egyhaznac. Mit szolyunc arrul hogy Papa
aranyassan iar, gyöngyössen, külömb külömb keppen meg
ekesitetuen, vytezlő neptül körül vetetuen feier louon
louagoluanauagy szogak tul fennet hordoztauon. Ez in-
kab őrd őgők eledele, hogy sem Iuhoke, á hol nintz Iuhok
legeltetesse, hanem vagy on emberek keuellege ot nem Pe-
tert köuetettic, hanem Constantinus. Mert minden,
annae vicariussa, &c. tiztit viseli, es ackit erkölcz-
ben köuet. Ieronimusazt mondgya: Nem konnij dolog
allani Peter es Pal helen, es birnia az Christussal Vral-
kodoknac szekit, mert ebbul mondati: Nem azok az feterc
fiatj az kik biriak az szentec heleit hanem ackik azoknac
ezelekődetőket gyakórtlyak. Acki ol ul az szeken, tizte dist. 40.
seget szörözannac: Acki gonofzul til erőszakot telzen az non est c.
szekert. Mert nem az Papasagnac hele, hanem az elet es multi.
az erkölcz tezi szente az pispókót. Eddig szol az, az i-
ras teuő.

Heaba szorgalmaztatik azért az helben valo követkő-
zes, holot bizonios legyen hogy sok Papak tiztekben,
kegyességekben, hűtekben es cletekben, Petert nem köve-
ek, Ehez

videatur

Platina, Sa-

bellicus, Vo-

laterranus

Ioannes Stel-

la, author

fasciculi té-

porum Pal-

merius, Ma-

rianus, Si-

gebertus

Gemlacen-

fis. &c.

Ehez adgyad eztis: hogy Peternec első es leg közlő
való követőiről semmi bizonyos es tiluan való dolgot
nem tudnac az Papac.

Sőt hogy az az egy mas vtan való követőközefis sok,
szer meg szakadot legyen, az Papatok irásibul ki tezik,
mert egymás ellentamadó Papakul fizetefert valaztatá-
kul, órdongós Papakul es eretnekéül irnac azok, es így
az Papak követőközefis nec lenczat, nem erősbe nem vastag-
be tezie, az főbenbűl szűs mazzagнал.

*Ki volt hat első az Romai Pispókók kö-
zülacki az közenseges Pispóksegek ne-
ueuelni kezdet?*

Platina in

vita Boni-

facti. III.

Volt ez harmadik Bonifacius Papa. Platina
nac es Blondusnac bizonságtetele szerent, kik köz-
zül amaz ilyen irást bagyot erről. Az harmadik Bo-
nifacius kinec hazaja Roma volt, meg nyerte az Phoca
szédelemtul, de nagy könyergesszel, hogy az Z. Peter A-
postol szeki mely feie minden egyházaknc ilyen neuel
neueztetnec, es ennec tartatuekis mindenkül. &c.

Es penig így ir: Phocas, maganac az Papanac tanaczia-
bul, közenseges es ez egez Vilagra ki hirhedeit vegezesszel
Dec. 1. lib. rendelte, hogy az Romai egyháznac, es az Romai Papanac
9. non ita ez Vilagon való minden egyházac engednenec, &c.

procul ab

initio.

Tiluan való erőszakot tesznec azért, az igazságon, azoc
ackik nem szegyenlik azt hazudni, hogy Christus szószó-
iö ennecaz fölöttő karos vrasagnac.

*Touabba errőlis kérdés vagyon ba az
hűt*

*hűt dolgaban tellyessegelek az Papa ite-
letin kölle meg allani auagy nem?*

NEM köll: hanem (az mint mondgya az egy-
ház terherul itt köntünc szószóió (cap. 15. § 35.)
rea köll figyelmezni az Papara, mikor az Z. iras sze-
rent szol, I. nem akkor mikor maga feie talalmánya szerent
szol: Mert vgy sok kegyetlen Papaknac embgr öföklési,
eretnekfegi, haboruság szószófi es egyéb latorfagi, kegyes
paztorok czeleködetinec mondathatnanac, maga azok az
kegyetleneknec kemesseges latorfagi voltanac. &c. eddig
szol az.

Es ha az Papaknac minden vegezési oly föl bomolha-
ratlanok (vgy mond vgyan azon iras teud cap. 19. §. 4.)
mint az Euangiliom, bizsoni az Apostoli szek effele papak
vegezésit (az mint sokzer törtent) nem erőltetene, sem
meg nem változtatna, sem eggik Papa maga előt való tör-
uen szerent valasztator mas Papanac vegezésit engedelmit
vizha ne hina sem nem erőltetene.

Edgyet ert ezzel Erasmus Roterodamus ki (inannot:
super 1. cor. 7.) így ir: az huzonharodic lanos Papa es az
Miklos papa, nem ellenkőzneke egy massal, minden De-
cretomokban, es vgyan azokban kedig, az mellyek az hűt
dolgat lattanac illetni egy keuessel az vtan, az harmadik
Innocencius es Celestinus, az hazaságtul való el valazta-
sarul, tellyessegel ellenkőző dolgokat vegeztek: így Pelagi-
us vegezefet, mint hamisat, es az Euangeliumi töruehyel
ellenkőzőt vizha hia, es semmisitti, az ötet követő Gergel
Papa, Az k edig az vegezes Innocencius előt nem lattator
hamisnac. Eddig szol Erasmus,

Hh

Lehet.

*Lehetsege hár hogy az Papa valami
vegezelesen teudőgyön?*

AZ egyház, bizonyára, (vgy mond az egyház terhetül itt kóniunec szörzőő cap. 19. § 4.) az Z. Lelek Istentül vezeteltetie, hanem aňak igazgatóy, mint gyarto embere, niha niha az gonoz lelektülis huzczoltatnac. Így Liberius Papa, az Artius eretneksegeuel egyet ertet. Így Agnes Alsószony, ki touab birta ket ezrendőnel az Papaságot, meg hafadot, es sokak lattara gyermeket szült.

Milybűl ez itű ki hog nem minden Papaszent: hanem niha mint vizha fordult meg buntettetie. Pelda erre az maszoldk Anastasius ki Romai si volt. Többszöris talalyuc hogy az Romai Papak Canoniban nemelyec czelekődtetec es ismeg nemellyek meg masertotac mint hamis do'goc. Ha kű őmben volna hár az harmadie Iulius Papa kemenfeges agyark odasi merő szentsegek volnanac. &c.

Vgyanazon (cap. 15. § 34.) Noha az Papa az Cardinoloc seregeuel, Iszagos czelekedetű, es tükőrtűl valo egyháznac tartassac, mindazaltal teueleghet. &c.

Hogy pedig teudőghessen az Papa, meg tezie az, az (19. Distinctiobul) hol (in appendice capituli, secundum) ezek az igec olustatnac az Anastasius Papa felől: Miert hogy annakokaert, szabadsag kiuul, es nem törucny szerent, hanem az előte valoknac es vranna kőuetkőzők nec vege, si ellenadta ezeket az irasokat, &c. Azert az Romai egyházul meg vrateatik, es az Istentul meg veretertő nec olustatic. &c. tudnia illik, mert (az mint meg vagy on itua (d. st. 19. c. Anastasius) kőzősűlt Photinassiac ki Acacius eretnekkel kőzősűlt volt, es miert alattomba vizha akarta Acaciust binnia.

Így

Így (dist. 21. c. nunc autem) bizonyitya Miklos Papa, hogy Marcellinus Papa, Diocletianus es Maximianus Csaszatok ideiben, az Poganyok templomaban, tőmient tet az tűzre. &c. Es így az baluanioknac aldozot.

Az huzon harmadie Ianos Papa ezt tanította, (ezek az Costantiai gyűléseicei) hogy nincz örök élet, sem mast nem kől az vran varni: sőt inkább azt mondta es vakmerőkeppen hitte, hogy az ember nec lőlke, az testel egyut meg hal, es semmive leszen mint az okralan allatoke; ezis mondta, hogy aki egyszer meg hal az vtolso napon fel nem tamad az, az halotac fel tamadaszul valo hűtűnk agazatya ellen. &c.

Így az Basilijai gyűlésben (sess. 14.) az negyedik Eugenius Papa eretnek nec, es hűtűl szakatnac iteltettőt, miert hogy haborusag szörző: hűt kiuul iaro, es az eretnee irasokat itt, mellyeket mindazaltal ő el vegezet sententianac neuez. Janet iria Nicolaus de liratmaz Christus mondatat magyarázuu Matt. 16. es az pokolnac kapui győződelmet nem vezne cő raita) ebbűl vgy mond meg tezik, hogy az egyház, vilagi au gy egyházi birodalomra es meltosagra nezuu, nem ember-ktűl fűg: mert sok fejedelmec, Papak, es alaczomb renden valokis talaltattanac hűtűl szakaraknac.

Vgyan ezert meg engedű Brendenbachius az egyház haborusaganac le zőndeteteletul iror kőnyueben. (A. 1. fol. 4. b. et fol. 8.

*Vadnake meg mas akadekakis, mellyek
ellent tartnac az hűt dolgairul vegezű Pa-
pa minden szauanac tell ye sseggel valo hitele
ben?*

Hb 2

vad.

Con. cōst;
Sess. vnde
cima sub
finem artic
Accusatio
nis.

vide in
Tomis Cō
ciliorum
venetianis

VADnac, Mert az massodik Miklos Papa, abban az leueleben, melyben az Romai tülöt tetetők Sinatrul ir, azt mondgya: Ha ki az Apostoli szekem valo ülekre föl valasztatic, vgyan azon egyházbeli Cardinálnak, es egyéb Isten felő papi rendeknek; egyes es törüeny szerent valo valasztásánakül, nem Papanac sem Apostolinnachanem hüttül szakatnac tartassac. &c.

Ebbül az itü ki hogy effelet nem köl halgatni. Menne sok dolgoclórtenece legyen kedig, sok Papak valasztatik, az egyház terherul itt hönynec szörzőie bizonlagot tefe arrol cap. 15. §. 35 így szolua egnihanian az eghazi főzese ellen, füzetefert valasztatnac Papakka, föl fualkoduatolyattanac be, es niha oly igen vetkeffec voltanac, hogy is meg az egyháztul meg verettenec, az szekbül ki vzerence es megatkoztattanac, es niha az benne valo fogyarkozas miat, Istentul meg vereteten marattanac.

Igy az hatodic Istuan Papa, adakozasual nyerte meg az Papafagot, mint iria Stella, vollateranus, Platina, Nauclerus.

Az masodic Siluester Papa ördög segerségebul ült az Papaiszakra, mint vgyan azonaces egyéb papas irastuók vallyac.

In vita Siluestri tertij. Az tizenhetedic Ianos Papat Stella, es Platina, az Papafagot meg nyereleben loponac es latornac mondgyac. Az harmadic Siluester Papa ideiebe arra költ volt az Papafag (mint Platina iria) hogy csak az nierhette meg az Papafagot, el nyomuan es meg vetuen az iokat, acki adakozasal es keuelyseggel hatalmas volt, s nem az acki sent eleretent valo teles tudomannyal volt győződelmes.

valasztas. Mely szokaft bar meg ne tartottanac volna az mi ideinkis.

Ennek fölötte menny zenebonakbul es menny sok verontat

ontafokbul allot legyen sok Papaknac valasztata, vgyan azon Papafoktul meg iratatot historiac ielentie. Az Romai Papafagert, Lőrincz es Simmachus, feleitul, mint iruan uagyon az Papas könyüben, az papi rendnec es az Apaczaknac öldöklefi, sok ember ölesee es latorfagok löttenece, meg foztottac az alszfony allat rendeket, es ki vontac az Clastromokbul minden nap az egyház ellen az Varas közepin, viaskodtanac, es sok papokat öltenece meg.

Igy Formosus Papanac, ki adakozasul, es így keresködes által nyerte vala meg az Papafagot, Testet, az hatodic Istuan Papa ki assutta, es Papai öltözetet rola le vonta, mivel hogy azt tartotta hogy ez akadekul volt, ő neki ebben, hog hamareb az Papafagot meg nem nyerte. Platina.

Es Istuan Papa utan valo Romanus, am az mind czelekedetiuel s mind vegezefiuel egyetemben karhoztatta, s az Formosus czelekedetis semmifetörtő. Es meg iria Platina az Papaknac abban az időben löt, nyomorufagos meszarlasit, hollot igen keues eztendőkön, tiz Pispók löt egymas utan, kik többire mind az ő vrannoc valoknac, kezece, tanczoc, es mesterkódessce által holtanac meg.

Ezek bizonyara mindnaian, vgy mint nem törüeny szerent valasztattottac, az hüt dolgot vetek nélkül el nem vegezhetec.

Vegezetre mikor egyezet mind töb Papae voltanac (vgy mint az ezer es negyuen ötödie eztendőben auagy táiban, három egy massal ellenkező Papak, az kilenczedic Benedek Papa, harmadic Siluester, es hatodic Gergely, kik nec mindenike Pispókókót, s azok viszontac Espöröstöket szentöltenece) hanem tehetet az egyház iteletet arrul, melyek valasztatot legyen ezze közzül törüeny szerent auagy maskeppen Mellik volna Christus hel tartoja, auag Antichristus. Es egy szoual, kit köllenne meg vetni, es kihöz

Bar

Bar ne főlünk ezenközben sok Papaknac vizha fordult es felöttö alla valo erkölczekről, kiknek elő szamlalafual, ezt az mi igyeközetunket menthetnenkis amaz mondas szerezti: Mikor az Papa oly állapotban vagyon, mely sokaknac botrankozasara vagyon, es meg botrankozattya az Ecclesiát, nemis terhet meg akkor, az nem lehet biro. mert az hűterul hamis ertelemben lattatic lenni. Cyt est in glossain cap. si Papa. dist. 40. De ez illy bizonyagoknac nemetul vgyan akartua meg tartoztatyor magunkat, ne lattassunc, az személyekre nező dolgokat őzuo zauarni az valokep penszükséges dolgokkal.

Annakokaert ha ki az hűt dolgaiban tellyesseget az Papcitilletni mondgya, hogy kól meg allani sok vegnelkul valo ketelkedesec köteleibe egyeleti magat, sem soha az ő hűritul bizonyos nem lehet.

*Meg egy kerdes vagyon hatra, ha kól.
le az Romai Papat fő vilagi fejedelemnek
tartani?*

IAY (vgy mond az egy haz terherul irt könyv nec szörzöio cap. 20. §. 6.) az Vr Iesus niluan tagatra hogy az ő Orszaga, ez vilagi orszag volna: sőt inkább, ő az hegyre futot mikor ezsebe vette volna, hogy az nepce elitűnech hogy őtet Kirallya tegyec. Hogy hogy illic annakokaert hogy az Christus hel tartois, nem csak fel vege, ez vilagi vrasagot, de vgyan kiuannyonis: hogy fételmességgel, rebzodással, trószak tetellei, keulességgel, gazdagsággal, ragadozással, vralkodgyek, ki Christus ranitot szazatosnac es együgyűnek lenni. Bizonyara sen mi hasfomlatosaga nincz az mennyeknek Orszaganac, (mert en nec neuezí Chriftus az ő egy hazat) ez fő di orszaglahoz.

Hat

*Hat az Papanac engedelmesnee kölle.
neie lenni, az vilagi birodalomban valo sze.
melhöz?*

AZ tarttia Bartholomæus de Cassaneo (in catalogo gloriæ mundi, lib. 4. confid. 7.) vgy tezie vgy mond hogy az Papa, es az szent rendnek Papii, alia legyenec vetteten az kiralynac es az fejedelemne: holot az mint iruan vagyon 4. Regu. 23. paranczol Ezechies Kiraly az fő papnac, es az masod renden valo papoknak, es az ayton alloknak, hogy hannyac ki az Vr templo mabul, azokat az edenieket, kik Baalnac czinaltattanac vala, es meg czelekedő az mi irua vagyon 4 Reg. 14. ahol illy igeek vadnac. Es meg tiltattanac az papoc, es ott az fejedelemne az paphoz tót paranczolo szaua iratic meg, ne tegyetek azért. &c Eddig szolez. &c.

XXXI.

**AZ ANTICHRISTVS.
ROL.**

Mit iegey az Antichristusnac igeie?

ELsőben közönseges értelemmel, Antichristus sok azok az kik niluan Isten törvényeuel ellenközni mondatnac, az mint ielenti Gergely Papa c. 35. q. 5. c. porro. Touabba neuezet szeriat ez igeuel ielentetic amaz nagy Antichristus, kiről regenten iouendölles let, hogy annac el iöuetelikoran, az közönseges hűtnece tellyes romlala lenne. Autot onetis Eccl. cap. 7. §. 7.

Ennec

*Ennee az Antichristusnac orszagarul es
meg millatkozasarul mitir ez meg neuezet
iras szörző?*

AZaldot Maria, vgmond, azt mondga az Bri-
gitana: Az verkek ez vilagon mar szokas fölöt neue-
kódne tudnia illie immar az alnoksagnac ticka mun-
kalkozic. Mert az tetteröt kegyessé, mely tickos es el-
röytetöt alnoksaga az Antichristusnac eki időuel meg nilat
kozi) mast az Egi hazban munkalkozic. Mert az tetter-
töt kőroztyenec, kik előttő iaroi az Antichristusnac, az
egyhazban vralkodnac es hatalmaskonac, mind addig
mig az Romai birodalom ez vilagrol el veretic: auagy
mig az hűttul valo el szakadas, es az közönseges egyhaz-
nac el niomasa leszen, Autor oneris Eccl. cap. 44. §. 7.

*De mint veszen neuekődest az, az alnok-
sagnak orszaga?*

AZ Antichristus (vt idem autor habet cap.
44. §. 9. hogy csak maga rassolyaba rakion minden
meltosagokat, es gazdasagokat az szentsegecszinó
slat meg czallja az embereket, &c. Touabba meg czallia
ez vilagot igeruen es aduan meltosagokat es gazdasagokat
vagy meg iaczottatafok, vagy kınzafok, ayandekok, auagy
testfűtelsecaltal meg czelrkőzi, hogy az szentec az egbul
le effene, az az, az közönseges hűttul el igyekőzi őket
venni

*Vallyon az Antichristuse az a kurua, kit
meg*

*meg iouendöllöt Z. Janos apoc. 17. cap.
hogy az szentec verebul meg fogh reszegul,
mi?*

AZt tartom hogy az. Es bizoni ez előt regen
Brigitha(vt inquit autor oneris Ecclesie cap. 39. §. 7.)
leleken latta az kőroztyen veren löt nagy iszonyu
őidőkteseket, kikre alkolmatossagot adot amaz kegyetlen
paztor az masodic Iulius Papa, es az ő paztori gondiuse-
let az Papasagban helhezette. Es kiczoda gondolkod-
hatic elegge, vgmond vgyan azon iras teuó, menniattat-
lan ver kiöntas es vezedelem ytalatossaga szarmazot le-
gyen, vgyan azon Iuliusnac, es fok egyeb Papaknac vizha
voniasbul. &c.

*Frte valamit vgyan azon iras szörző
az Antichristus vezedelmerőlis?*

AZ Antichristus felől (vgmond cap. 61. §. 12.)
Esaías azt mondga: Az földre romlottal, ki meg se- Esa: 14.
besited vala az nemzetsegeket, es azt mondod vala az te
szüedben: Az egbe f l megyek, az lsten czillagira helhez-
tetem az en szekemet, az földhők magassagan föllyul hagoc:
de mind az által az pokolra voniatol le, az tonae leg alfo
reszete, &c. Es Ezechielis azt mondga: Annakokart
miert hogy föl emeltetöt az te szüed, es azt mondtid: Ezech. 28.
Isten vagyok en, es az lsten szakibe üttem, az te uger kő.
zepin, holot ember legy, es nem lsten: annakokart meg
halz az halottaknac romlasakorán. &c. autor oneris Eccl.
C. 61. §. 12.

Vgyan azon (cap 39. §. 6) azt mondga: Előben az

Brig. 42.

Paparul Peter az Christusnac azt mondgya: Ez az valo igazsag, hogy az Papa, ki az te szekeden ül, es Lucifer czelekő detiben foglalatokodik, megfoztassék gyalazatosán, az szektől, melyben akart ülni, es reszesüllyon az Lucifer bünteteseben. &c.

Hat az Antichristus kegyetlensegerul valaha valamit szabadulsnac köllöt varattatni

Igēis. Mert az antichristusnac az chirstus szaiāac lölkő által meg köllöt öletetni es így az egyhaznak meg vycatni

Autor one
ris Eccl. cap
7. 5. 8.

Nem külfő segyuerrel hanem Isten igieuel köllötte meggyőzettetni az Antichristusnac

AZt tartia az mar gyakran meg neuezettőt iras szörző. Mikoron betelnece vgymond az valaztattac siralminac napjai, el hozza az Vr az bekefegnee es artarlanfagnac, es az bölczefegnee ideiet, mert az hiuek meggyőzik az hitetleneket. Mert mondatie hogy az heredic Angyal, az az, az vtolsó prädicatoroc, kik az Antichristus halala vtan barorsagossan prädicaluan, ki ontörtet az ő edeniek az eltető eget, az az, az őrdögökre, kik abban laknac, es lőnece az irafoknac vellamasi. az bezellőknece, szauai, es az fenegetőzefeknece menydörgeti, kiket meg rettetnece az bűnőfők.

Mineműnece köllöt kedig az egyhaz állapotyanac lenni, mince előtő lelekben meg öletnece az Antichristus es az egyhaz meg vycatnece

Minek előtő meg rontatnece az Antichristus vgymond az egyhaz terherol itt könyunec szörzőiő (cap. 4. 4. 5. 8 et 9) annac előtő az egyhaz vgyan azonkū által meg törtetie, es tellyesfegel meg romol. Mert akkor leszen az deac egyhaznac harmadic romlafa, mely

mas egyhazakban, vgy mint Sido es görög egyhazban regen az előt meg lőt. Az Europānac nemely orszagyba is, vgy mint Lengel orszagban, Rusiabban, Czeh orszagban, es Nemet orszagnac egeb heleibe is töruenkiuól valo kegyetlensegek neuekődnec az igaz hűt ellen.

Ismeg Esaias kialt, Vram Isten, tetted ezt az Varost, az az, az Romai eghazat haborusagga, az erős varost romlasa. Es alab, az te szeneednece varafa puztaualót, az mi sentseglünknece haza ahol diczertenece teged az mi Anyaink, tűznece meg egeteseue lőt, es minden mi kiuantos morhaine romlasra fordultanac, Ez touabba az egyhaznac masodic romlasa, ielentetöt amaz baluannac auagy arany olopnac föl emeleseue mellyet paranczolt volt Nabugodonozor, hogy imadratnece, &c.

Summa szerint: igen nyaualias állapotya volt leendő az egyhaznac, mince előtő annak meg vycatasa kezdetöt.

Sokak mondattanac mar az Antichristus orszagagatulaugy inkab kegetlensegerul, annac neuekedeferul, romlasarul, es vezedelmerul, de ki legyen az a' nagy Antichristus, meg nem elegge vagon tudua nalan?

VGY velem hogy' elegge meg ertethetnek az azokbul mellyek eddig elő szamlaltattanac, holot az eghaz terherul itt könyunec szörzőiő, csak nem ki nyuitot vyal mutatta nekünk az Romai Papat, valamenni szer az Antichristusrul szollot. De megis mind az által hog ket auagy harom, sőt sockal töb bizonyfogok vallasaban allyon meg minden igazsag, egynihan Romai hűtön valo embereknek egiēto értelmű, es hon valo bizonyfogokat szamlalom elő ez dologrul, mellic meg ielenczek hog nem az Lutheranusok voltak elők kik az Antichristus neuel az Romai papakat tartyak hogy kől erteni.

Az Rhemai gyűlésben mely let 980. eztendőben az Pa
pa Antichristusnak hiuattatik. Mert ott az Aureliai Ar
nulpus Pispók, ilyen igekkel szól: minek alittiatoc ezt
az magas szekben ülő barfonios es aranyas ruhában tűn
dőlő, mondom minc alittiatok ezt tudnia illik, ha
szeretebul meg fogyatkozic, es csak tudomaniában fual
kodic es emelkedic föl, az Isten templomában ülő Anti
christus, ki magat mutogattia, mint ha Isten volna.

Auentinus
lib. 7.

Analum.

Frideric Császár az 1240. eztendő taiban, az Bau
riai Orho Herczegnek azt írta, hogy az Romaiak kőzöt see
Antichristusok vadnac, ninczis kiúó ók mas kiartalmas
volna az kőzöttieni tudomanac, Auentinus bizonylag te
tele szerint.

Lib. 7.

Analum.

Írta vgyan azon Auentinus, hogy az egez Romai bi
rodalomnac kőzönfeges vegezefebul, s nem csak az Her
czegekebul, hanem vgyan az Pispók őkebulis, kik Nemet
es Olaz Országban vadnac, az Romai huzon kettődic
lanos Papa, Antichristusnac mondatot, es jelentetöt, es
ez lőt azoknac tanaczabul, kik mind Isten igeienec, smind
embőri törüenőknek igen értői voltanak kiktől Olaz or
szágban, Nemet Országban, Galliában kiualkeppen Bo
noniában es Lutetiában vgi mint mind az ket fele tör
üennek es az isten igeienekis értőitől tanaczot kerdet
erről az negyedik Laios Császár.

Mint panazolkodot legyen az Salispurgi Eberhardus
Pispók ez előt kettőszaz eztendőnel az Romai Papa felől az
Imperium gyűlésében írta vgyan azon Auentinus az Babi
lonnak amaz papjai úgy mond magok akarnak vralkodni,
magokhoz hasonlot nem szenedhetnek: nemis szün
nek meg, miglen mindeneket lábockal meg nem tapodnac,
es az Isten templomában üllyenec, es föllyeb emelkedgenec
mindennel, valami tiszteltetik Gazdaglagnak chőzefe tiz
teffgnec

lib. 7, An
mal.

teffgnec szomiűhozafa meg telhetetlenül vagion ott, A
ki szolgaknak szolgálja, szinten mint ha Isten volna, vral
nak Vra akar lenni. Nagi dolgokat szól, mint ha vgyan Isten
volna. Törüeniekert meg változtat, magat erőstti, meg
főrtötter, ragadoz, fozt, ezalarkodic, öldököl, az á vezet
ember, kit Antichristusnak szoktak hinnya, kinek homlo
kan az karomlások neue írta vagon: Isten vagyok nem te
uölőghetek, az Isten templomában ül, nagy vrasaggal vral
kodik &c. Ez az az Z. palirásnak foliása szerint meg írat
tatot, es az Apostoli kepiro pennauul meg zűnőfettetöt
Antichristus.

Az Gregorius Magnus Antichristus előt íronak mon Lib. 6 cap.
giz, valaki vagi maga hűt magat vagi kiuanntia hogy huar 30. lib. 7.
tassek, kőzönfeges Papnak, cap. 69.

Az hetedik Gergel auagi Hildebrandus Papasulitia A
uentinus: Többire mindiaian az iok, az nem kep mutatok, Lib. 5, An
igazak, tőkellereffek egytűgyek ezt hattak írásban, hogy nal.
eckor kezdetöt az Antichristus Egyhaza, miuel hogy lertak NB.
hogy azok, mellicket Christus az mi iduó itónk lok ezten. Nem egy
dőkkel mi előttünk meg iduendőt, be tellicsedtenek, szemelyről

Es ísmeg: sokan mind magokban, s mind egyebek hal, auagy em
lottara, meltatlan dolgokrul kiálnac pradicatiookban berről, ha
Gergeli Papanac gonozt mondac, Hildebrandusnac go, nem az An
nozt kiuanntac, azt bezelic, hogy ő gyűlöfegre es Vralk 9. tichristus
das kiuannta hantat homlok viretik, Antichristusnac hie. birodalma
detic őter, az kegyeffgnec szinió alat (igy szolnac) kegyet. rul es orza
lenkodic, tizteffges neü alit az kőzönfeges iot tetteri, az garulertöt
Christus neue alat Antichristus dolgat czelekőzi: Babilo. tő ezt az
niában (mert így neuezettic Roma Z. Peter Apostol mod. ackorbeli
gya szerint) az Isten teptomában ül, mindeneu föllyul Isten cgha
emelkedic, valami tiszteltetik mint ha Isten volna, azzal za,
diczekdichogy ő nem vetkőzhetic &c.

Igy

Igy Piranensis Peter 1325. éztendőben, az Romai Pap, az Antichristusnac, es az Romai Egyházat Babiloniai kuruanac híja.

Mikor az másodíé Paschalis Papa vtralkodot, mely volt ezer es száz éztendő taiban, az Florentiaí Pispóc azt mondta, hogy az Antichristus születetét, mint Platina írta az másodíé Paschalis Papa életének historiájában.

Ísmeg az Augustodunomi Honorius, ki ezer száz húz éztendőkorban élt, Romát Babilonnac híja, es vezet Városnac, melyben, az oktalán állat szeki helyőztetettét.

Hasonlóképpen szollot az Paris Városi Czéh Matthia sis, Anno 1390. Es sokan egebekis, kiknek itilletet es errul való vallások az Papas írás szórók írásibul. kik az Papak életit es czelekődetit meg írta, könnyen meg keztethetnek.

Mivel hogy annakokáért regenten, az papistágnac nagy sötetsegebeis voltanac, kik az Antichristust meg esmettek, es ki kiáltottak, czoda dolog hogy mást, az Eüangelionnac ilyen nagy világosságon, alig találni csak egyet is az Papasok között, ki bátran meg merne mon-

Pani az Romai Papa felől való értelmét

EZsenki előtt ezodanac ne tessék, mert mindgiart, (vgy mond az egyház terhetul írt könyvec szórókót csp. 15. § 33.) mikelt valamely, ki az igazságnac buzgó szerető, egy oly ígert mond, ki az egyházi meltságot meg szeri, etetnek mondatic, türe iteltetices halálra meltonac mondatic, es rellyességgel el nio-matic: mert nem haznos minekünc es ellenkőzic az mi czelekődetinckel &c.

VEGE.

Soli Deo gloria,

AZ

Im legyen áldot az Vt veghez memszent neuc tiztelegere noha sok akadeckal, ez könyveczeknek nyomtatási, kőőztyen oluaso, mondom soc akadeckal, mert mig csak ez a muka tartoris három izbelőt bontakoztatasa az Typographianac, hol pogani ellenleg tablasatul való felelem miat, hol idegen hadakozó nepnek kar tetele miat, vgyan ezen okok szaz magyarul nem tudo Typographusnac correct or nekul valóságais szőzöttenec vetkeketis az nyomtataskőzben, nem csak az accentusoknac el hagyasaban, az igeknek meg szaggatasaban, nihol kettőnek őzuó foglalasaban, parentesiseknek el mulatasaban, hanem vgyan az bőrtűknek meg változtasaban is az locusoknak círalasaban penig több vetekis es hetőt, mert angali elme kiuntat nec enni kűlőmbőz dolgokban való vetek nem tetelt. En percurraluan az könyveczker ahol mi vetek szemem eleibe akadt im meg iedzettem az kőőzítő tablabul helere hozhatod, S ha ennel többet talális talál haczis penig azt tartom mert nincz oly szemes ki mindeneket ezebe vehessen, azokat magad kőőztyen oluaso corrigald meg, mert nem velem hogy oly nagy lehessen kirta figyelmezuen meg nem corrigahatnal. Elys ez könyveczkeuel az papasoknak sok ellenene való vadolasocellen az praxatióban meg mondatot moddal, szaz Parmani Peter Pater Iesuita nem regen nyomtatottat könyű ellenis az menniből szolgálhat, az maga felelnek ellene való bizonságtetele. Neis fied az Iesuita írásához feiedet haitani, mert rövid időn abban be foglaltatot, meltatlan vadolasoknak, tudos emberhez nem illendő gyalazatos szitkoknac, hamis tudomány, töreken epettefnek hiúsága ez világ előtt ki teezik, Magyarai István Saruári prädicator mario rezbul meg meg kezült feleletibul. Legyio egeffegben. M. Z. S.

ERRATORVM CATALOGVS.

fol: 2. v. 1. egyebec. fol: 2. v. 30. az fi: 4. v. 12. neueztetnek fi: 7. v. 27. gyűtlekőzet, fi: 9. v. 2. értelmé. fi: 9. v. 15. szolharnie. fi: 17. v. 7. tizteffegec. fo: cod. v. 15. vetettekne c, fol: cod. v. 25. beuethetic, fo: 22. v. 11. adde. el. fi: 24. v. 18. vnattattanac, fi: 24. v. vlt. adde hogy fi: 33. v. 22. imez, fi: 34. v. 4. tartoknac, fol: 36. v. 18.

v. 18. bozattatnac, fol: 37. v. 5. öket, fol: 41. v. 1. adde ha. fol: 41.
 v. 10. közfertefeis fol: 42. v. 4. bozattatnac, fol: eod. v. 17. folia-
 munc, f: 45. v. 13. szerte, f: 46. v. 18. buzuít, f: 47. v. 10. karhoza-
 tot, eod. v. 15. adde. ellenutest. eod. v. 19. leueleinc, f: 50. v. 8.
 ertellnebul, fo: 52. v. 24. teezic, eod. v. 28. neki, f: 54. v. 10. verotte-
 nec, fo: 56. v. 10. adde. hasomloc, fo: eod. v. 13. istap, 59. v. 15. inge
 fo: 62. v. 7. szentsegec, ibid. v. 8. magaua, ibid. v. 9. szörözzenec,
 ibid. v. 21. Euangelium, ibid. v. 26. gyalazattyat, f: 63. v. 3. kiraly,
 ibid. v. 24. alaczomb, fo: 64. v. 8. Roma, ibid. v. 21. adde. ki fol:
 63. v. különfegi, ibid. v. 8. hütbeli, fo: eod. v. 13. hütül, ibid. v.
 12. Papakat, fo: 66. v. 3. vagy ibid. v. 12. az, fo: 87. v. 11. tarsalagok
 13. misere, nac fo: 85. v. 7. Pispököket fo: 86. v. 20. gyulesekne,
 fo: 105. v. ibid. v. 27. kickek, fo: 106. v. 2. alaczomb, ibid. v. 12. papok
 nac, fol: 107. v. 5. ionallotta, ibid. v. 6. arrul, fo: 113. v. 5. törucnye
 bõlibidv, 18. valofag fo: 118. v. 18. szent, f: 119. v. 2. ir, dele, fo: 121.
 v. 15. papafoktul, fol: 124. v. 17. holtnac, fol: 126. v. 22. egez, ibid. v.
 23. egez, fo: 138. v. 19. valami, fo: 133. v. 2. ertettefsec, fol: 135. v. 8.
 ackor, ibid. v. 12. ezik, ibid. v. 22. ggykrul, fo: 139. v. 16. förtözter
 nen, fo: 141. v. 26. vett, fol: 144. v. 22. nyeluen, ibid. v. 26. nyeluen,
 f: 143. v. 29. adcz, f: 136. v. 2. Illeke, f: 173. v. 13. hütterf, 176. v. 3. nem, ibid.
 v. 22. köteleztetnec, fol: 179. v. 9. legy, fol: 179. v. 11. miat, ibidem.
 v. 28. keuefeb, fol: 182. v. 20. adde fa papoc, fol: 185. v. 13. bizako-
 dot, fol: 189. v. 14. az, fol: 190. v. 7. mondatike, fol: 191. v. 17. cze-
 ledtetie, fol: 196. v. 27. Mariat, fol: 198. v. 16. erőstetteröt, fol:
 200. v. 1. do'gok, fol: 201. v. 9. agnókne, ibid. v. 26. szokot, ibid.
 v. 29. vala, ibid. v. 31. legyec, fol: 208. v. 20. eggye, fol: 210. v. 27.
 neuezetofee, fol: 217. v. 25. mellyel, fol: 220. v. 18. irafokat, fol: 221.
 v. 18. adatne, ibid. v. 26. törhetelen, ibid. v. 29. voltac, fol: 222. v.
 10. Africa, fol: 224. v. 25. igargattya, fol: 225. v. 8. hüttert, ibid. v. 18.
 Peret, ibid. v. 17. szeken, fol: 230. v. 9. hafafodot, ibid. v. 15. masol-
 tatrac, ibid. v. 29. Photinuffel.

Prouerb. 3.

Noli prohibere beneficere cum qui potest,
 Si vales, & ipse bene fac.

Ez a könyv az Országos Széchényi Könyvtár tulajdona. A kiadás jogát a Magyar Királyság tartozza. A könyv a 18. században készült, és a 19. században került a könyvtárba. A könyv a 18. században készült, és a 19. században került a könyvtárba. A könyv a 18. században készült, és a 19. században került a könyvtárba.

